

A szociáldemokrata Árnyékkormány programja

2024. március 25.

Tartalom

I.	Gyermekbarát Magyarország.....	6
1.	A család az család!.....	6
1.1.	Támogatás a gyermekvállaláshoz.....	6
1.2.	Gyermekközpontú kormányzás.....	7
1.3.	Segítség az életkezdéshez.....	7
1.4.	Lakáspolitiká.....	8
2.	Minden gyerek fontos!.....	9
2.1.	Gyermekvédelmi alapellátás.....	9
2.2.	A gyermekvédelmi szakellátás megerősítése.....	10
2.3.	Egészséges gyermekkort!.....	10
2.4.	Védelem a gyermekeket fenyegető bűncselekményekkel szemben.....	12
2.5.	Az önkormányzat szerepe a gyermekvédelemben.....	13
3.	Esélyteremtő közoktatást!.....	14
3.1.	Egyenlő esélyek a bölcsődétől az érettségiig.....	14
3.2.	Gyermekközpontú oktatás, használható tudás.....	15
3.3.	Szakképzés – Inasok helyett sokoldalúan képzett szakembereket!.....	16
3.4.	Megbecsült pedagógustársadalom.....	18
3.5.	Szektorsemleges finanszírozás, kiszámítható iskolafenntartás.....	19
II.	Igazságos Magyarország.....	21
4.	Európai béreket a magyaroknak!.....	21
4.1.	Az árak helyett a béreket emeljük!.....	21
4.2.	Az európai minimálbér bevezetése.....	22
4.3.	Erős érdekvédelem.....	23
5.	Vendégmunkások helyett a hazatérő magyarok munkájára számítunk!.....	24
5.1.	Véget vetünk a vendégmunkás-biznisznek.....	24
5.2.	Európai munkahelyeket az európai magyaroknak!.....	25
5.3.	Védelem a munkavállalóknak.....	26
5.4.	Munkavédelem, munkaügyi ellenőrzés.....	27
6.	Igazságos adórendszert!.....	28
6.1.	Igazságos közteherviselés.....	28
6.2.	Átlátható közpénzügyek, fenntartható költségvetés.....	30
7.	Megbecsült időskort!.....	31
7.1.	Újra alkotmányos joggá tesszük a nyugdíjat!.....	31
7.2.	Krízisintézkedések az alacsony nyugdíjat kapók védelmében.....	32
7.3.	Garanciális intézkedések a nyugdíjasok megbecsülésére.....	32
7.4.	A nyugodt öregkort biztosító szolgáltatások.....	33

7.5.	A házi segítségnyújtás és az időotthoni ellátás helyzete	34
8.	Európai egészségügyet!	35
8.1.	Az egészségügy helyzete.....	35
8.2.	Az egészségpolitika céljai.....	36
8.3.	Az egészségügyi program öt pillére.....	37
9.	Szociális biztonságot!.....	43
9.1.	A szociális védelem megerősítése	43
9.2.	A szociális ellátórendszer újjáépítése.....	44
9.3.	Kiút a hajléktalanságból.....	44
10.	Esélyt mindenkinek!.....	45
10.1.	Alkotmányos garanciák.....	45
10.2.	A fogyatékkal élő emberek helyzete.....	47
10.3.	A romák helyzetének javítása.....	49
10.4.	A nők esélyegyenlősége	52
11.	Véget vetünk az átveréseknek!	53
11.1.	Új jogszabályi környezet a fogyasztóvédelem intézményi rendszere területén	54
11.2.	Kiszámítható feltételek, jogi és anyagi függetlenséget biztosító rendszer a civil fogyasztóvédelmi szervezetek számára	54
III.	Fejlődő Magyarország	56
12.	Fejlődő vidék, fejlődő Budapest!.....	56
12.1.	Naprakész fejlesztéspolitika, európai célrendszer.....	56
12.2.	Új partnerség	58
12.3.	Új esély a vidéknek.....	59
12.4.	Fejlődő Budapest, élhető agglomeráció	60
12.5.	Átláthatóság - hatékonyság: Új intézmények	62
13.	Zöld utat a jövőnek!	63
13.1.	Klímvédelem és a légszennyezés csökkentése	63
13.2.	Fenntartható közlekedés.....	65
13.3.	Környezetünk védelme	66
13.4.	Állatvédelem	69
13.5.	Zöld intézményrendszer.....	69
13.6.	Oktatás, szemléletformálás, társadalmi részvétel.....	70
14.	Megfizethető rezsit!.....	70
14.1.	Energiademokrácia	71
14.2.	Fogyasztóvédelem az energiaszolgáltatásban	73
14.3.	Panelprogram+ - Lakóépületfelújítási program.....	74
14.4.	Az energiarendszer átalakítása.....	75

15.	Korszerű közlekedést!.....	77
15.1.	Az Árnycckormány közlekedési programjának céljai.....	78
15.2.	Az országos közlekedési hálózat fejlesztése.....	79
15.3.	A budapesti, nagyvárosi és agglomerációs közlekedés fejlesztése.....	81
15.4.	A vidéki közlekedés fejlesztése.....	82
15.5.	Új kihívások a közlekedésben.....	83
16.	Tudásalapú társadalmat!.....	84
16.1.	Kutatás, fejlesztés és innováció.....	84
16.2.	A digitális kor és a mesterséges intelligencia kihívásai.....	85
16.3.	Felsőoktatás - Autonómia és átláthatóság.....	87
16.4.	Felnőttkori tanulás - Esély mindenkinek.....	88
17.	Versenyképes gazdaságot!.....	89
17.1.	A turizmus fejlesztése.....	89
17.2.	A kis- és középvcállalatok támogatása.....	90
17.3.	Tisztességes verseny.....	91
17.4.	A vállalkozási környezet javítása.....	91
17.5.	Gyenge forint helyett erős eurót!.....	92
17.6.	Biztonságos pénzügyi rendszer.....	93
18.	Egészséges és megfizethető élelmiszert!.....	94
18.1.	Az agrárium fejlesztése.....	95
18.2.	A jövő vidéki gazdasága.....	99
IV.	Biztonságos Magyarország.....	103
19.	Tisztességes külpolitikát, erős szövetségeket!.....	103
19.1.	A globális kihívások kezelése.....	103
19.2.	Szomszédság- és nemzetiségi politika.....	107
19.3.	Külpolitikai reform.....	108
20.	Valódi honvédelmet!.....	109
20.1.	A nemzetközi magány megtörése.....	109
20.2.	Biztonságpolitikai prioritások.....	110
20.3.	A Magyar Honvédség.....	110
20.4.	A szolgálati nyugdíjasok helyzete.....	111
20.5.	Védelmi beszerzések.....	112
21.	A mindennapok biztonságát!.....	112
21.1.	Közbiztonság mindenkinek.....	113
21.2.	A határok védelme.....	115
21.3.	Tűzvédelem és polgári védelem.....	115
21.4.	A Büntetés-végrehajtás korszerűsítése.....	117

21.5.	Polgári nemzetbiztonsági szolgálatok.....	117
21.6.	Legyen hivatás a haza szolgálata!.....	118
V.	Európai Magyarország.....	122
22.	Törvény előtti egyenlőséget!.....	122
22.1.	A jogállam helyreállítása.....	123
22.2.	Az igazságszolgáltatás függetlenségének helyreállítása.....	124
22.3.	Tisztességes végrehajtás.....	125
22.4.	A dolgozók védelme.....	125
23.	Az emberek államát!.....	126
23.1.	Átlátható kormányzás.....	126
23.2.	A civil szféra szabadságának helyreállítása.....	127
23.3.	Közvetlen részvétel a döntésekben.....	127
23.4.	Átláthatóság és elszámoltathatóság a civil szervezetek támogatásában.....	128
23.5.	A sajtó és a nyilvánosság szabadsága.....	129
24.	Magyarország a hazánk, Európa az otthonunk!.....	130
24.1.	Magyarként az Európai Unióban.....	130
24.2.	Szociális Európa.....	131
24.3.	Visszaszerezzük az uniós forrásokat a magyar polgároknak.....	132
24.4.	Európai polgárság.....	133
24.5.	Az Európai Unió reformja.....	135
25.	Erős helyi közösségeket!.....	136
25.1.	Európai önkormányzatiság.....	137
25.2.	Az önkormányzati rendszer felépítése.....	139
26.	Legyen a kultúra mindenkié!.....	140
26.1.	Kulturális szegénység helyett esélyegyenlőséget!.....	140
26.2.	Megbecsült kulturális szakemberek tervezhető jövővel.....	141
26.3.	Kiszabadítjuk a kultúrát a politika fogságából!.....	142
26.4.	Átlátható és tervezhető finanszírozást!.....	142
26.5.	A magyar kultúra a világban.....	143
27.	Sportos Magyarországot!.....	143
27.1.	Szabadidősport és mindennapos testmozgás.....	144
27.2.	Tiszta viszonyok a sportban.....	144
27.3.	Átlátható és teljesítményalapú sportfinanszírozás.....	145

I. Gyermekbarát Magyarország

1. A család az család!

Az Orbán-kormány szívesen beszél a családok támogatásáról, a valóság azonban gyakran más: a magyar gyerekek megdöbbentően nagy száma nő fel szegénységben, a családok nem számíthatnak arra, hogy jó minőségű egészségügyi ellátást, oktatást, gyermekeket támogató szolgáltatásokat kapnak. Ezért is választja egyre több gyermeces család a külföldre költözést.

Az Orbán-kormány családpolitikai intézkedései folyamatosan megosztják a társadalmat. Különbséget tesznek család és család, gyermek és gyermek között. A minden gyermeket elérő juttatásokat (Családi pótlék, GYES, GYET, Anyasági Támogatás) 15 éve nem emelték, a nemzeti jövedelemből erre költött összeg jelentősen csökkent arányában 2010 óta. Jelenleg Magyarországon nincs valós szociálpolitika - és ezért valós családpolitika sem. Egy ország családpolitikáját nem lehet a szociális rendszerétől, sőt az oktatástól és az egészségügytől sem külön kezelni!

A Magyarországon régóta tartó népességsökkenés csak akkor megállítható, ha a társadalom széles rétegei számára érezhető a szociális biztonság, ha tervezhető a jövő, a megélhetés, ha az előrejutásban nem a pártpolitikai hovatartozás, hanem az igyekezet, a tehetség, a szorgalom számít. Olyan családtámogatási rendszerre van szükség, amely minden család számára azonos jogokat biztosít, amely egyensúlyt teremt a munkavállalás és a családi élet között, és nem tesz különbséget család és család között.

1.1. Támogatás a gyermekvállaláshoz

Meggyőződésünk az, hogy hatékony szociálpolitikai eszközökkel segíteni kell az első gyermek megszületését és a családokat - az első gyermek születése után is.

- Kiemelt fontosságú az alanyi jogon járó támogatások megemlése és inflációkövetővé tétele! (Családi pótlék, GYES, GYET, Anyasági Támogatás). Ezek azok a támogatások, amelyeket minden gyermek után megkap a család. A családi pótlék összegét duplájára emeljük, a GYET összegét pedig három vagy több gyerek esetében fokozatosan közelítjük a minimálbér összegéhez.
- Igazságosabbá tesszük a családtámogatásokat, megszüntetjük a babaváró hitel és a CSOK esetében az indokolatlan különbségtételt a családok között!
- Bevezetjük a feltételes családi minimáljövedelmet, amely elsősorban a többgyerekes családoknak és az egyedülálló munkanélkülieknek jelentene érezhető segítséget. A rendszer lényege, hogy a legszegényebb családok és egyedülállók esetében az állam kiegészíti a háztartás jövedelmét egy, a családtagok számától függő minimális szintre. A feltételes családi minimáljövedelem célja nem a szegénység konzerválása, hanem a kitörési lehetőség biztosítása, ezért folyósításának előfeltétele a családsegítő és foglalkoztatási szolgálatokkal, az iskolával, az egészségügyi intézményekkel való együttműködés.
- Minden leendő szülő számára - a családformától, anyagi helyzetétől függetlenül - egyformán biztosítjuk a gyermekvállaláshoz és a boldog családi élethez szükséges feltételeket.
- Biztosítani kell a rászoruló gyermekek hétvégi és szünidei étkezését, illetve a betegség miatt otthonmaradó gyermekek ellátását.

- Kiemelten támogatjuk a gyermeküket egyedül nevelőket, mivel gyakran ők vannak a legnehezebb helyzetben, egyharmaduk él a szegénységi küszöb alatt!
- Felgyorsítjuk a bölcsődei férőhelyek bővítését, hogy ezek minden azt igénylő család számára elérhetőek legyenek.
- Felülvizsgáljuk a nappali ellátást biztosító intézményi rendszert, kialakítjuk működésük normatív finanszírozását, kiemelten az ÖNO, CSANA esetében.
- Arra ösztönözzük az önkormányzatokat, a munkahelyeket, a vállalkozásokat és a civil szervezeteket, hogy hozzanak létre sokoldalú elfoglaltságot biztosító, kreatív gyermekintézményeket.
- Kibővítjük és mindenütt elérhetővé tesszük a szocialista kormányok által bevezetett Biztos Kezdet Programot.
- Támogatjuk és ösztönözzük a rugalmas részmunkaidős munkavállalási formák elterjedését a szülők számára.
- Törvénybe kell foglalni a különböző családformák hátrányos megkülönböztetésének tilalmát!

1.2. Gyermekközpontú kormányzás

Az Árnycikkormány álláspontja szerint a gyermekközpontú kormányzás kiindulópontja a 2007-ben elfogadott „Legyen jobb a gyermekeknek!” 2007 és 2032 közötti nemzeti stratégia .

- A “Legyen jobb a gyermekeknek” stratégia végrehajtását rendszeresen monitorozni kell, a gyermekek helyzetéről szóló éves jelentést a szakma és a civil szervezetek képviselőivel közösen kell elkészíteni.
- A monitor alapján szükséges a stratégia folyamatos felülvizsgálata, és a 2030-on túli célok meghatározása.
- Szükséges egy gyermekközpontú költségvetés készítése. A költségvetés minden fejezetét figyelembe véve a költségvetési tervezés egyik alapszámává kell tenni a gyermekek szükségleteinek kielégítését szolgáló költségvetési kiadásokat.
- Magyarországon a gyermekek szükségleteit szolgáló költségvetési ráfordításokat legalább 50%-kal szükséges emelni 5 év alatt. Ezzel a ráfordítás a mai GDP 2%-ról 3-ra nőne. ¹
- A gyermeki jogok védelmére önálló hatáskörű gyermek- és ifjúságvédelmi biztosnak kell figyelnie, és támogatni kell a jogvédelemmel foglalkozó civil szervezetek munkáját.
- Támogatjuk azt az európai uniós kezdeményezést, amelynek célja, hogy jöjjön létre a gyermekek helyzetét, jogait figyelemmel kíséző és védelmező európai uniós mechanizmus (Gyermek Garancia).

1.3. Segítség az életkezdéshez

A felnövekvő generációk számára kiemelt figyelmet és támogatást kell nyújtani az életkezdéshez, a sikeres induláshoz. Azt akarjuk, hogy a magyar fiatalok a saját hazájukban élhessenek sikeres életet!

¹ Oktatás nélkül. Az uniós átlag 2,5 %.

- Kiterjesztjük az „ifjúsági garancia” rendszerét, amely lehetővé teszi, hogy minden fiatal munkahelyet, gyakornoki lehetőséget vagy a munkába állást támogató képzést kapjon.
- Ifjúsági törvény rögzítse a fiatalok helyét és lehetőségeit a döntéshozatalban, kötelezve a kormányt és az önkormányzatokat az ifjúság érdekeit képviselő szervezetekkel történő egyeztetésre. Támogatjuk az ifjúság érdekképviselőjét felvállaló civil, szak-és szakmai szervezetek létrehozását, kezdeményezéseket.
- A fiatalok számára vállalkozásfejlesztő alapot és mentorprogramot hozunk létre, amelyből adókedvezményi támogatást kaphatnak, ha saját vállalkozást, startupot indítanak, vagy ha akár külföldről hazahozzák a megtakarított pénzüket és tapasztalatukat, és saját vállalkozást indítanak.
- Határozottan lépünk fel az egyre több fiatalot veszélyeztető új szintetikus kábítószer terjesztői ellen, ugyanakkor a megelőzést, a felvilágosítást, a rehabilitálást és a gondozást erősítjük a fogyasztók esetében.
- Újraépítjük az ifjúságsegítő rendszert, annak szakmai alapjaival és intézményrendszerével együtt.

1.4. Lakáspolitiká

A fiatalok, családok legnagyobb gondja ma a lakáshoz jutás. A lakás- és albérletárak az egekbe szöktek, miközben a kormány az önkormányzatokra hárítja a lakhatás problémáinak megoldását, de eszközöket ehhez nem biztosít.

A szociáldemokrata Árnýékkormány szerint a lakhatás alapjog, amelynek biztosítása az állam feladata. Ezért új lakáspolitikát vezetünk be, amely támogatja minden fiatal lakáshoz jutását, az önkormányzati lakások építését, amely a helyzethez igazodó támogatást és segítséget nyújt minden családnak a lakhatási problémák megoldásában.

- Alapvető jognak tekintjük a lakhatást és azt, hogy mindenki hozzájusson annyi vízhez, villanyáramhoz és fűtéshez, amennyi a létfenntartásához elég, és hogy mindenki bekapcsolódhasson az információs társadalomba.
- Olyan szociális lakásügynökségi rendszert hozunk létre, amely sokak számára lehetővé teszi a magánlakások támogatott és szabályozott kiadását, illetve bérbevételét.
- Olyan piaci, illetve közösségi szervezésű komplex rendszert alakítunk ki, amely a fiatalok lakáshoz juttatását (lakásbérlet, öngondoskodáson alapuló lakásvásárlás, lakásváltás) segíti.
- Visszavezetjük a szociális rendszerbe a lakásfenntartási támogatást, amely normatív módon, a korábbinál méltányosabb elosztásban, kibővített források mellett érdemi segítséget tud nyújtani a lakhatási szegénység enyhítésében.
- A bérlőket és a bérbeadókat is védő ajánlásokat és információs rendszert hozunk létre a szabályozott és átlátható lakásbérletek érdekében.
- Támogatjuk az önkormányzati szociális bérlakásépítést és bérlakás-felújítást, célunk az, hogy évente több ezer lakással bővüljön az önkormányzati lakásállomány.
- A devizahiteles ügyekben keletkezett végrehajtásokat és kilakoltatásokat határozatlan időre felfüggesztjük egészen addig, amíg nem születik az érintettek számára megnyugtató, igazságos megoldás. Az Európai Bíróság döntéseit alapul véve újranyitjuk azoknak a devizahiteles ügyeknek a jogorvoslatát, amelyek tisztességtelenek voltak, ezekben az ügyekben új, tisztességes elszámolásra van szükség. Véget vetünk az elvesztett lakás után maradó törleszthetetlen adósságoknak, biztosítjuk az „elsétálás jogát”.

2. Minden gyerek fontos!

Az elmúlt évtizedben a gyermekjóléti ellátások színvonala rohamosan csökken. Az alapellátásban és a szakellátásban is olyan alacsony a normatív támogatás, hogy a béreket és a rezsi önkormányzati hozzájárulás nélkül nem tudják kifizetni. Az egyik legnagyobb probléma a szakemberek hiánya, a szakmai programokhoz nem állnak rendelkezésre megfelelő eszközök.

2.1. Gyermekvédelmi alapellátás

Az Árnycikkormány szerint alapjaitól kell megerősíteni a gyermekvédelem és a családsegítés intézményrendszerét, a gyermekvédelmi szolgálatok és a védőnői rendszer felügyeletét vissza kell adni az önkormányzatoknak, biztosítani kell a helyi együttműködést, a jelzőrendszer működését.

- Visszaadjuk a védőnői szolgálatokat az önkormányzatoknak, és biztosítjuk az ágazatok közötti megfelelő együttműködést. Kiszélesítjük a védőnői hálózatot, fejlesztjük a terhesgondozást, valamint a kisgyermekkorai egészségügyi rendszert, különösen a hátrányos helyzetű térségekben. A munkaterhelés csökkentése mellett esetenként anyagi kompenzációt is jelentő támogatásokat vezetünk be (pl. közlekedési támogatás a nagyobb körzetekben feladatot ellátó védőnők számára),
- Az önkormányzatokkal és civil szervezetekkel összefogva országos átfogó programot indítunk koragyermekkorai közösségi szolgáltatások nyújtására a hátrányos helyzetű gyermekek és szüleik segítésének céljából,
- Megerősítjük az alapellátást és a gyermekvédelmi jelzőrendszert, ehhez biztosítjuk a megfelelő költségvetési forrásokat.
- Növeljük az önkormányzatok forrásait annak érdekében, hogy hatékony segítséget tudjanak adni a nehéz helyzetbe került családoknak.
- Az egészségügyi és szociális problémák kezelésére egy minden családot elérő korai szűrő- és fejlesztési rendszer kiépítését kezdjük meg a szociális gondoskodás új modellje keretében.
- A családsegítő szolgálatok fejlesztésével, a gyermekvédelemmel foglalkozó szervezetek munkájának összehangolásával, a támogató civil szervezetek bevonásával elsősorban a korai beavatkozásra, a gondok megelőzésére kell helyezni a hangsúlyt. Kibővítjük és minden településen elérhetővé tesszük a személyre szabott támogatást nyújtó esetenmenedzseri rendszert jól képzett szakemberekből, szociális munkásokból, gondozókból, akik megfelelő szolgáltatásokhoz, intézményekhez irányítják a rászorulókat.
- Kiemelt támogatást biztosítunk a rászoruló családoknak az óvodába járás és az iskoláztatás költségeihez
- A gyermek családból való kiemelésére csak akkor kerüljön sor, ha semmilyen más eszközzel sem biztosítható az egészséges és emberhez méltó fejlődése. Nem fordulhat elő, hogy szerető, de szegény családból kizárólag anyagi okokból kerül ki akár egy gyermek is!
- Minden intézkedést meghozunk annak érdekében, hogy lehetőleg minden gyerek családban nőhessen fel. Ennek érdekében könnyítünk az örökbefogadás szabályain, az örökbefogadás lehetőségét megnyitjuk az egyedülállók és élettársi viszonyban élők számára is.

2.2. A gyermekvédelmi szakellátás megerősítése

A szakellátásba kerülő gyermekek életfeltételeinek kialakítása nem kielégítő, a nevelőszülői hálózat újjászervezése elégtelen, a lakásotthonok működési feltételei nem megfelelőek. A szakellátásból kikerülő fiatalok életkezdésének segítése nem működik, a pénzbeli támogatás nem elég.

- Újjászervezzük a nevelőszülői hálózatot. Rendezni kell a nevelőszülői hálózat működésének körülményeit, a nevelőszülők helyzetét. Garantálni kell, hogy valóban minden 12 év alatti gyermek nevelőszülőhöz kerülhessen.
- Felülvizsgáljuk a szakellátás intézményeit, újragondoljuk működésüket, (intézményi környezet, lakhatási feltételek, szakmai programok szerinti működés, szabályos gazdálkodás, szakmai létszám, szakképesítések meglétének ellenőrzése – az egyházi fenntartású intézményeknél is.)
- Jelentősen növeljük a szakellátásban dolgozók fizetését, ugyanakkor szigorítjuk az alkalmazás feltételeit és szakmai követelményeit.
- Nem fordulhat többet elő, hogy a zaklatott, bántalmazott gyerekek nem kapnak megfelelő védelmet az állami, egyházi intézményekben, vagy bárhol máshol. Ezért álláspontunk szerint szükséges a gyermekjogi képviselők számának jelentős növelése, és függetlenségük biztosítása a gyermekvédelmi rendszerben élő gyerekek hatékony védelme érdekében. Szükséges a gyermekek, szülők és a gyermekkel foglalkozó szakemberek felkészítése a szexuális bántalmazás megelőzésére, felismerésére, és az esetleges esetek megfelelő kezelésére.
- Az állami gondozásnak esélyteremtő és valódi szocializációs alternatívát kell jelentenie a halmozottan hátrányos körülmények között nevelkedő gyermekek számára.
- Bővítjük a szakellátásból kikerülő fiatalok utógondozói ellátási feltételeit; a gyermekvédelmi gondozásból (nevelőszülőktől vagy gyermekotthonból) kikerülő fiatalok önálló életkezdésének segítése érdekében növelni kell a Gyermekvédelmi Lakásalap előirányzatát, és célzottabbá kell tenni annak rendszerét.

2.3. Egészséges gyermekkort!

A szociáldemokrata árnyékkormány szerint minden gyermek alapvető joga, hogy biztonságban és egészségben nőjön fel. Az állam alapvető feladata, hogy minden gyermek számára biztosítsa a megfelelő egészségügyi ellátást, megelőzést és egészségnevelést.

Miközben a kormány szívesen beszél a családok támogatásáról, valójában az egyik legfontosabb a területen, a gyermekek egészségügyi ellátásában drámai a helyzet.

Az Eurostat adatai alapján 80 ezer gyerek, minden huszadik 18 év alatti nem kap megfelelő egészségügyi ellátást, ezzel Magyarország a 3 legrosszabb uniós tagállam között van. Az egyszülős családoknál még rosszabb helyzet, ott 9% az ellátatlan gyermekek aránya. A megfelelő fogorvosi ellátáshoz a magyar gyermekek 7%-a nem jut hozzá, az egyszülős családokban ez az arány a döbbenetes 16%-ot is eléri.

A helyzetet súlyosbítja, hogy minden negyedik gyermek esetében az háziorvosi ellátást felnőtt háziorvos végzi, a gyermekorvosok hiánya miatt.

Az új ügyeleti rendszer bevezetése tovább további hatalmas károkkal a problémákat. Pest megyében például összesen három gyermekorvosi ügyelet marad, ami akár órákig tartó utazást tesz szükségessé. Emiatt a szülők gyakran a kórházak gyermek sürgősségi osztályára kénytelen

vinni a beteg gyermekeket. Ezek az osztályok azonban már eddig is rendkívül túlterheltek voltak, sokszor sok órai várakozás után volt csak mód ellátásra.

A szülészeti és gyermek kórházi ellátás is recseg ropog. Rendszeresen érkeznek hírek arról, hogy kórházi osztályok működését kell felfüggeszteni, vagy megszüntetni, mert nem biztosítható kellő számú orvos vagy szakdolgozó.

Szintén súlyos problémát jelent, hogy a védőnői hálózat elvétele az önkormányzatoktól megzavarta az eddigi működést. Az államilag finanszírozott és mindenki számára elérhető szűrővizsgálatok köre nem bővült érdemben, és nem indultak hatékony egészségnevelési programok sem az elmúlt időszakban

a) A gyermekegészségügyi ellátás fejlesztése

- Visszaállítjuk a védőnői hálózat önkormányzati fenntartását. Megerősítjük a védőnői hálózatot, korszerű eszközöket biztosítunk a védőnők munkájához, biztosítjuk azt, hogy a szükséges szűrésekre, a korai fejlesztési igények felismerésére minden egyes családban adottak legyenek a feltételek. Javítjuk a védőnők és az egészségügyi intézmények, illetve a szociális ellátórendszer kapcsolatát.
- A Házi Gyermekorvosok Egyesületének javaslatai alapján támogatjuk az önkéntes alapon szerveződő gyermek-háziorvosi praxisközösségek kialakítását. Ezek a közösségek biztosítanák azt, hogy az ország minden részén elérhető legyen a szakszerű gyermek-háziorvosi ellátás. Ezek a praxisközösségek lehetőséget nyújtanak nem orvos szakemberek (diétetikus, gyógytornász, fejlesztőpedagógus, korai intervenció szakember, logopédus, gyermekpszichológus, gyógypedagógus) bevonására, és csökkenthetnék a szakellátási, kórházi kezelés szükségességét. Ez a megoldás javíthatja az együttműködést más szereplőkkel, szociális, családsegítő szolgálatokkal, oktatási intézményekkel, a védőnői szolgálattal és az egészségügyi szakellátás intézményeivel.
- Újrászervezzük a gyermekorvosi ügyeleti rendszert, és minden településen ésszerű távolságon belül biztosítjuk a gyermekorvosi ügyelet elérhetőségét.
- Megerősítjük az iskolaorvosi hálózatot, biztosítjuk, hogy az életkornak megfelelő szűrések minden iskolás gyermek esetében megtörténjenek. Minden diák számára elérhetővé tesszük az iskolai keretben történő rendszeres fogászati ellenőrzést, és igény esetén az ingyenes kezelést.
- A kórházi rendszer rendbetétele során kiemelt figyelmet fordítunk a gyermekellátással foglalkozó intézményekre, és az ezen a területen dolgozó orvosok és szakdolgozók megbecsülésére.
- Átfogó programot indítunk a gyermekek mentális egészségének javítására, a szükséges pszichológusok és mentálhigiénés szakemberek biztosítására, a gyermekpszichiátria ellátás javítására.

b) Egészségben felnőni

- Az új átfogó népegészségügyi program keretében kiemelt figyelmet fordítunk a felnövekvő nemzedékre. Ennek keretében átfogó egészségfejlesztési, drogmegelőzési programok indítunk, széleskörű iskolai egészségnevelési programok indítunk.
- Összehangoljuk prevencióban részt vevő szervezetek és intézmények (házi orvosok, védőnők, családsegítő, gyermekjóléti központ, oktatási intézmények, civil szervezetek) munkáját.

- Az egészségtudatos életmódért már a lehető legkorábban tenni kell. Oktatási és egészségügyi szakemberek, valamint a területen működő civil szervezetek bevonásával módszertani programot dolgozunk ki **az egészségnevelés** oktatására az óvodától egészen a középiskola befejezéséig, mely beépül a Nemzeti Alaptantervbe
- A gyermekek egészségnevelését mind a közoktatásban, mind pedig azon túl olyan felületeken, kommunikációs csatornákon keresztül fogjuk nyújtani **a legkorszerűbb informatikai megoldások alkalmazásával**, melyek megfelelő elérést és aktivitást képesek biztosítani ezekben a generációkban.
- A sport támogatása és fejlesztése során prioritást adunk a szabadidő, ezen belül a gyermek és diáksportnak. A feltételek javításával, és működés támogatásával segítjük az iskolai és iskolán kívüli diáksportot. Ösztönözzük a sportegyesületek, hogy minél több gyermek számára nyújtsanak lehetőséget a sportolásba való bekapcsolódásra. Az önkormányzatok bevonásával támogatjuk, hogy a rászoruló családok gyermekei se maradjanak ki anyagi okokból a sportolás lehetőségéből.
- Javítjuk az iskolai sportolás, a rendszeres testnevelés feltételeit. A meglévő és erre alkalmas létesítményeket megnyitjuk a mindennapos testmozgás és szabadidős sportolás előtt.
- **Nincs elfogadható bántalmazás!** A sport világában is véget vetünk mindenfajta a gyermeket érő erőszaknak és zaklatásnak.

2.4. Védelem a gyermekeket fenyegető bűncselekményekkel szemben

Az Árnycckormány elkötelezett, hogy a legjobban sérülékeny és védtelen korosztályt, a gyermekeket védje.

- Szigorítjuk a pedoffliát és gyermekbántalmazást leplező, rejtegető és segítő bűnözők elleni keményebb büntetőjogi fellépést. Nemcsak a pedofil bűnözők, de a pedofilok segítői se veszélyeztethessék soha többé a gyermekeink biztonságát!
- Újjászervezzük a rendőrség keretén belül a gyermek- és ifjúságvédelmi munkát. Különös gondot fordítunk a felvilágosító, prevenciós munkára, a jelzőrendszer újjászervezésére, valamint a nemzetközi bűnelkövetésre, a mára a társadalmat teljesen átszőtt, a gyermekeket érintő és veszélyeztető szexuális kizsákmányolás elleni fellépésre.
- Szükséges a rendőrségen és az ügyészségen belül gyermek- és ifjúságvédelmi csoportok felállítása, a pedofil bűncselekmények, a gyermekek elleni erőszak, a gyermekkereskedelem és a gyermekprostitúció felszámolására.
- Szükségesnek tartjuk a gyermekeket fenyegető veszélyekkel szembeni közös európai fellépést. A gyermekeket érintő bűncselekmények felderítése érdekében erős együttműködésre van szükség az Európai Unió bűnügyi felderítő szerveivel, az Europollal és az Interpollal, valamint a hazai és nemzetközi nemzetbiztonsági szolgálatokkal. Éppen ezért fontosnak tartjuk, hogy a pedoffliával kapcsolatos bűncselekmények mellett a pedofília védelmezése is uniós bűncselekmény legyen, és hogy az uniós igazságügyi és rendészeti együttműködés kiemelt célja legyen a gyermekeket érintő bűncselekmények elleni hatékony fellépés.
- Elengedhetetlennek tartjuk egy kiterjedt és mindenki számára elérhető bejelentési, áldozatvédelmi és áldozatsegítő rendszert kialakítását.
- Az Isztambuli Egyezmény törvénybe iktatása mellett szükség van a prevencióra: hatékony fellépésre van szükség a nők és gyermekek elleni erőszakkal szemben, de annak

megelőzésében is. A bajba jutott családok számára kialakított elérhető és biztonságos, az állam által fenntartott tér kialakítása mellett nagy hangsúlyt kell fektetni az oktatásra, hogy minden nő tudja, hogy hova fordulhat krízishelyzetben.

- A gyermekek védelme az erőszakkal, zaklatással és szexuális visszaélésekkel szemben a fizikai térben és a virtuális világban egyaránt sürgető feladatunk, ami az állami szervezetek és az egész társadalom összehangolt cselekvését igényli. Éppen ezért szükségesnek tartjuk a gyermekeket a fizikai és a virtuális térben fenyegető veszélyek megelőzése érdekében egy rendészeti, kommunikációs, oktatási, szociális és gazdasági intézkedéseket is tartalmazó nemzeti stratégia kidolgozását. A stratégia kidolgozásába be kell vonni a civil szervezetek és a helyi önkormányzatok képviselőit is.

2.5. Az önkormányzat szerepe a gyermekvédelemben

Az önkormányzatoknak fontos és sokrétű szerepük van a gyermekvédelem területén, hiszen közvetlen kapcsolatban állnak a helyi közösségekkel, és így egyedülálló pozícióban vannak a gyermekvédelmi szükségletek azonosítására és kezelésére. Az alábbiakban néhány kulcsfontosságú területet emelnénk ki, ahol az önkormányzatok hozzájárulhatnak a gyermekvédelmi rendszer erősítéséhez és a gyermekek jólétének elősegítéséhez:

- **Prevenció és oktatás:** Az önkormányzatok kulcsszerepet játszhatnak a megelőző programok és a tájékoztatási kampányok szervezésében, melyek célja a gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, valamint a szülők és gondviselők oktatása a gyermekekkel szembeni pozitív viselkedésformák és nevelési módszerek terén.
- **Közvetlen támogatások és szolgáltatások:** Az önkormányzatok felelősek lehetnek különböző helyi szintű szolgáltatások biztosításáért, mint például családtámogatási központok, gyermekjóléti szolgálatok és mentálhigiénés szolgáltatások. Ezek a szolgáltatások közvetlen támogatást nyújthatnak a rászoruló családoknak és gyermekeknek.
- **Közösségépítés és együttműködés:** Az önkormányzatok ösztönözhetik és támogathatják a helyi közösségek összefogását, valamint a különböző szektorok közötti együttműködést a gyermekvédelmi célok érdekében. Ez magában foglalhatja a civil szervezetekkel, iskolákkal, egészségügyi intézményekkel és a rendőrséggel való partnerséget.
- **Helyi szabályozás és irányítás:** Az önkormányzatok adaptálhatják és implementálhatják a nemzeti gyermekvédelmi törvényeket és irányelveket a helyi szükségleteknek megfelelően, biztosítva ezzel a jogszabályok hatékony alkalmazását.
- **Vészhelyzeti intervenció:** Az önkormányzatok gyorsan reagálhatnak a váratlan vészhelyzetekre vagy krízishelyzetekre, amelyek a gyermekeket érintik, biztosítva az azonnali védelmet és támogatást.
- **Monitoring és értékelés:** Az önkormányzatok fontos szerepet játszhatnak a helyi gyermekvédelmi intézkedések monitorozásában és értékelésében, segítve ezzel az eredményesség fokozását és a szükséges korrekciók megtételét.

A gyermekvédelmi rendszer sikere szorosan kapcsolódik az önkormányzatok proaktív hozzáállásához és elkötelezettségéhez. Azáltal, hogy az önkormányzatok figyelmet fordítanak a gyermekvédelemre, nemcsak a sebezhető gyermekeknek nyújtanak segítséget, hanem hozzájárulnak a közösségek erősítéséhez és a társadalmi kohézió növeléséhez is.

3. Esélyteremtő közoktatást!

Milyen iskolarendszert akarnak a szociáldemokraták? Olyat, ami esélyteremtő, és mindenki számára elérhető, korszerű tudást biztosít. Olyat, ami a jövőre fókuszáló képességeket fejleszt, amely segít kibontakoztatni a diákok sokoldalú tehetségét, amely megalapozza a sikeres munkavégzéshez szükséges kompetenciákat és támogatja a személyiség fejlődését, a kreativitást, megteremti az élethosszig tartó tanulás feltételeit. Olyat, amely kiemelt figyelmet fordít a modern technológiák felhasználására, a szociális képességek fejlesztésére. Olyan iskolarendszert, amely minimalizálja az egymástól jelentősen eltérő családi hátterek hatását. Az iskola ne a társadalmi hátrányokat növelő, hanem az azokat csökkentő intézmény legyen! Olyat, ahol tanár, szülő és diák egyaránt jól érzi magát, és partnerek a pedagógiai folyamatban.

Meggyőződésünk, hogy a jövő iskolája gyerek- és diákközpontú, a tanítás minősége mellett kiemelten fókuszál a tanulás eredményességére és hatékonyságára. A közoktatás fenntartása és működtetése állami és önkormányzati feladat. Jelenleg az iskola által közvetített tudásanyag jelentős mértékben elavult, a megszerzett tudás sokszor használhatatlan a mindennapi életben. A tanítási-tanulási folyamatban lényegesen nagyobb hangsúlyt kell kapnia az együttműködési, az (info)kommunikációs kompetenciák fejlesztésének, a problémamegoldó, kritikai gondolkodás kialakításának, elmélyítésének. Alaptantervi, helyi tantervi és a nevelési-oktatási-tanulási folyamatok szintjén is kiemelt fontosságúnak tartjuk a pénzügyi, életvezetési tudatosság kialakítását.

Valljuk, hogy az európai közös értékek, az egymással való szolidaritás, az egyre szorosabb kooperáció soha nem volt fontosabb Magyarországra számára, mint napjainkban. Az oktatás minősége meghatározza az ország jövőjét, a hosszú távra tervezett, versenyképes gazdaságnak, a fenntartható fejlődésnek, a foglalkoztatottság, az életszínvonal növelésének feltétele a korszerű, versenyképes, magas színvonalú tudást nyújtó oktatás. A minőségi munkát lehetetlenné tevő tanári munkaterhek mellett a tanulói túlterhelés is tarthatatlan.

A legalapvetőbb probléma, hogy az oktatást a jelenlegi hatalom nem a társadalmunk jövőjét hosszú távon meghatározó stratégiai kérdésként, hanem a belügyminiszter hatáskörébe rendelt hatalompolitikai tényezőként kezeli.

Annak, hogy a jövő nemzedékeit kiváló képességű, magasan képzett pedagógusok oktassák-neveljék, szükséges feltétele, hogy a lehető legrövidebb időn belül a pedagógusbérek érjék el a diplomás átlagbért. Az állami, végletesen centralizált iskolafenntartói rendszer, a széles körű szakmai viták nélkül megszülető NAT és kerettanterv-rendeletek, a minimálisra redukált intézményi autonómia, a legfontosabb jogaitól megfosztott iskolaigazgatók, tantestületek, iskolaszékek és diákönkormányzatok beszűkített mozgástere lehetetlenné teszik, hogy egy adott (tanulói, tanári, szülői) közösségre „szabott” pedagógiai programok szülessenek, a pedagógiai szabadságról nem is beszélve. Az iskolák állami fenntartásba vételének legfőbb indoka és deklarált célja: az iskolák közötti különbségek, a szegregáció csökkentése, az esélyegyenlőség növelése nem hogy megvalósult volna, ellenkezőleg, tovább nőtt a szelekció és a szegregáció, az iskola mára a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelésének egyik elsődleges terepévé vált. A felsőoktatásban áterőltetett fenntartói „modellváltással” súlyosan sérült az egyetemi autonómia, amelynek már uniós következményei is vannak.

3.1. Egyenlő esélyek a bölcsődétől az érettségiig

A kisgyermekkor évei alapvetően meghatározzák a gyermek későbbi iskolai beilleszkedési és tanulási esélyeit és lehetőségeit. A gyermek fejlődése, valamint a szülők szociális körülményei, lakáshelyzete és mindenekelőtt az édesanya képzettsége (iskolai végzettsége) és munkavállalási lehetőségei között szintén szoros összefüggés van. A jelenlegi rendszer ennek ellenére nem támogatja eléggé a szülők bevonását és a szülői partnerséget, a későbbi rossz iskolai

teljesítményhez vezető korai okok feltárását, és nem segít annak megoldásában sem, hogy Magyarországon az egyik legnagyobb különbség a közoktatási intézmények között abban van, hogy milyen családi háttérű gyerekek járnak az adott iskolába. Ehhez járul hozzá a védőnői és családsegítői szolgálat elégtelensége, sok helyen a területi lefedettség, valamint a szakemberekkel való kooperáció hiánya. A jelenlegi iskolarendszer számos esetben tovább rontja az eleve hátránnyal érkező tanulók helyzetét, felzárkózási esélyeit. Ennek és az elhibázott felsőoktatáspolitikának a szomorú következménye, hogy a hátrányos helyzetű tanulók aránya pár év alatt 1,4%-ra esett vissza az egyetemeken és főiskolákon.

A tankötelezettség korhatárának leszállítása, a „gettóiskolák” számának növekedése, a középiskolai végzettséget nem szerzett, befejezett szakképzésben nem részesült korai iskolaelhagyók magas aránya miatt a szelekciós olló mára már radikálisan szétnyílt. Ezért az egyik legfontosabb feladatunk ma a közoktatásban a meglévő társadalmi és kulturális hátrányok csökkentése, kialakulásuk és újratermelődésük megelőzése.

- Támogatjuk a koragyermekkori nevelés fejlesztését, és mindenki számára hozzáférhetővé tesszük az iskola előtti nevelést.
- Megteremtjük annak a feltételét, hogy az iskolaérettségről azok döntsenek, akik ismerik a gyerekeket, akik kompetensek ebben: a szülők és az óvodapedagógusok.
- A tankötelezettséget azonnali hatállyal visszaállítjuk 18 éves korra, és haladéktalanul megteremtjük ennek tanügyigazgatási, tantervi feltételeit.
- Minden intézményben biztosítjuk a támogató-segítő szakemberek feladatarányos alkalmazásának lehetőségét, megteremtjük ennek finanszírozási feltételeit.
- Minden gyermeknek biztosítjuk a körzeti általános iskolákba való ingyenes eljutás lehetőségét.

Visszaszorítjuk az iskolai szegregációt. Olyan deszegregációs programot dolgozunk ki, amely:

- segíti a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeket, hogy hároméves koruktól naponta járjanak óvodába; felmenő rendszerben megszünteti a normál iskolákban működő eltérő tantervű tagozatokat;
- egységes szabályozással a nem önkormányzati/ állami fenntartásban működő iskolákat is kötelezi arra, hogy arányos részt vállaljanak a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek oktatásából, vagyis az az intézmény, legyen bár állami, egyházi vagy alapítványi fenntartású, amely állami finanszírozásban részesül, nem válogathat a körzetében élő diákok között;
- kötelező, államilag finanszírozott minőségfejlesztést ír elő az átlagosnál nagyobb lemorzsolódási arányt produkáló iskolákban, valamint ott, ahol az átlagnál magasabb az alapvető kompetenciákban kudarcot valló tanulók aránya, valamint biztosítja ennek feltételeit;
- plusz bérrel ismeri el a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek oktatását.

3.2. Gyermekközpontú oktatás, használható tudás

Az elmúlt 13 évben a kormány nemcsak az iskolák fenntartását és finanszírozását, de a tananyagot, a kimeneti követelményeket és az érettségit is megváltoztatta, beszűkítette a tankönyvpiacot, kijelölte a kötelezően alkalmazandó tankönyveket, mindemellett az egyetlen kerettanterv és a helyi tantervben minimálisra korlátozott tanári szabadság uniformizálta az oktatást. Az iskolában megszerezhető tudás az intézmények falain kívül nem vagy csak alig használható, ma az oktatási kormányzat nem tekinti az iskola feladatának a diákok

együttműködési és kommunikációs készségeinek, a kritikus gondolkodás képességének fejlesztését. Nem vagy csak alig jelennek meg a tananyagban olyan, a jövőre koncentráció kompetenciák, mint a társadalmi és környezeti felelősség, a digitális készségek, a problémamegoldás. Emellett a tanulók eredményei nemzetközi összehasonlásban évről évre romló tendenciát mutatnak.

Feladatunk, hogy a diákok túlterhelésének csökkentésével párhuzamosan a jövőre fókuszáló, együttműködő problémamegoldást, a kritikus gondolkodást, a társadalmi felelősségvállalást és a digitális képességeket fejlesszük.

- Új Nemzeti Alaptantervet alkotunk, és támogatjuk, hogy az iskolák részére többféle kerettanterv álljon rendelkezésre.
- A kötelező óraszámok csökkentése mellett a „ismeretközpontú” oktatás helyett a „kompetencia-alapú” oktatásra-tanulásra helyezzük a hangsúlyt. Kiemelt szerepet kell kapnia a digitális, infokommunikációs képességek fejlesztésének.
- A civil szervezetekkel együtt fejleszteni fogjuk a tehetséggondozás hálózatát, a tehetséggondozó kollégiumokat.
- Szakköri, önképzőköri órakeretet biztosítunk a tanulók érdeklődésének megfelelő fakultatív délutáni foglalkozásokhoz.
- Az új Nemzeti Alaptantervben hangsúlyosan meg fognak jelenni olyan, a jövőre fókuszáló képességek, mint a kollaboratív problémamegoldás, a társadalmi felelősségvállalás, a környezetbarát gondolkodás, a kommunikáció és a kritikus gondolkodás fejlesztésének, a mesterséges intelligencia jelentette kihívások megismerésének lehetőségei.
- A „tendenciózus politikai nevelést” és militáns szellemet szolgáló szélsőséges tartalmakat töröljük az alaptantervből és a tankönyvekből.
- A közoktatásban átfogó digitalizációs reformot hajtunk végre, ami az IKT-eszközök fejlesztése mellett - többek között - támogatja az alternatív, online és offline tanulásszervezési módszereket is. Az európai keretrendszerekkel összhangban fejlesztjük a tanulói, pedagógusi és intézményi digitális kompetenciákat.
- Kiemelten támogatjuk a nyelvtanulást; átfogó nyelvoktatás-fejlesztési programot hajtunk végre az oktatásban; ösztönözni és támogatni fogjuk a mobilitási programokat, valamint az intézmények nemzetközi kapcsolatainak erősítését. El kívánjuk érni, hogy minden magyar gyermek az általános iskola végéig legalább egy európai idegen nyelvből alapfokú, a középiskola végére pedig legalább egy középfokú nyelvvizsgát tudjon tenni.
- A közoktatásban megteremtjük a szabad tankönyvválasztás feltételeit; támogatjuk az ezt elősegítő országos szintű, regionális és intézményi programokat. A választható kerettantervekben a NAT-hoz illeszkedő tanári szabadságot biztosítunk a tananyag megválasztásában.
- Megteremtjük a tantárgyi integráció és az alternatív tantárgyfelosztás feltételeit, és biztosítjuk ennek minőségi garanciáit.

3.3. Szakképzés – Inasok helyett sokoldalúan képzett szakembereket!

A 2010-es kormányváltás óta a hazai szakképzés négy koncepcióváltáson esett át, de ezek nem érintették azokat a rendszerszintű problémákat, amelyekkel a magyar szakképzésnek kell szembenéznie 2024-ben. Továbbra sem modernizált a szakképzési infrastruktúra, továbbra is magas a lemorzsolódási arány, továbbra is alacsony a közismereti oktatás aránya, és a rendszer továbbra sem támogatja a képzési irányok közötti rugalmas átjárást, sőt szinte ellehetetleníti azt.

A jobboldali kormányok által bevezetett szakképzési koncepcióknak ugyanakkor egy közös pontja volt: az, hogy mindegyik rövid távú gazdasági, és nem hosszú távú oktatási és társadalmi szempontok alapján íródott.

További problémát jelent az, hogy kevés a duális képzésbe bekapcsolódó vállalkozás, a szakképzés és a felsőoktatás között nem alakult ki valódi és érdemi kapcsolat, a szakmai tárgyat oktatók technikai felkészültsége pedig – a továbbképzési rendszer elégtelensége miatt – hiányos, amin a centralizáció sem tudott segíteni. A szakképzésben továbbra sem épülnek egymásra a közismereti és a szakmai tárgyak, és ebben az elmúlt években sem történt előrelépés, hiszen a döntéshozóknak elsősorban a tanulói igények megváltoztatása, nem pedig a társadalmi igényekhez való alkalmazkodás a célja. Mivel mind a mai napig nincsen komoly elmozdulás a plurális szakképzés felé, így a szakképzés népszerűségét a tények helyett csupán a politikai vágyak támasztják alá. Ezért olyan szakképzési koncepcióra van szükség, amely az alapkészségek megerősítése mellett képes felszámolni a hátrányos helyzetű tanulók szegregációját, és az okos gazdaság keretein belül is érvényesülni tudó szakemberek képzésével elősegíti a társadalmi mobilitást.

- Megteremtjük a képzési irányok közötti rugalmas átjárás lehetőségét, ennek érdekében biztosítani fogjuk a szakmai vizsga után az érettségi és a technikus végzettség együttes megszerzésének lehetőségét, nappali rendszerben is.
- Az átjárhatóság követelményeként biztosítjuk a gimnáziumi érettségivel egyenértékű érettségivel való kilépést azok számára, akik pályát kívánnak váltani.
- A szakképzésen belül növelni fogjuk a közismereti tárgyak arányát; rugalmas megoldásokkal (orientációs évfolyam, érettségiszerzés lehetősége, közismeret növelése) négyévéssé tesszük a szakképző iskolai képzést, kivételes lehetőségként hagyva meg a hároméves képzést.
- Biztosítjuk a tanulók képzési formák és ágazatok, továbbtanulási irányok közötti váltását reálisan lehetővé tevő segítő szolgáltatásokat (karrier-tanácsadás, különbözetire felkészítés, második idegen nyelv tanulásának lehetősége, ötödik érettségi tárgyra felkészítés).
- A szakgimnáziumok és a szakiskolák, illetve technikumok hátrányos megkülönböztetésének felszámolása érdekében egységes finanszírozási és ösztöndíjrendszert dolgozunk ki.
- Átlátható és egységes finanszírozási formát vezetünk be a szakképzésben is.
- Kiépítjük az Európai Képesítési Keretrendszerbe illeszkedő, moduláris és kompetenciaalapú Országos Képzési Jegyzék rendszerét.
- A projektalapú finanszírozási formák megtartása mellett növelni fogjuk a szakképzés támogatására fordított költségvetési forrásokat.
- A vállalkozásokat és a felsőoktatási intézményeket érdekeltté fogjuk tenni a szakképzésben tanuló diákok fogadásában, képzésében; olyan képzőközpontokat hozunk létre, melyek erősítik az iskolák és a vállalkozások, valamint a felsőoktatás közötti együttműködést.
- Olyan tantervi csomagokat vezetünk be, amelyek a szakképzés első két évében a tanulók körében eredményesen járulnak hozzá a hátrányok kiegyenlítéséhez és a készségfejlesztéshez.
- A lemorzsolódás által veszélyeztetett tanulók számára bevezetjük az ún. mentortanári rendszert.
- Visszaállítjuk a szakképzésben tanítók közalkalmazotti pedagógus státuszát.

- A szakmai tárgyat oktatók továbbképzéséhez továbbképzési támogatást biztosítunk;
- ösztönözni fogjuk az Erasmus+ program keretében megvalósuló külföldi képzés szakmai gyakorlatot, a szakmai látogatást, a mobilitási megállapodások megkötését, az intézmények külföldi kapcsolatrendszerének megerősítését.

3.4. Megbecsült pedagógustársadalom

Az elmúlt évek tiltakozásai mindenki számára világossá tették a magyar pedagógustársadalmat sújtó generális problémákat. A mesterségesen alacsonyan tartott pedagógusbérek és a pedagógusok túlterhelése mellett óriási problémát jelent a főállású pedagógusok számának csökkenése. A pedagógus szakszervezetek által készített tanulmányokban a szakemberek rendre arra hívják fel a figyelmet, hogy a főállású pedagógusok számának ingadozása és a nem megfelelő bérrendezés, valamint a bérek értékvesztése között szoros összefüggés van.

A magyar közoktatás egyik legégetőbb (és egyre súlyosbodó) problémája a pedagógus- és a nevelő-oktató munkát segítő szakemberhiány. Az igazi ok a pedagóguspálya anyagi, erkölcsi presztízsének lenullázása, az elviselhetetlen túlterhelés, az alkotó-értelmiségi létforma ellehetetlenítése. Az érdemi sztrájkjog és a pedagógusok közalkalmazotti státuszának elvétele, az aránytalanul nagy munkaterhet jelentő és a tanárokat kiszolgáltatottá tevő óraszám-növekedés, valamint a bürokratikus feladatok egyre nagyobb száma tovább csökkentették a pedagóguspálya vonzerejét, és növelték a pályaelhagyók számát, illetve a kontraszelekciót.

- Nincs eredményes, hatékony és demokratikus iskolarendszer a pedagógusok jogainak tiszteletben tartása nélkül. Olyan oktatáspolitikában hiszünk, ami a pedagógusok anyagi és erkölcsi megbecsültségére, szakmai autonómiájára, nevelői és oktatási szabadságára és kreativitására épít – és meg is teremti ezek feltételeit.
- Visszaállítjuk az óvodapedagógusok kellő szakmai elismerését, a két év utáni szakmai vizsga eltörlésével a pályakezdő óvodapedagógusok teljes értékű pedagógusi státuszát.
- A lakhatási támogatás rendszerét a fenntartótól függetlenül beleépítjük a cafetériába.
- A továbbképzési kötelezettség előírásához továbbképzési támogatást biztosítunk.
- Visszaállítjuk a pedagóguspálya tekintélyét, megállítjuk a már végzett pedagógusok gyors pályaelhagyását.
- Külön pótlékkal támogatjuk a hátrányos helyzetű diákok integrált nevelését és oktatását vállaló, valamint a fogyatékkal élő gyerekekkel foglalkozó pedagógusokat.
- Felülvizsgáljuk az intézményi- és pedagógusértékelési rendszert. Pedagógust és intézményt (egyént és szervezetet) egymásra gyakorolt hatásukban is értékelni kell. Az értékelési folyamatban meghatározó szerepe van az intézményvezetőnek és az iskola értékelési csoportjának. Akkreditált, a folyamatot professzionálisan segíteni képes szakértői csoportokat hozunk létre. Az intézményvezetők kiválasztásánál visszaállítjuk a szakmai elvárásokat, jelentősen megnöveljük a vezetők bérét. A mai bürokratikus és megalázó minősítési rendszert, a mechanikus portfóliókészítést és az abszurd etikai kódexet megszüntetjük. Kidolgozunk és rendszerbe állítunk egy széles körű szakmai támogatással elkészített intézményi és pedagógusminősítési, értékelési rendszert!
- Meg fogjuk erősíteni a pedagógusokat segítő szakszolgálati rendszert.
- Az oktatást-nevelést érintő legfontosabb döntéseket a hatalom által kreált Nemzeti Pedagógus Kar helyett a pedagógusokat képviselő, valódi érdekérvényesítő munkát végző szakszervezetek és szakmai szervezetek bevonásával fogjuk meghozni.

- Radikálisan csökkenteni fogjuk a pedagógusok adminisztrációs terheit korszerű infokommunikációs ismeretekkel és eszközökkel, valamint képzett pedagógiai asszisztensekkel.
- A státusztörvény eltörlésével visszaadjuk a pedagógusok közalkalmazotti jogállását, ezzel párhuzamosan pedig kidolgozunk egy új, világos és átlátható életpályamodellt.
- A jogtalanul elbocsátott pedagógusokat azonnali hatállyal vissza fogjuk helyezni eredeti munkakörükbe. A pedagógus érdekvédelemmel kapcsolatos tankerületi figyelmeztetéseket és egyéb fegyelmi büntetéseket felülvizsgáljuk, valamint új, a valódi érdekérvényesítés elvén nyugvó sztrájtörvényt dolgozunk ki a közsférában.
- A pedagógus-előmeneteli rendszer szerint besoroltak garantált illetményét legalább 50 %-kal megemeljük.
- Átfogó bérrendezést hajtunk végre a nem pedagógus munkakörben foglalkoztatott munkavállalók körében is.
- A pedagógus munkakörben foglalkoztatottak neveléssel-oktatással lekötött munkaidejét heti 22 órában fogjuk maximalizálni, valamint törvényben garantáljuk az e fölötti túlórák kifizetését. Megteremtjük a feltételét, hogy a pedagógiai és gyógypedagógiai asszisztenseket legfeljebb heti 35 órára lehessen beosztani gyermek- vagy tanulócsoportban önállóan végzendő gyermekfelügyeletre.

3.5. Szektorsemleges finanszírozás, kiszámítható iskolafenntartás

Meggyőződésünk, hogy az oktatás irányítása és finanszírozása akkor szolgálja a társadalom érdekét, ha a döntések az óvodákhoz és az iskolákhoz közel, a helyi közösségek bevonásával, szakmai szempontok alapján, kiszámítható pénzügyi feltételek mellett születnek meg. A jelenlegi kormányzat ugyanakkor nemcsak az önkormányzati bölcsőderendszert tehermentesítő családi bölcsődék működését lehetetleníti el a differenciált finanszírozás rendszerével, de az iskolák államosításával, az iskolafenntartás központosításával tovább növelte az esélyegyenlőtlenséget az iskolarendszeren belül, amely már rövid távon is a szelekció és a szegregáció növekedéséhez vezetett. A centralizált iskolairányítás mára oda vezetett, hogy az intézményi autonómia elvesztése mellett az iskolák napi szintű finanszírozási gondokkal küzdenek. Ezért az iskolafenntartás és a finanszírozás kapcsán nem a még részletesebb szabályozás, hanem a források biztosítása kell hogy legyen az elsődleges feladat.

- Önálló, szakmai és politikai felelősséget egyaránt viselő, a teljes ágazat irányításáért felelős oktatási minisztériumot hozunk létre, amely természetes feladatának tekinti a szakmai és civil szervezetekkel, valamint a szakszervezetekkel történő folyamatos egyeztetést a közoktatás megújításáról.
- Az államnak az állami és önkormányzati bölcsődékkal azonos módon kell támogatnia a hiánypótló családi bölcsődéket, a szabályoknak és az állami finanszírozás feltételeinek, valamint a támogatásoknak egységesnek kell lenniük.
- Az iskoláknak az önálló gazdálkodási státusz visszaállítása mellett visszaadjuk a helyi oktatásszervezés feletti felügyeletet, továbbá biztosítjuk az intézményi autonómiát az iskola működése, a helyi tanterv kidolgozása, valamint a tankönyvhasználat kapcsán. A fenntartó feladata nem az iskola belső életének szabályozása, hanem a működés feltételeinek megteremtése és biztosítása.
- Megszüntetjük a Klebelsberg Központot. Visszaadjuk az iskolák működtetését az ehhez szükséges forrásokkal együtt azoknak az önkormányzatoknak, amelyek vállalják, hogy visszaveszik az intézmények fenntartását és működtetését.

- A közoktatási feladatellátási kötelezettséggel rendelkező települési önkormányzatok mellett olyan kistérségi közoktatási társulásokat hozunk létre, amelyek önálló gazdálkodók, saját költségvetéssel és vagyongazdálkodási joggal rendelkeznek. Azok az önkormányzatok, amelyek nem „veszik vissza” korábbi intézményeiket, ilyen társulás keretében látják el intézményfenntartói jogait, feladataikat.
- A központi normatív működési támogatás mellett a kistérségi közoktatási társulásoknak biztosítjuk a fejlesztésekhez, beruházásokhoz megpályázható központi forrásokat, valamint kidolgozzuk a forrásokat elosztó pályázati rendszer elveit és konkrét működési gyakorlatát is.
- Visszaállítjuk a szektorsemleges finanszírozást, megszüntetjük az egyházi, alapítványi, önkormányzati és állami intézmények finanszírozása közti különbségeket. Megvalósítjuk, hogy a köznevelésre fordított állami források elérjék az uniós átlagot.
- Szükségesnek tartjuk, ezért megteremtjük annak a feltételét, hogy az állami finanszírozásban részesülő egyházi intézmények biztosítsák a világnézetileg semleges oktatást a diákjaik számára.
- Olyan finanszírozási rendszert vezetünk be, ahol csak azok az egyházi fenntartású intézmények jogosultak az állami finanszírozás igénybevételére, amelyek alapfokú intézmények esetében vállalják, hogy minden, a körzetükhöz tartozó tankötelezett gyermeket felvesznek.
- Olyan fenntartófüggetlen szempontsört, kritériumrendszert dolgozunk ki, amely alapján az oktatási intézmények a fenntartójuktól függetlenül kiegészítő normatívát igényelhetnek, és a
- meghirdetett programjuk alapján elszámoltathatók. Az egyházi és alapítványi fenntartású iskolák is ezen kritériumrendszer szerint lesznek jogosultak a kiegészítő normatívára.
- Átfogó, transzparens iskola- és óvodafelújítási és -bővítési programot indítunk.

II. Igazságos Magyarország

4. Európai béreket a magyaroknak!

A Demokratikus Koalíció szociáldemokrata kormánya olyan bér- és munkaügyi programot ajánl Magyarországnak, amely kiutat mutat az Orbán-kormány elmúlt 13 éves kudarcából, és elvezet minket az európai munkahelyek, tisztességes fizetések és kiszámítható élet világába.

Olyan országot teremtünk, ahol a havi jövedelmünk elég a magunk és a családjaink eltartására. Ezért a szociáldemokraták első célja, hogy mindenki tisztességesen megélhessen a fizetéséből és a nyugdíjából.

Nincs jó élet, ha a váratlan kiadásokra – legyen az egy hirtelen jött betegség vagy egy elromlott hűtőszekrény – nincs félretett pénzünk. Ezért a szociáldemokraták második célja, hogy mindenkinek legyen legalább háromhavi megtakarítása.

Nincs jó élet, ha az életünk csak a munkánkról szól, mert nincs pénzünk kiszakadni a hétköznapokból, feltöltődni, nyaralni vinni a gyerekeinket, családtagjainkkal vagy barátainkkal együtt tölteni a szabadidőnket. Ezért a szociáldemokraták harmadik célja, hogy mindenki évente legalább egy hétre el tudjon utazni pihenni.

Olyan országot építünk, ahol a fiataloknak nem kell külföldre menni a boldogulásért, és a már külföldön dolgozóknak megéri hazajönni, hiszen biztonságban tudhatják a megélhetésüket. Ebben a munkában partnerként tekintünk a dolgozókra, a szakszervezetekre és minden tisztességes munkáltatóra. Megváltoztatjuk az Orbán-kormány felfogását, miszerint az emberek vannak a gazdaságért, a Demokratikus Koalíció felfogásában a gazdaság lesz az emberek jólétéért. Ezt akarjuk. Ezért dolgozunk. Ez a szociáldemokrata fordulat egyik legfontosabb célja.

Az elmúlt időszakban árakban elsők, bérekben utolsók lettünk az Európai Unión belül. A legalacsonyabb bért keresők vásárlóereje a második legnagyobb mértékben csökkent az idei évben, ráadásul mind a bruttó, mind a nettó összeget vizsgálva az EU-n belül Magyarországon az egyik legalacsonyabb a minimálbér összege. A bruttó minimálbérré jutó munkavállalói átlagos adóteher mértéke pedig a második legmagasabb Magyarországon az EU tagállamai között.

Célunk, hogy a magyar dolgozókat végre megbecsüljék itthon is, ne csak külföldön. Elfogadhatatlan, hogy százezrek kényszerültek más országokba, távol az otthonuktól, mert máshogy nem tudják biztosítani a megélhetésüket. Az elmúlt években sereghajtók lettünk az Európai Unióban bérek tekintetében, már a román bérek is megelőzik a magyarokat. Nem engedjük meg, hogy az inflációt a bérből és fizetésből élők fizessék meg, fel kell zárkózni Európához bérek tekintetében.

4.1. Az árak helyett a béreket emeljük!

Szociáldemokrataként meggyőződésünk, hogy az állam nem hagyhatja magára a munkavállalókat és nem bízhatja csak a piacra a bérek megállapítását. Ezért olyan aktív kormánypolitikát folytatunk, amelynek kimondott célja a munkajövedelmek emelése, a magyar munkavállalók európai bérfelzárkózása.

- Béremelést adunk az állami alkalmazottaknak; a pedagógusok, ápolók, szociális munkások, rendőrök, tűzoltók, mentősök, óvodai és bölcsődei dolgozók, közigazgatásban dolgozók béremelése azért is fontos, mert az állam így közvetlenül tudja emelni a bérszínvonalat. Ha az állam a saját munkavállalóinak bérét emeli, az a többi munkavállalóra is hatással van.

- Bevezetjük az európai minimálbér-szabályozást, így emeljük a minimálbér összegét és garantáljuk értékállóságát. Az a tapasztalat, hogy a minimálbér emelése tolja a többi bért is felfelé.
- Adómentessé tesszük a minimálbér összegét, hogy a megélhetéshez szükséges minimális jövedelem adómentes legyen minden munkavállalónak!
- Csak olyan beruházásnak adunk uniós vagy magyar állami támogatást, amely vállalja, hogy az adott területen az eddig megszokottnál magasabb, versenyképes bért fog fizetni az alkalmazottainak.
- Ma ez nem szempont a stratégiai partnerségek kialakításakor, ezért van tele az ország nyomott áron dolgoztató multikkal, akkugyárakkal és összeszerelő üzemekkel. Csak azzal a vállalattal kötünk stratégiai partnerséget, amely vállalja, hogy tisztességes béreket fizet.
- Akkor emelkednek a bérek a gazdaságban, ha erősek a szakszervezetek és módjuk van arra, hogy megvédjék a munkások érdekeit. Ezért támogatjuk a szakszervezetek jogainak védelmét, az érdekegyeztetés és a kollektív szerződések rendszerét. Csak azok a cégek indulhatnak közbeszerzésen, ahol rendezett munkaügyi kapcsolatok vannak.
- Versenyképes európai béreket hosszú távon csakis egy átfogó, koherens, a társadalmat és nem csak egyes rétegek, csoportok érdekeit szolgáló gazdaságpolitikával és az ezzel is összhangban lévő magas színvonalú oktatással lehet biztosítani. A gazdaság fejlesztése nem épülhet alacsony bérekre, azaz a magas hozzáadott értéket előállító tevékenységekre kell koncentrálni, amely képzett, s ezáltal magasabb bérű munkavállalókat kíván.

4.2. Az európai minimálbér bevezetése

A Demokratikus Koalíció nagy sikere, hogy 2022 októberében megszületett az EU irányelve az Európai Unióban biztosítandó, megfelelő minimálbérekről. Az irányelv új uniós szabályokat vezetett be a következőkre vonatkozóan:

- a jogszabályban meghatározott minimálberek megállapítására és azok megfelelőségének aktualizálására szolgáló eljárások;
- a bérmegállapításra irányuló kollektív tárgyalások előmozdítása;
- a nemzeti jog alapján minimálbérre jogosult munkavállalók tényleges hozzáférése a minimálbér nyújtotta védelemhez.

Az Árnycikkormány szerint az európai minimálbér-szabályokat úgy kell bevezetni Magyarországon, hogy ez a magyar munkavállalók számára a lehető legkedvezőbb legyen.

- Olyan automatikus minimálbér-emelési szabályokat vezetünk be, amelyek minden munkavállaló számára biztosítják a tisztességes minimálbért. Országos minimálbér-megállapodás, illetve kollektív szerződés ettől csak felfelé térhessen el.
- Az Árnycikkormány álláspontja szerint a minimálbér minimumát kötelezően a mediánbér 60%-ához, illetve a bruttó átlagbér 50%-ához kell igazítani. Ezzel azonnal, nagyjából bruttó 50 ezer forinttal emelkedik a minimálbér.
- Szükségesnek tartjuk a társadalmi minimum számításának kidolgozását a társadalmi partnerek és a tudomány szereplőinek bevonásával. A társadalmi minimum később szintén a minimálbér meghatározásának alapja lehet.
- A növekvő minimálberek költségeinek ellensúlyozására adó- és járulékkedvezményekkel - vagy más módon - támogatást kell nyújtani a magyar kis- és középvállalatoknak. Ennek módját az érintettekkel egyeztetve kell kidolgozni.

- Az irányelvnek megfelelően szükségesnek tartjuk cselekvési terv készítését a kollektív megállapodással való lefedettség arányának növelésére. A kollektív szerződések megkötése érdekében növelni kell a munkaadók érdekeltségét a kollektív megállapodások megkötésében.
- Lehetővé kell tenni a kollektív szerződés megkötését a közszféra olyan területein is, ahol ma ez tiltott.
- Új munkaügyi szabályozást kell alkotni, ennek keretében erősíteni kell az ágazati tárgyalások rendszerét, és pontosítani kell a kollektív szerződésekre vonatkozó szabályokat.
- Támogatni kell a szakszervezetek kapacitásépítését, megfelelő jogi és szakmai háttérrel kell teremteni az ágazati és országos érdekegyeztetés rendszeréhez.

4.3. Erős érdekvédelem

A rendezett munkaügyi kapcsolatokkal rendelkező jóléti államok sajátossága, hogy a munkáltatók és a munkavállalók szervezetei egyenrangúan tárgyalnak és kötnek a munka világára érvényes ágazati és munkahelyi kollektív szerződéseket és bérmegállapodásokat. Az erős szakszervezetek, a jól működő érdekegyeztetés garantálja azt, hogy a munkavállalók hosszabb távon is megkapják a gazdaság eredményeiből a jogos részüket, hogy tartósan emelkedjenek a bérek. A Fidesz 2010. évi hatalomra jutása után azonban mind a munkavállalói, mind a szakszervezeti jogok erőteljes csökkentése figyelhető meg, amely a mai időszakban már teljesen kiüresítette és formálissá tette a különböző érdekegyeztetési szinten folyó munkákat.

Célunk a valódi szociális párbeszéd megvalósítása, szociáldemokrataként a bértárgyalásokból nem vonulunk ki a versenyszférában sem, hanem aktívan részt veszünk a munkavállalók és a szakszervezetek oldalán.

- Az Alkotmányban rögzítjük a társadalmi párbeszéd garanciáit, és megteremtjük a szükséges jogszabályi alapokat.
- Az érdekképviselőket bevonjuk a munkaerőpiaci, foglalkoztatáspolitikai intézményrendszer működtetésének döntés-előkészítő szakaszába.
- A társadalombiztosítási alapok működésének ellenőrzésében érdemi szerepet adunk a szakszervezeteknek és az ellátottakat képviselő szervezeteknek.
- Állami támogatást nyújtunk a szakszervezeteknek (meghatározott kritériumok alapján) társadalmi és gazdasági kérdésekben betöltött szerepük elismeréseként.
- Annak érdekében, hogy a szakszervezetek érdemi partnerei legyenek a munkáltatóknak, helyi, ágazati és országos szinten elősegítjük egy szakszervezeti képző- és kutatóintézmény létrehozását.
- Új érdekegyeztetési rendszert hozunk létre, és a javaslatok kidolgozására folyamatos egyeztetést hajtunk végre a szakszervezetekkel. A célunk egy olyan érdemi érdekegyeztetési mechanizmus kialakítása, amely biztosítja a felek szociális párbeszédben való érdekérvényesítését jogszabályi keretek között.
- A korábban kialakult érdekegyeztetési szinteket pontosítjuk. A makroszintű érdekegyeztetés mellett az ágazati szociális párbeszéd jogszabályi megerősítésére javaslatokat dolgozunk ki, és ebbe a rendszerbe beillesztjük a hagyományos, helyi szintű érdekegyeztetés kereteit is.
- Lehetővé tesszük, hogy a szakszervezetek is igényt tarthassanak az adó egy százalékára.

- A szakszervezeti és munkavállalói jogok megsértését szankcionálni fogjuk annak érdekében, hogy a munkáltatók ne akadályozzák a munkavállalóknak az alapvető emberi jogok között szereplő egyesülési jogának gyakorlását.

5. Vendégmunkások helyett a hazatérő magyarok munkájára számítunk!

Gyökeresen szakítunk azzal a politikával, ami az olcsó munkaerőre alapul. Az elmúlt időszakban a versenyképességünk alapját az alacsonyan fizetett, nyomorban tartott munkaerőre alapozták, egy szociáldemokrata kormány ezt nem engedheti meg magának. Mi, magyarok a világ minden táján bizonyítjuk tehetségünket és rátermettségünket, nem fordulhat elő, hogy pont a saját hazánkban nem becsülik meg a munkánkat. Ahelyett, hogy harmadik országbeli vendégmunkásokat hoznánk hazánkba, mi a külföldre távozott magyarok hazatérésére és munkájára számítunk.

5.1. Véget vetünk a vendégmunkás-biznisznek

Rendkívül világos és szigorú szabályozást fogunk bevezetni az Európai Unión kívülről érkező munkavállalók számának korlátozása és a magyar bérek megvédelem érdekében. Véget vetünk az újabb fideszeses letelepedési biznisznek, elszámoltatjuk a vendégmunkások toborzására szerveződött cégeket.

- A külföldiek magyarországi munkavállalási engedélyét csak akkor engedjük kiadni, ha bizonyítható, hogy semmilyen módon nem sikerült hazai munkavállalót találni az állásra.
- A foglalkoztatónak bizonyítania kell, hogy a harmadik országbeli állampolgár megfelel az alkalmazási feltételeknek, valamint részt vett az előzetes egészségügyi szűrésen. A harmadik országbeli állampolgárnak a tevékenység ellátásához szükséges szakképzettségét, iskolai végzettségét hitelt érdemlő módon kell igazolnia.
- Azokon az eseteken felül, amikor valaki nem rendelkezik munkavállalási engedéllyel, engedély nélkül történő foglalkoztatásnak tekintjük azt is, ha a harmadik országbeli állampolgár tevékenységét nem az engedélyben megjelölt foglalkoztatónál, vagy nem az engedélyben megjelölt munkahelyen, illetve munkakörben végzi. Engedély nélküli foglalkoztatás esetén a felügyelet a vállalkozások méretéhez és a szabálysértés súlyához mért, súlyos büntetést fog kiszabni a foglalkoztatóra.
- A külföldi vendégmunkásokra a magyar dolgozókra vonatkozó munkabér, munkavédelmi és munkaidőszabályok, valamint foglalkozás-egészségügyi, szűrési és ellátási kötelezettségek vonatkoznak majd.
- Bevezetjük, hogy harmadik országbeli munkavállaló csak abban az esetben foglalkoztatható egy településen, ha arról a helyi lakosságot tájékoztatták, és azzal a helyi lakosság egyetért.
- Szabályozzuk a vendégmunkások emberhez méltó lakhatásának feltételeit a környéken élők védelme és az egészségügyi kockázatok csökkentése érdekében.
- Csak olyan beruházásoknak nyújtunk állami támogatást, amelyek legalább 90%-ban magyar, illetve uniós munkavállalók számára teremtenek munkahelyeket, és tisztességes béreket garantálnak.
- Olyan támogatáspolitikát alakítunk ki, amely a magas hozzáadott értékű, szaktudást igénylő munkahelyek létrehozását támogatja elsősorban. A szakképzés átalakításával,

ingyenes átképzési programokkal, állami háttérű bérlakásépítési programmal és a hazai bérek versenyképessé tételével a magyar munkavállalókat, valamint a kis- és középvállalkozásokat hozzuk helyzetbe, és nem ázsiai vendégmunkások betelepítésében látjuk a magyar gazdaság problémáinak hosszú távú megoldását. Ehhez megteremtjük a feltételeit annak, hogy az infrastrukturális fejlesztések elősegítésével a munkahelyek könnyebben elérhetőek legyenek.

- Nagyobb beruházások engedélyezése előtt felmérjük a lehetséges szakképzett, vagy a képzettséggel nem rendelkező munkavállalók továbbképzésének lehetőségét, és a beruházás támogatásának jelentős részét a magyar munkavállalók pozíciójának erősítésére fordítjuk.

A szakszervezetek, kis- és közepes vállalkozások és civil szervezetek képviselőiből álló független bizottságot hozunk létre annak kivizsgálására, hogy milyen visszaélések történtek eddig a vendégmunkások foglalkoztatásánál, a közvetítő cégeket el fogjuk számoltatni, a valódi tulajdonosokat és haszonélvezőket fel fogjuk deríteni.

5.2. Európai munkahelyeket az európai magyaroknak!

A foglalkoztatás növelése, a munkahelyek biztonságának garantálása továbbra is alapvető cél, de ezt össze kell kapcsolni a munkahelyek minőségének javításával, a közepes fejlettség csapdájából való kitöréssel. Ennek egyik fontos eleme a magas hozzáadott értékű, jól fizetett munkahelyeket teremtő beruházások támogatása, növelése, a foglalkoztatás feltételeinek javítása és a munkavállalók védelme.

Foglalkoztatáspolitikánk rugalmas és magas szakképzettségű munkaerőpiaci kínálatot valósít meg. Olyan országot akarunk, ahol a tudás, a kemény munka az igazi érték, ahonnan nem kell elmenni annak, aki munkával és kreativitással akar érvényesülni.

- Célzott képzésekkel, támogatott foglalkoztatással, az utazás - és szükség esetén - a lakhatás támogatásával fogjuk segíteni a mélyszegénységben, kistelephelyen élő emberek, köztük roma honfitársaink munkába állását.
- Az új típusú foglalkoztatási formák, a távfoglalkoztatás, a home office, az online munkavégzés és a távvezérlés, a platformmunka jogszabályi kereteit lefektetjük, és átültetjük a releváns uniós jogszabályokat.
- Szigorúbban szabályozzuk a munkaerő-kölcsönzést, tekintettel a mostani, vendégmunkásokkal kapcsolatos visszaélésekre.
- Felmérjük a munkaerőhiány okait és kidolgozzuk azokat a megoldásokat, amelyek segítik visszavezetni a munkaerőpiacra azokat, akik eddig kiszorultak onnan.
- A munkanélküliség elkerülésének egyik leghatékonyabb módja a jó oktatáspolitikai. Ezért olyan oktatási rendszert teremtünk, ami minden gyerekeknek lehetővé teszi a versenyképes tudás, szakképzettség megszerzését. Minden felnőtt számára biztosítjuk, hogy állami támogatással visszatérhessen az iskolapadba, megszerezze a munkájához szükséges tudást vagy előrelépjen.
- Minden fiatal számára elérhetővé tesszük az ifjúsági garanciaprogramot: garantáljuk, hogy munkahelyet, gyakornoki lehetőséget vagy képzési lehetőséget kap, hogy senkinek ne kelljen a pályáját az utcán kezdeni.
- A mobilitás megteremtése érdekében szükséges a tehetséges, ám hátrányos helyzetű fiatalok érettségire és felvételre történő felkészítése, valamint számukra nyelvi, informatikai előkészítő képzések szervezése.

- Biztosítjuk a digitális oktatás előnyeinek az érvényesítését, a távoktatás alkalmazását a vidéki falvakban élő gyerekeknek, az átképzésre váró felnőtteknek.
- Hazahozzuk a kivándorolt magyarokat versenyképes bérekkel, megfelelő munkafeltételekkel és jobb közszolgáltatásokkal.
- Csak olyan beruházásnak adunk uniós vagy magyar állami támogatást, amely vállalja, hogy az adott területen az eddig megszokottnál magasabb, versenyképes bért fog fizetni az alkalmazottainak.
- Támogatni fogjuk a munkába járást, javítjuk a munkahely megközelítését, és ezzel megkönnyítjük a munkavállalást a kistélepüléseken élők számára is.
- A fiataloknak pozitív jövőképet, versenyképes tudást és a szülőföldön való boldogulás lehetőségét biztosítjuk.
- Javítjuk az 55 év feletti munkavállalók munkaerőpiaci helyzetét, a nyugdíj előtt álló honfitársaink munkaerőpiaci védelmét pedig biztosítjuk.
- Kiemelt fontosságú számunkra a szülő- és családbarát szemlélet meghonosítása a munkahelyeken, különös tekintettel a gyermeket egyedül nevelő anyákra és apákra.
- Átalakítjuk a közfoglalkoztatási rendszert, a bérezést, a képezéseket a munkaerőpiacra való kijutást javítva. Felülvizsgáljuk a közmunkásbéreket.
- A munkanélküliség terheinek csökkentése érdekében elengedhetetlennek tartjuk a megfelelő garanciák beépítését, például az álláskeresési járadék és a munkaerőpiaci támogatások megerősítését.
- Az álláskeresési járadék folyósítási idejét kilenc hónapra növeljük. Emellett biztosítjuk a munkanélkülieknek az átképzés lehetőségét. Az álláskeresőket karriercentrumokkal és a civil szervezetek bevonásával segítjük, illetve az aktív munkaerőpiaci eszközök, képzések és támogatások (mobilitási és lakbértámogatás, mentorálás) rugalmas alkalmazásával.

5.3. Védelem a munkavállalóknak

A munkaügyi szabályozás alapvető célja az, hogy rendezett viszonyokat teremtsen és munkavédelmet biztosítson a munkaerőpiacon a kiszolgáltatott helyzetben lévő munkavállalóknak.

- Új szemléletű, a mai kornak és kihívásoknak megfelelő, átfogó munkaügyi kódexet vezetünk be.
- A szakszervezetek és munkaadók képviselőivel közösen, átfogó egyeztetések után alakítjuk ki az új munkaügyi szabályokat, és döntünk többek között a kollektív – szakszervezeti - jogok megerősítéséről, a munkaidőkeret szabályairól, az atipikus foglalkoztatás kereteiről, ideértve a távmunkát és az otthon végzett munkát.
- Fő törekvésünk, hogy minden dolgozó - függetlenül a foglalkoztatás, munkavállalás formájától, helyétől - ugyanazokkal a jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezzen, figyelembe véve, hogy a versenyszféra és a közszolgáltatások szabályozása nem lehet minden tekintetben azonos.
- Eltöröljük a rabszolgotörvényként elhíresült jogszabályt.
- Felülvizsgáljuk a közszféra munkajogi szabályait, megszüntetjük az indokolatlan adminisztratív korlátokat és megerősítjük az alkalmazottak jogait.

- A megszüntetett közalkalmazotti és közszolgálati jogállásokat felülvizsgáljuk. Az érdekképviseletekkel folytatott egyeztetések során alakítjuk ki a közszolgálati foglalkoztatási jogviszony és az ágazati életpályák kereteit.
- Az állam deklarált feladatának tekintjük, hogy jogalkotással olyan egyensúlyi szabályozást alakítson ki a munkavállalók és a munkaadók között, amivel a munkavállalóknak erősebb jogvédelmet biztosít, csökkentve a munkaviszonyban kialakult kiszolgáltatottságot.
- Az intézményi működés önállóságának és a helyi feltételek figyelembevételének lehetőségével biztosítjuk – az európai irányelveknek megfelelően – a helyi kollektív megállapodások lehetőségét.
- Általános szabályként kötelezően érvényesítjük „az egyenlő munkáért egyenlő bér” elvét nemcsak a nemek közötti egyenlőségre, hanem a területi különbségekre is tekintettel.
- Új sztrájk törvényt dolgozunk ki, melynek során bevonjuk a szakszervezeteket és a munkáltatói szövetségeket. Eltöröljük az elégséges szolgáltatások mértékének a sztrájkjog alkalmazását korlátozó és betarthatatlan meghatározását. A jelenlegi szabály helyett az érintett felek megállapodási kötelezettségét kell előírni, amelynek elmaradása esetén döntőbírói eljárásra van szükség pontos határidőkkel. Lehetővé tesszük az államigazgatásban dolgozóknak is a sztrájkot.
- Átalakítjuk a szabálytalan sztrájk szankcionálásának szabályait, és meghatározzuk a szankció maximális mértékét. Csak abban az esetben tesszük lehetővé a szankcionálást, ha a munkaadó mindenben együttműködött a munkavállalókkal a munkaügyi vita szabályos rendezésében, jogszerű sztrájk esetén szóba sem jöhet a szankcionálás.
- Újjászervezzük a munkaügyi közvetítői és döntőbírói szolgálatot. Az eredményes érdekegyeztetést, elsősorban a kollektív szerződések létrejöttét, illetve a munkaügyi konfliktusok békés rendezését segíti egy független harmadik fél bevonása az egyeztetésekbe.

5.4. Munkavédelem, munkaügyi ellenőrzés

Az elmúlt időszakban a kormány szövetséget kötve a multinacionális vállalatokkal és a nagytőkével, feláldozta a magyar dolgozók biztonságát a munkahelyeken. Veszélyes üzemeket telepítenek az ország területére úgy, hogy közben nem ellenőrzik kellőképp a munkavégzéshez szükséges biztonsági előírások és szabályok betartását. Egy szociáldemokrata kormánynak első az emberek biztonsága, ezért olyan döntéseket hozunk meg, amelyek garantálják a munkavállalók biztonságát és egészségét.

Az elsődleges célunk a megelőzés és az, hogy minden dolgozó ember (függetlenül a foglalkoztatás formájától) számára biztosítható legyen az egészséges, biztonságos munkavégzés feltétele, és a teljes életpálya során biztosítható legyen az egészségük. Az ehhez szükséges feltétel biztosítása a munkáltatók egyetemleges felelőssége. Szükséges a Munkavédelmi Törvény, a munkáltatók jogszerű működésének, a hatékony munkavédelmi ellenőrzési rendszer feltételeinek áttekintése. Az előző évek gazdasági és anyagi szemlélete helyett ember- és családközpontú munkavédelemre van szükség. A régi, rövidtávú, adóbevételek szempontjából meghatározott munkavédelem helyett a jövőben új, hosszú távú, a nemzet, a társadalom, a családok fennmaradása, a gyermekek egészséges fejlődése, anyagi biztonsága érdekében történő munkavédelmet kell preferálni.

- Ezért a munkavédelmet egységes egésként, szociális munkavédelemként kezeljük. Ezt a gondolatmenetet követve nem beszélhetünk munkavédelmi és munkaügyi ellenőrzésről külön-külön, hanem munkavédelmi-munkaügyi, úgynevezett szociális munkavédelmi ellenőrzésről beszélünk.

- A munkaügyi ellenőrzésről szóló 1996. évi LXXV. törvénynek érvényt szerezve célunk a nem jogszerű foglalkoztatás valamennyi módozatának visszaszorítása, a munkabérfizetésre, a szabadság kivételére, az esélyegyenlőség biztosítására, a nők, a gyermeküket egyedül nevelő szülők és a fiatalok foglalkoztatására, a munkaerő-kölcsönzésre, valamint a külföldiek magyarországi alkalmazására vonatkozó szabályok betartatása.
- Ennek érdekében visszaállítjuk az önálló munkaügyi és munkavédelmi ellenőrző hatóságot. Ennek kidolgozásába és működtetésébe, az ellenőrzésekbe jogszabályban foglaltak szerinti szerepet kapnak a szakszervezetek is.
- Megerősítjük továbbá a munkavédelmi szakember és munkavédelmi képviselő képzést, továbbképzést, valamint jogszabályban foglaltaknak megfelelően kívánjuk működtetni a munkavédelmi szakemberek nyilvántartását. A munkavégzéssel összefüggő balesetek és megbetegedések számának csökkentése érdekében fontos eszköz az önálló balesetbiztosítási rendszer, melyet létre kívánunk hozni. Ugyancsak elengedhetetlen a foglalkozás-egészségügy rendszerének alapvető átalakítása, hogy valódi védelmet adjon az egészséges munkavégzési feltételek biztosításához.
- Célunk egy új munkavédelmi kultúra kialakítása, amihez a közoktatásban, a szakképzésben és a felsőoktatásban megfelelő ismereteket kell adni.

6. Igazságos adórendszert!

Célunk egy új típusú, modern jóléti állam, amely összetartja a társadalom szövetét, szociális biztonságot, kiszámíthatóságot, hosszú távú jólétet és esélyt teremt mindenki számára, de közben ösztönzi a teljesítményt, a vállalkozást, fenntartható gazdaságilag és egyben megőrzi a környezetet is. Az új jóléti állam küzd az egyenlőtlenségek ellen, biztosítja, hogy a gazdaság tisztességesen és demokratikusan működjön, mindenki érdekét szolgálja és ne csak a hatalomhoz közelálló kevesekét. Mindehhez olyan államháztartást kell működtetni, amely elősegíti az ország gyarapodását, fenntartható fejlődést biztosít.

6.1. Igazságos közteherviselés

A magyar adórendszer igazságtalan. A teherviselés leginkább a bérből és fizetésből élőkre és a nyugdíjasokra hárul, míg a multinacionális tőke vagy a magyar oligarchák vállalatai szinte alig fizetnek adót. Az a célunk, hogy a jövőben a lelkiismeretes adófizetők és ne az ügyeskedők, az adócsalók járjanak jól, erősödjön a tisztességes adózási magatartás. Tűrhetetlen, hogy ma a magyar kis- és közepes vállalkozásokat (kkv-t) több adó sújtja, mint egy tőkeerős nagyvállalkozást. Az állam feladata az, hogy a lehető legegyszerűbb adórendszert működtesse, átláthatóvá tegye az adózást és korszerű adózási szolgáltatásokat nyújtson. A jelenlegi, nem hatékony, igazságtalan adórendszerrel szemben méltányos, eredményes és növekedésbarát adózást kell megvalósítanunk, ezzel is a társadalmi jólét emelését szolgálva.

Az államot adókivetési jogával szemben arányos közszolgáltatási kötelezettség terheli, az adózásért tehát szolgáltatás jár. Az állami közszolgáltatások nyújtásának legfontosabb jellemzőit ezért jogszabályban fogjuk meghatározni. Amennyiben az állami szolgáltatás nem felel meg a jogszabályi követelményeknek, az állam kártérítést fizet, illetve lehetővé teszi, hogy a jogosult magánpiacon, de állami költségen vásárolja meg a neki járó szolgáltatást.

A jó adórendszer jogbiztonságot nyújt (jellemzően stabil, kiszámítható, visszamenőleg nem módosítható stb.), és minimálisra csökkenti az adminisztratív terheket. Ennek érdekében következetesen meg fogunk felelni a közteherviselés, a megbízhatóság, a teljesíthetőség és az olcsó működtetés követelményének.

a) Méltányos és igazságos adórendszer

Az átlagos és ez alatti bérekre rakódó adóterhelést érzékelhetően csökkenteni fogjuk. Célunk, hogy – hasonlóan a vállalatokhoz, amelyek a bevételeikből levonhatják a költségeiket, és csak az így fennmaradó eredmény után adóznak – az emberek munkabéréből is levonható legyen a létfenntartásra fordított, elismert költséghányad. Ennek megfelelően SZJA-mentessé tesszük a minimálbér összegét minden munkavállaló számára.

- A nagyobb vagyonok tulajdonosainak, a kiugróan magas jövedelemmel rendelkezőknek nagyobb részt kell vállalniuk a közteherviselésben. Ezért indokoltnak tartjuk, hogy a sokmillió havi jövedelemmel rendelkezők másoknál nagyobb jövedelemadót fizessenek, illetve a milliárdos vagyonok, valamint ezek öröklése esetében luxusadót vezessünk be.
- A vállalati bérkülönbségeket méltányos, jogszabályban is rögzített keretek közé kívánjuk terelni. Éppen ezért bevezetjük, hogy az előre, jogszabályban rögzített jövedelemkülönbséget meghaladó magas jövedelmek után (beleértve a kedvezményes részvényprogram alapján keletkező jövedelmeket is) a vállalat jelentős kiegészítő adót legyen köteles fizetni.
- A társadalombiztosítás alkotmányos garanciáinak helyreállítása keretében szavatoljuk azt az állami ellátási kötelezettséget, hogy a befizetett járulékok célzottan alapozzák meg a nyugdíjak finanszírozását.
- A nyugdíjas munkavállalók esetében a társadalombiztosítási járulék és a szociális hozzájárulási adó alóli mentességet továbbra is fenntartjuk.
- A családi adókedvezményt megőrizzük, egyben igazságosabbá is tesszük.
- Célzottan csökkentjük az áfát az alapvető élelmiszerek, az internetszolgáltatás és a megújuló energiák, valamint további környezetbarát áruk és szolgáltatások esetében.
- Az önkormányzati szektort érintően jelenleg alkalmazott szolidaritási adó rendszerét átalakítjuk, igazságossá tesszük, visszaépítjük az önkormányzatok pénzügyi önállóságát, függetlenségét.
- A társasági adó csökkentését csak a mikro-, kis- és közepes vállalkozások esetében támogatjuk, a nagyvállalatoknak teljes mértékben ki kell venniük részüket a közfeladatok finanszírozásából.
- Az adócsökkentéseket a globális minimumadó-követelmény, vagyis a 15%-os nemzetközi és európai társasági adószintnek való megfelelés figyelembevételével fogjuk megvalósítani.
- A kiemelt látványsportok TAO-alapú támogatási rendszerét felülvizsgáljuk, a visszaéléseket megszüntetjük. A forrásokat elsősorban a társadalmi felelősségvállalással arányosan az utánpótlás-nevelés és az egészségmegőrzést elősegítő szabadidősportok támogatására fordítjuk.
- Az iparűzési adó rendszerében az adóalapot a versenyképességi kritériumoknak való jobb megfelelés érdekében átalakítjuk. Arra törekszünk, hogy a rendszer legyen differenciált és igazságosabb a mainál, a mikro-, kis- és közepes vállalkozásokat pedig a jelenleginél jobban támogatjuk.

b) Az adórendszer egyszerűsítése, az adminisztrációs terhek csökkentése

- Megvizsgáljuk a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) helyett egy Adóügyi Szolgálat (ASZ), mint a szolgáltató állam egyik kulcspillére létrehozásának realitását. Az adók kiszámítása és levonása így az állam feladatává válik, mellyel együtt visszaszorulna a csalás, a hibázás

és a késedelem, vagyis jórészt megszűnhetnek a bírságok és a pótlékok is. A munkavállalók milliói, de a munkáltatók is komoly adminisztrációs teher alól mentesülnének.

- A későbbiekben – az új rendszer működésének tapasztalatai alapján – lehetne megvizsgálni, hogy az ASZ hatásköre kiterjeszhető volna-e a vállalkozói szférára is.
- Célunk, hogy mindenfajta adózás kizárólag elektronikus alapon működjön, az átláthatóság és a bürokrácia csökkentése érdekében.
- A termelő és szolgáltató vállalkozások adózása és ellenőrzése történjen egységes rendszerben. Ennek érdekében egységes alapú kötelező készletgazdálkodási, valamint számlázási rendszer fokozatos bevezetését írjuk elő. A szoftvereket az állam ingyen fogja biztosítani.

c) Az adórendszer átláthatósága, nyilvánossága

- Váljon a gazdasági társaságok nyilvános beszámolóinak kötelező részévé is az adóalap, az adókedvezmény és a befizetett adó tételes kimutatása az összes adófajta esetében.
- Áttekintjük a megosztott áfa-fizetési modell bevezetésének lehetőségét, amelyben a számla nettó értékét az értékesítőnek, míg az áfát az adóhatóságnak fizetik. Így csökkenhet az áfa-elkerülés kockázata. A bevezetés előkészítése komoly informatikai fejlesztéseket igényel. Kérdés, hogy az olasz minta alapján csak a közbeszerzésekre, vagy általános érvénnyel vezessük-e majd be.
- Az online pénztárgépek alkalmazását, amelyeket a kaszinókra is kiterjesztünk és a fuvarozás regisztrációját továbbra is fenntartjuk.

6.2. Átlátható közpénzügyek, fenntartható költségvetés

Az államháztartás fő feladatai az erőforrások begyűjtése és elosztása, a társadalmi igazságosság elősegítése, a gazdasági egyensúly megőrzése, és az ezen feladatok ellátásához szükséges jogi keretek kialakítása. Ezek megbízható, kiegyensúlyozott elvégzése az egyik garancia arra, hogy az ország dolgai jól menjenek, a társadalom egészének harmonikus fejlődése megvalósuljon, és a vállalkozások bízzanak a gazdasági kormányzatban. A központi költségvetés az államháztartáson belül az egyik legfontosabb eszköz a kormányzati hatáskörben ellátott állami feladatok finanszírozására. Meghatározó kapcsolata van a többi alrendszerrel, pl. az önkormányzatokkal, valamint a társadalombiztosítási alapokkal, hiszen azok állami finanszírozását is a költségvetés végzi. Itt jelennek meg az államadósság kezelésével kapcsolatos kiadások, valamint az Európai Unió (EU) költségvetésébe történő befizetések is. Ma a központi költségvetés az egyik fő forrása a korrupciónak, a források elosztása nem hatékony és nem demokratikus, ezért alapjaiban kell megváltoztatnunk.

- Visszaállítjuk a költségvetés alkotmányosságát, a rendeleti úton, alkotmánysértő módon áterőszakolt büdzsé helyett kizárólag az Országgyűlés által szentesített költségvetést fogunk elfogadni.
- A politikai és szűk pártérdekek helyett az elérendő ossztársadalmi célokat, az emberek boldogulását, tisztességes megélhetésének támogatását és a büdzsé gazdasági megalapozottságát helyezük előtérbe.
- A mai gyakorlaton túllépve, fokozott súlyt kívánunk arra fektetni, hogy ne csak az elkészült költségvetés vitájába, hanem már a költségvetés előkészítésének folyamatába is bevonjuk a civil közösségeket. Garantáljuk a nyilvánosságot, a megfelelő részletezettséget, az átláthatóságot, a szükséges háttérszámítások elvégzését, s azok társadalmi megismertetését is.

- Megszüntetjük az ún. „korai költségvetés” gyakorlatát, mivel sem jogilag, sem az elemzési feltételek oldaláról nem reális a költségvetést az év közepén elkészíteni, annak megalapozottsága évről-évre kétséges. Az utóbbi években a büdzsé már elfogadása pillanatában összeomlott, és rendszeresen módosítani kellett, ezáltal teljes bizonytalanságban tartva a vállalkozásokat, befektetőket.
- Megvizsgáljuk a legalább négyéves, úgynevezett „gördülő költségvetés” alkalmazásának lehetőségét és észszerűségét azzal a céllal, hogy folyamatosabbá tegyük a költségvetési munkát, rendszeresen frissítve a korábbi költségvetési adatokat.
- A költségvetésben azokat a stratégiai célokat, prioritásokat fogalmazzuk meg, amelyek az egész társadalom boldogulását, a közös célok elérését szolgálják. Kiemelten kezeljük az oktatást, az egészségügyet és a szociálpolitikát, illetve a különösen sérülékeny társadalmi csoportok támogatását.
- Különös tekintettel demográfiai adottságainkra, kiemelten fogjuk vizsgálni az államháztartás/állami költségvetés szerepét a hosszabb távon is stabilan működtethető nyugdíjrendszer fenntartásában.
- A fenntartható növekedés követelményét, valamint a természeti erőforrások megőrzésének igényét önálló fejezetként is számszerűsítve jelentjük meg a költségvetésben.
- A költségvetés kialakításának folyamatában különös figyelmet fordítunk az önkormányzati alrendszer megfelelő forrásokkal való ellátására.

7. Megbecsült időskort!

Az Orbán-kormány számára, amikor nyugdíjba vonulunk, megszűnünk fontosnak lenni, és azt éreztetik tisztességes munkában megőszült emberekkel egy végiggürcölt élet után, hogy feleslegessé váltak. Az Orbán-rendszer ezt érezteti minden időssel, amikor szándékosan trükközik az inflációs várakozásokkal, hogy az idősök majd csak utólag, nyugdíjkorrekcióként kapják meg azt, ami jár nekik, amiért megdolgoztak. Ezt üzeni az is, hogy megszüntették a vegyes indexálást, ami azt jelenti, hogy a nyugdíjasok nem részesülnek az ország, a gazdaság fejlődéséből.

Ennek következménye a nyugdíjas társadalom leszakadása az aktív korúaktól; egyre nagyobb, indokolhatatlan (és indokolatlan) különbségek vannak azonos életpálya után a nyugdíjba vonulás időpontjától függően a nyugdíjak között, egyre gyorsabb a nyugdíjas elszegényedés (relatív és abszolút) terjedése.

Egyre több idős ember érzi úgy, hogy a társadalom, az állam magára hagyja.

Az időskorhoz kötődő szolgáltatások nem fejlődtek az elmúlt években, sőt az önálló életvitelt segítő szolgáltatások igénybevételi szabályai szigorodtak, így ez csak kevesek számára elérhető. Az egészségügyi problémákhoz kötődő szolgáltatások - pl. otthoni szakápolás - zömmel csak piaci alapon elérhető, nem garantált minőségű és drága.

A lakásfenntartás költségeihez az idősök kevés támogatást kaphatnak, hitelhez nem juthatnak. Gyakorlatilag a lakhatási és életkörülményeik javításával az Orbán-kormány nem törődött, e fontos tennivalókat is a családok felelősségi körébe utalta.

7.1. Újra alkotmányos joggá tesszük a nyugdíjat!

Visszaállítjuk a nyugdíjalap önállóságát az átláthatóság biztosítása, a szubjektív kormányzati beavatkozás lehetőségének elkerülése érdekében. Ennek érdekében az államháztartási

törvényben rögzíteni kell, hogy társadalombiztosítási kasszákat érintő döntést csak az országgyűlés hozhat. Önálló, megfelelő hatáskörrel rendelkező nyugdíjszakmai közigazgatási szervezetet és a tevékenységhez értő közigazgatási apparátust hozunk létre. A nyugdíjjogosultság egyénekre szabott megállapítása, a forrásszükséglet megalapozott számbavétele csak így, szakszerű előkészítéssel lehetséges.

A helyzet ma olyan, hogy nemcsak a nyugdíjrendszer átalakításával kell foglalkozni, hanem krízis- és garanciális intézkedésekről kell beszélni!

7.2. Krízisintézkedések az alacsony nyugdíjat kapók védelmében

A krízisintézkedések célja a legalacsonyabb nyugdíjjal rendelkezők helyzetének javítása.

- Ennek érdekében emeljük a nyugdíjminimum értékét, és az ennél alacsonyabb nyugdíjakat több lépcsőben erre a szintre emeljük.
- Az alacsony nyugdíjjal rendelkezőket azonnali, jelentősebb összegű juttatásban részesítjük.
- Emeljük az önkormányzati szociális segítség forrásait és normatíváit.
- Rendezzük a honvédség, a rendőrség és a többi rendészeti szervezet nyugdíjasainak státuszát.
- Azonnali intézkedéseket teszünk a rokkantnyugdíjasok helyzetének rendezésére. A bevezetéskor a valamilyen ellátásban részesülők helyzetét egyénenként kell áttekinteni, és az egészségi állapotuknak megfelelő járadék megállapításával rendezni a nyugdíjukat, egyben kidolgozni az új rendszert, ami ténylegesen lehetővé teszi a rehabilitációt az arra alkalmas munkavállalóknak, adott esetben pedig elfogadható nyugdíjat biztosít részükre.

7.3. Garanciális intézkedések a nyugdíjasok megbecsülésére

A hosszabb távú garanciális intézkedések célja a tisztas idős kor szükségleteit kielégítő jövedelem biztosítása, a társadalombiztosítási rendszer iránti bizalom megerősítése, az aktív korúak jövedelmi viszonyainak javulását is leképező emelési szabályok bevezetése, és a nyugdíjrendszeren belüli különbségek nyugdíjas korban bekövetkező indokolatlan növekedésének kezelése. Későbbi feladat lesz az európai minimálnyugdíj-szabályozás kidolgozásában való aktív részvétel.

a) Megélhetést biztosító nyugdíjak

- Bevezetjük a minimális nyugdíj fogalmát, azaz a – szükséges szolgálati idő megléte esetén - nyugdíjba vonuláskor egy bizonyos összegnél nem lehet kevesebb a nyugdíj. Egy korrekciós rendszer kialakításával fokozatosan el kell jutni oda, hogy a teljes jogú öregségi minimális nyugdíj elérje az átlagos nyugdíj 50%-át.
- Bevezetjük a valódi nyugdíjminimumot: ez az az összeg, aminél kevesebb nyugdíja a rendszerben senkinek sem lehet! Ezért nyugdíjfelzárkóztatási programot indítunk a korábban megállapított alacsony, teljes jogú öregségi nyugdíjak emelésére, amelynek eredményeként az érintettek körében a teljes jogú öregségi nyugdíj összege fokozatosan eléri a minimális nyugdíj összegét.

b) Átlátható nyugdíjrendszer

- Támogatjuk az önkéntes nyugdíjtakarékosságot.

- Egyéni nyugdíjszámlán tartjuk nyilván a járulékbefizetéseket.
- Nyilvánossá és átláthatóvá tesszük a nyugdíjrendszer adatait.

c) Tisztességes elszámolás a nyugdíjasokkal

- Az éves nyugdíjemelést a vegyes indexálás alapelvei szerint biztosítjuk, ami azt jelenti, hogy a reálbérek emelkedését, tehát az aktív korúak életszínvonalának emelkedését is beleszámítjuk a nyugdíjemelésbe.
- Minden áprilisban elszámolunk a nyugdíjasokkal, és az előző évi tényadatok alapján korrigálnunk kell a januári nyugdíjemelést. Ne az idők hitelezzék a kormányt! Ha az infláció mértéke ezt indokoltá teszi, minden negyedévben kiegészítjük az adott évi nyugdíjemelést.
- A nyugdíjas inflációs kosár számításának módját jogszabályban rögzítjük és társadalmi ellenőrzésre az Idősügyi Tanácsot kérjük fel.
- Megtartjuk a szocialista kormányok alatt bevezetett 13.havi nyugdíjat.
- Szakmaspecifikus nyugdíjba vonulási szabályokat dolgozunk ki, ahol ez indokolt.
- Korlátozzuk a jelenlegi valorizációs rendszer káros hatásait.

d) Rugalmas nyugdíjba vonulás

- Visszaállítjuk az Európai Unióban mindenhol létező rugalmas nyugdíjkorhatárt a hazai nyugdíjrendszerbe.
- A rendszer lehetőséget nyújtana a korábbi nyugdíjba vonulásra alacsonyabb nyugdíj mellett, viszont bónusszal ösztönözné a későbbi nyugdíjba vonulást.
- Az államháztartás teherviselő képességét tekintve a bónusz-málusz elv alkalmazása következtében a rugalmas nyugdíjba vonulás intézménye hosszabb távon nem jár többletkiadással, ezért fokozatosan bevezethető.
- Ezzel egyidejűleg a közszférában a kötelező nyugdíjazás eltörölendő.

7.4. A nyugodt öregkort biztosító szolgáltatások

Az állam nem hagyhatja magára az idős embereket és családjukat. Hangsúlyozzuk, hogy az idős ember az egész társadalomnak érték, aki megbecsülést és tisztelet érdemel!

Megtartjuk a korábbi, baloldali kormányok időseket segítő intézkedéseit és szolgáltatásait, például a 65 év felett ingyenes utazást és a szépkorúak jubileumi jutalmát.

Érdemi hatáskörökkel visszaállítjuk az Idősügyi Tanácsot, hogy soha többé ne születessenek döntések az idős emberekről az idős emberek nélkül.

- Időskorú minimumellátást vezetünk be azok számára, akiknek semmilyen nyugdíjszerű ellátása sincs.
- Támogatjuk az egészségügyben az idősök külön ellátási, betegút-szervezési protokolljának bevezetését, a gyorsabb és emberséges betegellátás érdekében (pl. elsőbbség a vizsgálatokban, a betegszállításban, hirtelen kórházba szállítás esetére egységcsomag biztosítása (tisztálkodó- és evőeszközök), szociális segítők biztosítása. Ez nemcsak az érintetteket, hanem a családjaikat is pozitívan érinti!

- Elkészítjük és időben ütemezzük az idősek lakásainak akadálymentesítési programját.
- Támogatjuk a lakásfenntartást, energiakorszerűsítést és felújítást, ennek keretében különös figyelmet fordítunk arra, hogy ez idős honfitársaink számára is segítséget jelentsen.
- Rendezzük az időseket ápoló hozzátartozók ápolási díját.
- Támogatjuk és megfelelően finanszírozzuk az önkormányzatok időseket támogató intézkedéseit. (állandó szolgáltatások - pl. idősek klubja -, személyes szolgáltatások, helyi projektek). Fontos, hogy a településeken legyen minden idős számára elérhető, az igényeknek megfelelő idősklub, nappali foglalkoztató, ahol az ellátás mellett tartalmas programokat is biztosítunk. Megerősítjük az ápolási rendszert.
- Különösen fontos, hogy a magányos, gyakran mozgásukban is korlátozott, betegségekkel küzdő idősek ne maradjanak támasz nélkül, ezért támogatjuk az önkormányzatok ilyen jellegű feladatainak ellátását, valamint az őket segítő helyi kezdeményezéseket, civil szervezeteket. Annyi segítséget, támogatást kapjon minden idős ember, ami lehetővé teszi az emberi méltóság megőrzését számára.
- Támogatjuk az idősek tanulását, közművelődését. Kiterjesztjük a Senior Net programot, az idősebb korosztályok részére is lehetővé tesszük a tanulást, a tájékozódást, kiemelt figyelmet fordítva digitális ismereteik bővítésére.
- Javítjuk az erre vállalkozó idős emberek munkavállalásának feltételeit, és az idősek családon belüli tevékenységének elismerését (többek között a "Nagymama GYED, GYES" szabályainak megváltoztatásával).
- Külön programot indítunk a vidéken, gyermekeiktől távol élő idősek problémáinak megoldására.

7.5. A házi segítségnyújtás és az idősotthoni ellátás helyzete

A 2022. évben az ország lakóinak 20,6%-a (közel 2 millió fő) 65 év feletti volt, a központi nyilvántartás adatai szerint az idősotthoni bentlakásos férőhelyek száma 54 624. Ez messze nem elegendő az önmagukat már részben vagy egészen ellátni nem képes időskorúak elhelyezésére!

- Jelentős bentlakásos idősotthoni férőhelybővítési programot indítunk, állami, önkormányzati és magánberuházások keretében.
- Megteremtjük a bentlakásos idősotthoni ellátáson belüli specializáció feltételeit, mivel a jelenlegi szabályozás alapján a bekerülés feltétele olyan mértékű gondozási szükséglet (napi négy órát meghaladó gondozási igény), ami tulajdonképpen sokszor már egészségügyi ellátásban történő elhelyezést igényelne. Ugyanakkor a csekélyebb gondozási igényű ügyfelek nem is tudnak bekerülni az intézményekbe, annak ellenére, hogy önálló életvitelük már a házi segítségnyújtás igénybevételével sem biztosítható.
- A nappali idősellátáshoz az önkormányzatoknak megfelelő állami finanszírozást biztosítunk.
- A házi segítségnyújtás rendszerét nagyobb körben biztosítjuk annak érdekében, hogy a személyes önállóság minél tovább megőrizhetővé váljék. Ehhez a szociális gondozói rendszer finanszírozási és képzési feltételeit, illetve a munkavállalók anyagi megbecsülését is javítani kell. Az otthoni segélyhívórendszerek, programok fejlesztése és széles körben való elterjesztése elengedhetetlen.
- Az időskorúak társadalmi védelme érdekében hosszú távon olyan rendszert vezetünk be, amely intézményes választ kínál a társadalom idősödésének következményeire.

Gondoskodási rendelveényt kell bevezetni, amellyel az ellátásra jogosult maga választja ki a szociális szolgáltatások kínálatából a számára elérhető legmegfelelőbb megoldást, a finanszírozó pedig közvetlenül erre költi el az ellátottat megillető összeget.

- Szektorsemleges állami finanszírozást teremtünk - azzal a megkötéssel, hogy a finanszírozásban részesülő fenntartónak területi ellátási kötelezettsége is van.

8. Európai egészségügyet!

A mai magyar társadalom egyik legnagyobb igazságtalansága, hogy hatalmas különbségek vannak az egészségben töltött évek számában, az egészségügyi ellátás minőségében attól függően, hogy valaki mennyire tehető, és az ország melyik részén él.

A szociáldemokrata Árnnyékkormány az egészség ügyére kiemelt társadalompolitikai kérdésként tekint.

- Legfontosabb egészségpolitikai célunk, hogy számottevően javuljon a magyar lakosság egészségi állapota, továbbá megszülető társaink életéselyei hazánkban 10 éven belül ériék el az Európai Unió átlagát. Ezért érzékelhetően mérsékelni kell az idő előtti halálozást, mind a megelőzhető, mind a minőségi és hozzáférhető ellátással kezelhető tragédiák számát.
- A szociáldemokrata egészségpolitika abból indul ki, hogy a jól teljesítő egészségügyi rendszer a gazdasági fejlődés nélkülözhetetlen eleme, befektetés az emberekbe, így nemcsak azt kell szem előtt tartani, hogy mekkora arányt igényel a közkiadásokból, hanem azt is, hogy mennyivel járul hozzá az emberek örömteli életéhez, a nemzet jólétéhez és a gazdaság versenyképességéhez.
- Erős, kiszámítható, állami egészségügy megteremtése a célunk. Ez azt jelenti, hogy az egészségfejlesztés, a betegségek megelőzésének, illetve a megbetegedettek gyógyításának feltételeiről az államnak kell gondoskodnia. Szabályozó tevékenységét az egészséghatások figyelembevételével szükséges elvégeznie minden területen. Az állam felelőssége a hatékony és minőségi ellátórendszer megszervezése és fenntartható finanszírozása. A szolgáltatások nyújtásában együttműködik az önkormányzatokkal, a civil társadalommal, a munkáltatói és munkavállalói szervezetekkel, valamint a szakmai és pénzügyi követelményeket teljesítő magánintézményekkel.

8.1. Az egészségügy helyzete

A koronavírus-világjárvány pusztítása és a pandémia kezelésének hazai tapasztalatai bebizonyították, hogy milyen következményekkel jár, ha egy kormány éveken át sorsára hagyja az egészség ügyét. A 2010 óta regnáló hatalom kivérezette az ágazatot, a GDP-arányos egészségügyi közkiadás és költségvetés egészségügyi ráfordítása - a 2 évvel ezelőtti nagyarányú orvosi béremelés ellenére - mélyen az uniós átlag alatt van (OECD, 2022). Magyarországon az előbbi mutató alig több mint fele, az utóbbi kétharmada az EU átlagának.

A kormányzati egészségpolitika szakminisztérium nélkül súlytalan, jelenleg a rendészetért felelős minisztérium kompetenciája. Intézkedéseit kapkodás és agresszivitás jellemzi. Kifizetőhelyé degradálódott a társadalmi egészségbiztosítás, a szociális biztonság alapintézménye. Szétdarabolták az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatot, a közegészségügyi biztonság letéteményesét.

A minisztériumi háttérintézményeket sorozatos átalakításokkal és összevonásokkal zilálták szét, ami a döntés-előkészítést éppen úgy hátráltatja, mint az egészségügyi rendszer szakmai és

irányítási felügyeletét. Ennek is betudható, hogy rossz minőségű, folyamatosan változó szabályok, bizonytalanság, függőség és kiszolgáltatottság jellemzi az ágazatot és szereplőit.

A hatalmi és rövid távú politikai szempontok, valamint szűk csoportérdekek rendre felülírják a szakmai logikát. Ezért történt meg a kórházak, a meddőségi klinikák és a védőnői szolgálatok államosítása, ezért tervezik képkalkotó vizsgálatokat (CT, MR) szolgáltatók, ezért volt a laboratóriumok és a szakrendelők állami kézbe vétele, ezért igyekeznek megosztani az egészségügy szereplőit, egymás ellen kijátszani a szakmai és érdekképviselői szervezeteket és ellehetetleníteni a Magyar Orvosi Kamarát.

Folytatódik az elmúlt 15 év kedvezőtlen tendenciája: az elégtelen munkajövedelmek, a kiszámíthatatlanság, a növekvő kiszolgáltatottság és az egyre romló munkakörülmények miatt egészségügyi dolgozók ezrei mondanak búcsút hivatásuknak vagy választanak külföldi munkahelyet. Az orvosi béremelés valamelyest visszafogta az elvándorlást, viszont a kormány semmilyen motivációs rendszert nem tett mellé, ennek köszönhetően a szakellátás orvosai nem érdekeltek abban, hogy minél több beteget minél eredményesebben lássanak el.

Megrendült a betegjogok érvényesítésének lehetősége és a betegbiztonság, kivárhatatlanok a várólisták, s a késés egészség-, sőt emberélet-vesztéssel jár (a COVID-pandémia második évére az egészségügyi szükségletek negyede kielégítetlenül maradt). Betegek sokasága elavult struktúrában működő, kiürült háziorvosi praxisokkal, túlszűfolt sürgősségi osztályokkal szembesül.

A kórházak egy részében - elsősorban uniós forrásoknak köszönhetően - részleges vagy teljes körű felújítás valósulhatott meg az elmúlt 15-20 évben, ugyanakkor még számos kórházra és egészségügyi intézményre igaz, hogy tisztasági, fizikai, műszaki és vagyonszerzési állapota katasztrofális. Nincs pénz a legsürgősebb felújításokra, a dologi szükségletekre, csúcsot dönt az adósságállomány. A helyzet súlyosságát a kórházi fertőzések növekvő száma is jelzi.

A közellátás hozzáféréseinek romlása, színvonalának csökkenése is közrejátszik abban, hogy egyre többen kénytelenek a magánegészségügyhez fordulni. Az összes egészségügyi költség több mint egyharmada a magánkiadás, és sokaknak egyre inkább megfizethetetlen a gyógyszer.

Elsorvadtak a népegészségügyi kezdeményezések, elégtelenek a betegségek megelőzését célzó szolgáltatások, valamint a betegségek korai felismerését biztosító szűrővizsgálatok. Következmény: Magyarország egyre kedvezőtlenebb demográfiai helyzete, a koraszülések még mindig kiemelkedően magas száma, a tovább fogyatkozó és elöregedő lakosság, a nyugdíjba menők egészségben eltöltött éveinek szégyenteljesen alacsony száma; az, hogy a magyar lakosság születéskor várható élettartama továbbra is öt évvel marad el az uniós átlagtól. 183 ország között a harmadik helyen állunk rákhalálozásban, első helyen a tüdőrák, s második helyen a vastagbélrák okozta halálozásban.

Az orvosi és szakdolgozói utánpótlás elégtelen. Az orvosképzés tartalma csak lassan igazodik a változó követelményekhez, kevésbé gyakorlatias, nem készít fel a hazai viszonyokra, ráadásul az egyetemeken nagyobb hangsúlyt fektetnek a külföldi hallgatók vonzására, mint az itthoni hiányszakmák és -területek megismertetésére. Elavultak és tisztázatlanok az ápolói kompetenciák.

8.2. Az egészségpolitika céljai

A szociáldemokrácia víziójának olyan egészségpolitikai program felel meg, amely

- mindenki számára egyenletesen hozzáférhető, biztonságos, jó minőségű egészségügyi szolgáltatásokat garantál;

- tisztességes megélhetést, méltó társadalmi és versenyképes anyagi megbecsülést biztosít az egészségügyi szakemberek és az egészségügyben dolgozó ellátószemélyzet számára;
- kiemelt figyelmet fordít arra, hogy az egészség mindenki számára elérhető és megélhető érték legyen, azaz csökkenjenek az egészségi állapotban a földrajzi területek és a társadalmi csoportok között fennálló méltánytalan, s ezért túrhetetlen egyenlőtlenségek;
- megbízható tudományos tényeken alapul, észszerűen szervezett, szakmai szempontból hatékony és a civil szervezetek bevonásán, az állampolgárok együttműködésén is alapul – éppen ezért fenntartható;
- választ ad a változó népesedési és népegészségügyi, továbbá a globalizációból, a digitalizációból, a migrációból és a klímaváltozásból fakadó kihívásokra.

A magyar egészségügy jelenlegi, egyre mélyülő válságában ezek a célkitűzések csak fokozatosan, választási ciklusokon átívelő, koncentrált erőfeszítésekkel érhetők el, ezért elengedhetetlen, hogy

- az egészségügyi ellátórendszerrel és finanszírozásának alapelveiről, a szolgáltatások fejlesztésének vállalható üteméről a mértékadó szakmai és politikai erők, valamint a civil szféra állapodjanak meg,
- miután a különböző lényeges egészségpolitikai értékek (szolidaritás, igazságosság, méltányosság, egyenlő hozzáférés stb.) egyszerre nem juttathatók egyformán érvényre, ez a társadalmi megállapodás azt is kell, hogy tartalmazza, hogy a célok mekkora forrásbővülés mellett, mennyi idő alatt, milyen sorrendben és milyen módon érhetők el, illetve a terheket hogyan osztják el az állam, a vállalkozások és a lakosság között.

A szociáldemokrácia egészségpolitikája az uralkodó szemlélet megváltoztatását feltételezi. Az egészségügy többé nem lehet pusztán egy a pazarlónak tekintett jóléti szolgáltatások közül, nem lehet „nem termelőként” lebecsült ágazat, a megszorítások örökös áldozata, az államháztartási hiány „bűnbakja” vagy éppen politikai érdekharcok terepe. Szakítani kell az egészségügy makrogazdasági súlyát lebecsülő, szűk látókörű szemlélettel és az egészségügyet – az egészségiparral együtt - a társadalom szempontjából betöltött valós, értékteremtő szerepe alapján kell a prioritások közé emelni.

8.3. Az egészségügyi program öt pillére

a) Az egészség megőrzése és az egészséges életmód kialakításának támogatása

- Az Országgyűlés alkosson új, 10 éves népegészségügyi stratégiát, amelynek végrehajtása a kormány egészségének felelőssége legyen. Ki kell alakítani az ehhez szükséges szervezeti struktúrát, melynek az állam, az önkormányzatok, a szakmai szervezetek, a civil társadalom és az egyének együttműködésére kell épülnie. A népegészségügyi koncepció homlokterében az álljon, hogy a mindennapi életben az egészségesebb megoldások választása legyen a könnyebb. Olyan intézkedésekre van szükség, amelyek védik a környezet egészségét, visszaszorítják a halálozásban élenjáró betegségek kockázati tényezőit (dohányzás, mértéktelen alkoholfogyasztás, elhízás, stressz), valamint mérsékelik az egészség egyenlőtlenségeit, s ezen belül javítják elszegényedett, lecsúszott (köztük jelentős részben roma) társaink egészségét, életkilátásait.
- Folyamatos lakossági tájékoztató kampányra van szükség a személyi higiénés ajánlásokról (pl. a rendszeres fertőtlenítőszeres kézmosásról), illetve a védőoltások előnyeiről és az oltásellenesség kockázatairól.

- Erős közegészségügyre, hatékony járványvédelemre van szükség. Tanulni kell a COVID-járvány kezelésének botrányaiból, kapkodásainak következményeiből. Helyre kell állítani az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatot, amely legyen független, a parlamentnek felelős hatóság. Korszerű laboratóriumi kapacitással, folyamatosan frissített felkészülési tervekkel, a népegészségügyi veszélyhelyzet korrekt és a lakosság számára érthető szabályozásával jobb az esélye a várhatóan gyakoribbá váló járványok időben történő megállításának. Újjá kell szervezni a népegészségügyi szakemberképzést. Szükség van az önálló és független gyógyszerhatóság ismételt létrehozására, hogy kizárólag szakmai szempontok érvényesüljenek a gyógyszerek és vakcinák engedélyezésénél.
- A COVID-járvány idején felerősödött, az egész társadalomban jelenlevő mentális zavarok megelőzése és kezelése a népegészségügy egyik elsődleges feladata legyen. Meg kell erősíteni a lelki elsősegélyt nyújtó szolgáltatásokat. A szakmai szervezetek, a munkáltatók és a civil világ bevonásával fel kell készíteni a lakosságot, a családokat a lelki egészséget érő kihívásokkal, a mindennapos stresszel történő megbirkózásra. Az általános és középiskolai tantervekben szerepeljen az egészségtan oktatása, különös tekintettel a mentális és szexuális egészség védelmére, és a felsőoktatásban is kiemelt figyelmet kell fordítani a hallgatók mentális egészségének megóvására. A közmédiában a jelenleginél jóval nagyobb teret kell kapnia az egészséges életmód népszerűsítésének.

b) Hozzáférés a megfelelő egészségügyi ellátáshoz

- Célunk, hogy mindenki kellő időben hozzáférhessen a számára szükséges, jó minőségű egészségügyi szolgáltatáshoz anyagi megterhelés nélkül. Többletforrásokkal, a kapacitások összehangolásával, megfelelő tájékoztatással, az ellátás és a betegutak észszerű szervezésével kell gondoskodni arról, hogy ne húzódjon el a betegek kivizsgálása, és a szakmailag indokolt beavatkozások időben megtörténjenek.
- El kell érni, hogy a magánegészségügyet ne kényszerből, a közintézmények lezüllése és szűkös kapacitásai miatt válasszák az emberek, hanem ez valóban szabad elhatározásuk legyen, a nagyobb komfort vagy más speciális igény esetén. Az ilyen döntéssel értelemszerűen együtt járó fizetési kötelezettséget szervezett előtakarékosággal (egészségpénztárakkal, kiegészítő biztosítással) célszerű megkönnyíteni.
- A betegek bizalmának erősítését szolgálja – egyebek között - a betegjogok védelmére hivatott független szervezetek újjászervezése, az egészségügyi ellátásokkal kapcsolatos rendszerezett adatok a jogi, szakmai és etikai szabályok adta kereteken belüli megismerhetőségének megteremtése.
- Egy új - a szociális helyzetet figyelembe vevő - gyógyszer-támogatási rendszer kialakítására van szükség. Olyan gyógyszerpolitika kell, amely a legfontosabb népbetegségekben szenvedők szakmailag alapvető gyógyszereinél maximált térítési díjat alkalmaz. A kisgyermekek egyes gyógyszerei támogatásának növelésével a gyermeknevelő családok terheit szükséges csökkenteni.
- A nem kívánt terhességek elkerülésének érdekében támogatni kell azt, hogy a 26 év alatti fiatalok anyagi helyzetüktől függetlenül hozzájussanak a fogamzásgátláshoz és az óvszerhez. Indokolt, hogy az esemény utáni tablettákhoz a 14 év feletti nők vény nélkül jussanak hozzá, valamint a szociálisan rászoruló nők havi intimhigiéniai szükségleteihez illeszkedő speciális ártámogatási rendszer kialakítása javasolt.
- Minden olyan kezdeményezést támogatni kell, amely a betegek jóhiszeműségével visszaélő hálapénz kiküszöbölésére irányul, ugyanakkor az orvosi kar egészének lejárataására és az irántuk táplált bizalom aláadására alkalmas látványos, PR-ízű akcióktól tartózkodni szükséges. Elengedhetetlen a betegek bizalmának és együttműködésének

megnyerése, mert csak az egészségügy szervezeti és működési rendjében eligazodni képes páciens lehet az orvos igazi partnere. Szigorú, átlátható szakmai és hozzáférési szabályokra, betartott protokollokra, valamint korrekt, közérthető tájékoztatásra van szükség ahhoz, hogy mindenki tudja, mi, hol és hogyan jár neki, és ezt hálapénz nélkül meg is kapja.

- Csökkenteni kell a műtéti várólisták hosszát és a diagnosztikai vizsgálatokra történő előjegyzés időtartamát, különösen a COVID-járvány miatt halasztott szűrővizsgálatok és műtétek pótlása sürgős! Minden olyan esetben, amikor az ellátásra történő várakozás adott intézetben, térségben vagy országosan meghaladja a szakmai szempontból még elfogadható mértéket, s további egészségkárosodás kockázatával jár, a társadalmi egészségbiztosítás észszerű időn belül legyen köteles új - állami, önkormányzati intézményben létező vagy magánszolgáltatói - kapacitások lekötéséről gondoskodni és a finanszírozási fékek feloldásáról intézkedni.
- A társadalomnak - rendszeres időközönként, legalább kétévente - teljes körű tájékoztatást kell kapnia egészségi állapotáról, nemzetközi összehasonlításban a halálozási és megbetegedési viszonyokról, az ellátást jellemző mutatókról, valamint az ezekből következő szakpolitikai és összkormányzati cselekvési tervekről. Ezeket az adatokat és az ennek alapján keletkezett egészségpolitikai döntés-előkészítő dokumentumokat visszamenőleges hatállyal is közzé kell tenni.
- A lehető legteljesebb megbiztonság megvalósítása és a lakosság megfelelő informálása céljából rendszeresen nyilvánossá kell tenni és értékelni szükséges a kórházakban végzett különböző beavatkozások eredményességi mutatóit, a műtétek szövődményeinek, illetve a kórházi fertőzéseknek a jelzőszámait, az összehasonlíthatóság érdekében a nemzetközi szakmai szervezetek ajánlásaival és gyakorlatával összhangban.
- Az ápolásra szoruló időskorúak számának növekedése miatt kiemelten fejlesztendő az állam által finanszírozott tartós ápolás és gondozás. Elsősorban a családon belüli ápolás feltételeinek megoldására célszerű törekedni, beleértve az ápolással foglalkozó családtag ilyen tevékenységének munkaként, közfeladatként, illetve nyugdíjra jogosító munkaviszonyként történő elismerését is. Az otthoni és intézményi ápolás lehetőségeit a szociális ellátórendszerrel szorosan együttműködve kell bővíteni. Javasolt ösztönözni az ápolási célú előtakarékosságot.

c) Egészségbarát közpolitika

- Az egészségbarát közpolitika megteremtésének feltétele az önálló egészségügyi minisztérium, az egészségért vállalt kormányzati felelősség, valamint az önálló társadalmi egészségbiztosítás visszaállítása.
- Az egészségügy nem csupán egyetlen minisztérium kompetenciája, hanem a társadalompolitika meghatározó része, ezért meg kell alakítani a kormány népegészségügyi kabinetjét, amely rendszeresen áttekinti az egészségügyi tárca feladatkörét meghaladó, ágazatközi együttműködést igénylő kérdéseket. Megfelelő hatás- és jogkörrel újjá kell szervezni az egészségpolitikai döntéshozatal szakmapolitikai egyeztető és koordinációs fórumait, így a Nemzeti Egészségügyi Tanácsot, továbbá az ágazati munkavállalói és munkáltatói érdekegyeztetés rendszerét.
- A Magyar Orvosi Kamarának vissza kell kapnia korábbi hatás- és jogköreit; a gyógyszerész és szakdolgozói köztestületekhez hasonlóan legyen kötelező a tagság. Az állam ismerje el a kamarákat független, demokratikus testületeknek, amelyek tagjaiknak szakmai, erkölcsi és anyagi érdekvédelmet hivatottak biztosítani. Az egészségügyi kamarák tagjai mentesüljenek a kereskedelmi és iparkamarai tagság kötelezettsége alól.

- A társadalmi egészségbiztosítás rendszerében jövedelemarányos a befizetés és szükségletek szerinti az ellátás. A nyugdíjasok, a munkanélküliek és a gyermekek után a járulékot az állam fizesse meg az önálló egészségbiztosítási alap számára, amelynek arányos módon részesülnie kell az egészségkárosító cikkek jövedéki adójából is. Törvényben érdemes rögzíteni, hogy a vállalkozások nyereségadójuk egy meghatározott részét átirányíthatják egészségügyi célokra is.
- A rendelkezésre álló költségáfordítási adatok alapján halaszthatatlan a gyógyítás valós költségeit és minőségét elismerő egészségfinanszírozási rendszer kidolgozása és bevezetése. Folyamatosan növelni indokolt az egészségügyre fordított közpénz összegét, mert csak így gondoskodhatunk az alapellátás, a szakrendelők és a kórházak helyzetének javításáról, a műszerezettség, az ellátás színvonalának javításáról. Az évtized végére el kell érni, hogy a GDP arányában egészségügyi ráfordításaink haladják meg az Európai Unió átlagát. Különösen fontos a sokaknak nagy anyagi megterhelést jelentő, ún. zsebből fizetett lakossági kiadások 20% alá szorítása, pl. az egészségpénztári befizetések adókedvezményeinek szélesítése.
- Azonnal, legalább 50 százalékkal emelni kell az ápolók és asszisztensek, illetve az egészségügyben dolgozó népegészségügyi, gazdasági, műszaki és más szakemberek bérét. A 2021-ben jelentősen megemelt orvosbérekhez teljesítményarányos kiegészítő juttatások bevezetése javasolt. A túrhetetlen hozzáférési esélykülönbségek mérséklése érdekében az orvosok és ápolók számára a hiányterületeken és hiányszakmákban ösztönző pótlékokat, szakképzési kedvezményeket és letelepedési támogatást (például lakás- és/vagy gépjárművásárláshoz) szükséges bevezetni. Az orvoshiány kompenzálását az interaktív távfelügyelet, a képalkotó diagnosztikában a távleletezés és a diplomás ápolók hatáskörének bővítése szolgálja. Már a képzés idején anyagilag ösztönözni kell az orvostanhallgatókat és a rezidenseket, hogy olyan szakmákat válasszanak, amelyekből nagy hiány van, illetve lesz. Szükség van az egészségügyi dolgozók nyugdíj melletti foglalkoztatási korlátjainak megszüntetésére is.
- Az orvosképzés jobban készítsen fel az egészség társadalmi, környezeti determinánsainak megértésére, az egészségügyi rendszer és az egészségügy jogi és etikai szabályainak ismeretére, valamint a gyakorló és önálló orvoslás, különösen az alapellátás feladatainak ellátására. Ugyancsak fontos az ápolói (asszisztensi) képzés rendszerének felülvizsgálata és korrekciója, ezen belül az egészségügyi szakközépiskolák visszaállítása, lehetőség szerint a szakellátás intézményeihez kapcsoltan.
- Az érintett országos szakmai szervezetek és köztestületek, valamint az érintett tárcák bevonásával hosszú távú egészségügyi humánerőforrás-stratégia kidolgozása szükséges.
- Készüljön hosszú távra szóló egészségügyi fejlesztési program, amely adjon választ a digitalizáció, a technológiai haladás kihívásaira. A hazai tradíciókra támaszkodva, kiemelt figyelmet és támogatást érdemel az egészségügyi háttérpar (gyógyszeripar, egészségügyieszköz-gyártók, innovációs új technológiákat kidolgozó startup cégek). Elengedhetetlen a digitális Egységes Egészségügyi Szolgáltatási Tér bővítése, s annak a készülő európai adattérhez való kapcsolása. Támogatni kell az egészségügyi informatikai rendszerek egységesítését, együttműködési képességét, korszerűsítését és felhasználóbaráttá tételét, s ezzel a papíralapú dokumentációs kötelezettségek minimálisra csökkentését, a távdiagnosztikai eljárások és a mesterséges intelligencia használatát, de annak tudatában, hogy mindez a közvetlen orvos-beteg kapcsolatok alapvető szerepét nem lesz képes kiváltani. Figyelni kell a megfelelő adatvédelemre is. A lakossági egészségműveltség javítása is elengedhetetlen, mert a terjedő internetes öndiagnózisok sokszor tévesek, és így a betegek egészségét és biztonságát veszélyeztetik.

d) Modernizációval összekapcsolt újjáépítés

- Meg kell szüntetni a kormányzati túlhatalmat a kórházak világában, fel kell számolni a hierarchikus irányítás eszközeként létrehozott Országos Kórházi Főigazgatóságot. Az EU gyakorlatának megfelelően regionális szintű ellátásszervezési egyeztetés megteremtése indokolt (egészségbiztosítás, közegészségügy, súlyponti intézmények stb.), a fenntartói jogkörök csorbítása nélkül. Ugyanakkor szükséges, hogy az egészségpolitikai döntéshozatalt stratégiai tervező, elemző és információs központ segítse.
- Halaszthatatlan az intézményi önállóság, a tulajdonosnak felelős menedzsment autonómiájának garantálása, az egészségügyi szolgálati jogviszony rendszerének eltörlése (a közalkalmazotti és a szabadfoglalkozású, speciális egészségügyi vállalkozói foglalkoztatás visszaállítása), az életpályamodellek kidolgozása, valamint a köz- és magánegészségügy együttműködési rendjének törvényi rendezése.
- Megerősítésre szorul az alapellátás, működőképességük megőrzéséhez nagyobb megbecsülést érdemelnek a háziorvosi, a házi gyermekorvosi és az alapellátó fogorvosi praxisokban dolgozó orvosok és szakdolgozók csoportjai. Finanszírozásuknak úgy kell ösztönöznie a megelőzést (ezen belül az emlő-, a nőgyógyászati és a vastagbélrák-szűrővizsgálatokra történő mozgósítást), a lehetőségekhez képest befejezett ellátást és a betegutak hatékony menedzselését, hogy az ilyen címen kapott juttatás ne csökkentse korábbi jövedelmüket. Többletdíjazás ismerje el, ha megfelelő licencvizsgálattal és felszereléssel rendelkező, erre akkreditált háziorvos végez szakvizsgálatot vagy speciális beavatkozást. A háziorvos gondoskodásának ki kell terjednie az ún. népbetegségek, a magas vérnyomás, a cukorbetegség, az időskori fizikai és mentális állapotromlás korai felismerésére is.
- Önkéntes alapon javasolt a háziorvosi praxisközösségek szervezése, szakmai tartalmának bővítése. Növelendő az alapellátásban foglalkoztatott szakápolók, asszisztensek, mentálhigiénés és népegészségügyi szakemberek hatásköre, hiszen számos rutinszűrési, betegút-menedzselési és gondozási feladatot átvehetnek az orvosoktól. Az alapellátást végző szakmai csoportok tagjaiként kerüljenek vissza az önkormányzatokhoz a védőnők.
- Újra kell gondolni a foglalkozás-egészségügyi szolgálatok helyzetét, jogosítványait és a munkaadók ezzel összefüggő kötelezettségeit. A kötelező munkaalkalmassági vizsgálatok fenntartása népegészségügyi érdek.
- Át kell gondolni és ismételten szabályozni a mentőszolgálat és az alapellátási ügyeletek munkamegosztását, s ezen a területen a települési önkormányzatok szerepét. A súlyos és életveszélyes állapotú betegek, a balesetben sérültek kórházon kívüli (kórház előtti) ellátása az egységes mentőszolgálat felelőssége. Irányítóközpontja önállóan és gyorsan legyen elérhető. Kivonuló dolgozóit kiemelt díjazás illesse meg. A betegbiztonság érdekében mérlegelést igényel a mentők betegszállítási kapacitásainak bővítése.
- Meg kell védeni a szakrendelőket! Önálló intézményei maradjanak önkormányzati fenntartásban. Finanszírozási rendjüket úgy kell alakítani, hogy a szakmailag lehetséges esetekben teljes körű, befejezett, egynapos ellátást nyújtsanak. Megfontolandó, s alapos vizsgálatot érdemel, hogy a korábban feltárt hiányosságok kiküszöbölésével, a kórházon kívüli ellátás és a prevenció célirányos ösztönzésével induljon-e újra az évezred elején sikeres és kedvelt irányított betegellátási modell.
- Korszerű, otthonközeli ellátást nyújtó nappali kórházakat, egynapos sebészeti centrumokat kell kialakítani és ösztönző finanszírozásban részesíteni. Ezekben az intézményi formákban a háziorvosok is közreműködhetnek betegeik kezelésében, tehermentesítve a létszámhiányos kisebb fekvőbeteg-intézeteket.

- Az állam a szolgáltatást vásárló és minőségellenőrző szereppel felruházott egészségbiztosítás útján, finanszírozási eszközökkel, illetve a működési feltételek előírásával és teljesítésük ellenőrzésével juttassa érvényre az egészségügyi rendszer funkcionális egységét. Ennek keretében indokolt meghatározni a fekvőbeteg-intézmények feladatkörét, korrigálni a betegellátás, a beutalás útvonalait, összhangban a közösségi közlekedés rendjével. Legyen ismét rendező elv, hogy minden beteg az ellátási szükségletének megfelelő helyen kapjon gyógykezelést; a speciális felszereltségű és tudású szolgáltatók a képességeiket igénylő betegekre összpontosítsanak.
- A kórházak közül csak az országos ellátási körű intézmények és az egyetemi klinikák kormányzati fenntartása indokolt. Elutasítjuk a fekvőbeteg-gyógyintézetek egyetemi alapítványi tulajdonba adását, mert ez további privatizációhoz vezethet. A területi kórházak állami részvételű vagy anélküli önkormányzati társulások tulajdonában legyenek.
- Törvényben szükséges szabályozni az egészségügyi magánintézményekbe történő befektetés rendjét, a foglalkoztatott orvosok és ápolók jogait, a magánszolgáltatóktól elvárt minőségi követelményeket, jelentési kötelezettségeiket, valamint az állami, önkormányzati intézményekkel való együttműködésük rendjét.
- Meg kell határozni a garantált hozzáférésű társadalombiztosítási alapcsomag tartalmát és azokat az ellátásokat, amelyekre minden magyar állampolgár biztosítási jogviszonytól függetlenül jogosult (mentés, sürgősségi ellátás, szülés, közegészségügyi érdek). A biztosítási alapcsomagba tartozik az alap- és szakellátás döntő része. Az ide nem sorolt szolgáltatásokra (pl. esztétikai célú műtétek) díját adókedvezménnyel támogatott kiegészítő biztosítás fedezze.

e) Több Európa az egészségügyben

- Legyünk kezdeményezők az Európai Unió egészségügyi hatásköreinek bővítésében a járványkezelés területén, s azon túl a közös beszerzéseket, átlátható árazást és támogatást vállaló gyógyszerpolitikában, valamint az egészségre leselkedő veszélyek elhárításában. Elkerülhetetlen az egységes európai egészségügyi digitális tér mielőbbi megteremtése.
- Az elmúlt három évben az európai intézmények napirendjére került az Európai Egészségügyi Unió programja, benne többek között olyan minimumkövetelmények felrajzolásával, amelyek minden európai tagállamban garantálni tudják a méltányos és méltóságteljes, európai színvonalú ellátást. A megvalósítást szolgáló pénzügyi keretek (EU 4 Health) elősegíthetik a magyar egészségügy felzárkózását is.
- Fel kell készülni az egészségügy fejlesztését szolgáló uniós támogatások fogadására; szakmailag megalapozott és fenntartható projekttervek kimunkálása szükséges.

f) Azonnali válságkezelési intézkedések

- Készüljön szakmai elemzés arról, hogy a 2010 óta hozott egészségpolitikai intézkedések közül melyek azok, amelyeket továbbra is célszerű fenntartani, s melyeket kell kivezetni.
- Szakmapolitikai egyeztető fórum felállítása az országos hatáskörű szakmai és civil szervezetek képviselőinek bevonásával: a hatályos egészségügyi jogrendszer felülvizsgálatára, az intézményrendszer decentralizálásának ütemezésére.
- Többletforrás megteremtése: szakdolgozói és nem egészségügyi végzettségű foglalkoztatottak 50 százalékos béremelésére, szakellátó intézmények dologi kiadásainak növelésére, a gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz-támogatási előirányzat növelésére

(a gyártói befizetések törlésével), népegészségügyi intézkedések és programok finanszírozására.

- Várólisták, előjegyzési időtartamok mérséklése érdekében: forrásteremtés az állami és önkormányzati szabad kapacitások kihasználására, magánszolgáltatók bevonása stb.
- Az orvos- és ápolóhiány csökkentése érdekében: szolgálati jogviszony eltörlése, életpályamodellek kidolgozása, szakdolgozói béremelés jövőképpel, képzési, szakkönyvvásárlási adókedvezmények, ápolói és asszisztensi kompetenciák bővítése, tudatos migrációpolitika (külföldön dolgozók hazahívása, külföldi munkaerő foglalkoztatása), nyugdíjas egészségügyi dolgozók pénzügyi korlátozás nélküli foglalkoztatása stb.
- Sürgősségi ellátás: a szereplők együttműködésének összehangolása, ösztönző pótlékok, önkormányzati hatáskör visszaállítása, az alapellátási ügyeletek, továbbá a mentés és betegszállítás rendjének újraszabályozása, intézményi sürgősségi ellátóhelyek feladatainak meghatározása stb.
- A védőnői szolgálat önkormányzati fenntartásának visszaállítása, a kilátásba helyezett államosítási lépések (szakrendelők, CT, MR, laboratórium) leállítása.
- A szűrővizsgálatok rendszerének szakszerű működtetése.

9. Szociális biztonságot!

Az Orbán-kormány azt kommunikálja, hogy a szociális segélyek, járadékok és ellátások egységesebb rendszerben igényelhetők. Valójában azonban megszűnt a rendszeres szociális segély, helyette önkormányzati és járási segély kérhető. Az önkormányzati támogatást nem kötelező folyósítania az önkormányzatnak, vagyis kizárólag a települési önkormányzatok rendeletben meghozott döntése alapján kaphatnak a rászorulóknak szociális támogatásokat. A támogatási szándék erősen függ az adott önkormányzat finansziális lehetőségétől. A kormány a feladatellátásra nem biztosít elegendő forrást, sok önkormányzatnak nincs szociális ellátásokra fedezete.

A kormány azzal, hogy járási szintre emelte a segélyezés rendszerét, megszüntette a lakásfenntartási támogatást, valamint az adósságkezelési szolgáltatást. Megszűnt az óvodáztatási támogatás, mert kötelezővé tették a 3 éves kortól való óvodába járást. Egyházi fenntartásba került a szociális intézmények jó része.

A szociáldemokrata Árnnyékkormány szerint az állam felelőssége különösen erős a kiszolgáltatott helyzetben lévő polgárai, a gyermekek, idős honfitársaink és a szegénységben élők iránt. Újraszójjuk a szétfeslett, szétszakított szociális hálót, a szociális ellátás intézményeit, és tisztességes fizetést biztosítunk a szociális segítség területén dolgozó szakembereknek. Ez több mint szándék. Ez erkölcsi, emberi kötelezettségünk!

Az emberek állama kiterjedt szociális felelősségének részeként a mindenkori megélhetési minimumhoz igazítja a kikényszeríthető kötelező ellátás szintjét, önálló programokkal csökkenti a lakhatási, rezszi- és közlekedési szegénységet.

9.1. A szociális védelem megerősítése

Felülvizsgáljuk „A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról”, valamint „A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról” szóló törvényt annak érdekében, hogy átlátható ellátást, nagyobb biztonságot kapjanak a rászorulóknak!

- Ennek keretében átgondoljuk a szociális ellátások rendszerét, és újra bevezetünk olyan fontos szociális elemeket, mint pl. az adósságkezelési szolgáltatás, a lakásfenntartási támogatás vagy a rendkívüli támogatás (vis maior helyzetekre).
- Bevezetnénk a feltételes családi minimáljövedelmet, amely elsősorban a többgyerekes családoknak és az egyedülálló munkanélkülieknek jelentene érezhető segítséget.
- Felülvizsgáljuk a falugondnoki szolgálatok működését, szakmai programját és finanszírozását annak érdekében, hogy valódi segítséget nyújtson ez a szolgálat a szociális problémák kezelésében.
- Az otthonápolást munkaviszonyként ismerjük el, és megszüntetjük az ápoltak szerinti diszkriminációt, valamint olyan juttatást biztosítunk, amely lehetővé teszi a megélhetést. Ez nemcsak elvárható szolidaritás az állam részéről, de költségvetési szempontból is előnyös lenne, hiszen a szakosított bentlakásos ellátások – egy főre eső - működtetésének összegét nem haladná meg.

9.2. A szociális ellátórendszer újjáépítése

- A szociális ellátórendszerben is növekvő költségeket - amelyek oka elsősorban a közüzemi szolgáltatások rendkívüli drágulása és az igen magas infláció - az állami támogatás emelkedése nem követi, ez a működést kockázatosná teszi, valamint teljesen elvonja a lehetőséget a fejlesztésektől, rekonstrukcióktól, ami további működési kockázatot generál. Ugyanígy probléma a fenntartó önkormányzatokat – legyen az települési vagy megyei önkormányzat – sújtó kormányzati forráselvonás, amely lehetetlenné teszi, hogy saját bevételből kipótolják a szűkös állami normatívát. Ezért emeljük a szociális- és gyermekvédelmi intézmények normatíváját.
- Emeljük a szociális ágazatban dolgozók bérét, átalakítjuk a jövedelem szerkezetét, a különböző pótlékokat alapbéresítjük. (Jelenleg csak a halászlé ágazatban keresnek rosszabbul!) Biztosítjuk a szociális szakemberek megfelelő színvonalú képzését.
- Visszaadjuk az önkormányzatoknak a szociális ellátórendszer államosított intézményeit. Az önkormányzatok részére kiszámítható és tervezhető szociális forrásokat biztosítunk a szociális feladatok ellátására.
- A pszichiátriai és szenvedélybetegeket ellátó intézmények esetében kis létszámú intézmények létrehozásával férőhelybővítés és a meglévő „mamutintézmények” kitagolása szükséges.
- Probléma, hogy a nem állami fenntartók szociális ellátásokhoz kapcsolódó finanszírozása nem átlátható, a költségvetési törvény – ellentétben az önkormányzati szolgáltatókkal – nem kezeli a támogatási összeget transzparensen. Az elérhető informális adatok alapján az állami támogatás mértéke egyházi intézmények esetében legalább 1,6-szorosa az önkormányzati fenntartók részére biztosítottak. Ezért a szociális területen is szektorsemlegessé tesszük az állami finanszírozást, szigorú szakmai és pénzügyi ellenőrzés bevezetése mellett!

9.3. Kiút a hajléktalanságból

- A megfizethető lakhatás hiánya miatt sokszor lehetetlen a hajléktalanságból történő intézményes kivezetés. Szükség volna az önkormányzati bérlakásállomány jelentős fejlesztésére/bővítésére.

- A fedél nélküliek körében egyre növekszik az időskorúak aránya (60 év feletti). Ők életkoruk és egészségi állapotuk miatt munkajövedelemből már várhatóan nem tudják megoldani a lakhatásukat, ugyanakkor a megfizethető lakások hiánya és az ellátórendszer szűkössége (pl. idősothtoni férőhelyek) miatt élethosszig utcán vagy hajléktalanszállókon maradnak.
- A hajléktalanellátás jelentős problémája, hogy sokan vannak az utcán pszichiátriai betegségben érintettek, akikre a hajléktalanellátó rendszer nincs felkészülve. A hajléktalanszállók nem egészségügyi intézmények. Jelenleg teljesen biztos, hogy a rászorulóknak megfelelő ellátáshoz nem jutnak, ugyanakkor az intézményrendszer nem kompetens az ellátásukban.
- A területen szükség volna intézményi specializációra, olyan intézmények létrehozására, amelyek célzottan egészségügyi (ezen belül krónikus ellátás és pszichiátria, addiktológia), idősellátási feladatokat látnak el, emellett természetesen működnének tovább a „hagyományos” hajléktalanszállók, ahol ilyen módon a társadalmi reintegráció hatékonyabb elősegítése folyna.

10. Esélyt mindenkinek!

Mi, szociáldemokraták hiszünk az emberi jogok egyetemességében és éppen ezért abban, hogy minden embert ugyanazok a jogok illetnek meg nemre, származásra, bőrszínre, vallásra, szexuális irányultságra, fogyatékosra, anyagi helyzetre, életkorra, családi állapotra vagy politikai véleményre tekintet nélkül. Hiszünk, hogy az emberi jogok mindenkit egyenlő módon illetnek meg, nekünk, szociáldemokratáknak ezért az a feladatunk, hogy a jogok érvényesülésének egyenlő és elidegeníthetetlen, valamint az esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmódon alapuló jogi és társadalmi feltételeit megteremtjük és biztosítsuk.

Hiszünk a hátrányok kiegyenlítésének fontosságában, egy befogadó és inkluzív társadalomban. Ez azonban csak akkor válik valósággá, ha minden szakpolitikai területen is érvényesítjük az esélyegyenlőség elveit, és ha megfelelő intézményrendszerrel garantáljuk a jogok érvényesülését.

10.1. Alkotmányos garanciák

Az elmúlt 13 évben a Fidesz-KDNP kormány Magyarország Alaptörvényét csak 2023. júliusáig tíz alkalommal módosította, a kilencedik módosítás alkalmával pedig az Alaptörvény kimondja, hogy “az anya az nő, az apa pedig férfi”, emellett azt is, hogy a gyereknevelés a keresztény kultúrán alapul. Mi, szociáldemokraták ezzel szemben minden családot értéknek tartunk, alkossák azt élettársi viszonyban, azonos nemű párok vagy legyen az egy olyan család, ahol egy szülőnek kell helytállnia, bármilyen okból is.

Az új Alkotmányban éppen ezért érvényesíteni fogjuk a jogegyenlőség elvét, és garantáljuk azt, hogy senkit se érhesen hátrány neme, vallása, nemzetisége, szexuális orientációja vagy más csoporthoz való tartozása miatt.

a) Esélyegyenlőségi tervek és megvalósulásuk

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény és a Munka Törvénykönyve alapján az ötven főnél több munkavállalót foglalkoztató költségvetési szervek és a többségi tulajdonban álló jogi személyek esélyegyenlőségi tervet kötelesek elfogadni. Az esélyegyenlőségi terveket elengedhetetlenül fontosnak tartjuk az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség előmozdítása céljából, kifejezetten akkor, ha ezek a tervek indikátorokat tartalmaznak és mérhető eredményekkel járnak. Pozitív gyakorlatnak tartjuk az esélyegyenlőségi

referensek alkalmazását, akik nyomon tudják követni, illetve elő tudják segíteni az esélyegyenlőségi tervek megvalósítását és hatékonyságát, de a referensek mellett szükséges állami szttenderdeket és nyomonkövető mechanizmusokat is kiépíteni, hogy a programok hatékonysága mindenhol megvalósuljon és mérhető legyen.

- A helyi, főként önkormányzati esélyegyenlőségi terveknek elő kell irányozni a különböző, főként a sérülékeny társadalmi csoportokhoz tartozók esélyeinek kiegyenlítését a lakhatás és a közüzemekhez való hozzáférés, az egészségügy, az oktatás, a munkavállalás, a szabadidős tevékenységek, a sportoláshoz és a kultúrához való hozzáférés terén. Ezeknek a terveknek a kormányzati programunkkal összhangban a célja az kell, hogy legyen, hogy a lakóhelyi vagy oktatási szegregációt hosszú távon megszüntesse; a vallási, nemzetiségi, kulturális, nemi, fogyatékkal élő vagy a szexuális és egyéb kisebbségben élő társadalmi csoportok kirekesztettségét felszámolja.
- Egy 21. századi, méltóságteljes életben mindenkinek joga van ahhoz, hogy hozzájusson annyi vízhez, áramhoz és fűtéshez, amennyi a létfenntartásához szükséges, és a szükséges internet-hozzáféréshez. Magyarország egy fejlődő, a nyugathoz tartozó országgént nem engedheti, hogy bárki mindezt mellőzze, ennek helyi megvalósítását is szolgáltatóknak kell az esélyegyenlőségi terveknek.
- Az esélyegyenlőségi tervek önmagukban azonban nem fogják teljes mértékben felszámolni az intézményi rasszizmust. Ahhoz, hogy kifejezetten az állami szférában meglévő diszkriminatív gyakorlatokról képet kapjunk, a jogszabályokat, az állami intézményeket, azok tevékenységeit és szolgáltatásait, valamint a szabályozásaikat is értékelnünk kell annak érdekében, hogy a diszkriminatív gyakorlatokat meg tudjuk szüntetni. Az esélyegyenlőségi tervek hatékonyságához a mikro- és kisvállalkozások munkavállalói számára képzéseket kell szerveznie az államnak esélyegyenlőségi, antidiszkriminációs és cigányellenes témákban.

b) Az Egyenlő Bánásmód Hatóság visszaállítása

Az elmúlt években jelentősen csökkent azoknak az eseteknek a száma, amikor diszkriminációs ügyekben pert indított valaki. Rendkívül kevés jogi képviselőt ellátó szervezet van, mivel számos jogvédő civil szervezet megszűnt. Elenyésző azoknak a bírósági ügyeknek a száma, amiket védett csoportok jelentenek abban az esetben, ha gyűlölet-bűncselekmény vagy bármilyen más jogsérelem éri őket. Ennek oka az Egyenlő Bánásmód Hatóság (EBH) megszüntetése, a hatóságokba vetett bizalom hiánya és a jogvédő irodák számának csökkenése is. Miután az EBH 2021. januárjában beolvadt az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalába, feladatait az Egyenlő Bánásmódot Felelős Főigazgatóság látja el, azaz jogköreit megkapta az ombudsman, de az EBH hatósági eljárást már nem indít, mindössze panasszal lehet élni felé.

- Magyarország Alaptörvénye és az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény alapján 2012. január 1-jével megszűnt a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosának intézménye. Az alapvető jogok biztosának a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó helyettese a korábbi kisebbségi ombudsmanhoz képest jóval szűkebb hatáskörrel és erőforrásokkal rendelkezik: a helyettes ombudsman csupán javasolhatja, hogy az alapvető jogok biztosa indítson hivatalból eljárást vagy forduljon az Alkotmánybírósághoz. A helyettes ombudsmannak 3 munkatársa van, míg a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa 15 munkatárssal dolgozott.
- Az Egyenlő Bánásmód Hatóság függetlenségét vissza kell állítani, illetve a kisebbségek jogvédelmét egy önálló, teljes jogú ombudsmannak kell ellátnia.
- Az EBH és az ombudsman függetlensége mellett egy másik feladat a 2012-ben létrehozott Emberi Jogi Munkacsoport átszervezése. A munkacsoport fő feladata, hogy konzultációt folytasson civil szervezetekkel, érdekképviseleti és szakmai szervezetekkel, emellett

pedig elősegítse az emberi jogok magyarországi érvényesülésével kapcsolatos szakmai kommunikációt, illetve hogy jogalkotási javaslatokat tegyen. A munkacsoport munkáját az Emberi Jogi Kerekasztal segíti, melynek más szervezetek mellett civil szervezetek, szakszervezetek és szakmai szervezetek is tagjai lehetnek. Fontosnak tartjuk a munkacsoport és a kerekasztal mint egyeztető és javaslatot tevő platform újragondolását, amiben nem csak egy körhöz tartozó civil szervezetek ülhetnek asztalhoz, hiszen egy ilyen szövetség valóban eredményeket is elérhet, ha jól szervezett.

c) A jogvédelem és referensi hálózat kiépítése

Támogatni kell (anyagilag és szakmailag) azokat a civil szervezeteket - elsősorban roma vagy roma női szervezeteket-, akik széles körű tájékoztatásra, jogi információadásra és képviselőre, emellett a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütköző esetek feltárására alkalmas helyi irodákat alakítanak ki, és kapcsolatba lépnek az új keretek között működő Egyenlő Bánásmód Hatósággal is.

Ahhoz, hogy a jól működő, a szakpolitikai tárcák közötti célok és programok közötti mechanizmusokat megteremtsük, a különböző minisztériumokban a roma referens személye elengedhetetlen. A roma referens az adott közösséget érintő döntési jogkörrel rendelkezik, legalább a prioritások terén, összehangoltan a roma ügyeket irányító testületekkel, intézményekkel.

d) Esélyegyenlőségi oktatás

A pedagógusok, a rendőrök, az ápolók, orvosok alapképzésébe, valamint a kormányhivatalok ügyintézőinek képzésébe be kell építeni az emberi jogokra, romákra és egyéb kisebbségekre, valamint a diszkrimináció és cigányellenesség megelőzésére irányuló kötelező oktatási modulokat.

Az általános iskolák tananyagának része kell, hogy legyenek az alapvető emberi jogok. Az emberi jogi nevelés célja nemcsak az, hogy tisztában legyenek saját és mások jogaival, de ezáltal tiszteletben tartásuk mások méltóságát, valamint gyakorolják demokratikus jogaikat is.

Az emberi jogok mellett egy másik fontos elem, aminek a tankönyvekben meg kell jelennie, az a Magyarországon élő nemzetiségek, hiszen úgy nőnek fel generációk, hogy semmit nem tudnak egymásról. Mindez azért is nagyon fontos, mert a nemzetiségekre értéként tekintünk.

10.2. A fogyatékkal élő emberek helyzete

A 2007. évben a parlament által kihirdetett, a Fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény olyan úttörő dokumentum, amely egyszerre rögzíti a fogyatékkal élő személyek polgári és politikai, továbbá gazdasági, szociális és kulturális jogait. Az Egyezmény a szociális modellt és ennek megfelelően az egyenlőségi paradigmát követi. A fogyatékkal élő emberekre nem a társadalmi juttatások és a szánalom tárgyaként, hanem a jogok aktív alanyaként tekint, és célul tűzi ki a különböző társadalmi korlátok lebontását.

Az ENSZ-egyezmény több pontja fogalmazza meg az önálló életvitel legfontosabb intézkedéseit, a mobilitás, a rehabilitáció-rehabilitáció, a megfelelő életszínvonal szükségességét, amit fogalmazhatunk alapelveknek, kritériumoknak a szolgáltatások szervezése során.

A Fidesz-kormány átalakította az addig életben lévő juttatási rendszert, illetve annak elemeit. Megszüntette a rokkantsági nyugdíjat, az ellátás összeghatárait jelentősen csökkentette. Bár ezt úgy állították be, hogy egy korszerűbb, a munkaerőpiaci viszonyokat jobban szolgáló rendszert hoznak létre, valójában ezek az intézkedések sokakat hoztak lehetetlen helyzetbe kimutatható

munkaerőpiaci hatások nélkül. Ezek az intézkedések jelentős jogsérelmekkel jártak, néhány eset a Strasbourgi Bíróságig jutott el.

A fogyatékos személyek ellátását biztosító intézmények kitagolása, kisebb (optimálisan 10 fő körüli) otthonok kialakítása nem valósult meg annak ellenére, hogy jogszabály rendelkezik erről. A rendelkezésre álló 11 530 férőhelyből (amely nem elegendő) csupán 2 193 férőhely található 50 fő alatti elhelyezést biztosító intézményben. Még jelentős számban vannak 150–200 főt fogadó intézmények, ahol az ellátottak gondozására csekély mértékben, szakmai munkára még kevésbé adottak a lehetőségek! Az ellátottak szempontjából még optimális, 20 fő alatti intézmény mindösszesen 11 található az országban!

A szociáldemokrata Árnýékkormány célja fogyatékkal élő honfitársaink önálló életének, méltóságának és biztonságának garantálása.

Ennek érdekében

- Állami támogató rendszereket hozunk létre, akadálymentes közszolgáltatásokat, intézetek helyett megfizethető lakhatást biztosítunk.
- Biztosítjuk a szükséges, korszerű támogató technológiai eszközöket, amelyek mindenféle fogyatékoság esetén valódi támogatást nyújtanak. Ezek lehetnek mobilitást biztosító, kommunikációt lehetővé tevő eszközök, infokommunikációs eszközök, ápolást, személyes higiénit lehetővé tevő eszközök és szolgáltatások. Ennek érdekében újragondoljuk a segédeszköz-ellátást, a támogató technológiai eszközök mai juttatási rendszerét, beleértve a kölcsönzési rendszert, a kihordási idő eltörlését, a szükséglet alapú jogosultságot, a képessé tétel mint feltétel érvényesítését, és a korszerű szabványok alkalmazását.
- Növeljük a területtel foglalkozó segítő szakemberek létszámát megfelelően képzett munkaerővel, ösztönző szakmai bérezéssel, szakmai továbbképzéssel és szakmai karrierlehetőséggel.
- A nagy létszámú fogyatékosotthonok lebontása a fogyatékos emberek szempontjából a szociális intézményrendszer reformjának fontos motorja lehetne. Ezért folytatjuk az intézmények kitagolását, és biztosítjuk a támogatott lakhatási férőhelyeket elérhető közelségben a fogyatékosokkal élők számára.
- Kialakítjuk a személyi segítség (personal care -voucher rendszer) országos lefedettséget biztosító rendszerének koncepcióját, jogszabályi kereteit, szervezeti keretrendszerét, szakmai alapelveit és a működési módját.
- Újragondoljuk a támogató szolgálat mint a személyi segítség kiegészítésének eszközét a területi lefedettség biztosítása, kiterjesztése érdekében az igénybe vevők számának megfelelően.
- A fogyatékkal élők emberek szervezeteivel egyeztetve átalakítjuk a fogyatékosági támogatás rendszerét.
- Megteremtjük a szolgáltatási innováció feltételeit az ENSZ-egyezmény definíciója szerint.
- A fogyatékkal élők emberek szempontjából is kulcsfontosságú az ápolási díj összegének emelése, a szociális szolgáltatások rendszerének újragondolása, az önkormányzatok szerepének újrafogalmazása és a szociális szféra leépítésének megállítása, a szakmai bérek színvonalának biztosítása, a szociális szakma s benne a fogyatékos emberekkel foglalkozó szakmák bérei leromlásának megállítása, a tisztességes bérezés megteremtése.
- Átfogó koncepciót alkotunk az ENSZ-egyezménynek megfelelő közösségi szolgáltatások kialakítása érdekében! Ennek keretében szükséges egy reális koncepció megalkotása, és a

koncepcióból fakadó célok, feladatok meghatározása, határidőkkel és kormányzati felelősséggel, társadalmi kontrollal, a fogyatékos emberek és szervezeteik érdemi részvételével!

10.3. A romák helyzetének javítása

6-700 000 fő között becsülik a magyarországi cigányság számát, a roma értelmiségiek és aktivisták szerint ez a szám azonban az egymilliót is eléri. A roma közösség hazánk leginkább rászoruló népességéhez tartozik.

- Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA) 2022-es kutatási adatai szerint Európa 10 országában a romák 80 százaléka él a létminimum alatt, a 18 év alatti roma gyermekeknek pedig mintegy 83%-át a szegénység veszélye fenyegeti.
- Az Alapjogi Ügynökség jelentése szerint a roma tanulók 44 százaléka tanul olyan iskolában, ahol a diákok mindegyike vagy többsége roma.
- Az FRA 2022-es felmérése szerint a 15-24 éves romák átlagosan 41%-a nem áll foglalkoztatásban, nem folytat tanulmányokat, nem vesz részt képzésben, szemben az ugyanezen korcsoportra vonatkozó NEET („nem tanuló, nem foglalkoztatott, nem képzésben részt vevő”) arány 9%-os átlagával a teljes népesség körében.
- A roma nők és lányok helyzete átlagosan rosszabb, a 20-64 év közötti roma nők mindössze 28%-ának van munkája és a 30-34 év közötti roma nők mindössze 1%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel.
- A romák átlagosan 10 évvel élnek kevesebbet, mint a nem roma népesség. A magyarországi romák körében a legsürgetőbb egészségügyi problémák továbbra is, különösen a szegregált területeken, a biztonságos ivóvízhez és a csatornahálózathoz való korlátozott hozzáférés, a társadalombiztosítási jogviszony hiánya, az orvosi ellátás korlátozott elérhetősége és hozzáférhetősége, valamint a romákkal szembeni intézményi szegregációs gyakorlat a kórházakban.
- A háztartások felének körülményei nem megfelelőek, ötöde a folyóvizet is nélkülözi. A roma háztartások több mint fele (52 százaléka) lakhatási szegénységben él, azaz a lakás túl sötét, beázik, penészesek a falak vagy hiányzik a fürdőszoba, zuhanyzó, kád, esetleg a WC. Ez az arány háromszor magasabb, mint a teljes társadalom körében. A roma családok 91%-a él zsúfolt lakáskörülmények között.
- Magyarországon a szegregátumok száma magas, a 2011-es népszámláláskor közel 1400 szegregátumot azonosítottak. Sok helyen az aszfaltozott utak, a csatornahálózat és a vízvezetékrendszer a roma szegregátumok, telepek határán érnek véget. Nincs szemétszállítás, gyakran a telepeket szemétközlőnek használják, az egyetlen ivóvízforrás egy közkút, és az utak rossz állapota, a sár miatt vészhelyzet esetén télen vagy esős időben a mentők nem tudják megközelíteni ezeket a telepeket.

A szociáldemokrata Árnycikkormány célja, hogy a romák és a többségi lakosság közötti szegénységi rést legalább a felére csökkentsük, a nem szegregált oktatásban tanuló diákok számát növeljük, megfelelő lakhatási és foglalkoztatási lehetőségeket hozzunk létre vagy fejlesszünk.

a) Oktatás

Cél: A minőségi, befogadó többségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés megteremtése, ezáltal a szegregált általános iskolákba járó roma tanulók arányának legalább felére csökkentése.

Ennek érdekében a legszükségesebb intézkedések:

- Az iskolai tankötelezettségi korhatár 16-ról 18 évre való visszaállítása;
- A korai iskolaelhagyás visszaszorítása, amit önmagában a korhatár növelése nem old meg, szükség van egy elérhető ösztöndíjrendszer kidolgozására, szakmai és gyakorlati helyek elérhetővé tételére, mentorhálózatra, valamint az iskolai felzárkóztatási tervek készítésére;
- Az iskolákat és a pedagógusokat mind szakmailag, mind pénzügyileg motiválni kell arra, hogy befogadó iskolává, pedagógussá váljanak;
- A Klebersberg Központ nem látja el megfelelően feladatát, ezért egy olyan intézményt kell létrehozni, ami a köznevelési intézményeket valóban felügyeli, amennyiben szegregációt, hátrányos megkülönböztetést tapasztal, jelenti, az ellen fellép, sőt megelőzi, illetve egyfajta forrás és tudásközpontot kell létrehozni a leszakadó, szegregált iskolák és az itt dolgozó tanárok számára;
- Digitális szakadékok csökkentése és a digitális eszközökhöz való hozzáférés biztosítása és az alapvető digitális készségek és kompetenciák hátrányainak kiegyenlítését és fejlesztését célzó programok: Hollandia például évi 1 millió euró iskolai támogatást biztosít azoknak az iskoláknak, ahol roma gyerekek tanulnak, hogy a digitális oktatáshoz való hozzáférésüket növelni tudják;
- A fejlesztőpedagógusok, gyógypedagógusok, pszichológusok és szociális munkások számának növelése, de legalább megduplázása (jelenleg 160 gyerekre jut egy gyógypedagógus);
- A roma diplomások számának megduplázása, arányuk az összes egyetemi hallgató között mindössze 1%, főként a középiskolások és érettségizettek továbbtanulásának támogatásával és ösztönzésével;
- A roma óvodapedagógusok, tanárok és az oktatást közvetlenül segítő szakemberek számának növelése; 10%-os arányuk megteremtése;
- A pedagógusképzés befogadóbbá tétele, a roma történelem és kultúra beemelése a tananyagba.

b) Foglalkoztatás

Cél: A foglalkoztatási szakadék és a nemek közötti foglalkoztatási különbség legalább felére csökkentése. Ennek érdekében a legsürgősebb intézkedések a következők:

- Az állami és közalkalmazotti szférában a roma megbízottak, munkavállalók számának növelése, 10%-os arányuk megteremtése;
- Roma vállalkozók célzott támogatása, mentorálása, vállalkozásuk fejlesztése;
- Képzések, rendszeres tanácsadás és mentorálás révén a romák, kiemelten a roma fiatalok és nők munkavállalásának előmozdítása;
- A közmunka bérezésének a mindenkori minimálbérhez igazítása, kiszámítható, 12 hónapra szóló szerződéssel, emellett közmunkában maximum egy évig lehessen foglalkoztatni valakit, aztán megfelelő munkát kell biztosítani neki;
- A roma nők helyi, részmunkaidős foglalkoztatásának előmozdítása képzés, munkahelyteremtés és mentorálás révén.

c) Egészség

Cél: a várható élettartam terén meglévő szakadék legalább felére csökkentése, azaz a romák várható élettartamának növelése 5 évvel. Ennek érdekében a következőket kell megteremteni:

- Rendszeres, mobil szűrő és egészségügyi szolgáltatásokat nyújtó programok a szegregátumokban, telepeken;
- Roma egészségügyi mediátorok népszerűsítése és jelenléte az egészségügyi ellátóintézményekben, kórházakban (korábbi tanulmányok arról számolnak be, hogy a roma egészségügyi mediátorok nem hozták a várt eredményeket, de ennek feltételezhetően az is az oka, hogy nem volt róla tudása a romáknak);
- A roma orvosok, ápolók és egészségügyi szakemberek számának növelése; 10%-os arányuk megteremtése;
- A menstruációs szegénység csökkentése, a menstruációs termékek áfájának eltörlése, és ingyenes biztosítása az iskolákban, önkormányzati intézményekben, tanodákban;
- Legyenek elérhetőek a fogamzásgátló szerek a 26 év alatti fiataloknak (lásd Franciaország), felvilágosító programok kidolgozása.

d) Lakhatás

Cél: az elégtelen lakáskörülmények között élők aránya terén fennálló szakadék legalább egyharmadával való csökkentése; a romák legalább 95%-a férjen hozzá vezetékes vízhez és áramhoz. Ennek érdekében:

- A (kényszer)kilakoltatások esetén alternatív lakhatás biztosítása;
- A lakhatási szegregáció felszámolását párhuzamosan több lépésben kell megteremteni: lakbértámogatások, szociális bérlakások széles körben elérhetővé tétele, a cigánytelepek és szegregátumok infrastrukturális fejlesztése;
- Az energiaszegénység visszaszorítása, a havi minimális áramellátáshoz energiakártya biztosítása;
- A romatelepek infrastrukturális fejlesztése, a vezetékes víz bevezetése a háztartásokba, az áramszolgáltatás kiépítése és biztosítása az uniós és hazai fejlesztési támogatások megfelelő felhasználása révén;
- A romatelepek infrastrukturális fejlesztése, az utak burkolása és a közlekedéshez való hozzáférés biztosítása (pl. közösségi közlekedés) az uniós és hazai fejlesztési támogatások megfelelő felhasználása révén;
- A szemétszállítás és a szennyvízelvezetés biztosítása, a telepeken történő illegális szemétkerítés súlyos büntetése;
- A deszegregációs folyamatok megfelelő előkészítése, hogy a többségi társadalom tagjai támogassák a közös együttélést és annak fontosságát;
- A CSOK és babaváró hitelek helyett mindenki számára elérhető konstrukciók létrehozása;
- A korábbi átfogó, komplex telepfelszámolási program értékelése és újraindítása.

e) A cigányellenesség és diszkrimináció visszaszorítása

Olyan konkrét intézkedésekre van szükség, amik hozzájárulhatnak a cigányellenesség szisztematikus és intézményes felszámolásához.

- Egyszerű, egyértelmű és elérhető bejelentési rendszer kidolgozása a diszkriminációs esetek, a gyűlöletbeszéd és a gyűlölet-bűncselekmények bejelentéséhez;
- Az Egyenlő Bánásmód Hatóság (EBH) visszaállítása, a nemzetiségekért felelős ombudsmani poszt visszaadása, jogvédő irodák létrehozása és jogvédők képzése;
- A romák történelmének és kultúrájának elismerése, az oktatási anyagokban a romák történelmének és kultúrájának megjelenése, a tananyagok roma szakértőkkel való egyeztetése;
- Önálló, állami fenntartású roma múzeum és kulturális intézmény megteremtése, stabil költségvetéssel; illetve az állami múzeumokban, kulturális intézményekben roma tematikájú anyagok megjelenése;
- Független roma médiumok létrehozása, stabil finanszírozása, ami elengedhetetlen 13 év propaganda után, valamint a pozitív roma narratívák megteremtéséhez.

f) **A romák jogi, társadalmi, szociális és gazdasági egyenlőségének előmozdítása**

- Szociális védőháló, jelző- és jogi képviseleti rendszer kiépítése, javasolt roma mediátorok alkalmazása az állami és szociális intézményekben;
- Hatékony adósságkezelésre van szükség, a csapdában lévő családokat nemcsak képzéssel és tanácsadással, de elérhető támogatásokkal is ki kell vezetni ellehetetlenült élethelyzetükből;
- A családtámogatási rendszer átalakítása, a családi pótlék rendszerének felülvizsgálata, például a szeptemberi családi pótlék augusztusban utalása helyett plusz egyhavi családi pótlék bevezetése az iskolakezdés előtt;
- Az uniós és hazai források és megvalósult stratégiák, akciótervek, közpolitikák hatékonyságának, eredményeinek vizsgálata az elmúlt 13 évre visszamenően;
- Az önkormányzatok esélyegyenlőségi terveinek elkészítése és állami jóváhagyása, együttműködésben a megújuló Nemzeti Roma Kontaktponttal (lásd lentebb), és csak ezután lehetséges pályázatok benyújtása, a Nemzeti Roma Kontaktpont felügyelete mellett.

10.4. A nők esélyegyenlősége

A szociáldemokrata Árnýékkormány a társadalmi, gazdasági és családi élet minden területén segíteni kívánja a nők szerepvállalását. A jelenlegi kormánnyal ellentétben mi nem akarjuk megmondani a nőknek, hogy hogyan éljenek, nem akarunk beleavatkozni legbensőbb magánügyeikbe, nem vitatjuk önrendelkezési jogukat saját testük felett. Nekünk minden nő személyisége egyaránt fontos, teljesedjen ki akár az anyaságban, vagy építsen karriert!

A fenti általános célok érdekében a következő konkrét teendőket tartjuk nélkülözhetetlenek:

- Tűrheterlen a modern Európában a női munkavállalók azonos munkakörökön belüli bérhátránya! E megalázó helyzet felszámolása érdekében együttműködünk a szakszervezetekkel, nőjogi szervezetekkel és munkaadókkal, és olyan törvényi szabályozást hozunk, ami lehetővé teszi az egyenlő bérezés kikényszerítését.
- A szakszervezetekkel együttműködve javaslatot dolgozunk ki a munkahelyi zaklatások megelőzésére, szankcionálására.

- Felülvizsgáljuk a Munka Törvénykönyvét abból a szempontból is, hogy a nők gyermekvállalás miatt ne kerülhessenek hátrányos helyzetbe, és biztosított legyen zökkenőmentes visszatérésük a munkaerőpiacra.
- Külön figyelmet fordítunk a szegénység által fenyegetett nőkre, a gyermeküket egyedül nevelő nőkre és az időskorú, egyedülálló nőkre.
- Kormányalakítás után azonnal ratifikáljuk az Isztambuli Egyezményt, és kiemelten foglalkozunk a családon belüli erőszak megelőzésével. Elkövetését súlyos bűncselekményként büntetjük!
- Az iskolai oktatás részévé tesszük a nemek közötti egyenlőség oktatását.
- Érdemi lépéseket teszünk, hogy megelőzzük a nem kívánt terhességeket, terhesség-megszakításokat, prevenciós jelleggel a tanulók életkorának megfelelő szexuális felvilágosítást is a tananyagba illesztjük.
- A menstruációs szegénység felszámolása érdekében jelentősen csökkentjük a női intimhygiéniai termékek áfáját. Kidolgozzuk annak módját, hogy a szociálisan rászorulóknak ellátása ingyenes lehessen. Hogy a középiskolákban és egyetemeken ingyenesen elérhetőek legyenek a menstruációs termékek.
- Szorgalmazzuk, hogy a politikai, államigazgatási, önkormányzati testületekben, valamint a gazdasági társaságokban bevezetésre kerüljön a női vezetők 30 százalékos kvótája.
- Független intézményként újra felállítjuk az Egyenlő Bánásmód Hatóságot, amelynek működését az Orbán-kormány 2021. január elsején az Alapvető Jogok Biztosának hivatalába olvasztotta be.

11. Véget vetünk az átveréseknek!

A modern piac két főszereplője a termelő (eladó) és a fogyasztó (vevő), akik között az erőviszonyok gyakran az eladó javára billennek, ezért a fogyasztók védelemre, támogatásra szorulnak. A fogyasztóvédelem célja az egyensúly helyreállítása, a fogyasztó jogainak, érdekeinek képviselése, érvényre juttatása.

Sajnos, a fenti elvek jó része nem érvényesül a mai Magyarországon. Jó példa erre, hogy a békéltető testületek működését 2019 szeptemberétől átalakította a Fidesz-kormány, a társadalmi szervezetek minden jogosítványának megszüntetésével párhuzamosan. A testületeknek a gazdasági kamarákhoz történt csatolása a fogyasztói érdekek háttérbe szorítása mellett még a függetlenség elvébe is ütközik.

A digitális forradalom és az e-kereskedelem térnyerésének következtében folyamatosan nő a határon átnyúló vásárlások száma, ugyanakkor a vásárlók bizalmatlanság okán gyakran nem használják ki a rendelkezésükre álló lehetőségeket. Sokan ugyanis nem tudják, hogy a határon átnyúló jogügyletek esetén milyen speciális jogosultságok illetik meg őket, nincsenek tisztában azzal, hova fordulhatnak jogorvoslatért, továbbá, ha tudják is, nem hisznek a rendelkezésükre álló jogorvoslati mechanizmusok erejében.

Ezért eltökélt célunk, hogy a fogyasztók kiszolgáltatott és nem egyenrangú partneri helyzetét a lehető legnagyobb mértékben könnyítsük, hogy egyenrangú félként tudják a problémáikat megoldani azokkal a vállalkozásokkal, amelyek mögött tőke, szakértelem, tudás van. Megújítjuk a jogszabályi környezetet, támogatást biztosítunk a fogyasztóvédelmi civil szervezeteknek, hatékonyabban segítjük a fogyasztók tájékoztatását, új, országos békéltető testületi rendszert hozunk létre.

11.1. Új jogszabályi környezet a fogyasztóvédelem intézményi rendszere területén

- A fogyasztóvédelmi intézkedéseket egységes keretbe helyezve, egyfajta közös piacszabályozási rendszerbe foglaljuk.
- Biztosítjuk, hogy a mindenkor érvényben lévő európai uniós fogyasztóvédelmi szakpolitikával a kormányzati intézkedések harmóniában legyenek.
- Magyarországnak haladéktalanul rendelkeznie kell egy minimum középtávú fogyasztóvédelmi politikával. Ennek megalkotásába bevonunk minden, fogyasztóvédelemben szereplő szervezetet, ideértve az állami, az önkormányzati (fogyasztói, vállalkozói) és a társadalmi apparátusok képviselőit.
- Megvizsgáljuk a Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság mint általános fogyasztóvédelmi feladatokkal bíró központi hivatal visszaállításának kérdését, a területi felügyelőségek újraélesztésével együtt. Hangsúlyosabb fogyasztóvédelmi, hatósági, piacfelügyeleti rendelkezéseket fogunk hozni a fogyasztók érdekében, felkészülve a digitális fogyasztóvédelem kihívásaira is.
- Jelenleg a Gazdasági Versenyhivatal keretében működő Fogyasztóvédelmi Iroda működését átalakítjuk, és a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása ügýtípusba sorolható panaszok, bejelentések intézését, valamint a vizsgálatok lefolytatását az egységes központi hivatal, illetve hatóság jogkörébe helyezzük.
- Egyik legfontosabb célunk, hogy a fogyasztót valóban védő és középpontba helyező jogszabályi környezet szülessen, annak szem előtt tartása mellett, hogy vállalkozások nélkül nincs fogyasztóvédelem.
- Létrehozunk egy országos, minden fogyasztói területre hatáskörrel rendelkező békéltető testületet megyei kirendeltségekkel, amelyeknek önállóan, és legfőképpen függetlenül kell működniük, kizárva a kereskedelmi és iparkamarákhoz való bármilyen csatlakozási pontot.
- A békéltető testületekkel kapcsolatos ismertség növelése és a fogyasztók érdekében valamennyi érintett bevonásával meg kell vizsgálni, hogy a fogyasztó a lakóhelyéhez legközelebbi megyei testülethez is fordulhasson vitás kérdésekben.
- Megteremtjük a feltételeit az általános fogyasztóvédelmi oktatásnak, és alapcélként kezeljük különösen a speciálisan védendő fogyasztók, azaz az idősek, a fiatalok és a kistelepeken élők fogyasztói ismereteinek radikális javítását.
- A digitális fogyasztóvédelem keretében megteremtjük annak a feltételeit, hogy ha a fogyasztó azt igényli, a karosszékből, akár a határokon átnyúlóan intézhesse a békéltető testületi eljárást, hatékony online platformon keresztül.
- Uniós szinten fellépünk a területi alapú tartalomkorlátozás diszkriminatív gyakorlata ellen.

11.2. Kiszámítható feltételek, jogi és anyagi függetlenséget biztosító rendszer a civil fogyasztóvédelmi szervezetek számára

- A fogyasztóvédelmi civil szervezetek működése szempontjából neuralgikus pontnak számít a megfelelő anyagi erőforrások rendelkezésre bocsátásának kérdésköre, ennek feloldása érdekében azonnali intézkedéseket teszünk.

- A civil fogyasztóvédelmi szakma szerepének növeléséhez felújítjuk a pályázati rendszert, biztosítjuk a megfelelő pályázati feltételeket
- Átalakítjuk az európai jogszabályba is ütköző, 2020. évi fogyasztóvédelmi törvénymódosítást, amelynek eredményeként megszűnt a fogyasztóvédelmi társadalmi szervezetek békéltető testületekbe történő jelölési és választási joga. A jelölési és választási jog megvonása az egyik legsúlyosabb támadás a hatékony fogyasztóvédelemmel szemben.

III. Fejlődő Magyarország

12. Fejlődő vidék, fejlődő Budapest!

A szociáldemokrata Árnycikkormány egyik legfontosabb vállalása az összehangolt, esélyteremtő, erős fejlesztéspolitika kialakítása. Nemzeti ügyé tesszük a leszakadó régiók, térségek, települések felzárkóztatását, tudatos fejlesztéspolitikával érjük el azt, hogy az ország minden lakójának egyenlő esélyei és lehetőségei legyenek, függetlenül attól, hogy az ország melyik részén vagy mekkora településen él.

Magyarország fejlődése az elmúlt években egyre inkább elmarad európai szomszédainkétól. Versenyképességünk hosszú idő óta hanyatlak. Az infláció rekordokat dönt, miközben a magyar bérek, nyugdíjak reálértéke az EU-ban a legalacsonyabbak között van. Az állami ellátórendszerek teljesítménye és az alapvető szolgáltatások színvonala megállíthatatlanul zuhan. Az oktatás és az egészségügy mély válságban van. A foglalkoztatáspolitiká és a szociálpolitika képtelen megóvni a gyengéket és kiszolgáltatottakat a lecsúszás, a szegénység veszélyétől. A közutak jelentős része lényegében járhatatlan, a tömegközlekedés fejlesztése esetleges és rendszertelen, a vasút működését szétzilálja a forráshiány. Környezetbarát, mindenki számára elérhető közlekedés, összehangolt menetrendek, gyorsvasutak és átgondolt hálózatfejlesztés helyett vonalbezárásokról kell vitatkoznunk.

A területi és települési önkormányzatiság egyre inkább visszaszorulóban van, az önkormányzatok teljes mértékben kiszolgáltatottá váltak a kormánynak. A helyi közösségek nem rendelkeznek azokkal a jogosítványokkal, eszközökkel és forrásokkal, amelyek lehetővé tennék, hogy sorsukat, mindennapi életük igazgatását saját kezükbe vegyék.

Az állam fejlesztési forrásait a Fidesz politikai maffiaként osztogatja a vezető politikusok és kegyenceik között. A támogatások odaitélésének hovatovább egyetlen alapelve a kormánypárt hatalma és politikusainak személyes anyagi érdeke. A pályázati döntések felett nincs semmilyen érdemi nyilvános ellenőrzés vagy jogállami felügyelet. A közérdek szolgálata, vagy akár a legalapvetőbb jogszabályok, környezetvédelmi, munkajogi előírások betartása már régen nem feltétele az állami támogatás megszerzésének. A közbeszerzések átláthatatlanok, soha nem látott mértékben burjánzik a korrupció. Az állami építkezések mértéktelenül túlárazottak, pazarlók, miközben gyakran pocskék minőségben készülnek el. A gazdasági és környezeti fenntarthatóság követelménye nem érvényesül, a kétséges indokoltságú, méregdrága új létesítmények hosszú távú működtetése nem biztosított - hiszen a beruházó, az építő cég rövid távú érdekeivel szemben soha nem is volt szempont.

Ráadásul az elmúlt tíz évben a vidéki térségek leszakadása látványosan felgyorsult. Vidéken, a falvakban több száz házi orvos hiányzik, folyamatosan szűnnek meg a helyi ellátást biztosító boltok, üzletek, nem javulnak a foglalkoztatási körülmények, a közmunkások zöme a falvakban található, az elérhető jövedelem fele-harmada a városinak, magas a digitális analfabetizmus. Sok faluban még mindig nem biztosított az egészséges ivóvízellátás és hiányzik a szennyvízelvezetés. Ezen folyamatok egyenes következménye az egyre fokozódó elvándorlás.

12.1. Naprakész fejlesztéspolitika, európai célrendszer

Az állam szerepe a gazdaság, a társadalom kiegyensúlyozott, stabil, fenntartható fejlődésében világszerte növekszik. Az előttünk álló, elkerülhetetlen gazdasági szerkezetváltás, az erőforrásokkal való felelős gazdálkodás, a megújuló energiák elterjesztése, a klímaváltozás elleni harc, a környezetbarát közlekedés, a magas életminőséget biztosító városok, a természeti értékek védelme, a mindenki számára elérhető korszerű oktatás, egészségügy és a létbiztonságot

garantálni képes szociális rendszerek megteremtése nem lehetséges állami szerepvállalás, tudatos, hatékony fejlesztéspolitika nélkül.

Fejlesztéspolitikánk feladata - összhangban az Európai Unió keretében meghatározott közös célokkal - a társadalmi igazságosság talaján álló fenntartható fejlődés, a tudásalapú társadalom megteremtése, a nemzetközi technológiai folyamatokkal lépést tartó, korszerű gazdaság és a kiegyenlített területi fejlődés elérése. Ennek érdekében olyan nemzeti tervezési gyakorlatot alakítunk ki, amely folyamatosan követi az igények és a lehetőségek változását, majd ennek alapján kiszámíthatóan jelzi előre az érintettek számára a hosszú-közép-rövid távú fejlesztéspolitikai célok elérése érdekében szükséges intézkedéseket. A fejlesztéspolitikát egységes stratégia alapján, az ágazati és a területi szempontokat egyaránt figyelembe véve alakítjuk ki.

- Fejlesztéspolitikánk központjában is az ember áll. Ahogy a kormányzás egészének, a fejlesztéspolitikának is az a küldetése, hogy a magyar polgárok emberhez méltó életet élhessenek. Az emberre nem munkaerőként tekintünk. Nem „termelési tényezőként” akarjuk felhasználni, hanem azt szeretnénk, ha egyéni és közösségi életében kiteljesedhetne. Ehhez ma leginkább a minőségi oktatás, egészségügy, önkormányzati és szociális szolgáltatások hiányoznak – mert az Orbán-rezsim egy évtized alatt romba döntötte őket. Fejlesztéspolitikánk kiindulópontja ezért az embereket szolgáló, gondoskodó állam megteremtése lesz.
- Az ország gyarapodásának legalapvetőbb feltételét a minőségi, korszerű, fenntartható munkahelyek jelentik. Ezért véget vetünk az olcsó, képzetlen munkaerőt alacsony bérekért kiárusító orbáni gazdasági modellnek. Újjáépítjük a szakképzés rendszerét, visszaadjuk az egyetemek, kutatóintézetek szabadságát, a gazdaság tartós fejlődését a korszerű, versenyképes tudással felvértezett cégekre, munkavállalókra építjük.
- Az elkerülhetetlen szerkezetváltás érdekében hozzá kell igazítanunk a magyar gazdaságot a fenntartható fejlődés, a digitális forradalom és a folytatódó globalizáció trendjeihez. A gazdaságfejlesztés középpontjában a magyar kis- és középvállalati szektor erősítése és korszerűsítése áll, annak érdekében, hogy a Magyarországon működő nemzetközi nagyvállalatok növekvő mértékben támaszkodjanak a hazai kkv-szektorra. Kiemelt fontosságot tulajdonítunk annak, hogy a magyar tulajdonú cégek az eddigieknél jobban integrálódjanak az Európai Unió belső piacába, erősödjön külpiaci tevékenységük, innovációs teljesítményük, korszerűsödjön termékportfóliójuk és fejlődjenek vállalatvezetési módszereik.
- A zöld átmenet érdekében alapvető változásokra van szükség az energiatermelésben és annak felhasználásában. Óriási késésben van a nap-szél-geotermikus energia hazai hasznosítása, kifejezetten gátló hatású szabályozás van érvényben - holott a szén-dioxid-kibocsátás folyamatos csökkentését, és 2050-ig a nettó nulla kibocsátás elérését Magyarország is vállalta. Az energiavállalatokat - jogi és pénzügyi eszközökkel - rákényszerítjük, hogy európai versenytársaikhoz hasonlóan termelésükben a lehető leggyorsabban növeljék a fenntartható energiaforrások arányát. A zöld átmenet előtt álló jogszabályi gátakat felszámoljuk. Kiemelten támogatjuk a lakossági energiatakarékosági és napelemes energia-termelő projekteket - nemcsak a családi házakban, hanem a lakótelepeken is. Ennek egyik eszköze az energiaközösségek fejlesztése és támogatása az ország minden régiójában.
- A környezetvédelem újra a fejlesztéspolitika kiemelt területe lesz. Az EU-csatlakozáskor tett vállalásaink jelentős részben még mindig nem teljesültek - pl. az ivóvíz-infrastruktúra és a szennyvízkezelés terén. A hulladékgazdálkodást pedig nem olyan régen tisztította az Orbán-kormány a teljes káosz állapotába, a teljesen indokolatlan koncessziós rendszer bevezetésével. A környezetvédelmi és természetvédelmi hatóságok régen nem tudják már ellátni szerepüket, a jogszabályok, a polgárok, a közösség érdekeinek képviselőit a

beruházókkal, termelő vállalatokkal szemben. Az első fejlesztéspolitikai feladat tehát a állami környezetvédelmi intézményrendszer és a jogi környezet helyreállítása kell legyen. Ezzel párhuzamosan felülvizsgáljuk az állami támogatások rendszerét, a jogszabályellenes, a környezetet veszélyeztető beruházási döntéseket. Támogatást ezután csak olyan beruházás kaphat, amely a környezetvédelmi feltételeknek maradéktalanul megfelel.

- Mélyreható, elkerülhetetlen átalakulás előtt áll a közlekedés is. Miközben az ország sok térségében az alapvető közlekedési infrastruktúra kiépítése és helyreállítása is feladat marad, gondolkodnunk kell az intelligens közlekedési rendszerek fejlesztésén és a járműpark korszerűsítésén. Az első számú prioritás a közösségi közlekedés javítása, a környezetbarát közlekedési módok elterjesztése kell legyen. Senki sem maradhat olyan elérhető, megfizethető közlekedési kapcsolat nélkül, amely garantálja, hogy fáradtság és veszély nélkül eljuthat munkahelyére, az iskolába, az egészségügyi intézményekbe, vagy éppen kikapcsolódni, a szabad természetbe.
- Kiemelt fontosságú a leszakadó térségek felzárkóztatása. Magyarország egyes régiói továbbra is az EU legfejletlenebb régiói között vannak, az elmúlt évtizedben nem történt elmozdulás. Ugyanakkor egyes régiókon, megyéken belül is hatalmas fejlettségi különbségek figyelhetők meg, amire szintén tekintettel kell lenni. Az újonnan letelepedő vállalkozások számára biztosított beruházási támogatások és adókedvezmények odaítélése csak lemaradott vagy relatív lemaradott térségben valósulhat meg.

Ezekkel az intézkedésekkel az ország minden régiója számára reális fejlődési perspektívát állítunk, a programokban maximális mértékben figyelembe vesszük a helyi adottságokat, és teret adunk a helyi kezdeményezéseknek. Egyrangú szereplőként kezeljük a városi és vidéki területeket.

12.2. Új partnerség

Az Európai Unió tagjaként, az EU-költségvetés egyik fő kedvezményezettjeként Magyarország forráshiányra sem panaszkodhatna - ha a kormány hajlandó lenne teljesíteni a jogállam működésével, a fejlesztéspolitikai intézményrendszer átlátható működésével, a korrupció megakadályozásával kapcsolatos legalapvetőbb követelményeket. A valóban eredményes, a közérdeket hatékonyan szolgáló fejlesztéspolitika tehát nemcsak alapvető nemzeti érdek, megkerülhetetlen kormányzati kötelesség, hanem nagyon is megoldható feladat.

Mindennek első számú feltételeként a fejlesztéspolitikában is helyreállítjuk a kormányzat és a társadalmi szereplők - pl. a gazdasági érdekképviseletek, civil szervezetek, területi önkormányzatok, a tudományos élet és a közintézmények képviselői, illetve a kisebbségi önkormányzatok - közötti partneri egyeztetések rendszerét. Törvényben fogjuk garantálni, hogy az EU-források megszerzését és felhasználását szolgáló tervek és pályázatok elkészítéséről, illetve ezek végrehajtásáról az állami szervek a fejlesztéspolitika teljes folyamatában, érdemben tárgyaljanak az érintett polgárokkal, érdekképviseletekkel, civil szervezetekkel.

Újraalakítjuk a területi és települési önkormányzatok részvételét lehetővé tevő területfejlesztési tanácsokat, melyeknek valódi beleszólást adunk a fejlesztési programok alakításába, a fejlesztési források elosztásába és a megvalósítás felügyeletébe. Jelentősen növeljük az alulról szerveződő, decentralizált, a területi önkormányzatok és fejlesztési tanácsok által felügyelt területi programok arányát. Ezen belül figyelmet fordítunk a szomszédos országokkal folytatott határmenti együttműködési programokra, illetve az Európai Unió keretében szerveződő nagytérségi együttműködésekre. A területi programokat újra államilag finanszírozott, területi elven szerveződő, decentralizált

fejlesztési ügynökségek fogják segíteni, melyek egyben vidéki fejlesztési tudásközpontokként is működnek.

A hatékony, eredményes fejlesztéspolitika alapfeltételeként valamennyi rendelkezésre álló pénzügyi eszközt - hazai forrást és az EU-támogatásokat - egységes fejlesztési tervek alapján használjuk fel. Mivel az elmúlt évek során elfogadott kormányzati stratégiák egyikét sem vetették alá érdemi társadalmi egyeztetésnek, minden, már elfogadott fejlesztési programot felülvizsgálunk, és szükség szerint módosítunk.

Állami támogatást csak a közérdeket is szolgáló projekt, vállalkozás, szervezet kaphat. A támogatott vállalatoknak maradéktalanul teljesíteni kell a rájuk vonatkozó jogszabályokat, különös tekintettel a közterhek befizetésére, környezetvédelmi szabályokra és a munkavállalók jogaira. A beruházások támogatásának szigorú feltétele a helyi közösségekkel való egyeztetés, a helyi lakosok jogos igényeinek figyelembevétele. A közérdekkel ellentétes fejlesztési döntéseket visszamenőlegesen is felülvizsgáljuk.

A terület-, város- és vidékfejlesztési programokat a helyi szereplők irányítására bízunk. Egyúttal átalakítjuk a fejlesztéspolitika intézményrendszerét, kapcsolódását a területfejlesztés térségi hálózatához. Újraértelmezve a LEADER-elveket, a helyi fejlesztési közösségek megszervezésével valódi helyi programokat hozunk létre, amelyek megvalósítását decentralizált forrásokkal biztosítjuk.

Az alulról építkező, partneri viszonyra épülő fejlesztéspolitika csak szervezett közösségekben képzelhető el, ahol az érintettek tudnak egyeztetni, szervezkedni, tárgyalni, valóságos álláspontokat nyíltan ütköztetni. A fejlesztési programok elkészítése és végrehajtása nem nélkülözheti a lakosság aktív részvételét. Mivel az Orbán-rendszer a szabad helyi közösségeket lerombolta, nem lehet megspórolni a fejlesztési programokat megelőző, közösségépítő lépéseket, melyekben a helyi szereplők - szakemberek támogatásával - megerősödnek, kialakítanak egy közös érdekeken alapuló jövőképet, és ők határozzák meg a hozzá szükséges fejlesztési lépéseket. Ezen a téren a fejlesztéspolitika legfontosabb feladata szükségképpen az, hogy aktívan segítse és meggyorsítsa azt a folyamatot, amelyben a helyi közösségek a tervezési és döntési folyamatok alakítására képessé válnak, egyben azok kihagyhatatlan résztvevőivé válnak.

12.3. Új esély a vidéknek

Az államnak kötelessége, hogy a vidéki polgároknak - éppúgy, mint a városlakóknak - méltányos feltételeket biztosítson a méltó és teljes élethez, személyes, szakmai, közösségi céljaik eléréséhez. Ebben kifejezetten hangsúlyos a fejlesztéspolitika szerepe. Legfontosabb teendőnk a vidék, a vidéki települések, a vidéki életforma megtartása, fenntartható fejlesztése, megállítva az elvándorlást, a vidéki népesség elöregedését, és az ebből fakadó negatív gazdasági, társadalmi, környezeti folyamatokat. Mindennek érdekében sokrétű változásra, együttműködő összefogásra és a fejlesztési források hatékony felhasználására – egyszóval, vidéki társadalmi és gazdasági innovációra van szükség.

Felületi kezelés helyett mélyreható és átfogó, a nagyobb léptékű tervekbe szervesen illeszkedő kistérségi programok és beruházások kellene. Ez viszont csak úgy sikerülhet, ha az egyes térségekben a saját adottságaiknak és lehetőségeiknek megfelelő beavatkozások valósulnak meg. A többszintű kormányzás kialakítása, az erősebb középszintű döntéshozatal a vidéki térségek szempontjából tehát különösen fontos. Pénzügyi oldalról pedig javítanunk kell az összhangot a hazai és uniós fejlesztési alapok, programok között, erősítve azok vidéki dimenzióját.

Tény, hogy a vidéki területek nagy része évtizedekig elsősorban az agráriumra támaszkodott. A mezőgazdaságnak a biztonságos élelmiszerellátáson túlmenően fontos szerep jut a vidéki népesség megtartásában, valamint a mezőgazdasági termelés és a táj megőrzésében, a környezet

védelmében. Az egyoldalú gazdasági szerkezet azonban már régóta nem felel meg a kor követelményeinek. Az elvándorlás megállítása, a vidéki közösségek fenntartható fejlődése szempontjából elengedhetetlen, hogy mindenütt kiépüljenek olyan gazdasági ágazatok, amelyek képesek arra, hogy minőségi, méltó életet biztosító munkahelyeket hozzanak létre. Az agrárgazdaságban pedig erősíteni kell a minőségi, egészséges élelmiszereket biztosító, fenntartható termelési módszerek szerepét, ösztönözve a rövid ellátási láncok kialakítását és a termékek helyi szintű feldolgozását, felértékelve a vidéki emberek munkáját, növelve jövedelmüket.

Prioritást kell élvezniük a fiatalokat támogató célzott beavatkozásoknak és a generációs megújulásnak. Fel kell számolni azokat az akadályokat - például a minőségi oktatáshoz, közlekedéshez, az egészségügyhöz, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés és a foglalkoztatási lehetőségek tekintetében - amelyek a fiatalok elvándorlásának, a vidék elöregedésének első számú okozói. A városokhoz hasonlóan a vidék sem maradhat ki a digitalizációból, az okostelepülések megteremtését szolgáló programokból, a fenntartható energia- és közlekedési hálózatok kiépítéséből.

12.4. Fejlődő Budapest, élhető agglomeráció

„Semmit rólunk, nélkülünk!” – az Orbán-kormány évek óta zajló jogfosztó politikája és a Budapesttel szembeni bosszúja után a szociáldemokrata Budapest-politika jelszava ez. Egy kormány akkor tiszteli országunk múltját, jelenét és jövőjét, ha egy olyan Budapestben gondolkodik, ami igazságos, zöld, biztonságos és szolidáris. Egy, a fővárosiakat is megbecsülő kormány olyan Budapestet épít, ahol mindenki és minden kerület egyformán fontos. Ahol a fővárosiaknak nem kell kompromisszumot kötniük vágyaikkal, nem kell lemondaniuk az álmaikról, ahol a demokrácia nem elvont gondolat, hanem a szolgáltatásokhoz, a szociális biztonsághoz és az élhető környezethez való 0-24 órás hozzáférés.

a) Fejlődő Budapest, biztonságos közszolgáltatások

Az Orbán-kormány nem tiszteli a budapestieket, és nem tiszteli az önkormányzatiságot. Folyamatosan elvonja a Főváros pénzét és hatásköreit, az önkormányzatisághoz kapcsolódó jogokat sárba tiporja.

Helyreállítjuk Budapest önkormányzatiságát, biztosítjuk, hogy a Főváros kiszámítható feltételek között és önállóan gazdálkodjon. Bővítjük a saját adóbevételek körét, ismét a budapestieknek kell részesülniük a városban megtermelt bevételekből és értéknövekedésből. A Budapest szempontjából igazságtalan mértékű szolidaritási hozzájárulás mértékének csökkentésével megerősítjük a Főváros alapvető és azon túlmutató működési, továbbá fejlesztési feltételeit.

A háromszintű önkormányzati közigazgatás és a lakosságközpontú szolgáltatások egymásra építése elengedhetetlen. A Budapestén élőket valóban szolgáló önkormányzati rendszerek működésének és üzemeltetésének központi költségvetési biztosítása megkerülhetetlen.

A budapesti közoktatás, az egészségügyi és a teljesebb szociális ellátás, az önkormányzati igazgatás és a kulturális feladatok gazdájának a helyi feladatokat és kihívásokat kifejezetten jól ismerő és megoldani képes kerületi önkormányzatoknak kell lenniük. A Főváros és a kerületek által fenntartott oktatási, egészségügyi, kulturális és szociális intézmények finanszírozásában az állami költségvetési ráfordításoknak normatívák alapján kell jelen lenniük.

b) Fejlődő Budapest, élhető lakókörnyezet

Az egészséghez és a köztérhez való jog mindenkié, így nemet mondunk minden olyan szabályozásra, amelyek alapján egy kormány dönti el, hogy mikor, mi és mekkora épüljön

Budapesten. Felülvizsgáljuk a jelenleg hatályos, Budapestre vonatkozó településszerkezeti tervet és a Főváros rendezési szabályzatát. Településrendezési szerződésekbe foglaljuk a magánberuházók feladatait, és az általuk épített környezet közcélú felújítására kötelezzük őket.

Minden ingatlanfejlesztés esetében garantáljuk a szükséges közlekedésfejlesztést, kapacitásbővítés nélkül nem terhelhetők a már meglévő hálózatok. Előírjuk és biztosítjuk a kiszolgáló infrastruktúrák létesítését a kereskedelem, a közlekedés és a parkolás vonatkozásában is.

Legnagyobb értékünk a víz, a Duna, az ivóvízbázis, ezért megkezdjük a víz- és csatornahálózat évtizedek óta elmaradt fejlesztését.

c) Fejlődő Budapest, kényelmes és fenntartható közlekedés

A fenntarthatóság és az egyre emelkedő gépkocsiterhelés miatt előnyben részesítjük a közösségi közlekedést használókat, segítjük őket buszsávok kijelölésével és építésével, továbbá a kötőtpályás vonalak fejlesztésével. Új elektromos és hidrogénhajtású buszokat és trolikat helyezünk forgalomba, összehangoljuk a BKV, a Volánbusz és a MÁV szolgáltatásait. Az agglomerációból érkezők közlekedési lehetőségeinek bővítésére támogatjuk az elővárosi kötőtpálya-fejlesztést, valamint a városhatárhoz közeli P+R parkolók fejlesztését, összehangoljuk a MÁV, Volán és a BKK járatait. A közösségi közlekedés, a kerékpározás és a gyalogos infrastruktúra fejlesztésével csökkentjük az autóhasználatot.

Az új dél-budapesti közúti híd helyéről (Galvani híd, illetve Albertfalvai híd) és a megvalósítás módjáról csak az érintett kerületi lakosok megkérdezése és beleegyezése, továbbá alapos és nyilvános hatásvizsgálat után szabad és lehet dönteni. Megteremtjük egyes metróvonalak meghosszabbításának feltételeit annak érdekében, hogy azzal könnyen elérhetővé váljon Káposztásmegyer, a Bosnyák tér, majd Újpalota, illetve a Budaörsi Virágpiac.

d) Fejlődő Budapest, megbecsült fővárosiak

A hideg lakások és egekbe szökő megélhetési költségek komoly veszélyt jelentenek az idősek és az alacsony jövedelműek mindennapjaira. Folytatjuk ezért a panelprogramot, segítjük az önkormányzati energiatakarékosági programokat, továbbá állami támogatással biztosítjuk a felújítások és a háztartások fenntartási költségeinek radikális csökkentését.

Az idősothonok kapacitásbővítése nem várthat magára, növeljük a férőhelyek számát, a budapesti idősgondozói hálózatok fejlesztésének és együttműködésének forrásait.

A kerületekkel együttműködve bevezetjük a Budapest-minimumot a szociális juttatások és lakbérek mérséklése és megfizethetősége érdekében.

e) Együttműködés az agglomerációval

Budapest nem csupán egy város; sokkal inkább egy élő, vibráló központ, melynek hatása messze túlnyúlik a városhatáron. Az agglomerációban élő emberek nap mint nap Budapestre járnak dolgozni, tanulni és kikapcsolódni.

A Demokratikus Koalíció programja nem választja szét élesen Budapestet és agglomerációját. Egyértelműen látjuk, hogy a kettészedés nemcsak fizikailag, hanem szociálisan és gazdaságilag is káros lenne mindkét terület számára. Ehelyett integrációra és együttműködésre törekszünk.

A főváros és az agglomeráció közötti szoros kapcsolat fejlesztése érdekében a következő intézkedéseket tervezzük:

- Közlekedési kapcsolatok erősítése: A gyors, hatékony és fenntartható közlekedési rendszerek kialakítása a város és környezete között, hogy a napi ingázás egyszerűbb és kényelmesebb legyen.
- Közös fejlesztési tervek: Az agglomerációs településekkel közös projekteket indítunk, amelyek elősegítik a területi egyenlőtlenségek csökkentését és a környezetvédelmi célok elérését.
- Kultúra és turizmus összekapcsolása: Budapest kulturális eseményeinek és attrakcióinak népszerűsítése az agglomerációban, valamint az agglomerációs települések turisztikai és kulturális értékeinek bemutatása Budapesten.
- Hiszünk abban, hogy a jövő Budapestje és az agglomeráció egy egységes, összefonódó egységként működik majd, ahol a lakosok közötti kölcsönös tisztelet és együttműködés dominál, és ahol a területi különbségek és kihívások közös erővel történő kezelése érdekében dolgoznak együtt.

12.5. Átláthatóság - hatékonyság: Új intézmények

Valamennyi fejlesztési program, minden támogatási döntés, minden pályázat és minden egyes államilag támogatott fejlesztési projekt tekintetében a tervezés, a végrehajtás, az elszámolás és az üzemeltetés teljes időszakában garantálni fogjuk az átláthatóságot. Minden közérdekű adatot visszamenőleg is nyilvánossá és - akár számítógéppel is - kutathatóvá teszünk. Bárki számára megismerhetők lesznek az állami támogatások kedvezményezettjei – beleértve a kedvezményezett cégek és a végső tulajdonosok személye – és a nekik nyújtott támogatás mértéke, feltételei.

Felülvizsgáljuk a fejlesztési alapokat és programokat felügyelő testületek, monitoring bizottságok, döntéshozó szervezetek összetételét, hogy azokban a valóban független, mértékadó szervezetek és hozzáértő, elfogulatlan szakemberek kapjanak helyet.

Újjászervezzük a programirányító hatóságokat, világos, jogszabályban lefektetett mandátummal és eljárásrenddel, mely garantálja a hatékony döntéshozatalt, a döntések pártatlanságát, ellenőrizhetőségét és a személyi felelősség elvének érvényesítését. Visszaállítjuk a civil kontrollt a döntéshozatali eljárások során.

A decentralizáció keretében a döntés-előkészítést és a döntéshozatalt a területi programok esetében közelebb visszük a források kedvezményezettjeihez. Gondoskodunk arról, hogy az összehangolt Európai Unió és hazai források esetében egy pályázóbarát, földrajzilag könnyen elérhető, gyors és hatékony döntéshozást, illetve lebonyolítást lehetővé tévő fejlesztési ügynökség végezze a feladatokat.

Az EU-források visszaszerzése és teljes körű hasznosítása érdekében a sokszorosán leszerelt ellenőrző hatóságok helyett új, az európai és nemzetközi standardoknak mindenben megfelelő, független, felelősen és átláthatóan működő pénzügyi felügyeleti és audit szervezetet hozunk létre. Teljeskörűen bevezetjük az Unióban a csalások elleni harc érdekében kifejlesztett legjobb gyakorlatokat és eszközöket. Egyúttal gondoskodni fogunk arról, hogy a csalások, visszaélések felelőseit a független igazságszolgáltatás felelősségre vonja. Teljes körű védelemben részesítjük a szabálytalanságokat bejelentő személyeket, és bírói úton is kikényszeríthetővé tesszük, hogy az ilyen ügyekben a rendőri és ügyészi szervek minden nyomozati és büntetőeljárás feladatuknak maradéktalanul megfeleljenek. A fejlesztéspolitikával és a közpénzek felhasználásával kapcsolatos bűnesetek felderítése és a bűnösök felelősségre vonása érdekében csatlakozunk az Európai Ügyészséghez, és garantáljuk annak minden befolyástól mentes, szabad működését Magyarországon is.

13. Zöld utat a jövőnek!

Ma a magyar polgárok számára a klímakatasztrófa, környezetünk, a természet, a városi zöldterületek pusztulása, a Föld erőforrásainak kizsákmányolása jelenti az egyik legnagyobb kockázatot. A globális jelenség, mely Földünk valamennyi államát érinti, egyre nagyobb hatással van a mi mindennapjainkra is, egyre sürgetőbb felvenni a harcot ellene.

A jelenlegi magyarországi hatalom azonban nem érdekelt a klímakatasztrófa elleni harcban, a környezet védelmében. A legváltásosabb időkben a legképtelenebb döntéseket hozza meg, amelyekkel nemhogy nem gátolja, de még elő is segíti eme környezeti krízis fokozódását.

Az orbáni vezetés nemtörődöm, környezetgyilkos politikájával szemben Magyarország jövőjét a klímaváltozás elleni küzdelemben, a káros természeti hatások megelőzésében, mérséklésében látjuk, melynek érdekében a cselekvést már ma el kell kezdeni!

A zöld átállásnak is igazságosnak kell lennie: a terheket elsősorban azoknak kell viselniük, akik hasznot húztak a klímaváltozást előidéző gazdaságból: a nagyvállalatoknak. Ugyanakkor különösen vigyázni kell arra, hogy se a klímaváltozás, se a zöld átállás ne hozza az eddigieknél is nehezebb helyzetbe a kiszolgáltatott, sérülékeny társadalmi csoportokat.

13.1. Klímavédelem és a légszennyezés csökkentése

a) A klímaváltozás elleni küzdelem

A klímaváltozás korunk egyik legnagyobb és leginkább fenyegető kihívása. Az ENSZ jelentése szerint már csak pár évünk maradt arra, hogy globális szinten a kritikus szint alatt tartsuk a felmelegedést. Ezért az európai Zöld Megállapodás céljaival összhangban felülvizsgáljuk a nemzeti klímatervet és vállaljuk, hogy radikálisan csökkentjük az üvegházhatású gázok kibocsátását az 1990-es szinthez képest, valamint hatékony intézkedéseket hozunk az elkerülhetetlen változásokhoz való alkalmazkodás érdekében.

Hosszú távon célunk elérni a klímasemlegességet, vagyis azt, hogy legfeljebb csak annyi szén-dioxidot bocsátunk ki, amennyi összhangban van az ország szén-dioxid-megkötő képességével. A klímavészhelyzet kihirdetésével is hangsúlyozzuk, hogy a klímavédelem nemcsak egy szakterület a sok közül, hanem minden más szakpolitikát is át kell hatnia: nem hozhatunk más területeken olyan intézkedéseket, amelyek ellentétesek a klímavédelmi célokkal.

- A fosszilis energia és Paks 2 helyett át kell állnunk a tiszta és olcsó, megújuló energiaforrások használatára. Nem elég pusztán napenergiára építeni, ahogy a kormány tervezi, hanem az összes megújuló energia összehangolt, optimális, okos alkalmazására van szükség. Újra engedélyezzük a szélturbinák telepítését a területi adottságok függvényében, és kivezetjük a napelemekre és a hőszivattyúkra kivetett adót. Támogatjuk a geotermikus energia kiaknázását.
- Az épületek szigetelésével lehet a legkönnyebben és leghatékonyabban mérsékelni az energiafogyasztást és a szén-dioxid kibocsátást. Átfogó épületfelújítási programot valósítunk meg, mellyel fokozatosan elérjük minél több lakás energiahatékonysági felújítását. Újraindítjuk a panelprogramot, amelyben vissza nem térítendő állami támogatás mellett és kedvezményes hitelkonstrukcióval segítjük elő a korszerűsítéseket. Hasonló támogatást nyújtunk célzottan a családi házakra és a hagyományos építésű társasházakra is.
- A közlekedés zöldítése kulcskérdés. Okos településfejlesztéssel optimalizáljuk a mobilitási igényeket. A közösségi közlekedés, a kerékpározás és a gyalogos infrastruktúra fejlesztésével csökkentjük az autóhasználatot.

- Szektorspecifikus klímaadaptációs programokkal segítjük a klímaváltozás elkerülhetetlen következményeihez történő alkalmazkodást: ahol lehet, csökkentjük a beépített területek, és növeljük a zöldterületek arányát, visszaszorítjuk, visszabontjuk a felesleges burkolatokat, ösztönözzük a zöldtetők és zöldfalak létesítését, kezdeményezzük az építési szabványok ártalomcsökkentési szempontú áttekintését és módosítását, különös tekintettel az árnyékolásra, a külső hőhatással szembeni védelemre, a természetes hűtési és szellőzési megoldásokra, a tetőszerkezetek átszellőzésére.
- Megvédjük és növeljük a zöldfelületeket. Előírjuk, hogy zöldfelületeket csak kivételesen, közérdekre vagy nemzetbiztonsági okokra való hivatkozással lehessen beépíteni, mindezzel párhuzamosan gondoskodni kell a növényzet szakszerű pótlásáról.
- A mezőgazdaság az üvegházhatású gázkibocsátás egyik legjelentősebb forrása, és radikális átalakítása nélkül nem lehetséges a kibocsátáscsökkentési célok teljesítése. Támogatjuk az ökológiai gazdálkodást és a talajmegújító, a talaj védelmét biztosító termelési módokat. A jó minőségű termőföld termelésből történő kivonását a természetvédelmi célokon (visszavadítás) vagy kiemelt közérdeken kívül megtiltjuk.
- A vízgazdálkodásban a vízvisszatartást helyezzük előtérbe: az ár- és belvizek katasztrófaelvű gyors levezetése helyett a vizeket megtartjuk és hasznosítjuk. Támogatjuk az artéri gazdálkodást, és ösztönözzük új tavak, víztározók létrehozását.
- Zöld közbeszerzést vezetünk be: a minősített környezetbarát termékeket és szolgáltatásokat előnyben részesítjük a kormányzati, önkormányzati és közszolgálati megrendelések során, ezzel is segítjük a zöld gazdaságot.

b) Energiademokrácia és energiafüggetlenség

Támogatjuk az energiademokráciát. Azt akarjuk, hogy a felhasznált energia minél nagyobb részét termelje meg a magyar háztartások, hazai vállalkozások, minél kevésbé függjünk az energiaimporttól és a nemzetközi nagyvállalatoktól.

- A háztartások saját megújulóenergia-használatának növelése érdekében teszünk lépéseket. Pénzügyi ösztönzőket és támogatásokat, például adókedvezményeket vagy támogatási programokat, amelyek segítik a háztartásokat a megújuló energiarendszerek telepítésében. Ez lehetővé teszi, hogy az emberek könnyebben hozzáférjenek ezekhez a technológiákhoz és megfizethessék azokat. Ez magában foglalhatja a hálózathoz való kapcsolódási eljárások egyszerűsítését, a korlátozások és akadályok eltörlését, valamint a szabályozási keretek létrehozását a helyi energiainiciatívák támogatására.
- A napenergia lakossági felhasználását nagymértékben ösztönözni fogjuk: napelemek árának csökkentése (termékdíj eltörlése, áfamentesség), egyszerűsített ügyintézés, kis teljesítményű, erkélyre vagy teraszra helyezhető rendszerek engedélyezése. Előírjuk, hogy napelemmel kell felszerelni a középületeket és az újonnan épített magánlakásokat.
- A szélenergia hasznosítása elől elhárítjuk a technikai-jogi akadályokat, de úgy, hogy az sem tájképvédelmi, sem ökológiai, sem zajterhelési problémákat ne okozzon. A lakott területtől mért távolságot csökkenteni kell, de úgy, hogy a szélerőmű lakott területen se okozzon zajterhelést. Meghatározott esetekben (pl. madárvonulási időszakokban) a környezetvédelmi miniszter felfüggesztheti a szélerőművek éjszakai működését.
- Leállítjuk a Paks 2 beruházást. Paks 1 esetében a hosszabbítás adna elegendő tartalékot egy zöld átállásra, és sokkal kisebb elköteleződést jelent, mint Paks2.
- Belátható időn belül kivezetjük a széntüzelést. A szénrégiókban a szociális, foglalkoztatási szempontokra is figyelemmel az EU Méltányos Átállási Alapját felhasználva átképzési

programokat indítunk és zöld munkahelyeket teremtünk. Uniós és hazai forrásokból elvégezzük a Mátrai Erőmű zöld átalakítását.

- A biomassa feltételesen megújuló energiaforrás, csak a szigorú fenntarthatósági szempontoknak megfelelő, hatékony, kisléptékű, helyi felhasználása támogatható. Emellett a hőenergia-ellátásban is erőteljesen növeljük a megújuló energiaforrások arányát, ahol a feltételek adottak, ott támogatjuk a geotermikus energia hasznosítását.
- Támogatjuk az olyan kezdeményezéseket, amelyek összefogják a helyi közösségeket a megújulóenergia-projektek létrehozásában és üzemeltetésében. Ezek lehetnek közös napelemes rendszerek, szélérőművek, biomassa- és geotermikus erőművek vagy akár közös energiamegosztás. Az ilyen kezdeményezések demokratikus döntéshozatal, befektetéseket és a közösség energiatermelésének és -felhasználásának ellenőrzését jelentik.

13.2. Fenntartható közlekedés

A közösségi közlekedés támogatása és az elektromobilitás terjedése rövid távon is jelentősen csökkentheti a közlekedés klíma- és környezeti lábnyomát.

- A fenntartható közlekedés keretében bevezetjük az országos integrált, ütemes menetrendet a közösségi közlekedésben, emellett járműtípustól és szolgáltatótól független, egységes közlekedési kártyát teszünk elérhetővé.
- Lecseréljük a közösségi közlekedési flottát modern és környezetbarát járművekre.
- Prioritásként kezeljük a kötöttpályás közösségi közlekedés fejlesztését. Infrastruktúrájának fejlesztése, az azokkal kapcsolatos beruházások véghezvitele elengedhetetlen, hiszen ez az egyik legfőbb alapja a fenntartható közlekedésnek.
- Támogatjuk az elektromos és alternatív meghajtású járművek és az autómegosztó megoldások elterjedését, valamint arra törekszünk, hogy belátható időn belül már ne helyezzenek forgalomba tisztán benzin- vagy dízelüzemű személyautókat.

a) A légszennyezés csökkentése

Magyarországon évente 8000-14000 ember hal meg a levegő szennyezettsége miatt. Célunk az, hogy az Európai Unióval összhangban a következő években jelentősen csökkenjen a légszennyezés. A klímaváltozás elleni küzdelem mellett a levegőszennyezés csökkentése szempontjából is döntő az energiatermelés és a közlekedés zöld átállása.

- Széles tömegeket megszólító, felvilágosító, szemléletformáló kampányokat indítunk a helytelen fűtés káros egészségi, környezeti és gazdasági hatásairól, jogi vonatkozásairól és a lehetséges alternatívákról, támogatási programokról.
- Célzott szociálpolitikai, tarifapolitikai és gazdaságfejlesztési eszközökkel csökkentjük az energiaszegénységet, külön programmal támogatjuk a szegény vidéki közösségekben az olcsó és zöld fűtési lehetőségekre és energiatermelésre való áttérést.
- Fokozatosan kivezetjük a szennyező szén, a lignit, és a nagy nedvességtartalmú tűzifa forgalmazását. Átalakítjuk a szociális tűzifa-programot, hogy minden rászoruló jó minőségű és megfelelő mennyiségű, környezetbarát tüzelőanyaghoz jusson. Amint lehetséges, előírjuk, hogy a programban csak alacsony nedvességtartalmú, két évig szárított tűzifa osztható ki.
- Komplex épületenergetikai mélyfelújítási programot indítunk, amelynek része az épületek szigetelése, nyílászáróinak és fűtési rendszerének cseréje, valamint megújuló

energiaforrások alkalmazása. Biztosítani kell, hogy a programban a leginkább rászorulóknak is részt tudjanak venni.

- Szigorúan ellenőrizzük az ipari kibocsátókat, ezzel együtt mindenki számára elérhető adatbázist készítünk az egyes ipari szereplők kibocsátásairól.
- Korlátozzuk a szennyező járművek importját: Magyarország nem válhat Nyugat-Európa roncstelepévé!
- Minden eszközt biztosítunk, hogy a hatóságok szigorúan fellépjenek az illegális hulladékégetéssel szemben.

13.3. Környezetünk védelme

a) Természetvédelem, biodiverzitás

Az Európai Unió biodiverzitási stratégiájával összhangban az Unió szárazföldi területének jelentős részét védetté kell nyilvánítani, továbbá szigorúan védetté kell tenni a védett területek legalább egyharmadát, ezen belül valamennyi meglévő természetes és öreg erdőt.

- Bár a hatályos jogszabályok rendelkeznek a Natura 2000 területek védelmével kapcsolatos főbb előírásokról, a gyakorlatban ezek nem mindig teljesülnek, ezért a Natura 2000 területekre összehangolt szabályozási és támogatási kereteket kell kidolgozni a természeti értékek megőrzése érdekében.
- A nemzeti park igazgatóságainak maradéktalanul vissza kell kapniuk a területükhöz tartozó, a természetvédelmi törvény alapján különböző védettségi kategóriába tartozó földek és erdők kezelői jogát.
- A Természetvédelmi Őrszolgálat feladatainak kiterjesztése, létszámának megduplázása, feladatellátásuk világszínvonalúvá tétele amerikai mintára elengedhetetlen.
- Pozitívan ösztönözzük a táji adottsággal összhangban lévő, kisléptékű és a természeti erőforrások megőrzését biztosító mezőgazdasági művelési módokat.
- A kiemelt beruházások intézményét eltöröljük. Zöldmezős beruházások helyett leginkább a barnamezős beruházásokat támogatjuk. A jelenleg zajló beruházásokat, kiemelten az akkumulátorgyárakat felülvizsgáljuk.
- Az "ex lege" védettséget élvező területekről (lápok, szikes tavak, barlangok, források stb.) frissíteni kell az állami katasztert, és a védettség tényét az ingatlan-nyilvántartásban is rögzíteni kell.
- Megvédjük a beporzókat a vegyszerhasználat visszaszorításával, a biodiverzitás-stratégia végrehajtásával és más célzott intézkedésekkel.

b) Élhető zöld lakókörnyezet

Elkötelezettek vagyunk abban, hogy a természetet visszahozzuk az épített környezetbe, amelynek eredményeként természetes lakókörnyezetek jöhetnek létre a nagyobb városok közepén is. Ismert, hogy a zöld környezet számos pozitív hatással bír az emberek egészségére, életminőségére, emellett jótékony hatásokat eredményezhet a közbiztonság, az egészségügy és az oktatás területén is.

- Az élhető zöld lakókörnyezetek előmozdítása érdekében ösztönözni kell bármiféle, azt elősegítő megoldást, beruházást, elemezni kell a különböző nemzetközi példákat.

- Erős védelmet biztosítunk a már létező városi zöldterületeknek. Ezek felhasználását szigorú feltételekhez kötjük, és kötelezővé tesszük, hogy ezzel kapcsolatban minden alkalommal érdemi egyeztetésre kerüljön sor a környéken élőkkel. A jelenleg is már kevés zöldterülettel rendelkező településeken pótlási kötelezettséget vezetünk be: az esetleg felhasznált zöld területek helyett a település más részén kell új zöld területet kialakítani.
- Kiemelt jelentőségűek a zöldfolyosók, melyek az elszigetelt, értékes természeti területeket, élőhelyeket kötik össze.
- Összefüggésben az élhető zöld lakókörnyezettel, nagy hangsúlyt kell fektetni a nagyvárosi zöldfolyosókra is, hiszen elengedhetetlen szerepük jut a biodiverzitás fenntartásában, a klímaváltozás mérséklésében, a levegőtisztításban, zajvédelemben és a talajvédelemben is.

c) Vízgazdálkodás, vizeink védelme

Felszíni vizeink döntő többsége más országban ered, így fontos a vízmegosztás határvízi megállapodások keretében való megállapítása és a folyókon érkező hulladék- és vízszennyezés megelőzése.

- Az éghajlatváltozás miatt várható tartós aszályok az élelmiszer-biztonság és az ökológiai vízigények kielégítése miatt is szükségessé teszik a vízvisszatartási programok (sík- és dombvidéki tározás, artérii gazdálkodás) mielőbbi megvalósítását, és a csapadék talajban való tárolásának növelését a megfelelő ökológiai gazdálkodási módszerek támogatásával. A természetes folyamatokkal összhangban lévő, vízmegtartó megoldásokkal javítjuk az Alföld vízellátottságát, és segítjük a talajvízszint emelését.
- A hazai víziközmű-hálózatok nagy része elavult, a szolgáltatás és a szolgáltatók helyzete kritikus. Ütemezetten elégséges forrást kell biztosítani a szükséges felújítási, karbantartási munkákra. A víziközmű-hálózatok rekonstrukciója magában kell foglalja a hálózati veszteség felszámolását, az egészségre ártalmas ólomvezetékek cseréjének támogatását és az azbesztcement vezetékek felülvizsgálatát, szükség szerinti cseréjét.
- Elengedhetetlen továbbá a hazai csatornarendszerek fejlesztése is, ezzel is biztosítva a fenntartható vízgazdálkodást. A víziközműveket újra önkormányzati/regionális tulajdonba kell juttatni.
- A Balaton, a Fertő tó, a Velencei-tó és a többi nagy vízterünk nem lehet a szűk felső osztály magánbirtoka! Megteremtjük a tavak körüljárhatóságát, az elkerített területeket visszazerezzük a köz javára. A vízpartoknak elérhetőnek kell maradniuk (ha ezt az ökológiai szempontok megengedik), legyen elég szabadstrand. A parti sávra építési moratóriumot vezetünk be, az engedély nélkül épült vagy korrump módon engedélyt szerzett, vagy az építkezés során természetkárosítást okozó épületeket elbontatjuk. Megállítjuk és visszafordítjuk az erdő- és nádirtásokat, a természetes partszakaszok felszámolását, és biztosítjuk az ökoszisztémák működéséhez szükséges feltételeket.

d) Erdőgazdálkodás

Új erdőtörvényt alkotunk, amely szétválasztja a gazdasági célzatú faültetvény és a természetes erdő fogalmát. Gondoskodunk az erdők maximális védelméről, beleértve a belterületi erdőket is.

- Megvédjük a meglévő erdőket, és a klímaváltozáshoz alkalmazkodó erdők telepítésével növeljük az erdőterület arányát. A honos fafajú, természetközeli erdőkben a tarvágást mint művelési módot középtávon kivezetjük.
- Szorgalmazzuk a mezővédő erdősávok létesítését, és kormányra kerülés után a gazdálkodókkal együttműködésben kidolgozzuk az azok létesítésére vonatkozó

szabályokat, illetve a támogatási rendszert. Ezek nagyban hozzájárulnak a biodiverzitás megőrzéséhez, tájvédelmi, közlekedésbiztonsági (szél, hó, homok) funkciókat is ellátnak. A természetvédelmi szempontból legértékesebb vagy leginkább sérülékeny erdőkben teljesen fel kell hagyni a gazdasági jellegű faanyagtermeléssel.

- Közjóléti erdőket telepítünk a nagyvárosok és a turisztikai célpontok körzetében. A közjóléti erdőknek és a védett erdőknek a rekreációt és a természetvédelmet kell szolgáltatniuk, ezért a védett erdőkben csak fenntartható erdőgazdálkodási gyakorlatokat engedélyezünk.
- A természetvédelmi célokkal összhangban biztosítjuk a feltételeket a faültetvények telepítéséhez is, mert folyamatosan biztosítani kell a faipar alapanyagigényét és a lakosság tűzifaellátását is. A faültetvényekből kikerülő faanyag csökkenti az értékes erdőterületek terhelését, az azokból kitermelésre kerülő fa mennyiségét. Szigorúan fellépünk az illegális fakivágások ellen.
- Az állami erdők igazgatását, vagyonezelését és az erdőgazdaságokat - 100%-os köztulajdonban maradásuk és állami kontrolljuk fennmaradása mellett - gyökeresen átalakítjuk. Az állami erdőgazdaságok fő feladata az erdők ökológiai és közjóléti funkcióinak fenntartása kell legyen (örökerdők, klíma-reziliens erdők, megfelelő szaporítóanyag-ellátás). Nem lehet rajtuk profitkényszer, ami túlzott fakitermelést eredményez. A közjóléti funkciók ellátásáért cserébe az államnak jelentős finanszírozást kell nyújtania az erdőfenntartó nonprofit szervezetekké átalakuló erdészeteknek.
- Helyreállítjuk az erdészeti középfokú és felsőfokú oktatás önállóságát és magas minőségét, és biztosítjuk, hogy a hobbivadászat szempontjai ne írassák felül az erdőgazdálkodás és a természetvédelem érdekeit.

e) Hulladékgyűjtés

Újraszervezzük a hulladékgyűjtési rendszert. A települési hulladékgyűjtés eszközeit, a megfelelő, hatékony működés forrásait és felelősségét vissza kell adni a települési önkormányzatoknak. Eltöröljük a hulladékgyűjtési díjat.

- Az EU körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervével összhangban célunk a hulladék minimalizálása és az elkerülhetetlenül keletkező hulladék újrahasználat, újrafeldolgozása. Megalapozzuk a másodnyersanyagok piacát a körforgásos gazdaság fejlesztése érdekében.
- A hulladék megelőzését szemléletformálással, fogyasztással arányos szemétdíjjal, az eldobás csomagolóanyagok forgalomba hozatalának korlátozásával, illetve a környezetbarát terméktervezés támogatásával ösztönözzük. Fellépünk a tervezett elavulás ellen, szabályozási eszközökkel kiszorítjuk azokat a termékeket, amelyek szándékosan rövid élettartamúak.
- Az újrahasználatot és az újrahasznosítást kötelező termék- és betétdíjas visszavételi rendszerrel segítjük, növeljük az újratölthető, eredeti formájában újrahasználatos csomagolások arányát.
- Meg kell szüntetni az értelmetlen PET-palack-pazarlást, amely értelmetlen szeméthegegyeket szül. Valamennyi italos dobozra vagy betétdíjat, vagy reálisan magas visszaváltási díjat határozzuk meg. Az egyutas csomagolások betétdíjassá tétele szükséges az italoskartonok esetében is.
- Felszámoljuk az illegális hulladéklerakókat és a megfelelő eljárásokat betartva rekultiváljuk a régi, bezárt lerakókat.

f) Zajszenyezés

A zajszenyezés számos magyar települést érint. Elengedhetetlennek tartjuk, hogy az emberek nyugalma érdekében lépések történjenek a zajszenyezést illetően.

- Mint elsődleges zajforrás, kiemelt fontosságú, hogy a nagy forgalmú közutak (és vasútvonalak) mentén zajvédő falak épüljenek, ezzel együtt biztosítani kell egy zajvédelmi ablakcsereprogram kiírását.
- Ezt egészítené ki a kritikus helyek esetén zaj- és porvédő erdősávok kialakítása.
- Az ipari üzemek engedélyezésénél szigorú zajvédelmi normákat kell bevezetni, nemcsak az üzemi zaj, hanem a tevékenységgel kapcsolatos, szállításra vonatkozó zaj esetében is.
- A Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér esetén speciális szabályokat kell megalkotni. A repülőtér forgalma, a járatok által keletkezett zajok Budapest külső kerületei mellett agglomerációs településeket is érintenek. A személyszállító repülőgépek menetrendjét időben úgy kell korlátozni, hogy az a lehető legkisebb kellemetlenséget okozza az érintett lakosságnak, míg a teherszállítással összefüggő BUD Cargo City-t ki kell vinni a főváros területéről, ezzel is mérsékelve a helyi lakosságra nehezedő zajártalmakat.

13.4. Állatvédelem

Szükséges az állatok védelmének alkotmányba foglalása, valamint a Btk. és az állatvédelmi törvény további pontosítása, az állatok sérelmére elkövetett bűncselekmények részletesebb szabályozása. Jogszabályban kell rögzíteni, hogy az állatok nem tulajdontárgyak, hanem élőlények, ez kell legyen a védelmük alapja. A szándékos állatkínzást letöltendő börtönbüntetéssel kívánjuk büntetni. Az állatvédelmi és állatjóléti elvárásokat a haszonállatok kapcsán is szigorítjuk.

- Az állatok védelmével kapcsolatos jogszabályok betartására létrehozuk az Állatvédelmi Őrséget, és a független, országos állati jogok biztosa intézményét.
- Átfogó, folyamatos és országos ivartalanítási programot hirdetünk a kedvtelésből tartott állatok (elsősorban a kutyák és a macskák) túlszaporodásának megelőzése és a kóbor állatok számának csökkentése érdekében.
- Fokozatosan felszámoljuk a gyepmesteri telepek mai formáját és megszüntetjük annak lehetőségét, hogy egészséges állatokat el lehessen altatni. A gyepmesteri telepeket menhelyekké alakítjuk, és ezeket a civil állatvédő szervezetek bevonásával működtetjük.
- A költségvetésben állatvédelmi alapot hozunk létre az állatok védelmével foglalkozó civil szervezetek és önkormányzatok kezdeményezéseinek támogatására.
- Az újabb vadállatok beszerzésének és betanításának tiltásával fokozatosan megszüntetjük a vadállatok cirkuszi szerepeltetését, és Magyarország területén megtiltjuk ezt a külföldi vándorcirkuszoknak is.
- Az állatokkal szembeni megfelelő magatartásra nevelést, a felelős állattartás követelményeit a Nemzeti alaptanterv részeként az iskolai általános képzésbe, továbbá a szakképzésbe és az ismeretterjesztésbe is beépítjük.

13.5. Zöld intézményrendszer

Az állam alapvető feladata a környezet védelme és a klímaváltozás elleni küzdelem. A feladat ellátásának az erős állami intézményrendszer felállítása lesz az egyik garanciája.

- Újra felállítjuk a zöld ügyekért felelős, önálló minisztériumot, amely a környezet- (beleértve a természetvédelmi és vízügyi) és klímapolitikai ügyekért felelős.
- Emellett helyreállítjuk a környezet- és természetvédelmi, valamint a vízügyi hatóságok önállóságát, és biztosítjuk számukra a tényleges cselekvőképességhez szükséges hatáskört (ideértve a nyomozati jogkört), a személyi, tárgyi és költségvetési feltételeket. Ezáltal a természeti erőforrások védelmét és a velük való gazdálkodás mennyiségi és minőségi felügyeletét elválasztjuk az erőforrások hasznosításában és felhasználásában érdekelt intézményektől.
- A kormányon belül létrehozuk a Klímaügyi és Fenntarthatósági Kabinetet, melynek elnöke a kormányfő vagy a helyettese lesz. Célja a klímavédelemmel és a fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos szakpolitikai és jogszabályi előkészítés, egyeztetés az érintett tárcák között.
- A környezetvédelmi szempontoknak horizontális szerepet kell kapniuk: a többi tárca intézkedéseinek, szakpolitikai beavatkozásainak előkészítésénél felmérjük és figyelembe vesszük a környezeti és klímahatásokat. Minden jogalkotási folyamatnál figyelembe kell venni a környezetvédelem alapelveit, amelyek: az egészséges környezethez fűződő jog, az elővigyázatosság elve, a "szennyező fizet" elve, a megelőzés elve.
- A jövőben a költségvetés kialakítása során kiemelt figyelmet fogunk fordítani a fenntartható növekedésre (termelési és fogyasztási normák), valamint a természeti erőforrások megőrzésére, ezeket önálló fejezetként is számszerűsítve.

13.6. Oktatás, szemléletformálás, társadalmi részvétel

A környezet védelme, a klímaváltozás elleni küzdelem, az állatvédelem csak akkor lehet sikeres, ha ösztársadalmi ügygé válik.

- Az állatvédelmet, a természetvédelmet, a klímaváltozást és a komplex környezetvédelmi szemléletet az alaptanterv részévé tesszük, és a civil szervezetekkel közös információs kampányt szervezünk a környezettel kapcsolatos szemléletformálás érdekében.
- Minden, környezetet érintő beruházás előtt társadalmi egyeztetést végzünk. Biztosítani fogjuk a környezeti adatok rendszeres gyűjtését, térinformatikai feldolgozását és a hozzáférést, megalapozva a hatékony együttműködést a környezet- és természetvédelem civil, kormányzati és tudományos szereplői között.
- Közhasznúság, illetve közfeladatok átvállalása esetén nagyságrendi mértékben növelni fogjuk a civil zöld és állatvédelmi szervezetek által ellátott közfeladatok támogatását, és biztosítjuk a támogatások független, a civilek arányos képviseletét biztosító testületek általi elosztását és ellenőrzését.

14. Megfizethető rezsit!

Az energiabiztonság, az energiához való hozzáférés a jólét és az emberi méltóság alapvető feltétele a 21. században. Éppen ezért, mint szociáldemokrata kormány biztosítani fogjuk azt, hogy a magyar polgárok megfizethető áron és biztonságosan juthassanak hozzá az energiához, miközben a zöld átállással az energiatermelés fenntarthatóságát, a jövő nemzedékek lehetőségeit is szolgáljuk.

Mint szociáldemokrata álláspontot képviselő Árnnyékkormány, új energiafelfogásunk központjában az emberek állnak. Szemben a fosszilis energiákon és a multinacionális és állami monopolvállalatok működésén alapuló energiarendszerrel, egy olyan rendszer kialakításán

fogunk dolgozni, amely mind fogyasztói, mind termelési oldalról az embert helyezi a középpontba. Az új energiarendszerünk célja az energia igazságos, megfizethető, környezetbarát és biztonságos biztosítása. Az új szerkezet alapja egy demokratikus rendszer kell, hogy legyen, amin keresztül az energiaszektorban lévő politikai és gazdasági hatalom újraosztása is megvalósul- a lakosok és helyi közösségek javára.

Az elmúlt időszakban Európában drámai változások történtek az energiapolitika területén. Az EU 2021. július 9-én jogszabályba foglalta azon célját, hogy 2050-re klímasemlegessé váljon. A rendelet azt a köztes célt is kitűzi, hogy 2030-ig az 1990-es szinthez képest legalább 55%-kal csökkenjen az üvegházhatású gázok nettó kibocsátása.

Másrészt, az EU energiafüggőségét kihasználva, Oroszország a háborút megelőző ősztől a szállított gázmennyiségek csökkentésével megkezdte a gáz árának manipulálását. Ez tagállami kérésre arra készítette az Európai Bizottságot, hogy kiadja a RepowerEU elnevezésű tervet, amelynek célja az orosz gáz kiváltása.

Az elmúlt években érkezett el az a pont, amikor a klímaváltozás hatásai elérték az embereket, legyen szó a nyáron tapasztalható többlethalalozásról, a Kiskunság elsivatagosodásáról, az aszályok okozta mezőgazdasági visszaesésről vagy éppen a Velencei-tó kiszáradásáról.

Ugyanakkor az utóbbi év válsága azt is megmutatta, hogy mennyire sérülékeny az energiabiztonságba vetett hitünk, és milyen kiszolgáltatottak vagyunk a biztonságos és megfizethető energiaellátásnak. A válságot az EU polgárai leginkább a pénztárcájukon érezhették, ami felkeltette a polgárok érdeklődését az energiarendszer, valamint annak biztonsága és ára iránt.

A energiafelhasználás szerkezete azt mutatja, hogy Magyarországnak továbbra is rendkívül nagy kitétsége van a fosszilis energia iránt. A kőolaj és a kőolajszármazékok, valamint a földgáz összesen közel kétharmadát teszik ki a primer energiafelhasználásnak, míg a nukleáris energia aránya 16 % körül mozog. A megújuló aránya alig éri el a 13%-ot, és ezen belül is a napenergia aránya csak 2%, a szél pedig 0,2%, a többi hulladék- és biomassza-égetés. Ez a szerkezet káros a környezetre, és kiteszi országunkat az olajkartellnek és Oroszországnak. Célunk, hogy minél kevesebb fosszilis energiát fogyasszunk, a szénről és az orosz gázzal minél előbb leváljunk, és gyors ütemben növeljük a megújuló arányát. A mi energiastratégiánk lényege a megújuló energiára való fokozatos átállás, ami ösztönözni fogja a környezeti és szociális fenntarthatóságot, alacsony rezsziákat és biztos ellátást garantál minden magyar családnak és cégnek.

Az EU tagállamaként Magyarország az energiaunió része is. A mindenkori biztonságos energiaellátás garantálása érdekében létfontosságú az egymás közötti kereskedelmet lehetővé tevő, határokon átnyúló infrastruktúra növelése és biztosítása. Szilárdan hiszünk abban, hogy a lehetőségeink diverzifikálása és az infrastruktúra biztosítása fogja meghatározni a jövőnket.

14.1. Energiademokrácia

Fontos kiemelni, hogy miközben a megújulóakra való átállás elkerülhetetlen, annak módja többféle is lehet. Az energiademokrácia koncepciója alapján el kell kerülni, hogy az új energiainfrastruktúra is a hagyományos nagyvállalati szerkezetben valósuljon meg. A megújuló energiaforrások forradalma a munkahelyek, a jólét, az egészségügy és a politikai hatalom igazságosabb újraelosztása révén a társadalom átalakításának lehetőségét is magában hordozza.

Cél, hogy a fogyasztó egyben termelő is legyen. Ha az egyén érdekelt saját energiájának előállításában, ezzel hozzájárulva saját és a közösség energiabiztonságának megteremtéséhez, a fogyasztó-termelő egyén felelősségteljesebb fogyasztó és termelő lesz. Ha az egyén energiát termel, abban érdekelt, hogy áramát hasznosítani tudja. Az energia hasznosítása két részre osztható: saját fogyasztásra és értékesítésre.

a) Lakossági napelemek és szélkerekek

A lakossági energiatermelés legfontosabb eszközét a házi napelemek és szélkerekek jelentik. A lakossági napelem-kapacitás folyamatosan nőtt az utóbbi években, de ennek ellenére a lakossági kapacitások aránya ez alatt az időszak alatt 70%-ról 37%-ra csökkent. A házi napelem betáplálását megtiltó rendelkezések alapján ez az arány tovább fog romlani, mert várhatóan tovább folytatódik majd a napelemparkok építése a szokásos körben (MOL, Mészáros stb). Összehasonlításként: Lengyelország fotovoltaiikus kapacitása területarányosan azonos, de ennek 80%-át elsődleges fogyasztó-termelők adják (ebben a lakosságon kívül az önmaguknak termelő vállalkozások és intézmények is benne vannak).

- Érdemes megemlíteni, hogy a saját célokra is termelő kis naperőművek telepítése nemcsak szociális, hanem környezeti szempontból is sokkal kedvezőbb, mivel ezek zömmel meglévő épületeken jönnek létre, így nem teszik szükségessé természetes földterületek elfoglalását, mint a napelemparkok döntő része.
- Az évtized végéig 1 millió háztartási napelemet és szélkereket hozunk létre állami és uniós támogatással. Ennek érdekében eltávolítjuk a jogi akadályokat a napelemek és szélerőművek telepítése előtt, garantáljuk a megfelelő átvételi árakat, és fejlesztjük a hálózatokat és a tárolókapacitásokat. A megújuló forradalom feltétele a megfelelő tudományos, innovációs háttér, a gyártási és építési kapacitások és a szaktudás fejlesztése is.
- A napelemek és szélkerekek telepítésének legnagyobb akadálya jelenleg a szabályozáson túl a tárolás, a hálózati irányítás és az értékesítés kérdése. Ha a termelő éppen nem fogyaszt annyi áramot, mint amennyit termel, akkor abban érdekelt, hogy az áramot értékesítse. Viszont, ha nem tudja értékesíteni az áramát, akkor abban lesz érdekelt, hogy az áramot későbbi, saját használatra vagy értékesítésre eltárolja. Ezért az egyik legfontosabb teendő a jelenlegi pénzügyi és technikai akadályok felszámolása.
- Magyarországon is lehetővé kellene tenni a mikro, házi napelemes plugin rendszerek (például erkélyre szerelhető eszközök) használatát.
- A magyar szabályok jelenleg még a háztartási méretű áramtermelő szélkerekek telepítését sem teszik lehetővé. Ebben az esetben új, differenciált szabályozásra van szükség. A háztartási méretű szélkerekek létesítését megfelelő méret-, teljesítmény- és zajkorlátozásokkal engedélyezni kell lakott területen. Nagy méretű szélerőművek létesítését is lehetővé kell tenni, megfelelő határértékek és védőtávolság biztosításával.
- A napelemek termékdíját el kell törölni. Az Európai Unió szabályozással összhangban a napelemekre 0 százalékos áfát kell alkalmazni. Fel kell gyorsítani a napelemek telepítésének engedélyezését, csökkenteni kell a bürokratikus terheket egyablakos ügyintézés keretein belül.

b) Energiaközösségek

A napelemek vagy szélerőművek létrehozása jelentős anyagi forrást igényel, ráadásul sokaknak, például a társasházban lakóknak az erkélyen kívül nem is lenne területe erőművek létesítésére. Annak érdekében, hogy minél többen lehessenek termelő-fogyasztók és egy minél igazságosabb rendszer jöjjön létre, támogatjuk az energiaközösségek létrehozását.

- Az energiaközösségekben azok a lakosok is részt tudnak venni, akik nem rendelkeznek saját területtel és/vagy elég pénzzel egy erőmű létesítésére. Egy energiaközösségben minden tag anyagilag hozzájárul az energiaközösség erőműveinek építéséhez, és a megtermelt energia használatából a befizetés arányában részesül. Ezenfelül, mivel valószínűsíthető, hogy nem minden energiaközösség lesz képes saját használatra

megfelelő mennyiségű energiát termelni, ösztönözni kell, hogy egyes energiaközösségek együttműködjenek egymással.

- Ezenfelül önkormányzatok is alkothatnak energiaközösségeket. Több önkormányzat együtt, vagy nagyobb önkormányzatok akár egyedül is építhetnek erőműveket, tárolókat.
- Emellett az energiaközösségek létrehozása azoknak a kisvállalkozásoknak is lehetőséget teremt a megújuló energiára való átállásra, akik önmagukban nem lennének képesek vállalni az ezzel járó befektetést.
- A mostani energiaválság megmutatta, hogy az azonnali piacokon a villamosáram vásárlása milyen kilengésekkel és magas árakkal járhat mind energiaközösségi, mind önkormányzati szinten, ezért ösztönözzük az úgynevezett villamosenergia-vásárlási megállapodások (power purchase agreements) megkötésének egyszerűsítését, mely alacsony és kiszámítható árakat tud biztosítani az energiaközösség tagjainak. Ne csak a tech-óriások szerverjei és az ipari óriások részesüljenek ezen megállapodásokból!
- Támogatjuk a kétoldalú különbözeti szerződések bevezetését EU-s szinten, mert átláthatóbb és hatékonyabb finanszírozási eszközt fog bevezetni ez a megújuló energetikai projekt. Fontos, hogy a magyar állami támogatások az energetika terén az észszerűséget és ne a lopást tartsák szem előtt, és kifejezetten az energiaközösségeket és a szövetkezeti projekteket támogassák. Úgy gondoljuk, hogy ez az eszköz segíteni fogja az energiademokrácia és a felelős állami támogatás kialakulását, ezáltal a lakosságot is.

c) Az energiaszegénység felszámolása

A közművek (beleértve az energiát és a lakhatás alapvető szükségleteit) képezik a modern ember életmódjának alapját. A szociáldemokrata kormány biztosítani fogja mindenki számára a megfizethető energiához való hozzáférést.

- Átláthatóvá tesszük a díjképzést, megszüntetjük az indokolatlanul magas rendszerhasználati és egyéb díjakat.
- Célzott szociálpolitikai, tarifapolitikai és gazdaságfejlesztési eszközökkel csökkentjük az energiaszegénységet, külön programmal támogatjuk a szegény, vidéki közösségekben az olcsó és zöld fűtési lehetőségekre és az energiatermelésre való áttérést.
- Alapvető jognak tekintjük, hogy mindenki hozzájusson annyi vízhez, villanyáramhoz és fűtéshez, amennyi a létfenntartáshoz szükséges. Magyarország jelenlegi közműszolgáltatási modellje ezt nem biztosítja, sőt a fogyasztók fizetik meg a NER-közeli nagyvállalatok extraprofitját. A díjképzés rendszerét úgy alakítjuk át, hogy a szolgáltatók a létfenntartáshoz szükséges víz és áram mennyiségét sávós rendszerben, ingyenesen biztosítsák.
- Hasonló ingyenes szolgáltatási minimumot alakítunk ki a fűtéshez szükséges gáz és villanyáram, illetve a távfűtés esetében, valamint a rászorulóknak számára ingyenesen biztosítjuk a fűtéshez szükséges tüzelőt.
- Olyan modellt vezetünk be, amely lehetővé teszi a díjhátralékosoknak, hogy méltányos feltételek mellett, és indokolt esetben szociális támogatások igénybevételével rendezzék az elmaradásukat. Az új rendszer kialakításáig rezsimatoriumot vezetünk be.

14.2. Fogyasztóvédelem az energiaszolgáltatásban

A fogyasztóvédelem intézménye a mai Magyarországon gyenge lábakon áll. Ez hatványozottan igaz az energetika terén. Szerintünk az ország energiapolitikájának az ember kell, hogy a

középpontjában álljon, így a fogyasztóvédelem intézményének erősnek, átláthatónak és elérhetőnek kell lennie. Ennek ellenére Magyarországon ma az ügyfélfogadási gyakorlat nem teszi lehetővé a hatékony és a fogyasztókat segítő ügyfélfogadást. Az áram- és gázszámlákon szereplő adatok nem nyújtanak a fogyasztóvédelmi szabályoknak megfelelő, átlátható tájékoztatást, miközben szerepelnek rajta félrevezető és irreleváns tételek. Továbbra is lehetőség van a szerződések egyoldalú felmondására. Ezek a hiányosságok komoly érdeksérelmet jelentenek a fogyasztók számára.

Szerintünk az energiafogyasztás alapvetően érinti az állampolgárok jólétét, az önkormányzatok, intézmények és vállalkozások működési feltételeit és lehetőségeit, valamint ezen a területen olyan mértékben érvényesül a szolgáltatók erőfölénye, hogy a fogyasztói jogok kiemelt állami védelmére van szükség.

- Létrehozzuk az Energia Fogyasztóvédelmi Szolgálatot (“energia-ombudsmani hivatal”) a fogyasztók rendszerszintű és egyéni védelme érdekében.
- Az Energia Fogyasztóvédelmi Szolgálat minden magánszemély és közületi fogyasztó számára lehetőséget ad panasz benyújtására minden olyan ügyben (személyesen, írásban, e-mailben és online felületen) amely az energiafogyasztás feltételeit, a számlázást, az árképzés átláthatóságát, a szolgáltatás biztosítását és a panaszkezelést érinti.
- Ezenkívül saját hatáskörében is monitorozza a szolgáltatók tevékenységét, szükség esetén vizsgálatot indít, illetve kötelező keretszabályokat ír elő.
- Szükség esetén kötelezheti a szolgáltatót a fogyasztó számára kedvezőtlen döntés megváltoztatására, ennek elmaradása, rendszerszintű problémák vagy a keretszabályoktól való eltérés esetén bírságot állapíthat meg, amelynek összegéből az érintett fogyasztókat is kártalanítja.

14.3. Panelprogram+ - Lakóépületfelújítási program

A háztartások és az ország energiafüggetlenségének növelésére a legjobb eszköz a lakóházak energetikai korszerűsítése. Az Európai Bizottság hatástanulmánya szerint az energiahatékonyságra vonatkozó uniós célok megvalósításához évente átlagosan az épületállomány 3%-át kellene felújítani. Ugyanakkor ez szociális értelemben is fontos kérdés, mert átlagosan a lakásfenntartási költségek 60%-át fordítjuk energiára.

A lakáskorszerűsítés tehát számos előnnyel jár:

- csökkenti a rezsiköltségeket,
- csökkenti az ország energiafüggését,
- javítja a levegőminőséget,
- javítja otthonaink belső egészségét (dohos, nyirkos, penészes falak helyett egészséges környezet),
- hozzájárul az uniós CO₂-kibocsátásra vonatkozó vállalások teljesítéséhez, és
- munkahelyeket teremt.

Különösen problémás a lakótelepi házak és a 70-es, 80-as években épült falusi családi házak, valamint a régi, városi bérházak helyzete.

Az 1950-es évektől egészen a rendszerváltozásig épültek eleinte hagyományos, az 1960-as évektől iparosított technológiával, előregyártott vasbeton elemekből álló, lakáscélú épületek. Ezek a lakótömbök az ezredfordulóra egyre leromlottabb állapotba kerültek. Jelenleg csak az ilyen

lakások harmada felújított. Az 1990 előtt épült családi házak esetében a teljes felújítás 60-70%-os energiafelhasználás-csökkenést is eredményezhetne. Hasonlóan nagy megtakarítás érhető el a régi építésű, korszerűtlen fűtésű, városi bérházak felújításával is. A lakóházak teljes körű felújításával Magyarország összes energiafelhasználásának 12-16%-a is megtakarítható lenne.

- Öt év alatt 500 ezer lakótelepi lakás és 1 millió egyéb lakás, illetve családi ház felújítását tesszük lehetővé. Az úgynevezett mély felújításokat fogjuk elsősorban támogatni, amely kiterjed a házak szigetelésére, a nyílászárókra, a fűtési rendszerére, illetve egyéb gépészeti berendezéseire is.
- A felújítást összekötjük napelemek, illetve ahol lehet, szélkerekek telepítésével is.
- A felújítást elsősorban uniós forrásokból finanszírozzuk, és lehetővé tesszük a támogatások önrész nélküli igénybevételét is.
- Szintén felújítjuk a magyar állam és az önkormányzatok tulajdonában lévő épületeket, és 2030-ig minden, 250 négyzetmétert meghaladó középületet napelemekkel szerelünk fel.

14.4. Az energiarendszer átalakítása

A hazai energiarendszer több területen komoly kényszer- és csapdahelyzetbe jutott, nagyobb részben az elmúlt másfél évtized nem túl sikeres külügyi és energiapolitikája miatt. Az Orbán-kormány politikája szinte minden lapot az orosz gázra és az atomenergiára tett, amely bizonyítottan hibás döntés volt. A megújulók közül csupán a napenergia-kapacitás emelkedett, azonban ez is elsősorban a nagy erőművek építését jelenti, miközben a háztartások számára megszűnt a betáplálási lehetőség. Emellett érthetetlen a szélerőművek betiltása is. Ezeknek a lépéseknek köszönhetően Magyarország a megújulóenergia felhasználása tekintetében a maga 13%-os arányával a sereghajtók közé tartozott 2019-ben, és a helyzet érdemben azóta sem javult.

Emellett továbbra is jellemző az orosz függés. A földgáz 90%-a származik orosz forrásból, aminek egy részét a kormány a szintén problémás Törökországon keresztül azeri beszerzéssel próbálja kiváltani. A kőolaj esetében valamennyit javult a helyzet, mivel itt jelenleg 45% az orosz olaj aránya, bár a háború előtt a "nyugatról", az OMV hálózatán keresztül behozott olaj jó része is orosz eredetű volt.

Az orosz import gáz- és kőolaj-felhasználás magas aránya súlyos gazdasági kiszolgáltatottságot, sőt a jelenlegi helyzetben kimondottan biztonsági kockázatot is jelent. Ezt a függőséget a jelenlegi orosz atomerőmű-építési terv nem csökkenti, hanem tovább növeli.

Az Árnycikkormány a fosszilis energián alapuló energiaforrások fogyasztását nemcsak csökkenteni és 2050 után teljesen mellőzni szeretné, hanem addig is diverzifikálni az ország kőolaj-, kőolajszármazék- és földgázforrásait. Nem engedhetjük meg, hogy hazánk egyetlen országtól függjön, mert ahogyan a rezsiemelésnél bebizonyosodott, azt a lakosság fizeti meg.

a) Átállás a megújulóenergiára

Célunk a megújulóenergia arányának fokozatos növelése Magyarország energiafelhasználásában. Az energiademokrácia koncepciója alapján elsősorban a háztartási szélerőművek és napelemek telepítését, valamint az energiaközösségek elterjedését támogatjuk. Ehhez kiépítjük a szükséges energiainfrastruktúrát és tárolási lehetőséget is.

- Magyarország geotermikus potenciáljának jelenleg kevesebb, mint 10 százaléka hasznosul, amelyet hazánkban egyetlen hőtermelő és elektromos áram termelésére is alkalmas geotermikus erőmű képes feldolgozni, ez pedig a Pest megyei Turán található. A geotermia felhasználása jelentős beruházásokat igényel, ezért elsősorban állami vagy államilag támogatott magánberuházásként tud megvalósulni. Ezért olyan programot

indítunk, amely támogatja a geotermikus energia felhasználását a villamosenergia-termelésben, illetve a közvetlen lakossági és gazdasági hasznosításban.

- Álláspontunk szerint a biomassza csak akkor tekinthető valóban zöld energiának, ha elsősorban mezőgazdasági melléktermékek felhasználására épül, illetve ha az energianövények termesztésére szánt terület nem szorítja ki az élelmiszer-termelést, vagy ha fenntartható erdőgazdálkodással párosul, ezért felhasználását csak ezekkel a feltételekkel, célzott programokkal támogatjuk.

b) Az atomenergia jövője

Magyarország jelenlegi energiatermelésének meghatározó részét jelenleg a paksi atomerőmű, vagyis Paks1 négy reaktorblokkja adja. A blokkok meghosszabbított üzemeltetési engedélye 2032 és 2037 között jár le.

Ugyanakkor a Paks II. beruházás nem hozott mást Magyarországnak, mint orosz függőséget, kidobott milliárdokat és korrupciógyanús ügyleteket. Az év elején kiderült, hogy az eddigi 2030-as céldátumot újabb 2 évvel kitolva a kormány már 2032-re számol az új paksi blokkok üzembe állásával. Ez pedig azt jelenti, hogy az eredeti elképzelésekhez képest már 8-9 éves csúszásban van a projekt. A csúszás nemcsak a kibocsátás-csökkentési célok teljesülésére hat negatívan, de növelheti a finanszírozási költségeket, így az áramtermelés árát is.

Az évszázad magyarországi beruházásának is nevezett Paks II. projekt kilátásait az sem javítja, hogy a magyar-orosz megállapodás aláírása óta számos olyan fejlemény történt globális és regionális szinten – pandémia, energiakrízis, orosz agresszió -, amelyek több szálon is hathatnak az ilyen fejlesztésekre. Mindez további akadályokat gördíthet a beruházás elé, amelyek akár a 2032. utáni évekre is tolhatják az új blokkok átadását.

Számos további kockázatot is rejt a beruházás. Nem megoldott a radioaktív hulladékok elhelyezése. Nem tudni, hogy létezik-e elfogadott ütemterv, hogy a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapban 2037-ig a megfelelő összeg álljon rendelkezésre Paks I leszereléséhez. Azt is tisztázni kell, hogy a különböző anyagár-emelkedések (fémek, energiahordozók, egyéb anyagok) érintették-e a paksi beruházást, kalkulálnak-e azzal, hogy ezek tovább növelik a költségeket?

- Ha ennek a technikai és biztonsági feltételei megvannak, támogatjuk a Paksi Atomerőmű működésének meghosszabbítását mindaddig, amíg az nem váltható ki megújuló energiaforrásokkal.
- Magyarországnak maximális mértékben függetlenednie kell az energetikát illetően, nem szabad hagyni, hogy az energiaügyek miatt más államok lekötelezettjeivé váljunk. Az pedig végképp elfogadhatatlan, hogy ez egy előnytelen pénzügyi konstrukcióban, környezetileg és műszakilag kockázatos módon valósuljon meg. Ezért a lehető leghamarabb véglegesen le fogjuk állítani a Paks2 beruházást.
- A Paksi Atomerőmű meghosszabbított üzemideje alatt felkészülünk a megújulóenergiára való áttérésre, és a szociáldemokrata energiastratégiát ennek mentén készítjük el.

c) Az energiaelosztó hálózatok korszerűsítése

A hálózatok kiépítésére és fejlesztésére a kormányzat jelenleg túlságosan kevés figyelmet fordít. A kormányzat energiapolitikájában tapasztalt fejetlenség okozta az elmúlt évek mulasztásait, s részben ezek vezettek ahhoz, hogy az EU-ban egyedülálló módon Magyarországon lakossági napelenm-betáplálási tilalmat hirdettek. Pedig a mai villamosenergia-rendszerek gerincét a hálózatok alkotják. Ezek a hálózatok a tiszta energiára való átállással egyre fontosabbá válnak, mivel nőni fog az elektromos energia termelése és fogyasztása. Ráadásul az új erőműveknek más hálózati igényeik vannak, ezért a bővítés mellett szükségszerű a jelenlegi hálózat fejlesztése.

- Hosszú távú villamos áram-hálózatfejlesztési programba fogunk kezdeni, melynek elkészítése során különösen ügyelünk a környezetvédelmi szempontokra, a helyi lakosok bevonására, a szakképzett munkaerő biztosítására képzési programok révén, és az ellátási láncok biztonságára.
- Felújítjuk a földgázhálózatot is, itt bővítésre nincs szükség.
- A hálózatok felújítását jelentős részben az elmúlt időszakban beszedett magas rendszerhasználati díjakból fogjuk fedezni, kötelezve a hálózati cégeket a szükséges felújítások és fejlesztések elvégzésére.
- Az energetikai átállással a megújuló energia felhasználásával előállított hidrogénnek nagy szerepe lehet a teherközlekedésben és az ipari felhasználásban. Hazánk déli, "napos" régiója kiváló lehetőséget tud biztosítani a megújuló hidrogén előállításához. Ezért kezdeményeznénk a jelenlegi gázinfrastruktúra felülvizsgálatát, és ahol szükséges, hidrogén szállítására is alkalmassá tesszük azt.

15. Korszerű közlekedést!

A közlekedés mint a személyek és áruk szállítását végző gazdasági, szolgáltató tevékenység a jövőben még inkább felértékelődik, és kulcsszerepet tölt be az életminőség javulásában és a modern gazdaságban. Az ágazat nemcsak gazdasági igényeket elégít ki, hanem hozzájárul az ország művelődési és politikai hálózatainak, kapcsolatainak működtetéséhez is, fontos szerepet tölt be a társadalmi mobilitás emelésében.

A közlekedés fejlesztése nem cél, hanem eszköz annak érdekében, hogy:

- Mérsékelni tudjuk a klímaváltozás hatását - a CO₂-kibocsátás jelentős része a közlekedésből (19%-a a közúti közlekedésből) származik, más ágazatokkal összevetve azonban itt nem csökken, hanem növekszik (egyedülként 25%-kal 1990 óta). Célunk az, hogy 2050-ig 68%-kal csökkenjen a közlekedés üvegházhatású gáz-kibocsátása.
- Javítsuk az emberek egészségi állapotát, növeljük a várható élettartamot. A közlekedés közvetlenül felelős évente kb. 500 ember haláláért Magyarországon. A Vision Zero elvek mentén ez 2050-ig 0-ra csökkentendő, de 2030-ig 50%-kal kell mérsékelni. A jórészt közlekedés okozta légszennyezés miatt évente 8000 ember hal meg.
- Növeljük a gazdaság versenyképességét, a vidék népességmegtartó erejét, segítsük a nagyvárosok belső területeinek revitalizációját. A globális termelési láncok egyre nagyobb kiterjedése, a házhozszállítás robbanásszerű fejlődése, a főbb közlekedési korridorok mentén egyre növekvő logisztikai igényeket generál, amelyek fenntartható módon történő megoldása elengedhetetlen a fenti problémák kezeléséhez.
- Biztosítsunk egyenlő hozzáférést az oktatáshoz, munkához, szolgáltatásokhoz és a szórakozáshoz. A közlekedésnek biztosítania kell, hogy az alacsonyabb jövedelemmel rendelkező, látásában, mozgásában (vagy más módon) korlátozott emberek is megfizethető áron, akadálymentesen hozzáférhessenek a munkahelyek, oktatási intézmények és szolgáltatások széles köréhez. Az a cél, hogy 10 percen belül, gyaloglással elérhető legyen közösségi közlekedési megálló minden városban, és minden közösségi közlekedési eszköz és megálló/állomás akadálymentes legyen 2030-ig.

Az Európai Unió által megfogalmazott célkitűzésekből, a Közösség hatályos közlekedési stratégiájából kiindulva a magyarországi közlekedési rendszer fejlesztése során kiemelt szempont a környezeti negatív hatások csökkentése, a társadalmilag hasznosabb szerkezet kialakítása, a lakossági mobilitás feltételeinek javítása, a területi egyenlőtlenségek mérséklése, a szállítási szolgáltatások színvonalának és hatékonyságának növelése és a nemzetközi,

transzeurópai kapcsolatok erősítése. A közlekedési rendszer fejlesztését és megújítását ezek figyelembevételével kell megtervezni és végrehajtani, ugyanis azok hosszú évtizedekre meg fogják határozni az alapvető kereteket.

Magyarország az elmúlt évtizedben drasztikus mértékben eltávolodott ezektől a közösségi céloktól.

Az Orbán-kormány közlekedési politikáját a teljes koncepciótlanság, a leépülés és a mérhetetlenül nagy korrupció jellemzi. A 2021-ben elfogadott Nemzeti Közlekedési Stratégia egyrészt nem ad releváns válaszokat, másrészt megvalósítása sem halad időarányosan. Miközben az állami vasúttársaság (MÁV) jól láthatóan a teljesítőképessége szélén áll, közben többszörösen túlárzott vasúti beruházások valósulnak meg, vagy éppen akadnak el. Miközben az ország vidéki útjain már alig lehet közlekedni, addig autópálya-koncesszió keresztül szivattyúzzák ki a pénzt Mészáros Lőrinc cégeihez. Miközben leállították az elengedhetetlenül szükséges vasúti és közúti beruházások százait, addig az Orbán család bányái milliárdos profitot hoznak. Miközben sokmillió fizetésekkel tömők ki a közlekedési cégek vezetésében ülő csókosokat, addig a közösségi közlekedésben dolgozók reálbére csökken.

A kormány csak egy dologban következetes: egyformán bünteti a budapestieket és nagyvárosban élőket a közösségi közlekedés és útfelújítások támogatásának megvonásával, az agglomerációban élőket a vasútvonalak, a HÉV- és autóbushálózat elhanyagolásával, a fejlesztések elmaradásával, továbbá a vidéken élőket a szárnyvonalak bezárásával, a minősíthetetlen állapotú alsóbbrendű úthálózat elhanyagolásával.

15.1. Az Árnyékkormány közlekedési programjának céljai

Integrált közlekedési stratégiánk középpontjában a közlekedés kiegyensúlyozott fejlesztése áll, amely a közösségi közlekedés - ezen belül különösen a kötöttpályás közlekedés - korszerűsítése és fejlesztése mellett a közúti közlekedés feltételeit is javítja, továbbá hangsúlyosabban jelenik meg benne az aktív mobilitás.

A közlekedési program megvalósítása egy sor egyéb kiemelt társadalmi cél elérését is elősegítheti, amelyek közül a legfontosabbak:

- A környezetre gyakorolt negatív hatások csökkentése, klímavédelmi szempontok érvényesülése: a klímaváltozás elleni küzdelem fontos eleme a közlekedési hálózatok elektromos átállása, a kisebb környezeti lábnyomú közlekedési módok támogatása. Szintén fontos cél a természeti erőforrásokkal történő fenntartható gazdálkodás, elsősorban az energiahatékonyság, a megújuló energiák alkalmazása, illetve anyagtakarékos technológiák, újrahasznosítható anyagok felhasználása, valamint a nem megújuló energiaforrások és nyersanyagok felhasználásának csökkentése. Célunk, hogy a közlekedés infrastruktúrájának fejlesztése az élővilág, a természetes táj és kulturális örökség megőrzésével összeegyeztethető módon történjen. Ugyanakkor a fejlesztések csökkenthetik a környezeti hatásokat, például a korszerű vasúti pálya és járművek nyomán a környezeti zajterhelés és rezgések kibocsátása 12-15%-kal csökkenhet.
- A területi egyenlőtlenségek mérséklése: a társadalmilag-gazdaságilag elmaradottabb térségek intenzívebb fejlesztése, a vidék népességmegtartó és népességeltartó erejének erősítése, a helyi gazdaság dinamizálása, ezáltal a foglalkoztathatóság növelése elképzelhetetlen a közlekedési hálózat fejlesztése, a meglévő úthálózat minőségének javítása, térségi központok, megyeszékhelyek elérhetőségének könnyítése, a településeket elkerülő, tehermentesítő, összekötő utak fejlesztése nélkül.
- A magyar vidék megtartóerejének növelése: a munkába és iskolába járás feltételeinek javítása, a közszolgáltatások, kulturális és kereskedelmi lehetőségek elérhetősége

lehetővé teszi, hogy javuljon az élet minősége az ország minden részén, és minél kevesebb honfitársunk adja fel a vidéki lakóhelyét.

- A nemzetközi kapcsolatok erősítése: Globális szinten a kedvező közlekedés-földrajzi helyzetből adódó magas szintű kontinentális kapcsolatok kihasználása, illetve a szomszédos országok esetében a határmenti kapcsolatok harmonizációja és szorosabb együttműködés, hozzájárulva ezzel a nemzetközi versenyképesség erősítéséhez. Fontos cél Magyarország szerepének megerősítése a közép-európai logisztikai piacon. Ennek érdekében sokkal jobban kiaknázzuk az ország földrajzi fekvésében rejlő lehetőségeket, és versenyelőnyre formáljuk Magyarország hídszerepét Európa és a keleti piacok között.
- A foglalkoztatás javulása: A közlekedési feltételek javulásával a munkába járás feltételeinek javításán, s így a munkaerő áramlásának támogatásán keresztül a foglalkoztatottság bővülése. A foglalkoztatottság növelése a gazdasági fejlődéshez szervesen kapcsolódó cél.
- Az egészség- és vagyonbiztonság javulása: a közlekedési baleseti események számának és súlyosságának visszaszorításában jelentkezik. A Vision Zero elképzeléssel összhangban a halálos kimenetelű balesetek legkésőbb 2050-re zéró szintre történő csökkentése a településeken belül, valamint azokon kívül is. A vasúti átjárókban történt balesetek visszaszorítására további biztonsági elemek beépítése szükséges. A gyalogosok és kerékpárosok közlekedésbiztonsági fejlesztései prioritást kell élvezzenek, különös tekintettel a gyermekekre, idős honfitársainkra, valamint a fogyatékkal élőkre.

15.2. Az országos közlekedési hálózat fejlesztése

Az országos közlekedési hálózat működése kulcsfontosságú, mint az emberek mobilitása, életminősége, mint a gazdaság működése szempontjából. Az elmúlt évtizedben néhány botránnyos túlárázott beruházáson túl megállt ennek a hálózatnak a fejlesztése, ami súlyos károkat okoz az országnak.

2020-ban Magyarországon a villamosított vasúti vonal aránya 40% volt. Magyarországon jelenleg kizárólag Tata és Hegyeshalom között bizonyos szakaszokon elérhető az európai fővonal standardnak tekinthető 160 km/h pályasebesség, de jellemző, hogy ezen a Budapest-Bécs fővonalon is 100 km/h-ra kellett korlátozni a sebességet.

- A magyar vasúthálózat átfogó és átgondolt fejlesztésre szorul. Baross Gábor vasútfejlesztési tervet dolgozunk ki és valósítunk meg az uniós források célszerű felhasználásával. Ennek keretében:
 - Villamosítjuk, és Budapestről vasúton közvetlenül elérhetővé tesszük a megyeszékhelyeket, megyei jogú városainkat. Fejlesztjük továbbá a megyeszékhelyek és a vidéki kis-, közép- és nagyvárosok közötti vasúti kapcsolatot is.
 - 2030-ig 50 % felé növeljük a villamosított vasúti hálózatok arányát, és olyan hosszú távú villamosítási programot indítunk el, amely az összes fő- és elővárosi vonalon befejezi a villamosítást.
 - Minden évben annyi vasúti pályát kell megfelelő állapotba hozni, amennyi a teljes pályahálózat 30 éves megújításához szükséges, és ezt már az első kormányzati ciklusban el kell kezdeni.
 - A menetidő javításához szükség van a Budapesten belüli vasúti pálya és berendezéseinek felújítására, a biztosítóberendezések korszerűsítésére, a villamos vontatás teljes körű kiépítésére.
 - Bekapcsoljuk Magyarországot a kiépülő európai nagysebességű vasúti hálózatba, először Bécs és Pozsony, majd Nagyvárád, Arad és Zágráb felé.

- Annak érdekében, hogy jelentős tranzitforgalom ne terhelje a fővárost, megépítjük a Budapestet délről kikerülő V0-ás vasútvonalat, a hozzá tartozó új vasúti Duna-híddal. A Budapest-Belgrád vasútvonal pénzügyi teljesítéseinek felülvizsgálata után a pénzeket átcsoportosítjuk a V0 elkerülő nyomvonalára. A teherforgalomnak el kell kerülnie Budapestet, és nem pedig a városon belül átrobogni!
- Fontos célkitűzés, hogy a teher- és áruszállítás is egyre nagyobb mértékben a vasútra terelődjön át. Ennek alapvető feltétele a vasúti közlekedés kiszámíthatóságának javítása.
 - Az áru fuvarozás számos olyan intézkedést igényel, amelyek eredményeképpen – az európai uniós célkitűzésekkel összhangban – 2030-ig 50%-kal, 2050-ig pedig 100%-kal fog nőni a vasúti áru forgalom volumene úgy, hogy a vasút versenyképessége jelentősen növekedni tudjon a közúti áruszállítással szemben.
 - Fontos lépés lesz a pályahasználati díjfizetés megreformálása, ami által a hazai vasúti hálózat használata nemzetközi összehasonlításban nemcsak a közúti fuvarozás feltételeihez, hanem a versengő külföldi vasúti korridorokhoz mérten is előnyösebbé válik.
 - Létrehozunk egy vasúti áruszállítási ösztönzőrendszert is, amelynek kiemelt eleme lesz a fenntartható, környezetkímélő vasúti szállításhoz elengedhetetlen villamosenergia árának kiszámíthatóvá tétele.
 - Az áru fuvarozási keretrendszert meg kell újítani, ennek érdekében jelentősen előre kell lépni a digitalizáció eredményeiben, különös tekintettel a gyorsabb és korszerűbb fuvarszervezési és -követési, valamint forgalomirányítási technológiák bevezetésére.
- A vasúti csomópontok eléréséhez indokolt összehangolni a távolsági buszközlekedést és a vasúti személyszállítást. Országos integrált ütemes menetrendet alakítunk ki: a gerincvonalakon és a jelentősebb ráhordó szakaszokon legalább órás ütemet biztosítunk. A szórványterületeken lehetőséget kell teremteni az igényvezérelt közlekedés megteremtésére.
- A rossz szolgáltatásért nem kérünk pénzt! Javítjuk a menetrendszerűséget, és a késett vonatok ellenében kompenzációs módszertant dolgozunk ki ausztriai mintára.
- Gyorsforgalmiút-fejlesztésre kiárólag azokon a nyomvonalakon kerülhet sor, ahol ezt az adott térségek fejlesztése, munkahelyek teremtése megköveteli, illetve ahol a tranzitforgalom biztonságos és gyors átvezetése szükségessé teszi (M1 három sávossá alakítása), és nem gátolja az áruszállítás vasútra terelését. Az infrastruktúra bővítése előtt közlekedésszimulációs vizsgálattal mérjük fel, hogy a jelentősen kisebb költséggel megvalósítható forgalomirányítási, -szabályozásai beavatkozásokkal (pl. felhajtószabályozás - ramp metering, sebességszabályozás - VMS) van-e lehetőség a forgalmi problémák kezelésére.
- Emellett a kistelepülések és a vasúti állomások közötti – alacsonyabb rendű – útvonalak felújítása fontos eleme a vidéki népesség életkörülményei javításának. Ahol lehetséges, a község központjához közelebb kell hozni a vasúti megállóhelyeket.
- Biztosítjuk a folyamatos vasúti és autóbusz-járműbeszerzéseket, amennyiben lehetséges, állami kézben tartjuk a járműgyártást. A vasúti kocsik selejtezését meg kell haladnia az új járművek üzembe helyezésének, ha szükséges, külföldről kell használt járműveket vásárolni. Felülvizsgáljuk a MÁV Vagon Kft. és a Magyar Vagon Zrt. ügyeit. A járművek gyártását, karbantartását megfizethető áron kell biztosítani.
- Biztosítjuk a meglévő autópálya-hálózat szükség szerinti karbantartását. Felülvizsgáljuk az autópálya-koncessziót, és helyette átlátható és olcsóbb gyorsforgalmiút-fenntartási rendszert alakítunk ki.

- Infrastruktúra-fejlesztéssel és célzott támogatásokkal segítjük a közúti elektromobilitás terjedését, nemcsak a személygépkocsik, hanem a buszok és teherjárművek esetében is. Növelni fogjuk az elektromos töltőállomások számát.
- Az EuroVelo és az országos kerékpárúthálózat-program keretében aktívan részt veszünk a jó minőségű kerékpárutak megvalósításában, amely turisztikai szempontból is fontos projektnek tekinthető. Biztosítjuk a lehetőséget a kerékpárral történő helyi és helyközi hivatásforgalom megvalósulásának.

15.3. A budapesti, nagyvárosi és agglomerációs közlekedés fejlesztése

Budapest, a vidéki nagyvárosok és az agglomerációk életminőségének javításában döntő szerepet játszik a közlekedés, elsősorban a kötöttpályás közösségi közlekedés fejlesztése. Ilyen módon nemcsak a közlekedéssel töltött időt lehet csökkenteni és a szolgáltatások elérhetőségét javítani, de a városi környezet minősége is jelentősen javulhat a közlekedéssel járó zaj- és légszennyezés minimalizálásával.

- Megteremtjük az M3 és M4 metró meghosszabbításának feltételeit annak érdekében, hogy ezek elérjék Káposztásmegyert, a Bosnyák teret, majd Újpalotát, illetve a Budaörsi Virágpiacot.
- A fejlesztések révén mindegyik elővárosi vonalon biztosítjuk a legalább 15-20 perces követést csúcsidőben, illetve a budapesti városrészek a jelenleginél sokkal jobb lefedését átlós, S-Bahn-jellegű járatok közlekedtetésével.
- Újabb helyszíneken kell biztosítani Budapesten belüli vasúti átszállási lehetőségeket a BKK járataira, és új megállóhelyeket építeni a körvasúton, amely évtizedes ígéret.
- Felújítjuk a HÉV-hálózatot és új járműveket szerzünk be. A HÉV-vonalakat és az elővárosi vonalakat hálózatszerűen fejlesztjük annak érdekében, hogy a budapesti agglomeráció minden településéről vonzó alternatíva legyen a kötöttpályás közlekedés.
- A buszközlekedés átalakításával, agglomerációs és városszéli P+R parkolók és védett kerékpártárolók építésével támogatjuk a HÉV- és a vasúti közlekedés elérhetőségét. Kényelmes átszállást biztosító intermoduláris csomópontokat építünk ki az elővárosi és a városi közösségi közlekedés összekapcsolása érdekében.
- A HÉV-vonalakon korszerű vonatbefolyásoló berendezéseket kell beüzemelni, amely hatására a pálya és a jármű kapcsolata nyomán csökkenthető lesz a balesetveszélyes helyzetek valószínűsége, nő majd a közlekedésbiztonság.
- Az átmenő forgalom csökkentése érdekében befejezzük az M0 körgyűrűt, folytatjuk a településeket érintő, nagy környezetszennyezést okozó közúti forgalom (településeket érintő tranzit) csökkentését (elkerülő utak építése).
- Az új dél-budapesti közúti híd helyéről (Galvani híd, illetve Albertfalvai híd), a megvalósítás módjáról és az Óbuda és Újpest közötti híd szükségességéről alapos és nyilvános hatásvizsgálat, az alternatívák mérlegelése és az érintettek megkérdezése után döntünk.
- Hasonló elvek alapján fejlesztjük a vidéki nagyvárosok elérhetőségét is. Regionális közlekedési szövetségeket alakítunk ki: a nagyvárosok és környékük közlekedésében a központi szerep egy integrált szövetségé kell legyen, amiben valódi döntéshozói szereppel rendelkeznek az érintett települések is.
- Normatív, kiszámítható, átlátható támogatási rendszert vezetünk be a helyi közösségi közlekedés fenntartására. A közösségi közlekedés utasok által nem fedezett költségeinek

biztosítása, kiegészítése, egy olyan, Európában használt képlet felállítása, mely hosszú távon biztosítja a kiszámítható és indokolt finanszírozási igényt.

- Az önkormányzati szolgáltatók megfelelő kompenzálása mellett a vármegye- és országbérletek érvényességét kiterjesztjük a vidéki-városi közösségi közlekedésre is.
- Összehangoljuk a közlekedési szolgáltatók (MÁV, VOLÁN, BKV és más helyi szolgáltatók) menetrendjét és vonalait, egységes tarifarendszert vezetünk be a nagyvárosi és elővárosi közlekedésben.
- Támogatjuk az elektromos hajtású buszok és taxik beállítását a helyi tömegközlekedésbe, a százezer lakosnál nagyobb városokban pedig trolibuszhálózatok létesítését.
- Hazai fejlesztő- és összeszerelő üzemek létrehozása után gáz- illetve elektromos üzeművé alakítjuk át a tömegközlekedés meglévő dízelüzemű autóbuszparkját. A magyar buszgyártás hagyományaira, technológiai tudására is építve úttörő szerepet kívánunk vállalni az elektromos városi buszok fejlesztésében és gyártásában.
- Támogatjuk a városi közlekedésben a kerékpáros és a gyalogos közlekedés feltételeinek, valamint a közösségi közlekedés feltételeinek javítását. Az autósokat és gyalogosokat, kerékpárosokat nem ellenfeleknek, hanem partnereknek tekintjük, és olyan megoldásokat keresünk, amelyek minden közlekedő számára elfogadható megoldásokat teremtenek.
- Radikálisan lépünk fel a közlekedésbiztonság javítása, a kirívó és veszélyes szabálytalanságok, durva gyorsajtás, utcai versenyzés felszámolása érdekében.
- Feladatunk a turistabusz-szolgáltatás önkormányzati szabályozása és a működtetés hatékony, a köz számára és hasznot hozó megoldása.
- Javítjuk a Dunai közlekedés feltételeit a Fővárosban. Észszerű, a túrizmus, a városlakók és a környezet érdekeit is szolgáló szabályozást dolgozunk ki kiránduló és városnéző hajók működésére és kiszolgálására.

15.4. A vidéki közlekedés fejlesztése

A kisebb településen élők számára is lehetővé kell tenni a munkába járást, illetve állami és kereskedelmi szolgáltatások megközelítését, a közlekedés minőségének javítása, a kötöttpályás közszolgáltatások hozzáférhetőségének javítása révén. A kényszerű ingázással, közlekedéssel töltött időt csökkenteni kell, az átszállások, felesleges várakozások kiküszöbölésével 8 év alatt minden magyar településről 30 percen belül elérhetővé tesszük a megyeszékhelyeket és regionális központokat, továbbá legalább óránként közlekedő InterCity vagy InterRégió szolgáltatással biztosítjuk a regionális központok és a megyeszékhelyek megközelíthetőségét.

- Összehangoljuk a vasúti és buszmenetrendeket annak érdekében, hogy ezek kiszolgálják a munkába és iskolába járást, az egészségügyi ellátás és városi szolgáltatások elérését, a járási székhelyek és megyeszékhelyek megközelítését.
- Korszerűsítjük a települési fő- és gyűjtőúthálózatot, hogy megfelelő minőségben elérhetőek legyenek a vasútállomások és helyközi autóbusz-állomások a helyi forgalomvonzó pontokból.
- Az elmúlt 15 évben elsorvasztott, és a vasúttal meg nem közelíthető települések lakóinak korszerűsített buszhálózat, az iskolabuszrendszer és az önkormányzat által üzemeltetett lakossági kisbusz /falubusz/ egységes rendszerbe történő szervezésével kell javítani a mobilitás lehetőségét.

- A keleti országrészt érintő fejlesztések eredményeként immár országos kiterjedésű InterRégió hálózatot kell létrehozni, ugyanis ez jelenleg csak foltszerű, és teljesen kimaradt belőle a Dél-Alföldi régió.
- A közlekedést és a vidékfejlesztést összehangoljuk, a helyi lakosok céljaihoz igazítjuk. Olyan módon alakítjuk ki a közlekedési szolgáltatásokat, hogy azok nemcsak az életminőség javítását, hanem a vidék lakosságmegtartó erejének növelését és gazdasági fejlesztését is szolgálják.
- Különös figyelmet fordítunk a gazdasági funkcionális kapcsolatokat elősegítő infrastruktúra-fejlesztésekre, a leszakadó periférikus területek bekapcsolására. Összehangoljuk a terület-, a település- és a közlekedésfejlesztést a közlekedési és szállítási igények észszerűsítése, és ezen keresztül a költségek és a környezeti terhek csökkentése céljából.
- A helyi közösséggel közösen dolgozzuk ki a vasúti szárnyvonalak újraindításának és fenntartásának módját a vonalak funkcióira való tekintettel.

15.5. Új kihívások a közlekedésben

Számos olyan terület van a közlekedésben is, ahol az elmúlt időszak változásai nyomán új szabályozási keretekre van szükség annak érdekében, hogy az új eszközök és megoldások is illeszkedjenek a közlekedés rendszerébe, és segítsék a közlekedési célok megvalósítását. Ezeket a szabályokat az érintettek bevonásával, széles körű egyeztetés után célszerű kialakítani.

Ilyen kihívások:

- A mikromobilitási eszközök (például elektromos rollerek, robogók) helyzete, rendezni kell ennek jogszabályi hátterét, valamint a szabványok szintjén megjelenő követelményeit;
- A megosztott mikromobilitás: átfogó szabályozás kell erre a szegmensre (car-sharing, car-pooling, ride-sharing);
- A munkába járás munkavállalói költségtérítési rendszerének átalakítása: a helyi közlekedés ne szenvedjen hátrányt a helyközi közlekedéssel szemben, valamint az egyéni gépjárművel történő munkába járás támogatásának mértéke alacsonyabb legyen, mint a közösségi közlekedéssel történő esetben. Az állam olyan szabályozást hozzon létre, amelyben a kerékpárral és gyalogosan munkába járók is kapnak támogatást abban az esetben, ha a motorizált közlekedőknek ez jár;
- Új közúthálózati típusok bevezetése: kerékpáros utca, iskolautca stb.;
- A szabadabb tervezést és forgalomszervezést lehetővé tevő útépitési és forgalomtechnikai szabványok, jogszabályok, amelyek lehetővé teszik a korszerű közterülettervezési szempontok alkalmazását;
- Átfogó városi logisztikai szabályozások: parkolási létesítményeknél hely biztosítása cross-docking műveletek számára, last-mile áruszállítás logisztikai szolgáltatókkal koordinált megszervezése;
- A közlekedési adatbázisok elérhetővé, átláthatóvá tétele mindenki számára, térinformatikával összekapcsolt, közös dashboard felület létrehozása a helyi, regionális és országos közlekedésszervezésben;
- A járműfedélzeti rendszerek magasabb szintű bevonása a közlekedésbiztonság javításába;

- A légi közlekedés szabályozásának újraalkotása, a vidéki repülőterek szerepének újragondolása, a drónozás szabályainak egyszerűsítése, a benne rejlő potenciál kiaknázása.

16. Tudásalapú társadalmat!

Magyarország bajban van. Az oktatási rendszer, a szakképzések és továbbképzések nem kielégítő minősége „technológiai munkanélküliséghez” vezethet, egyrészt, mert az alacsonyan képzett és a képzetlen munkavállalók, a betanított és segédmunkások körében nőhet leginkább a munkanélküliség, másrészt mert a társadalom fele nem rendelkezik a változó környezethez alkalmazkodni képes digitális tudással. A mesterséges intelligencia térnyerése olyan világot is teremthet, amely a vártnál is jobban megváltoztatja jövőnket.

A szociáldemokrata Árnycikkormány meggyőződése, hogy az esélyteremtő, korszerű közoktatás és szakképzés alapozhatja meg az új kihívásokra adott sikeres választ. Ezekre alapulhat olyan felsőoktatás, kutatási és innovációs rendszer és digitális stratégia, amely a XXI. század nyertesévé teszi Magyarországot.

16.1. Kutatás, fejlesztés és innováció

2010 óta a Fidesz-KDNP rendszere bekebelezte a tudományos életet, ellehetetlenítette a Magyar Tudományos Akadémiát, de még az innovációra fordítható forrásokat is elkótyavetyélte. Ma Magyarországon a kutatások nem kapják meg a megfelelő figyelmet és a szükséges finanszírozást.

Az akadályoztatott tudományos közösség sajnos nehéz helyzetbe került, a kutatási kapacitások szétaprózódása és a hozzá nem értő, politikai célból kinevezett felügyelők gátolják a magyar széleskörű innovációt, miközben tudjuk, hogy a negyedik ipari forradalomnak is nevezett gazdasági-társadalmi átalakulás az egész országot veszélyezteti. Ezekre a kihívásokra azonban nem fogunk tudni addig választ adni, amíg nem rendezzük a tudományos közösség helyzetét.

A kutatói közösségeket be kell vonni az innovációpolitikai döntésekbe, helyre kell állítani az ország iránti bizalmat az európai kutatási együttműködésben.

Már a Sokak Magyarországa programunkban is kimondtuk, hogy a GDP 1,8 százalékát kutatás-fejlesztésre és innovációra kell fordítanunk, mert ha nem cselekszünk, akkor kiszolgáltatottá fogunk válni nemcsak technológiai, hanem gazdasági téren is, amely évtizedes lemaradást is eredményezhet az országnak.

- 2028-ra fordítsuk a GDP 1,8 százalékát kutatás-fejlesztésre és innovációra!
- Használjuk fel hatékonyabban a forrásokat! A források felhasználásánál a teljes átláthatóságot, a nemzetközi kritériumok alkalmazását támogatjuk, amely kizárja a szakmai döntések kormányzati felülírását.
- Bevonjuk a döntéshozókészítő folyamatokba a Magyar Tudományos Akadémia által készített javaslatokat, ajánlásokat.
- Megújítjuk és bővítjük a kutatási infrastruktúrát, növeljük ennek kihasználtságát, valamint szélesítjük a kutatási berendezésekhez történő hozzáférést.
- A kkv-k részére ösztönzőket építünk be, hogy a jövőben növeljék az innovációra fordított forrásokat, ezzel is előmozdítva versenyképességüket. A sikeres előrelépés kulcsa az egyetemek, kutatóintézetek és a vállalkozások szoros együttműködése.

- Előtérbe kell helyezni a természettudományi és informatikai oktatást a képzés minden szintjén, különös figyelmet kell fordítani a mesterséges intelligenciával kapcsolatos képzésekre.
- Kiszélesítjük az iparjogi és szerzői jogi védelmet a szellemi alkotás ösztönzése céljából. Erőteljesebben ösztönözzük a szabadalmakat.
- Segítő háttérrel és pénzügyi támogatást biztosítunk a magyarországi start-upoknak, hogy az innovatív ötletek valóban kibontakozhassanak. A különböző start-up fórumok megtartásával a vállalkozóknak lehetőséget biztosítunk a fejlődésre és a más vállalkozókkal való kooperációra. Létrehozuk a Magyar Start-up Platformot a meglévő piaci rések kitöltésére.
- Programokat indítunk a társadalmi innovációk támogatására, hogy a sürgető társadalmi problémák terén javulást érijünk el.
- A Magyar Tudományos Akadémia intézményhálózata tekintetében visszaadjuk a döntési kompetenciát az Akadémiának.
- Végül, de nem utolsósorban vállaljuk, hogy a kormányváltás után olyan tudományos életet teremtünk, amelyet nem a pártpolitikai hovatartozás határoz meg, és amelyben a magyar tudósok érdemeik alapján tudnak érvényesülni. A széthúzás helyett egy olyan tudományos légkört teremtünk, ahol a kutatásokban résztvevők együttműködve érhetnek el sikereket. Meg kell teremteni a tudományos intézmények stabil és kiszámítható működésének jogszabályi és finanszírozási feltételeit. Ez a fejlődés kulcsa.

16.2. A digitális kor és a mesterséges intelligencia kihívásai

A mesterséges intelligencia (MI) és a robotizáció egyre inkább a mindennapi élet részévé válik, alapjaiban változtatja meg mindennapjainkat. A technológiai fejlődés elősegítheti a gazdaság és az állam hatékonyabb működését, a jólét növekedését. A folyamat azonban hozzáértő szakpolitika hiányában veszélyekkel is járhat, mint például a munkanélküliség és a társadalmi távolságok növekedése, adatvédelmi veszélyek, visszaélés az új technológia adta lehetőségekkel. Mindent egybevetve az új technológiákban mi nem a fenyegetést, hanem a felzárkózás lehetőségét látjuk.

Ma Magyarországon a humántőke, a széles sávú összekapcsoltság, a digitális technológiák vállalkozások általi alkalmazása és a digitális közszolgáltatások rendelkezésre állása nem éri el az EU-s átlagot. A 2019-es Eurostat adatok szerint a lakosság 49%-a rendelkezik alapvető digitális tudással (az Európai Unióra nézve ez az arány 58%), vagyis a következő évek robbanásszerű technológiai fejlődése a magyar lakosság felét érheti teljesen váratlanul. Még lesújtóbb adat, hogy a digitális írástudatlanok száma 1,5–2 millió fő közé tehető hazánkban.

Ma Magyarországon 164 ezer fő dolgozik olyan szakmában, amely az automatizálással kiváltható, további 567 ezer ember munkájának részfeladatait vehetik át a különböző technológiai vívmányok. Szakértők szerint ez a folyamat folytatódik, az automatizálás 2030-ig 1 millió munkahelyre, a munkahelyek több, mint ötödére fog érdemi hatást gyakorolni. Az átalakulás várhatóan különösen érinteni fogja a közfoglalkoztatottságban, a feldolgozóiparban és a kereskedelmi és gépjárműjavítási ágazatban dolgozókat, de más munkahelyek sincsenek biztonságban.

A mesterséges intelligencia, a digitalizáció és a robotizáció korunk egyik legnagyobb gazdasági és társadalmi kihívása. Csak rajtunk áll, hogy elbírnuk-e vele. Magyarország feladata, hogy felkészüljön a kihívásokra és felülkerekedjen rajtuk.

- Magyarországnak minden szinten részt kell vennie az MI európai szabályozásának kialakításában. A digitalizáció terén jól átgondolt szabályozási környezetre van szükség.

- Céljaink megvalósításához az országnak új, digitális stratégiára van szüksége. Ezt az Európai Bizottság által 2020-ban bemutatott új digitális stratégiával összhangban dolgozzuk ki. Ennek tartalmaznia kell az alábbi célokat: adatok egységes piaca, hatékonyabb ellenőrzés adataink felett, szupergyors szélessávú rendszerek, európai egészségügyi adattér, mesterséges intelligencia, küzdelem a dezinformáció ellen, védelem a kiberfenyegetésekkel szemben, digitális kompetenciák fejlesztése.
- Azonnali és összetett intézkedéssorozatot indítunk el, amelynek része többek között egy Mesterséges Intelligencia Ügynökség felállítása.
- Mivel a MI az életünk minden területén komoly változásokat fog kikényszeríteni, ezért azt nem vizsgálhatjuk egyetlen nézőpontból. Ennek megfelelően minden minisztériumban fel kell állítani egy, a mesterséges intelligenciával foglalkozó szervezeti egységet.
- A dolgozók védelme érdekében létrehozuk a Munkahelyi Innovációs Programot. Minden érintettel egyeztetve hozunk intézkedéseket a jelenlegi és jövőbeli munkaerő oktatása és átképzése érdekében, hogy mindenki részesülhessen modern ismeretekben, és felkészüljön az új technológia okozta változásokra.
- Az állampolgárok számára a digitális technológiák és szolgáltatások hatékony és biztonságos használatát a digitális készségek teszik lehetővé. Az államnak nemcsak elérhetővé kell tennie a digitális szolgáltatásokat (pl. ügyintézés, gyógyszerkiváltás), de azt is biztosítani kell, hogy az állampolgárok rendelkezzenek az ezek használatához szükséges eszközökkel és ismeretekkel.
- A digitális írástudás fejlesztéséhez az egyetlen út a megfelelő oktatás, ezért támogatjuk a lakosság folyamatos képzését a közneveléstől a felsőoktatásig, a felnőttképzéstől a hátrányos helyzetű állampolgárokat segítő speciális programokig. A fiatalokat fel kell készíteni a változásokra, ezért előtérbe helyezzük a természettudományi és informatikai oktatást. Kiemelten foglalkozunk a hátrányos helyzetű, idős vagy korai iskolaelhagyó polgárokkal.
- Rendkívüli fontosságot tulajdonítunk az álhírek és a dezinformáció felismeréséhez szükséges készségek oktatásának.
- Kormányzati támogatásokkal ösztönözzük a vállalkozások digitalizációs fejlesztéseit. Olyan programokat indítunk, amelyek felkészítenek a XXI. század kihívásaira.
- A digitalizáció állami felhasználásának legfontosabb területe az elektronikus ügyintézés. A közigazgatásban teljessé akarjuk tenni a digitális átállást. Minden állampolgár számára biztosítjuk a teljes körű elektronikus ügyintézés.
- Az egészségügyben már jól ismert, de alulhasznált fogalom a telemedicina szolgáltatása. Ezt a területet erőteljesen kívánjuk fejleszteni.
- Szükséges, hogy a szélessávú internetelérés mindenki számára hozzáférhető legyen. Pályázatot indítunk, amelynek célja Magyarország teljes területének szélessávú internethálózattal való lefedése. Felmérjük az állami intézmények, különösen az iskolák internetelésének minőségét.
- A magánélet és az adatok biztonságának megteremtése kulcsfontosságú a digitális korban. Biztosítani fogjuk, hogy a lakosság adataihoz harmadik fél ne férjen hozzá. A szolgáltatókat kötelezni fogjuk az adatvédelem fejlesztésére.
- Ezek a lépések szükségesek ahhoz, hogy Magyarország megfelelően alkalmazkodjon a XXI. századi kihívásokhoz, és hasznosítani tudja a digitalizációban rejlő lehetőségeket.

16.3. Felsőoktatás - Autonómia és átláthatóság

Az Orbán-kormányok elmúlt 13 évében folyamatosan csökkent a felsőoktatásba beiratkozók, ezzel párhuzamosan pedig a diplomászerzők aránya. A csökkenés elsősorban a hátrányos helyzetű tanulókat érintette, akiknek száma pár év alatt 1,4%-ra esett vissza a felsőoktatáson belül az önköltséges képzési helyek arányának növekedése, a keretszámok csökkentése, a szociális támogatások visszanyesése, valamint a nem helyben lakó hallgatók számára a többletköltségek drasztikus növekedése miatt. Jelenleg a kormány pillanatnyi érdekei és döntései határozzák meg, hogy ki, mit és mennyiért tanulhat. Ezért olyan oktatáspolitikát fogunk folytatni, ami mindenki számára elérhetővé teszi a magas színvonalú, európai felsőoktatást.

- Minden hallgató számára biztosítjuk az államilag finanszírozott ingyenes *első* alapképzést.
- Olyan támogatási és ösztöndíjrendszert dolgozunk ki, amely anyagi helyzetétől függetlenül mindenkinek megadja a felsőoktatásban való továbbtanulás lehetőségét.
- A hátrányos helyzetű hallgatók létszámának csökkenését meg *fogjuk* állítani, azt vissza akarjuk fordítani.
- Olyan felzárkóztatási és mentorrendszert hozunk létre, amely csökkenti a hátrányos helyzetű felsőoktatási hallgatók idő előtti lemorzsolódását. Bővítjük a hallgatói szolgáltatásokat, valamint lehetővé fogjuk tenni az átjárhatóságot az alapképzés és a felsőfokú szakképzés között.
- A „röghöz kötés” intézménye elfogadhatatlan, ezért azonnal el fogjuk törölni a hallgatói szerződések rendszerét, a megkötött szerződéseket pedig semmisnek nyilvánítjuk.

Miközben a kormány 2010 óta folyamatosan hangsúlyozza a felsőoktatás megfelelését a munkaerőpiacnak, és miközben valóban nő a munkaerőpiaci kereslet a diplomások iránt, addig ezek száma stagnál vagy csökken. A helyzetet tovább súlyosbította a felsőoktatási autonómia jelentős szűkítése először a köztisztviselők rendszerének átalakításával, majd az ún. vagyongazdálkodási alapítványok létrehozásával, amivel az állam kivonta az egyetemeket a közfelügyelet alól. Fontos megjegyezni, hogy a struktúraváltással az érintett egyetemeken dolgozó tanárok és kutatók is kiszolgáltatott helyzetbe kerültek, hiszen elveszítették közalkalmazotti státuszukat, ha pedig nem vállalták az új jogállás szerinti foglalkoztatást, akkor sem felmentési idő, sem végkielégítés nem járt nekik.

Az egyetemek finanszírozási rendszere átláthatatlan és kiszámíthatatlan. A felsőoktatásban – az oktatás más szintjeihez hasonlóan – továbbra sem valósult meg a hallgatóközpontú, a tudásátadásra koncentrálnak szemléletmódot felváltó készségfejlesztő oktatás. A hallgatói és oktatói lehetőségek drasztikus beszűkülését, valamint a magyar felsőoktatás kontinentális elszigetelődését erősítette a közalapítványok által felügyelt egyetemek kizárásának lehetősége az Európai Unió által finanszírozott Erasmus+ és Horizon Europe programokból. Ezért a felsőoktatás autonómiájának visszaállítása mellett olyan finanszírozási rendszert fogunk kialakítani, amely nem sérti az esélyegyenlőség és a társadalmi igazságosság elvét.

- A felsőoktatási intézményeket és velük együtt az egyetemi vagyont újra közfelügyelet alá vonjuk.
- A központilag meghatározott keretszámok helyett megteremtjük annak a feltételét, hogy a hallgató dönthesse el, hogy melyik intézménybe akar beiratkozni. Rugalmasabbá tesszük az intézményen belüli és az egyes intézmények közötti átjárhatóságot.
- Jelentősen növelni fogjuk a felsőoktatás költségvetési finanszírozását, megemeljük a képzési normatívákat, növeljük a pályázati úton megszerezhető tudományos, kutatási támogatások arányát.

- Az Európai Unió célkitűzésével összhangban törekedni fogunk arra, hogy 2030-ra elérjük, hogy a 25 és 34 év közötti magyar társadalom legalább 45 százaléka rendelkezzen valamilyen felsőfokú diplomával.
- Megszüntetünk minden olyan okot, ami a magyar felsőoktatás szereplőit kizárhatja a nemzetközi hallgatói és oktatói-kutatói programokból.
- Ösztönözzük a magyar felsőoktatás bekapcsolását az uniós tagság biztosította európai hallgatói és oktatói-kutatói programokba; az államnak kiegészítő támogatásokkal kell szorgalmaznia a hallgatókat és az oktatókat az Erasmus+, valamint a Horizon Europe programokban való részvételre.
- Fejleszteni fogjuk a felsőoktatásban az idegennyelvi képzést, és külső partnerek bevonásával lehetővé tesszük az intézményen belüli nyelvvizsga megszerzésének lehetőségét.
- Megszüntetjük a kancellári rendszert.
- Véget vetünk az egyházi felsőoktatási intézmények és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem kivételezett helyzetének.
- Visszaadjuk az egyetemek és főiskolák gazdasági önállóságát.
- Törvényi szabályozással olyan viszonyokat teremtünk, hogy az oktatási folyamat tartalmáról az egyetem szenátusa autonóm módon dönthessen.
- A Lex CEU-t el fogjuk törölni, és a magyar normákból kiindulva egységesen szabályozzuk a Magyarországon működő külföldi egyetemeket.
- Részt veszünk egy - szabadegyetemként működő - európai digitális egyetem létrehozásában és működtetésében;
- Támogatjuk egy olyan digitális Európai Diákigazolvány bevezetését, amely az uniós országok felsőoktatási hallgatói számára jelentős kedvezményrel tenné lehetővé kulturális, tudományos, művészeti események, programok látogatását;
- Támogatjuk európai egyetemek hálózatépítési, hálózatfejlesztési kezdeményezéseit;
- Részt veszünk az európai diplomák kölcsönös elismerését kiterjesztő munkálatokban;

16.4. Felnőttkori tanulás - Esély mindenkinek

Mi, szociáldemokraták abban hiszünk, hogy mindenkinek lehetőséget kell biztosítani az előrelépésre, a fejlődésre. A felnőttképzésnek egyaránt szerepet kell játszania az oktatási hiányok pótlásában, a társadalmi mobilitás feltételeinek megteremtésében, a szaktudás fejlesztésében és korszerűsítésében, s az élet minőségének javításában.

- A tankötelezettségi korhatár 18 évre való visszaemelésével egyidőben nagy létszámú képzési programokat indítunk az általános iskolát be nem fejező, illetve a szakképzettséget vagy érettségit nem szerzett fiatal felnőttek számára.
- A korszerű módszerek, lehetőségek felhasználásával (távoktatás, közösségi tanulás) a hátrányos helyzetű, leszakadó régiókban élő fiatalok és felnőttek számára is megteremtjük a nyelvvizsgákban való részvétel lehetőségét. A digitális analfabetizmus felszámolása érdekében közösségi informatikai lehetőségeket és képzést biztosítunk minden településen és korosztályban.

- Rugalmas, moduláris képzési jegyzékkel és követelményekkel segítjük elő azt, hogy hatékonyan kapcsolódjon össze az alapszakmák iskolai rendszerű képzése a felnőttképzésben megvalósuló gyors, piacorientált át- és továbbképzésekkel.
- Ösztönözzük a közművelődési rendszer és a civil szervezetek keretében zajló kulturális és általános célú felnőttképzési tevékenység, köztük az idős emberek közösségi tanulásának elismerését és finanszírozását.
- Kiállunk az átlátható, szektorsemleges finanszírozási rendszer létrehozása mellett, amely lehetőséget jelent az állami, a piaci alapon működő és a nonprofit közösségi intézményeknek a felnőttképzésben való részvételre.
- Képzésiszámla-rendszer kiépítésével támogatjuk az állami, európai uniós és vállalati képzési támogatások átlátható eljuttatását az azt igénybe vevőkhöz.

17. Versenyképes gazdaságot!

A gazdaság és a versenyképesség fejlesztésének célja a társadalmi jólét emelése és annak igazságosabb elosztása. A gazdaságpolitikának elő kell segítenie, hogy a gazdaság fenntartható módon növekedjen, az alkotó emberi munka legyen előtérben, szemben a magas nyersanyag- és energiatartalmú termeléssel. Ezért olyan fejlesztéspolitikát fogunk folytatni, amely kiemelten ösztönzi többek között a tudásalapú társadalom létrejöttét.

- Következésképpen alkalmazni fogjuk az európai minimálbér-szabályozásról szóló irányelvet, amely szerint a minimálbér összegét vagy a mindenkori bruttó átlagbér 50%-ára, vagy a bruttó mediánbér 60%-ához kell igazítani. Az állam köteles úgy megállapítani a mindenkori minimálbért, hogy az fedezze az emberek tisztességes, kulturális igényekkel bővített megélhetési szükségleteit.
- Meg kell találni azokat a szektorokat, amelyekben reális esély van valódi modernizációs fordulat véghezvitelére, így lehetőségünk nyílna a világ élvonalába kerülni (pl. oktatás, egészségipar, digitalizáció).
- Előírjuk az országba betelepülő vállalkozásoknak, hogy kutatás-fejlesztési kapacitásokat is létesítsenek.
- A multinacionális vállalatok letelepedését rövid távú politikai érdekek helyett a hosszú távú társadalmi és gazdasági célok alapján fogjuk támogatni. A magyar beszállítói kör terjedelme, a munkaerőpiaci konzekvenciák, a tisztességes bér és a környezetvédelmi kérdések szerves részét fogják képezni a külföldi cégek támogatásának.
- Nem ad hoc módon, hanem több évre kitekintve fogjuk megszabni a magyar gazdaság működésébe való külföldi bekapcsolódás szintjét, főbb irányait.
- Külön alapot fogunk létrehozni a hazai startup-vállalkozások, technológiai cégek növekedésének elősegítésére, bel- és külpiazi terjeszkedésének támogatására.

17.1. A turizmus fejlesztése

A turizmus az egyik legfontosabb, jelentős hozzáadott értéket termelő ágazat. Ahhoz, hogy perspektívában is megőrizze jelentőségét és nemzetközileg is versenyképesebb legyen, szemléletváltás és számottevő beruházások szükségesek, különösen az egészség-, az üzleti, illetve a konferenciaturizmus területén. Budapestet nyitott, élhető, multikulturális várossá tesszük, a Balatonnál és nagy tavainknál megteremtjük a természet és az idegenforgalom, a hazai és a külföldi turizmus egyensúlyát. Támazkodunk a turizmus kiegyenlítő és növekedést generáló

szerepére a vidék foglalkoztatása, felzárkóztatása, a helyi értékek megőrzése és bemutatása terén is.

- Fontos célunk a falusi-tanyasi vendéglátás dinamikus fejlesztése, a meglévő épületvagyon, a természeti értékek és erőforrások hasznosítása, a természet és az épített környezet védelme, hagyományőrző fejlesztése, ezen keresztül a helyi foglalkoztatási lehetőségek bővítése.
- Programot hozunk létre új tájegységek (Mátra, Bükk, Bakony) falusi/tanyasi turizmusba történő bevonására.
- Támogatjuk a falusi turizmus alanyai által elérhető, egységes informatikai rendszer létrehozását, és ezen keresztül a marketing színvonalának emelését.
- Megállítjuk a falusi vendéglátó egységek számának csökkenését.
- Fontosnak tartjuk, hogy Budapest megfelelő kapacitással rendelkezzen egyidőben legalább két nagy nemzetközi konferencia, rendezvény lebonyolításához. Létesüljön legalább egy 4-5 ezer fő befogadására alkalmas konferenciaközpont és kiállítási helyszín.
- Az államnak segítenie kell a nemzetközi hírnevet szerzett rendezvények és intézmények (pl.: Müpa, Budapesti Tavasz Fesztivál, stb.) működését.
- Mérsékeljük a turizmus mai térbeli és időbeli koncentráltságát.
- Differenciált kedvezményekkel ösztönözzük a hazai turisztikai szolgáltatások igénybevételét.

17.2. A kis- és középvállalatok támogatása

A Magyarországon működő vállalkozások 99%-a mikro, kis- és középvállalkozás. A kkv-k a vállalkozási szférában foglalkoztatottak kétharmadának biztosítanak munkalehetőséget, míg a vállalkozások árbevételének több mint 40%-áért felelősek. Fejlesztésük elengedhetetlen gazdasági felzárkózásunk szempontjából, ezért legalább 7%-kal kell növelni évente a kkv-szektor termelékenységét.

- A mikro-, kis-és középvállalkozások jelentős szerepet töltenek be a magyar gazdaságban. A kkv-k adják a nagyvállalatok beszállítói körének jelentős részét, rugalmasságuk és gyors reagálási képességük miatt a gazdasági növekedés fontos potenciálját jelentik. A jövőben az üzleti és szabályozási környezet alakításával, a finanszírozási források szélesítésével, a munkaerőképzés és az innováció támogatásával lényegesen javítani fogjuk a kkv-k hatékonyságát, gazdasági szerepét.
- Olyan adórendszert alakítunk ki, amely végre a hazai kis- és középvállalatokat támogatja és nem a nagyvállalatokat.
- Gazdaságvédelmi intézkedésekkel erősítjük meg a hazai vállalkozások gerincét képző kkv-szektor helyzetét, illetve támogatjuk a beruházási aktivitásukat. Mindez elengedhetetlen a termelékenységük későbbi növekedéséhez.
- Fejlődésüket célzott hitelprogramokkal is támogatni fogjuk.
- A beruházások levonhatósága a helyi iparüzési adóból érezhető könnyebbség lenne, ezért ezt megvizsgáljuk a kkv-szektorban alkalmazhatóság szempontjából.
- A hazai kkv-k sok esetben az alapvető digitális megoldásokkal sem rendelkeznek, ezért számukra elősegítjük a felhasználóbarát céges weboldalak, az e-kereskedelmi jelenlét, az

online vásárlási módok, a rugalmas fizetési és házhozszállítási lehetőségek szélesebb körű használatát.

17.3. Tisztességes verseny

Szabad, tisztességes verseny nélkül nincs hatékonyság, nincs jó minőség, ennek következtében minden mesterséges, az állam által támasztott akadályt fel kell számolni. Véget kell vetni az elmúlt évtized gyakorlatának, amikor a gazdaság számos területén a fideszes oligarchák állami segítséggel lényegében felszámolták a verseny feltételeit. A fideszes monopóliumokat megtörjük, az erőfölényükkel visszaélők ellen határozottan fellépünk.

- Az állami cégek esetében a tulajdonos, a megrendelő és a szabályozó hatóság feladatait élesen külön kell választani. Ez fontos feltétele annak, hogy a rendszerszerű korrupció nagymértékben csökkenjen.
- A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) az utóbbi időben a kormány kiszolgálójává vált, és képtelen volt ellátni alapvető feladatát: a verseny tisztaságának garantálását, számos területen a sajtótól a bankszektorig. A jól működő versenyhatóság nélkülözhetetlen a jól működő gazdasághoz, ezért helyreállítjuk a GVH hatásköreit és függetlenségét, hogy képes legyen megvédeni a fogyasztók és a tisztességesen működő vállalkozások érdekeit.
- Megvizsgáljuk, hogy a versenytársak milyen módon érvényesíthessenek kártérítési igényt a hatóságilag elmarasztalt cégekkel szemben. Át kell tekinteni a jogi lehetőségét annak, hogy a jogerősen elmarasztalt cégekkel és azok vezetőivel szemben támasztható-e kártérítési igény.
- Magánszemély csak akkor lehessen háromnál több cégben többségi tulajdonos vagy tisztségviselő, ha a korábban létrehozott cégei legalább 2 évre visszamenőleg köztartozásmentesek voltak.
- Szigorúbb fellépéssel elejét kell venni annak, hogy a kereskedelmi láncok hátrányban részesítsék a hazai termelőket, illetve bármilyen jogcímen pénzt szedjenek tőlük.
- Biztosítjuk, hogy a nők jelenléte növekedjen a gazdasági, vállalati vezetésben.
- Stabil és kiszámítható jogi és szabályozói környezetet, független jogalkalmazást, politikamentes közigazgatást fogunk biztosítani a vállalkozások számára.
- Biztosítani kell, hogy ne születhessenek az országot érintő gazdaságpolitikai döntések szakmai/társadalmi egyeztetés nélkül. Az átláthatóság, a közbizalom újrateremtése fontos eszköze lesz a gazdaságot bénító korrupció visszaszorításának is.

17.4. A vállalkozási környezet javítása

A vállalkozások csak úgy tölthetik be a gazdaság felzárkózásának gyorsítását is segítő szerepüket, ha tevékenységüket minél nagyobb arányban hatja át az innovatív, vállalkozói gondolkodás és magatartás. Ennek biztosítására vállalkozáserősítő, a tőkeszegénységet mérséklő, s fejlesztő/humán hátteret támogató, a kis- és középvállalati szektorra kiemelten fókuszáló gazdaságpolitikára van szükség. Kiemelten támogatjuk a nők részvételének bővítését a vállalkozói szférában.

- Megvalósítjuk a gazdasági alkotmányosságot: az adójogszabályok megváltoztatásakor 60 napos, új adófajták bevezetése esetén 180 napos felkészülési időt biztosítunk törvényesen. Az egyes ágazatok és vállalkozások működését korlátozó szabályozásra csak kivételes esetben, azonnali és teljes kártalanítás mellett kerülhessen sor.

- Megszüntetjük a visszamenőleges hatályú törvényalkotást.
- Véget vetünk az olyan, politikailag befolyásolt hatósági ellenőrzéseknek, amelyeknek alig burkolt céljuk a költségvetési bevételek gyűjtése, illetve gazdasági presszió alkalmazása. Ezek gyakran indokolatlanul sújtják a tisztességes vállalkozásokat, de a tudatos szabályszegőkre nincs visszatartó erejük.
- A vállalkozások ellenőrzésénél a méltányosságot, fokozatosságot fogjuk érvényesíteni, ugyanakkor a tudatos és visszaeső szabályszegőket ki fogjuk zárni az európai uniós pályázatokból és a közbeszerzésekből. Szociális és zöld feltételrendszert fogunk kidolgozni a közbeszerzések tekintetében.
- Cégügyekben teljes körű e-közigazgatást fogunk biztosítani.
- Megkönnyítjük a cégalapítást, egyszerűsítjük a cégiratok benyújtásának folyamatát.
- Az elektronikus formanyomtatványok használóinak a jövőben ne kelljen ügyvédi és közjegyzői közreműködést igénybe venniük, ezzel is csökkentve az adminisztratív és pénzügyi terheket.
- Új, vonzó programot vezetünk be a mikro-, kis- és középvállalkozások hitelhez jutásának javítására.
- Meg fogjuk szüntetni a kötelező kereskedelmi és iparkamarai, valamint az agrárkamari tagságot: a cégek mentesüljenek a kötelező és semmi haszonnal nem járó tagdíjfizetés alól. A gazdaság önkéntes alapon szerveződjön.

17.5. Gyenge forint helyett erős eurót!

Magyarországon több százezer embernek, sok önkormányzatnak és vállalkozásnak okoz súlyos veszteségeket az árfolyam-ingadozás, amíg az eurót bevezető országokban ez ismeretlen. Az elmúlt évek megmutatták, hogy az eurót bevezető Szlovénia, Észtország és Szlovákia jól jártak a változással, hozzájuk nemrég csatlakozott Horvátország, és már Románia is kitűzte az eurózónához való csatlakozás dátumát.

Az euró pénzügyi biztonságot jelent a családoknak és az országnak, az árfolyamkockázat megszűnése javítja a vállalkozások versenyképességét és enyhíti a devizahitelek gondjait. Magyarország jól járna az euró bevezetésével, a kormány ezt mégis elutasítja. Orbán és Matolcsy tudatosan rontja a forint árfolyamát, ezzel leértékelve a magyar munkaerőt, a magyar nyugdíjakat és a magyar vállalkozásokat. Ahol euró van, ott a kormánynak nincs ilyen lehetősége.

- Azt akarjuk ezért, hogy Magyarország a társadalmi és gazdasági feltételek által biztosított legkorábbi időpontban vezesse be a közös európai fizetőeszközt.
- Mielőbb csatlakozni fogunk az európai árfolyam-mechanizmushoz (ERM II), és be fogjuk vezetni az eurót, ezzel is csökkentve a gazdaság külső kitettségét.
- Ennek érdekében a társadalmi partnerekkel, a munkavállalók és vállalkozások képviselőivel közösen olyan programot hozunk létre, amelynek végrehajtása biztosítja az euró bevezetésének feltételeit.
- A program kidolgozása során különösen figyelmet fordítunk arra, hogy az euró bevezetése rövid távon se járjon az árak emelkedésével és a jövedelmek leértékelődésével.
- Abban vagyunk érdekeltek, hogy erős eurózóna jöjjön létre. Ezért támogatjuk az erős gazdasági kormányzásra, a közös európai költségvetésre, a valódi bank-és pénzügyi unió létrehozására vonatkozó javaslatokat, és azt akarjuk, hogy hazánk is a „mag-Európa” része legyen.

17.6. Biztonságos pénzügyi rendszer

Az eddigiekre épülő, de alapos változtatásokra szoruló pénzügyi rendszerben a fő cél a fogyasztók nagyobb biztonsága, méltányos tranzakciós árak biztosítása és a befektetési biztonság garantálása a bankok, biztosítók és más pénzügyi szereplők esetében.

Különösen a gazdasági válságok, háborúk idején merül fel az, hogy az üzleti szféra és benne a bankszektor problémáit milyen mértékig kell az államnak megoldania, illetve milyen szerep hárul krízishelyzetben az Országos Betétbiztosítási Alapra, valamint a Betétvédelmi Alapra. A gazdasági fellendülés időszakában általában jelentős profit realizálódik a pénzügyi szektorban a menedzsment és a befektetők számára. Ugyanakkor az eddigi válságokban a veszteségek árát többnyire a költségvetés állta, így a magánveszteség társadalmi kiadásokká alakul át, amit az adófizető polgárok finanszíroznak. Ennek a dilemmának a feloldása, a válságkezelés helyes arányainak megtalálása a következő időszak fő feladata.

A 10-15 éve felszínre törő FinTech-szektor, vagyis az alapvetően digitális pénzügyi technológiák és szolgáltatások elterjedése új kihívásokat jelent a magyar pénzügyi szektor számára is. Ennek a szektornak a kiegyensúlyozott fejlődése, a biztonsági garanciák kialakítása az egyik legfontosabb teendőnk a következő években.

Szintén kiemelt feladat lesz a Magyar Nemzeti Bank (MNB), valamint a pénzügyi felügyelet működésének újraszabályozása és a megfelelő jogi garanciák kialakítása ahhoz, hogy ezen intézmények funkcióikat jogi, szervezeti és személyi függetlenség mellett, szakszerűen és ugyanakkor ellenőrizhetően is töltsék be.

a) A jegybanki funkciók és a pénzügyi felügyelet

- Az egyik legfontosabb teendő: minél előbbi, önkéntes csatlakozás az Európai Bankunióhoz, még az euróövezeti tagság elnyerése előtt. A Bankunió szigorú szabályrendszere tovább erősíti a bankok egységes, biztonságos és transzparens működési keretrendszerét, és hatékony felügyeleti keretrendszer alkalmazását írja elő az esetlegesen bajba került bankok helyzetének rendezésére.
- Helyre fogjuk állítani az MNB függetlenségét, és szigorúan szabályozzuk feladatait. Megszüntetjük azt a gyakorlatot, hogy a jegybank nem megengedett célokra használja fel a forrásait, hogy részt vesz az üzleti életben, megjelenik az ingatlanpiacon, az oktatás, a tudomány és a kultúra világában.
- Megerősítjük a központi bank legfőbb szerepkörét az infláció visszaszorítása és az árfolyampolitika tekintetében.
- Felgyorsítjuk az MNB átláthatatlanul és a jegybanki célokkal nem összeegyeztethető módon működő alapítványainak megszüntetési folyamatát.
- Visszaállítjuk a pénzügyi felügyelet jogi és szervezeti önállóságát, ezzel is javítva a pénzügyi szektor biztonságát.
- A pénzügyi szektor szabályozásának módosítása során az egyik legfontosabb célunk: a betétesek pénzének a csődbe jutott bankoktól az egészséges intézményekhez történő átcsoportosítása, a problémás bankok felszámolásának gyakorlata az adófizetők pénzének igénybevétele nélkül, minél rövidebb időintervallum alatt.
- A betétesek és befektetők érdekvédelmének további erősítése céljából korszerűsítjük a pénzügyi szektor szereplőinek (bankok, befektetési cégek, közvetítők, stb.) szanalási mechanizmusára vonatkozó szabályokat, ezzel összefüggésben áttekintjük az Országos Betétbiztosítási Alap (OBA), valamint a Betétvédelmi Alap (BEVA) egységes kezelésének lehetőségét.

- Meg fogjuk erősíteni a különösen kockázatos ügyletek felügyeleti ellenőrzését. A nem megfelelő ellenőrzés okozta károkért az állam álljon helyt!
- A magyar versenyhatóság ma nem tölti be a törvényben megjelölt funkcióját, ezért a Gazdasági Versenyhivatalnak vissza kell nyernie a szakmai kompetenciáján és integritásán alapuló önállóságát, hogy őrködni tudjon a banki verseny tisztasága felett.

b) A pénzügyi szektor fejlesztése, szerkezetének korszerűsítése

Áttekintjük a magyar bankrendszer tulajdonosi szerkezetét (külföldi/magyar, állami/magántulajdon), és harmonikus, a lakossági és vállalkozói réteg biztonságát növelő, ugyanakkor a rugalmasságot is javító struktúrák létrejöttét ösztönözzük.

- Megvizsgáljuk a vidéket szolgáló takarékszövetkezeti rendszer visszaépítésének lehetőségét.
- Indokolt a készpénzes fizetési műveletek fokozatos visszaszorítása, és a készpénzkímélő fizetési módok széles körben való elterjesztése. Ez az üzleti szektorban és a magánszférában is jelentős társadalmi költségmegtakarítást eredményezhetne. A készpénzhasználat lehetőségét ugyanakkor biztosítani fogjuk.
- Megszigorítjuk a bankrendszer összeférhetetlenségi szabályrendszerét. Megerősítjük a banki irányítás keretrendszerét (*corporate governance*), biztosítva az irányító és a felügyeleti testületek, illetve a testületi tagok valódi függetlenségét és hatékony szerepvállalását. Támogatjuk a nők részvételét a vezető testületekben.
- Az Európai Bankunióhoz való csatlakozással, az euró mielőbbi bevezetésével, az ehhez kapcsolódó garanciák kiépítésével biztosítjuk, hogy a banki szférában ne kerülhessen többé sor *ad hoc* jellegű, diszkriminatív szabályozásra, a bankok ellehetetlenítésére.
- Alapjaiban változtatjuk meg a magántőke-alapok jogi szabályozását, így biztosítva a befektetések tisztaságát, és lehetetlenné téve a vagyonok elrejtését.
- Az energiarendszerek karbon-semlegesítése, az energiahatékonyság javítása rendkívül költséges, ezért célunk, hogy a kereskedelmi banki szféra mellett jegybanki eszközökkel is segítsük ezt a folyamatot.
- Tovább erősítjük a zöld államkötvények piacát, korszerű akciótervet dolgozunk ki egyes szektorok zöldítésére.
- Törvényhozói szinten érdemi előrelépést fogunk tenni a FinTech-szektor stabil és a biztonságot előtérbe helyező szabályozására.
- Felerősítjük és ösztönözzük a banki online hitelezési folyamatok fejlesztését.
- Hangsúlyt helyezünk az alapvető gazdasági ismeretek, pénzügyi kultúra bővítésére is, iskolai és iskolán kívüli formában egyaránt. Ezzel a pénzügyi kirekesztést is mérsékelni fogjuk (vagyis lehetőleg mindenki számára megfelelő hozzáférést biztosítunk az alapvető pénzügyi szolgáltatásokhoz).

18. Egészséges és megfizethető élelmiszert!

A szociáldemokrata Árnycikkormány szerint az emberek államának kötelessége, hogy a vidéki polgároknak - éppúgy, mint a városiakoknak - méltányos feltételeket biztosítson a méltó és teljes élethez, személyes, szakmai, közösségi céljaik eléréséhez. Legfontosabb teendőnk az elegendő mennyiségű, megfizethető árú és jó minőségű élelmiszer előállítása érdekében az ország

agrártermelési potenciáljának értékteremtő kihasználása, és a vidék, a vidéki települések, a vidéki életforma megtartása, fenntartható fejlesztése, megállítva az elvándorlást, a vidéki népesség elöregedését és az ebből fakadó negatív gazdasági, társadalmi, környezeti folyamatokat.

Ma a magyar vidéken élő polgárok számos kihívással néznek szembe, hiszen a vidéki területeken még mindig limitált a hozzáférés a magas színvonalú szolgáltatásokhoz, folyamatosan szűnnek meg a helyi ellátást biztosító boltok, üzletek, nem javulnak a foglalkoztatási körülmények, magas a digitális analfabetizmus. Sok faluban még mindig nem biztosított az egészséges ivóvízellátás és hiányzik a szennyvízelvezetés. Kijelenthető, hogy a vidék és a mezőgazdaság az Orbán-kormányok legnagyobb vesztesei, az elmúlt tíz évben leszakadásuk látványosan felgyorsult.

A szociáldemokrata Árnýékkormány az orbáni vezetés nemtörődöm, vidéksorvasztó politikájával szemben Magyarország jövőjét a vidéki térségeknek a felzárkóztatásában látja. Így a mezőgazdaság fejlesztését, a vidéki szolgáltatások megerősítését és az átlagembert érintő, vidéki szociális háló újraépítését tekinti kiemelt feladatának. Az Árnýékkormány készen áll arra, hogy a 14 évnyi elvesztegetett felzárkóztatási időt ledolgozva elhozza az európai jólétet a vidék Magyarországnak is. A szociáldemokrata megközelítés a mezőgazdasági fejlődés olyan irányvonalát testesíti meg, amely minden érintett fél számára előnyös.

Programunk szakterületenként részletezi, hogy az egyes problémákkal szemben milyen lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy biztosítsuk hazánk és az elkövetkező generációk jövőjét.

18.1. Az agrárium fejlesztése

Az agrárium számos kihívásával való szembenézéshez személyre szabott, célzott megoldásokra van szükség. Az uniós szakpolitikákat nemzeti szintű szakpolitikákkal kell kombinálni. Az elmúlt több mint tíz évben a mezőgazdaság leszakadása látványosan felgyorsult. Az állatállomány folyamatosan csökken, különösen a sertésállomány. Az ország termésátlagai nem, vagy alig haladják meg átlagosan a rendszerváltás előtti színvonalat, csökken a foglalkoztatás és az ágazat eltartóképessége, gyakorlatilag eltűntek a '80-as évekre jellemző mezőgazdaságon kívüli foglalkoztatási lehetőségek. A Magyarországgal együtt csatlakozott V4-es államok utolérték, sőt lehagyták a magyar mezőgazdaság teljesítményét. Hiányoznak a megfelelő oktatási lehetőségek, a tudás-/ismeretmegosztás és az innovatív beruházások, illetve elérhetetlen már a valós szaktanácsadás a mezőgazdaságban és a vidékfejlesztés területén.

a) Sürgős intézkedések

A szociáldemokrata kormány sürgős intézkedésekkel javítja a mezőgazdaság helyzetét.

- A földtörvény rendellenességei, mesterségesen kreált problémái és hiányosságai nagyban megnehezítik a vidék felzárkóztatását. Ezért felülvizsgáljuk azt és úgy alakítjuk át, hogy az kedvezzen a vidéken földből élőknek.
- Valós érdekképviselő helyett kötelező agrárkamari tagság van, amely nem segíti, hanem hátráltatja a mezőgazdasági vállalkozók életét, ezért eltöröljük a kötelező agrárkamari tagság díját.
- Véget vetünk a földtulajdon és földhasználat kapcsán kialakult, felülről vezérelt háborús viszonyoknak. Formától és gazdálkodási módtól függetlenül a hosszú távú földhasználatot biztosítjuk. Ennek érdekében a tényleges földhasználó kizárólagos első helyű előhaszonbérleti jogot kap, valamint a jogi személyiségű társaságok tagjai és alkalmazottai is korlátozások nélkül adhatják bérbe társaságuknak földtulajdonukat.
- Az agrár- és vidékfejlesztési pályázatokat mindenki számára egyszerűen elérhetővé tesszük, a szabályokat az ágazati szereplők érdekeit szem előtt tartva állapítjuk meg, a felzárkóztatást egy egyszerűen elérhető, államilag garantált szaktanácsadói rendszerrel segítjük.

- Bevezetjük a kistermelői átalánytámogatást azért, hogy tevékenységüket támogassuk és lehetőségeiket bővíteni tudják. Ezt a támogatást eszközvásárlásra, gépbeszerzésre, ültetvénytelepítésre és állatvásárlásra is tudják majd fordítani a gazdák. A kistermelői átalánytámogatás bevezetése nemcsak anyagi és egzisztenciális biztonságot ad a gazdáknak, de egy fontos lépés, amely segíti őket a fenntartható mezőgazdaság előmozdításában Magyarországon.
- Kamattámogatott forgóeszközhitellel segítjük a likviditási problémákkal küzdő gazdálkodókat, hogy könnyebben átvészeljék az olyan időszakokat, amikor a kifizetések és bevételek aszimmetrikusak lehetnek. Az ilyen intézkedésekkel segíteni tudjuk a magyar mezőgazdasági közösségek stabilitását, és hozzájárulunk a vidéki területek gazdasági életszínvonalának növeléséhez.
- A mezőgazdasági ágazatok képviselőivel egyetértésben átszervezzük a meglévő biztosítási rendszert, hogy az valóban hozzáférhetővé váljon minden mezőgazdasági termelő számára, és hogy megfelelően igazodjon a különböző termelési típusok sajátosságaihoz.

b) Mezőgazdasági mikro-, kis-és középvállalkozások

A mikro-, kis-és középvállalkozások jelentős szerepet töltenek be a magyar agráriumban és a vidéki gazdaságban. Fejlesztésük elengedhetetlen gazdasági felzárkózásunk szempontjából, ezért növelni kell évente a mezőgazdasági kkv-szektor termelékenységét. A kkv-k kulcsszerepet játszanak a munkahelyteremtésben, a gazdasági növekedés elősegítésében, valamint az innováció és a fenntartható fejlődés támogatásában. Ezért a szociáldemokrata Árnycikkormány a következő intézkedéseket tervezi a mezőgazdasági kkv-szektor fejlesztéséért:

- Gazdaságvédelmi intézkedésekkel erősítjük meg a hazai vállalkozások gerincét képező kkv-szektor helyzetét, illetve támogatjuk a beruházási aktivitásukat. Mindez elengedhetetlen a termelékenységük későbbi növekedéséhez. Fejlődésüket és modernizációjukat célzott hitelprogramokkal is támogatni fogjuk.
- A beruházások levonhatósága a helyi iparúzési adóból érezhető könnyebbség lenne, ezért ezt megvizsgáljuk a kkv-szektorban való alkalmazhatóság szempontjából.

c) Növénytermesztés

A magyar növénytermesztés számos kihívással szembesül, amelyeknek hatása van az ország mezőgazdaságára és élelmiszer-termelésére. Az utóbbi években sajnos egyre több külső tényező befolyásolta negatívan a mezőgazdaság teljesítőképességét. Legyen szó a klímaváltozásról, a rendelkezésre álló vízkészletekről, az öntözés helyzetéről, a kártevők, betegségek okozta nehézségekről és a piaci kihívásokról.

A szociáldemokrata Árnycikkormány tisztában van azzal, hogy a mezőgazdaság Magyarország számára az egyik elsődleges fontosságú ágazat, melyben fontos, hogy közép- és hosszú távra tervezzünk. Meg kell próbálnunk a külső és belső folyamatokat újragondolni, a klímaváltozás elleni harctól kezdve egészen a műtrágyafüggőség csökkentéséig. Így tehát:

- Előmozdítjuk a hatékony vízgazdálkodást, hiszen az öntözés és a víztározás segíthet a növénytermesztésben aszályok és vízhiány idején.
- A növénytermesztőknek biztosítani fogjuk a megfelelő piaci hozzáférést, hogy eladható termékeik legyenek, és hogy felgyorsítsuk az értékesítést. Ez magában foglalja az export lehetőségeinek kibővítését, valamint a minőségi és biztonságos termékek előtérbe helyezését a hazai és nemzetközi piacon.
- Segíteni fogjuk a szántóföldi növénytermesztést (búza, kukorica, árpa, repce, napraforgó, rozs, zab és tritikálé), egyrészt, hogy a magyar gazdák műtrágyafüggőségét csökkenteni

tudjuk, másrészt, hogy a mezőgazdaságban alkalmazott modern technológiák, például a precíziós mezőgazdálkodás, a drónok és a távérzékelés lehetővé tegyék a hatékonyabb termelést és a termés hozam növelését.

- Az európai Közös Agrárpolitikával összhangban támogatjuk a magyar növénytermesztőket kedvező hitelekkel, amiket vetőmagvásárlásra, fenntartható növényvédőszerre és energiahatékony beruházásokra költhetnek.
- Olyan kezdeményezéseket javasolunk, amelyek egyértelműen az agrárpolitika modernizálására, az agrárium versenyképességének növelésére, fenntarthatóságának elősegítésére és igazságosabb támogatások elosztására irányulnak.
- Elősegítjük a növénytermelők, a kutatóintézetek és az agráripari szereplők közötti együttműködést, az innovációt és a tudásmegosztást. Kiemelten támogatjuk a magyar kutatóintézeteket, úgymint a burgonyakutató intézeteket és a magyar növény nemesítő intézetek működését, kiemelve a búza és az olajos növények kutatását.

d) Állattenyésztés

Az elmúlt években Magyarország agrárkereskedelmi mérlege folyamatosan romlott. Az elmúlt időszakban a COVID-19 után kialakult gazdasági válság, majd az orosz-ukrán háború által az ellátási láncokban létrejött zavarok hatalmas kihívás elé állították a vállalkozókat. Sokan a sertés,- a szarvasmarha,- a baromfi-és víziszárnyas-tenyésztők közül a rendkívül magas takarmányárak miatt kilátástalan helyzetbe kerültek, mivel az állattenyésztés értékesítési, felvásárlási árai nem nőttek párhuzamosan.

A szociáldemokrata Árnycormány tisztában van azzal, hogy a magyar állattenyésztés fejlesztése hozzájárul falusi munkahelyek teremtéséhez, a gazdaság fejlődéséhez és az élelmiszer-ellátás biztonságának megőrzéséhez. A fejlesztési területek közé tartoznak az állatjólét, a fenntarthatóság, az egészségügy és a technológiai innováció.

- Az állattenyésztőknek biztosítani fogjuk a megfelelő piaci hozzáférést, hogy eladható termékeik legyenek. Ez magában foglalja az export lehetőségeinek kibővítését, valamint a minőségi és biztonságos termékek előtérbe helyezését a hazai és nemzetközi piacon.
- Az állattenyésztés területén folyamatosan támogatni fogjuk és elérhetővé tesszük a modern technológiákat. A gépesítés, az adatelemzés, az automatizálás és az informatikai megoldások lehetővé teszik a hatékonyabb termelést és a termelési folyamatok jobb ellenőrzését.
- Támogatásokat biztosítunk a gazdálkodók és szakemberek állattenyésztéssel kapcsolatos képzésére és oktatására.
- Valós egyeztetésre hívjuk majd az állattenyésztők képviselőit. Meghallgatjuk a problémáikat és felvetésüket, hiszen az állattenyésztőknek, a kormánynak és a szakmai szervezeteknek együtt kell működniük annak érdekében, hogy a magyar állattenyésztés versenyképesebbé váljon és hosszú távú fenntarthatóságot érjen el.

e) Feldolgozóipar

A mezőgazdasági feldolgozóipar a gazdaság egy fontos szegmense, amely számos iparágat és terméket foglal magában, illetve a vidéki munkahelyteremtés és munkaerő-alkalmazás fontos tartópillére. Az erős mezőgazdasági feldolgozóipar nélkül a magyar mezőgazdaságra félkarú óriásként lehet tekinteni. Súlyos probléma, hogy a feldolgozóiparban és a kereskedelemben nincs jelen a termelői érdekeltség, és az integráció, a szövetkezés is hiányzik. Magyarország híres a jó minőségű tejtermékekről, borokról és húskészítményekről. Ezeket a termékeket pedig exportálják is a meglévő magyar vállalatok a nemzetközi piacokra.

A szociáldemokrata kormány kiemelten fogja kezelni a magyar feldolgozóipar jövőbeli szerepét, hiszen folyamatos fejlesztése az ország versenyképességét növeli a nemzetközi piacon. Munkahelymegtartó ereje vidéken pedig kiemelten fontossá teszi ezt a szektort. A magyar élelmiszeripar fejlesztése kulcsfontosságú a hazai élelmiszerbiztonság, a gazdasági növekedés és a nemzetközi piaci versenyképesség szempontjából. Így tehát:

- Kiszámítható piaci környezet nélkül nem lehet eladni az előállított termékeket. Ennek biztosítása érdekében kibővítjük az export lehetőségeit a mezőgazdasági feldolgozóipar szereplői számára, valamint előtérbe helyezzük a minőségi és biztonságos termékeket a hazai és a nemzetközi piacon.
- Elősegítjük a közvetlen kapcsolatokat a gyártók és a kiskereskedők között az élelmiszeriparban, hiszen így előre tudjuk mozdítani az élelmiszerek hatékony elérését a piacokon.
- Biztosítani fogjuk az élelmiszeripari szakemberek magas szintű képzését és oktatását a minőségi termékek előállításához. Az élelmiszerbiztonság és az élelmiszerminőség ellenőrzéséhez is szükséges a megfelelő tudás és képzés.
- Stabil és kiszámítható jogi és szabályozói környezetet, független jogalkalmazást, politikamentes közigazgatást fogunk biztosítani a vállalkozások számára.
- Szükségesek a takarmányfeldolgozó beruházások, ezzel csökkentve a függőségünket.
- Támogatni fogjuk a tejfeldolgozó ágazat helyzetét olyan beruházási támogatásokkal, amelyekkel innovatív tartási és takarmányozási technológiákat valósítanak meg, fejlesztik az energetikai hatékonyságot. Sajnálatos, hogy Magyarországon a tejfeldolgozás a legkevésbé jövedelmező élelmiszeripari szakágazatok egyike. Exportképessége, munkatermelékenysége, technológiai színvonala, innovációs készsége nemzetközi összehasonlításban gyenge.
- Jelentősen növeljük az élelmiszeriparban dolgozók átlagbérét, hiszen elmarad a hazai átlagtól.

f) Méhészet

A magyar méhészet hosszú és hagyományos múltra tekint vissza, és ma is jelentős szerepet játszik a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban. Mindazonáltal rengeteg kihívással néznek szembe nap mint nap a méhészek, amire az Orbán-kormány nem tud valós megoldásokat kínálni. Egyrészt elszálltak a költségek, így az üzemanyag, az energia, a munkaerő drágulása mellett például a tároláshoz használt hordók ára is megugrott, a mézesüveg-kupakok ára pedig megháromszorozódott. Másrészt az EU-ba érkező rossz minőségű, dömping kínai és török import méz, aminek nagy része hamisítvány is volt, megzavarta az árakat és a piacot.

A szociáldemokrata Árnycikkormány tisztában van azzal, hogy ha a hazai méhészek felhagynak a méhészkedéssel, akkor nemcsak magyar méz nem lesz, de a növények beporzásával is gondok lesznek. A méhek védelme és a fenntartható méhészet megőrzése kulcsfontosságú az élelmiszer-ellátás biztonsága és a környezet megóvása érdekében. Így tehát:

- A méhészeknek biztosítani fogjuk a megfelelő piaci hozzáférést, hogy eladható termékeik legyenek. Ez magában foglalja az export lehetőségeinek kibővítését, valamint a minőségi és biztonságos termékek előtérbe helyezését a hazai és nemzetközi piacon.
- Támogatásokat fogunk biztosítani a méhészeti betegségmegelőzésre és -ellenőrzésre, hogy rendszeres ellenőrzésekkel és tesztekkel ki lehessen mutatni a méhkolóniák betegségeit és parazitáit.

- Támogatásokat nyújtunk méhészeti berendezések beszerzéséhez, méhcsaládok karbantartásához, méhek egészségügyi ellátásához és méztermeléshez szükséges eszközök beszerzéséhez.

g) Szőlészet és borászat

A hazai szőlőtermelők joggal érzik úgy, hogy a magyar agrárpolitika teljesen magára hagyta őket az elmúlt évtizedben. A termelési árak növekedése, a szakképzett munkaerő hiánya, a túlbürokratizált szabályozások, az időjárási szélsőségek, például a hóhullámok és a rendkívüli esőzések mind hátrányosan érintik a szőlészeteket és a borászatokat Magyarországon.

A szociáldemokrata Árnnyékkormány felismerve a szőlőültetvényekkel rendelkező magyar gazdák kihívásait, célul tűzte ki megélhetésük és borászati hagyományaik megőrzését, hiszen a magyar szőlészet és borászat hagyományokkal, minőségi borokkal és sokszínű borvidékekkel rendelkezik. Ezért:

- Megfelelő piaci hozzáféréssel segítjük, hogy a borászati termékeket ne csak megtermelni, de eladni is lehessen. Ehhez bővíteni fogjuk az exportlehetőségeket, előtérbe helyezve a jó minőségű és biztonságos termékeket mind a hazai, mind a nemzetközi piacon.
- Válságtámogatással segítjük a szőlőtermelőket. A válságtámogatás igényelhető a szőlőültetvényekben végzett zöldszüret keretében a szőlőfürtök tőkéről történő közvetlen eltávolítási költségére, valamint az eltávolításból adódó bevételkiesésre. A támogatást minden olyan szőlősgazda igénybe veheti, aki hegyközségi tagsággal rendelkezik, vagy nem borvidéki településen van szőlőterülete, de szőlőtermelőként tartja nyilván a hegybíró.
- Támogatjuk a gyümölcsösök fagykárának megelőzését szolgáló technológiai beruházásokat.
- Kiemelten támogatni fogjuk azokat a rendezvényeket, ahol a magyar borászatot népszerűsítik, így biztosítva a borászat kulturális örökségének a fenntartását és a borvidékek turizmusának a fellendítését.
- A borászoknak meg kell ismerniük a legfrissebb borászati technológiákat, szőlőművelési gyakorlatokat és minőségellenőrzési eljárásokat. Az oktatási programok és tréningek segíthetnek a borászok szakmai fejlődésében, ezért nemzetközi szervezetekkel együttműködve segítjük a magyar borászokat, hogy hozzájussanak ezekhez az információkhoz.

18.2. A jövő vidéki gazdasága

A szociáldemokrata Árnnyékkormány tisztában van azzal, hogy a fenntartható magyar mezőgazdaság feladata az élelmiszerbiztonság fenntartása, miközben minimalizálja a környezeti hatásokat és a talajdegradációt. Az ökológiai gazdálkodás, a talajvédelem, a vízgazdálkodás és a környezetbarát technológiák alkalmazása lehetővé teszi a mezőgazdaság hosszú távú fenntarthatóságát Magyarországon.

Ahhoz, hogy a joggal elvárható felzárkózás és kiegyenlítés megtörténhessen, elengedhetetlen a mesterséges szembeállítások megszüntetése, egy konszenzuson alapuló vidék- és agrárpolitika meghirdetése. Egyértelművé kell tenni, hogy minden gazdálkodási formának, minden szereplőnek helye van a vidék társadalmában. A fentiek alapján új kiegyezés meghirdetésére van szükség.

a) A mezőgazdasági termelők új generációja

A rendszerváltás óta Magyarországon folyamatosan csökken a mezőgazdasági termelők száma. A mezőgazdasági oktatás minősége, a különböző állami és az indulási támogatások nem elegendőek a csökkenés megfordításához. A föld korlátozott hozzáférhetősége és bérlésének vagy megvásárlásának a költsége további akadályt jelent a fiatal mezőgazdasági termelők, és különösen azok számára, akik nem gazdálkodással foglalkozó családból származnak. A családon belüli utódlás továbbra is a gazdálkodásba való belépés fő formája. Az előrejelzések szerint a következő időszakban a gazdálkodók többségének nyugdíjba vonulása azzal fenyeget, hogy a mezőgazdaság számos területén további nehézségek alakulnak ki.

A szociáldemokrata kormánynak ezért fokozottan foglalkoznia kell a fiatal gazdák helyzetével, és így prioritást kell élvezniük a fiatalokat támogató célzott beavatkozásoknak és a generációs megújulásnak. Fel kell számolni azokat a meglévő akadályokat, amelyek a fiatalok elvándorlásának, a vidék elöregedésének első számú okozói. Így tehát:

- A Nemzeti Stratégiai Terv keretében és a Közös Agrárpolitika végrehajtása során erős elkötelezettséget vállalunk egy új mezőgazdasági generáció kinevelése mellett.
- Célunk, hogy befektessünk a fiatal gazdák képzésébe és az üzemeltetők, alkalmazottak folyamatos oktatásába az oktatási erőforrások emelésével.
- Előmozdítjuk a generációk közötti együttműködés innovatív modelljeit, így például a partnerségeket, a megosztott gazdálkodást vagy a földközvetítési szolgáltatásokat annak érdekében, hogy ösztönözzük a fiatal mezőgazdasági termelők belépését, és megkönnyítsük a földek, valamint a földművelési felszerelések és a szaktudás átadását, többek között a családi kontextuson kívül eső projektek számára.
- Kiépítünk személyre szabott tanácsadási és képzési szolgáltatásokat, különösen a fiatal mezőgazdasági termelők, az új belépők és a mezőgazdasági dolgozók támogatására (pl. társaktól való tanulás, mentori programok).
- Javítani fogunk a fiatal gazdák középtávú támogatásán is, többek között a tevékenységkezdési támogatással, adózási mentességekkel és különösen a földátruházást célzó ösztönzőkkel, valamint a megfelelő nyugdíj-és szociális védelemmel.

b) Fenntartható és környezetbarát mezőgazdaság

A magyar mezőgazdaság számos olyan területen szembesül problémákkal, amelyek a fenntarthatóságát veszélyeztetik. Legyen szó a talajdegradációról, a túlságosan elterjedt monokultúrás növénytermesztésről, az elavult technológiákról és a talajvízszennyezésről. Így tehát:

- Olyan kompromisszumos feltételrendszert teremtünk, amely, miközben elismeri és támogatja a zöld törekvéseket, nem veszélyezteti az élelmiszer-termelés biztonságát, a termelőknek pedig száz százalékban megtérítjük az ebből adódó többletköltségeket.
- Támogatjuk az olyan növényfajták kifejlesztését és használatát, amelyek ellenállóak a betegségekkel és a környezeti stresszhatásokkal szemben, és hozzájárulnak a fenntartható mezőgazdasághoz.
- Elősegítjük az ökológiai mezőgazdálkodásra való áttérést, hogy a vegyszerhasználat csökkentését elérjük és a negatív környezeti hatásokat minimalizáljuk.
- Hozzájárulunk a talaj minőségének megőrzéséhez és a talajerózió megelőzéséhez, hiszen fontos a fenntartható mezőgazdaság szempontjából. A talajvédelmi gyakorlatok bevezetése, például a vetésforgók és a talajtakaró növények használata segíthet a talaj minőségének fenntartásában.

- Erősíteni fogjuk a fenntartható termelési módszereket, ösztönözni fogjuk a rövid ellátási láncok kialakítását és a termékek helyi szintű feldolgozását.

c) Felelős vízgazdálkodás

Az éghajlatváltozás következtében a szélsőséges helyzetek (aszály, árvíz, belvíz) előfordulásának gyakorisága növekszik, amik veszélyeztetik a termelési kapacitást a korlátozott vízkészletekkel rendelkező területeken. Az aszályhelyzet Magyarországon is egyre meghatározóbb. Az elmulasztott vízgazdálkodási beruházások a kedvezőtlen adottságú területeken csak tovább rontották a helyzetet. Az aszály elleni egyik legjelentősebb intézkedési program az öntözéses gazdálkodás fejlesztése, hangsúlyozva, hogy hazánk legértékesebb természeti erőforrása a talaj és csapadék együttes kezelésével alkalmazandó csapadékgazdálkodás. Az öntözéssel összefüggésben, de külön kell foglalkozni a kedvezőtlen adottságú területekkel is (pl. Duna-Tisza köze, Homokhátság).

Az öntözés szerepe a mezőgazdasági termelésben világszerte meghatározó. Európa mezőgazdasági termelésben jelentős államai a szántóföldi területeik több, mint egyharmadát öntözik. A szociáldemokrata Árnycikkormány ezért hosszú távon a mezőgazdasági öntözőrendszerek fejlesztését tartja kiemelten fontosnak. Ezért:

Víztározók építésével lehetővé tesszük az öntözésfejlesztést, ami hozzájárul a termelékenység növeléséhez, miközben figyelembe vesszük a környezetvédelmi szempontokat.

- Kiemelten támogatjuk a vizek helyben tartását célzó fejlesztéseket. Az ár- és belvizek katasztrófaelví gyors levezetése helyett a vizeket megtartjuk és hasznosítjuk.
- Támogatjuk azokat a technológiákat, amelyek javítják a talaj vízháztartását, valamint segítik a csapadék jobb beszívargását és tározódását, ezáltal a tápanyagok megkötődését. A szociáldemokrata állam megkönnyíti ezen infrastruktúrák létrehozását és finanszírozását.
- Visszaállítjuk a szétvert víztársulási rendszert és a szakmai irányítást, ösztönözzük az önrendelkezést, a vízkormányzás közösségi újraszervezését, támogatni fogjuk a tudományos háttér megerősödését.
- Új beruházásokkal megteremtjük a vízvisszatartás infrastrukturális feltételeit, és támogatjuk a helyi víztározók létesítését az olcsó és környezetbarát öntözési feltételek megteremtése érdekében.

Ezek az intézkedések mind a mezőgazdasági ágazatot, mind a vidéki közösségeket előnyben részesítik, mivel javítják az erőforrások hatékony felhasználását és az agrárium fenntarthatóságát.

d) A vidéki térségek megtartóerejének növelése

A vidéki térségek jó részében, különösen a hátrányos helyzetű térségekben az elmúlt évtizedekben eltűnt a kertészet és az állattenyésztés (az elmúlt tíz évben pedig felgyorsult ez a tendencia), ez pedig beláthatatlan társadalmi következményekkel jár: kiüresedő falvak, összedőlő házak. Az elmúlt évszázad városiasodásának nagy ára volt, hiszen a nagyobb településekre költöző fiatalok a falvak elöregedését okozták, és volt, aminek mára már egyetlen lakosa sem maradt. A legtöbb ilyen magyar falu Somogy és Baranya megyében található, de Veszprém és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében is vannak olyan helyek, amik ma már csak emlékként őrzik az egykori pezsgő életet.

A szociáldemokrata kormány ezért a vidéki térségek fejlesztését a felületi kezelés helyett mélyreható és átfogó programokkal és beruházásokkal fogja felzárkóztatni és fejleszteni. A vidéki polgároknak - mint minden más polgárnak - méltányos feltételeket kell biztosítani szakmai,

társadalmi és személyes céljaik eléréséhez. Ebben kifejezetten hangsúlyosak a közberuházások és a közzsférával való partnerségek. Így tehát:

- Több beruházást irányunk a vidéki területek digitalizációjára, ezzel összefüggésben intelligens falvak kiépítésére.
- Jelentősen javítjuk az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést és az innovatív egészségügyi megoldásokat.
- Háromévente felülvizsgáljuk a hátrányos településeknek a besorolását, hiszen a jelenlegi helyzet igazságtalan, és minden politikai alapon dől el.
- Népszerűsítjük a mezőgazdasági termelést és vendéglátást összeegyeztető “tiroli modell” kiépítését Magyarországon, hogy fellendítsük a vidéki turizmus lehetőségeit.
- Programot hozunk létre új tájegységek (például a Mátra, Bükk, Bakony) falusi/tanyasi turizmusba történő bevonására.
- Megállítjuk a falusi vendéglátó egységek számának csökkenését.
- Kialakítjuk a többszintű kormányzást, hogy az alulról felfelé irányuló eszközök, személyre szabott területi megközelítések és határokon átnyúló együttműködések sokkal erősebbek legyenek Magyarországon.
- A falusi önkormányzatokat olyan helyzetbe hozzuk, hogy biztosítani tudják az elvárható közszolgáltatásokat, különösen az egészségügy, az oktatás, valamint a hivatali ügyintézés tekintetében.
- A falusi foglalkoztatást jelentősen javítjuk. A tapasztalatok azt mutatják, hogy ezt csak a helyi tőkére és piaci ismeretekre lehet alapozni, ezért adó- és támogatáspolitikai eszközökkel, valamint a jogbiztonság és a kiszámíthatóság erősítésével ösztönözzük a helyi – elsősorban mezőgazdasági – vállalkozásokat új, alapvetően nem mezőgazdasági (melléküzemági) munkahelyek teremtésében.

IV. Biztonságos Magyarország

19. Tisztességes külpolitikát, erős szövetségeket!

A NATO és az Európai Unió teljes jogú tagjaként - ezeréves történelmünk során első alkalommal - módunkban áll, hogy közös védelemben részesüljünk a világ legriasztóbb fenyegetéseitől, hogy érdemben hozzájáruljunk a globális kihívásokra adott válaszokhoz és azokat a Magyarországon élők érdekében nemzetünk javára fordítsuk. Magyarország biztonságának kulcsa az, hogy ezt a különleges eredményt ne veszélyeztesse, ne kockáztassa semmilyen kalandorpolitika.

A bennünket körülvevő világ még soha nem változott olyan gyorsan, mint a mögöttünk álló pár évtizedben. Az utóbbi időszak fő jelleménye, a globalizáció, bár tartogat magában kihívásokat, számtalan kiaknázatlan lehetőséget is biztosít.

Magyarország talán legsikeresebb és legígéretesebb történelmi pillanata az volt, hogy a NATO-hoz való csatlakozása után az Európai Unió tagjává vált, ezáltal a perifériáról a világ legfontosabb és legerősebb hatalmi centrumának részese lett.

A rendszerváltás idején és azt követően Magyarország a külpolitika területén hosszú éveken át tekintélyt és megbecsülést kivívó ország volt. A regionális, az európai és az euroatlanti integrációs folyamatok során elért eredmények után azonban országunk nemzetközi megítélése 2010 óta súlyos csorbát szenvedett, és folyamatosan romlik. Az Orbán-kormány külpolitikáját a kezdetektől fogva önös hatalmi és üzleti érdekek vezérlik. A demokratikus értékek és intézmények leépítése, a jogállamiság lebontása, a szövetségeseinktől való elfordulás és autoriter rezsimek felé nyitás egyedül a kormányhoz közeli holdudvar számára kedvez, és nem hazánk érdekeinek. Magyarország nemzetközi elszigeteltségére csak egy határozott paradigmaváltás nyújthat megoldást.

Olyan külpolitikára van szükség, amelynek legfőbb célja, hogy helyreállítsa Magyarország presztízsét és a hazánk iránti bizalmat szövetségeseink szemében, és megerősítse országunk pozícióját a szövetségi rendszeren belül. Bebizonyítjuk, hogy Magyarország ismét képes konstruktív tagja lenni a NATO-nak és az EU-nak. Hazánknak a katonai szövetséghez és az Unióhoz való csatlakozása hosszú távon nemcsak védelmi és gazdasági biztonságot nyújt, hanem biztosítja annak lehetőségét is, hogy egy erős közösség teljes jogú tagjaként, annak intézményrendszerének keretén belül megteremtjük fejlődésünk feltételeit és hatékonyan, együttes erővel találjunk megoldásokat az új kihívások kezelésére. A regionális együttműködések befolyását vissza kell állítani, és ezeket az együttműködések meg kell erősíteni.

19.1. A globális kihívások kezelése

Napjainkban a globalizálódó világnak egyre több, a határainkon átívelő és mindannyiunkat érintő kihívással kell szembesülnie, és ezek a kihívások határokon átívelő megoldásokat igényelnek. Ebből a szempontból elengedhetetlen a multilateralizmus és globális kormányzás alapjainak megerősítése és újradefiniálása, annál is inkább, mivel a 21. században az egymásrataltság és az interkonnekтивitás szintje nagyobb, mint korábban, és emiatt a problémákra is gyorsabb és hatékonyabb közös megoldásokat kell keresni. A globális kihívásokra egy kormány vagy intézmény önállóan nem tud megoldást találni, mivel azok a kormányok, a nemzetközi szervezetek, a civil társadalom és a tudományos élet közötti szoros együttműködést követelik meg. A mai világ ugyan gazdagabb, egészségesebb, iskolázottabb, békésebb és jobban összekapcsolódott, mint bármikor, ugyanakkor az új típusú kihívások miatt a világ népességének jó része instabil helyzetben van, ezért rengeteg feladat áll Európa és az emberiség előtt. Ezeknek

a feladatoknak az elvégzéséhez pedig megfelelő partneri viszonyok kialakítására kell törekednünk. Ennek tükrében fontosnak tartjuk az euroatlanti partnerség megerősítését a közös érdekek és értékek alapján az olyan országokkal, mint például az Egyesült Államok, Kanada, az Egyesült Királyság, Németország vagy Franciaország. Kiemelt fontosságú jó viszonyt ápolni a mindenkori washingtoni adminisztrációval, és biztosítani szövetségeseinket a Nyugat és a demokráciák közössége iránti elkötelezettségünkről. Emellett fontos a többoldalú és szoros együttműködések kialakítása az olyan országokkal, amelyek osztrják a demokrácia, a jogállamiság és az emberi és szabadságjogok érvényesítésének értékeit. Csak ezekkel a szereplőkkel együtt lehetünk képesek kezelni az előttünk álló globális kihívásokat, helyreállítani a multilateralizmust és a szabályokon alapuló nemzetközi rendet, valamint felvenni a versenyt az olyan globális szereplőkkel, mint Oroszország vagy Kína.

a) A klímaváltozás elleni küzdelem és a környezet védelme

- A globális kihívások kezelésének sorában az egyik legfontosabb feladatunk a klímaváltozás elleni küzdelem és a biológiai sokféleség megőrzése, amelyet az európai zöld megállapodás, az ENSZ fenntartható fejlődési céljait meghatározó Agenda 2030 és a párizsi éghajlatváltozási megállapodás végrehajtásával, valamint a megújuló energiaforrások bővítésével kell elérni, együttműködésben a nemzetközi közösséggel. Ebben az együttműködésben a technológiák és a tudás kölcsönös átadása kulcsszerepet játszana.
- További probléma mai világunkban az élelmezésbiztonság és a tiszta ivóvízhez való hozzáférés hiánya, amelyet szintén tudás- és technológiatranszferrel kell kezelni, szoros fejlesztési együttműködésben a harmadik világ országaival.

b) Az egyenlőtlenség és szegénység elleni küzdelem

- Fontos feladatunk az egyenlőtlenség és szegénység elleni küzdelem, amelyeket a tisztességes munkakörülmények és a megélhetést biztosító bérek, valamint a partnerországokban a megfelelő szociális védelmi rendszerek kialakításának előmozdításával és ambiciózus fejlesztéspolitikával kívánunk elérni.
- Az éhezés, valamint a természeti és társadalmi katasztrófák megelőzését és humanitárius segítségnyújtáson keresztül történő kezelését fontos feladatunknak tekintjük. A segélyek tekintetében nemcsak az érintett régiókba való eljuttatást, hanem a humanitárius segélymunkások védelmét is prioritásként kezeljük.
- A pandémia azt is megmutatta, hogy továbbra is fontos feladatunk a járványok elleni közös küzdelem és az egészségügyi rendszerek megerősítése világszerte.

c) Biztonságpolitika

- A biztonságpolitikában továbbra is a NATO-t tekintjük az európai biztonsági rendszer zálogának, amelyre a megerősített európai uniós védelmi együttműködés mellett is szükség lesz. A védelmi költségvetés terén támogatjuk, hogy a NATO tagállamai éves szinten a GDP-jük 2%-át katonai kiadásokra költsek.
- Szorgalmazzuk az európai védelmi technológiai együttműködés megerősítését, egy közös európai hadsereg létrehozását, valamint a minősített többségű döntéshozatal kiterjesztését a katonai kérdésekre is. Mindezek elengedhetetlenek egy cselekvőképés és szuverén Európai Unióhoz, amely megfelelően és időben tud reagálni az egyes kihívásokra.

- A biztonság kérdéséhez szorosan kapcsolódik a leszerelés és a fegyverzet-ellenőrzés is. Ezzel kapcsolatban támogatjuk a leszerelési kezdeményezéseket és az atomsorompó-rendszerek megerősítését. A célunk egy atomfegyverektől mentes világ, mivel egy nukleáris katasztrófának visszafordíthatatlan következményei lennének az emberiségre nézve. Ez különösen fontos a jelenleg zajló ukrajnai háború kontextusában, amelyben az agresszor rendszeresen fenyegetőzik atomfegyverek bevetésével. Ennek tükrében aggodalomra ad okot, hogy 2023 februárjában Oroszország felfüggesztette részvételét az Egyesült Államokkal korábban megkötött New Start atomfegyverzet-csökkentési megállapodásban, amely korlátozza az amerikaiak és az oroszok által telepíthető stratégiai nukleáris robbanófejek számát. Az atomfegyverek mellett szorgalmazzuk az emberi irányítás alól kivont halálos autonóm fegyverrendszerek betiltását és egy megfelelő uniós fegyverexport-rendelet kidolgozását.
- Fontosnak tartjuk felvenni a küzdelmet a napjainkban egyre komolyabb problémának számító dezinformációval és hibrid fenyegetésekkel szemben. Az ukrajnai háború megmutatta, hogy az orosz dezinformációtól nem védett Európa sem, mivel több országban, mint például Magyarországon maga a kormánypropaganda jár élen a félretájékoztatásban. A dezinformációval szembeni küzdelemben fontos a szabad és független médiumok megerősítése, valamint a megfelelő szabályozási környezet kialakítása. Fontos lenne emellett egy uniós szintű digitális infrastruktúra kiépítése, hogy az EU szuverenitását ezen a téren is meg tudjuk erősíteni. A polgári infrastruktúra kibertámadásoktól való védelmét erősebbé kell tenni.
- Meg kell akadályozni, hogy az autokratikus vezetésű országok beavatkozzanak a demokratikus országok választási és döntéshozatali folyamataiba. A rosszindulatú külföldi beavatkozások kezeléséhez szükséges, hogy az Európai Bizottság és az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) megfelelő támogatást nyújtson az Európai Unió tagállamainak. Ebből a szempontból szükséges az EKSZ kapacitásainak megerősítése.
- Fontos továbbá kezelni a digitális térben jelentkező egyéb olyan kihívásokat, mint a megfigyelési technológiák alkalmazása. Uniós szinten kell megakadályozni az ilyen technológiáknak az elnyomó rezsimeknek való átadását, mind Európán belül, mind kívül. Ennek a megfelelő kezelése különösen fontos a közelmúltban történt Pegasus-botrány tükrében. Meg kell erősíteni ezenfelül a kiberbiztonságot, emellett fontosnak tartjuk a közös erőfeszítéseket a szélsőséges ideológiák és mozgalmak, valamint a terrorizmus elleni közös és hathatós fellépés tekintetében.
- Elkötelezettek vagyunk a konfliktusmegelőzés, valamint a világban jelenleg is zajló konfliktusok békés megoldása iránt, hogy ezzel garantáljuk a világ, és benne Európa biztonságát.
- Ugyanakkor azon a véleményen vagyunk, hogy az Európai Unióval közösen, a közvetlen katonai részvételt elkerülve támogatni kell Ukrajna honvédő háborúját az orosz agresszióval szemben. Orbán Viktor úgynevezett „békepártisága” mögött egy Putyin által diktált békének a támogatása húzódik meg, ami együtt járna Ukrajna szuverenitásának és területi integritásának a megsértésével, és amelynek következménye lenne Európa biztonságára nézve is. Mi úgy véljük, hogy részt kell venni minden olyan politikai és gazdasági kezdeményezésben, amely Ukrajna önvédelmét segíti, Oroszországot pedig arra kényszeríti, hogy befejezze a háborút. Fontos azonban, hogy Ukrajnát ne csak az orosz agresszorok kiűzésében, hanem humanitárius szempontból is támogassuk, és segítsük az ország újjáépítését és megerősítését is. Ugyanígy fontosnak tartjuk Oroszország arányos és tisztességes kártérítésre kötelezését és a háborús bűncselekmények kivizsgálását is.
- Úgy gondoljuk emellett, hogy a felerősödött izraeli-palesztin konfliktusban Izraelnek joga van megvédenie magát a Hamász palesztin terrorszervezet támadásaival szemben a nemzetközi jog keretein belül. Szükséges ugyanakkor a közel-keleti helyzet mielőbbi

békés megoldása és az eskzaláció megelőzése. Fontosnak tartjuk ezenfelül az együttműködést a változásért küzdő demokratikus erőkkel, mind az arab világban, mind pedig Izraelben.

d) Energiafüggetlenség

- Azt az ukrainai háború is nyilvánvalóvá tette, hogy az orosz fosszilis energiahordozóktól való nagyarányú függőség sebezhetővé teszi Európát. Mindezek miatt támogatjuk az energiahordozók importjának diverzifikálását, valamint a megújuló energiák és infrastruktúrák egyre szélesebb körű elterjesztését. Ezzel összefüggésben szorgalmazzuk az orosz energiahordozóktól való függőség teljes megszüntetését, mivel emiatt fizetnek többszörös rezsit a magyar emberek is, és az energiát destabilizáló és nyomásgyakorlási eszközként tudják használni az oroszok (példa erre Moldova). Arról nem is beszélve, hogy Putyinnak az exportból származó bevételei hozzájárulnak az Ukrajnát lerohanó orosz háborús gépezet további működtetéséhez.
- Az európai energiaellátás biztonsága mellett fontosnak tartjuk a külpolitikában az energiaszegénység leküzdését célzó kezdeményezések támogatását.
- A megújuló energiára való áttérés és az ezen a területen való európai együttműködés kialakítása is jelentősen csökkenti az ország energetikai függőségét az Európai Unió kívüli energiaimporttól.

e) Az emberi jogok és a demokrácia védelme

- Az utóbbi években többször lehetünk szemtanúi annak, hogy az emberi jogok, a jogállamiság és a demokrácia helyzete egyre romlik a világban, nemcsak Európán kívül, hanem azon belül is. Emiatt a külpolitikában is támogatni fogjuk a demokráciába és a demokratikus intézményekbe vetett bizalom erősítését szorgalmazó lépéseket és a fellépést az autoriter tendenciákkal szemben. Fontos azonban, hogy ezt Európán belül is érvényesíteni kell, hogy az Unió hiteles szereplőként tudjon fellépni a világ többi részén is.
- A demokrácia és a jogállamiság kéz a kézben jár az emberi jogok érvényesítésével, amelyeket a hasonlóan gondolkodó partnerekkel együttműködésben szeretnénk előmozdítani és megóvni. Különös figyelmet kell fordítani a sérülékeny csoportok, úgymint az etnikai, vallási és szexuális kisebbségek, a fogyatékossgal élő személyek, a menekültek, illetve a nők és lányok jogainak védelmére.
- A feminista külpolitika nevében szükséges minél több nőt nemzetközi vezető pozícióba juttatni, beleértve az ENSZ-t és az Európai Unió külpolitikai szerveit is, valamint szerepüket meg kell erősíteni a konfliktusok megelőzésében, megoldásában és a béke létrehozásában, összhangban az ENSZ 1325-ös számú határozatának végrehajtásával.
- A nők tekintetében fontosnak tartjuk azt is, hogy minél több ország, köztük Magyarország is ratifikálja az isztambuli egyezményt. További feladat ezenfelül az Emberi Jogok Európai Bíróságának és az ENSZ emberi jogi főbiztosi hivatalának megerősítése. Támogatjuk emellett az EU globális emberi jogi szankciós mechanizmusának következetes alkalmazását az emberi jogsértések esetén, valamint azt, hogy annak hatályát terjesszék ki a korrupciós esetekre, vagy hogy az EU hozzon létre egy külön korrupciós szankciós mechanizmust.
- Kiemelten fontos feladat az emberi jogvédők támogatása világszerte. Ennek keretében az Európai Uniónak nemcsak diplomáciai eszközöket kell bevetnie, hanem biztosítani kell azt is, hogy az üldöztetésnek kitett emberi jogvédők megfelelő és bürokráciai akadályoktól mentes, gyors védelmet kaphassanak az EU-ban.

f) Az új technológiák veszélyei

- Hangsúlyt kell fektetni a robotika és a mesterséges intelligencia fejlesztésének nemkívánatos hatásaira is. A különböző felismerési mechanizmusokat, az önvezető járműveket vagy a drónokat katonai célokra is fel lehet használni, amelyek számos előnnyel járhatnak. A terület további fejlődése pedig komoly változásokat fog előidézni a biztonságpolitika és a hadviselés területén.
- Napjainkban a hagyományos fegyverek mellett leginkább az automatizált vagy félautonóm, illetve a felügyelt autonóm fegyverek terjedtek el a hadviselésben, amelyeknél a művelet végrehajtásában biztosított az emberi beavatkozás. A modern technika fejlődése viszont utat nyitott a teljesen autonóm fegyverek jövőbeli elterjedésének is, amelyeknél a feladat végrehajtása már teljesen önálló, és az elindítása után a katonának nincs lehetősége közbeavatkozni. Ugyanakkor az ember szerepének kiiktatása a harci műveletek végrehajtásából különböző technikai, erkölcsi és jogi aggályokat vet fel. Nélkülözhetetlennek tartjuk ezért, hogy a mesterséges intelligencia katonai felhasználását megfelelően szabályozzák nemzetközi szinten.
- További problémákat vet fel a bio- és géntechnológia előretörése, amelynek vannak etikai, biztonsági és környezeti kockázatai is. Ezen a területen is a közös nemzetközi szabályozás kialakítása jelenthet nagyobb biztonságot és kiszámíthatóságot.

g) Járványügyi és egészségügyi kockázatok

- Az egyre inkább összekapcsolt világ, a kontinensek közötti utazások nagy száma, a környezeti változások egyre fontosabbá teszik a világméretű járványügyi és egészségügyi problémákkal való megküzdést.
- Mivel a járványügyi és egészségügyi kockázatok egyre inkább világszinten jelentkeznek, hatékonyan csak akkor vagyunk képesek ellenük fellépni, ha biztosított a hiteles információk áramlása, és a védekezésben is összehangoltan cselekszenek az országok.
- Fontos az is, hogy a világ fejlett részén elérhető technika, oltások, gyógyszerek a többi ország számára is elérhetőek legyenek, az emberiességi szempontokon túl azért is, mert a világ bármely részén elszabaduló járványok az összes országra hatással lehetnek.

19.2. Szomszédság- és nemzetiségi politika

Kiemelt feladatunknak tekintjük, hogy helyreállítsuk Magyarország jó megítélését, és javítsuk kapcsolatunkat a szomszédos országokkal a keleti és kelet-közép-európai régiókban, valamint a regionális együttműködésekkel. Véleményünk szerint ez nem csupán hazánk politikai, kulturális és gazdasági kapcsolatainak kedvez, de mindennél jobban szolgálja a külföldön élő magyarság jólétét és érdekeit, mind a környező országokban, mind a világ más országaiban élő magyarok esetében.

Megfelelő gazdasági, kulturális és társadalmi kapcsolatot kell kialakítanunk a külhoni magyarság és az anyaország között. Célunk ezekben az országokban a magyar nyelv védelme és a magyarság önkormányzatiságának támogatása. Kiállunk a határon túli magyar közösségek nemzetközi szerződéseiben védett jogainak, kulturális autonómiájának érvényesítése mellett, ezek elérését azonban nem konfliktusok generálásával, hanem tárgyalásokkal, az együttműködés erősítésével, az Európai Unió keretében felhasználásával és a nemzetközi szervezetek, különösen az Európa Tanács bevonásával tartjuk elérhetőnek.

Felülvizsgáljuk a választójogi törvényt annak érdekében, hogy az ország, a helyi közösségek ügyeiről azok a polgárok dönthessenek, akik döntésük következményeit személyesen is viselik,

azaz életvitel-szerűen Magyarországon élnek vagy éltek. Ugyanakkor a munkavégzés vagy tanulás miatt külföldön tartózkodó magyar polgárok számára megteremtjük annak lehetőségét, hogy a jelenlegi körülményekhez képest egyszerűbben tudjanak élni szavazati jogukkal.

A történelmi, gazdasági vagy magánéleti okokból a világ más országaiba szakadt magyarok számára fontosnak tartjuk a konzuli szolgálatok megerősítését egy megreformált, új külügyminisztérium irányítása alatt, valamint, hogy a magyarországi választásokon a levélben szavazókhoz képest ne jelentsen számukra többletterhet a szavazatuk leadása. Kiemelten kell kezelni azt is, hogy a magyar kisebbségek jogait maradéktalanul biztosítsák más országokban. Ugyanakkor hazánkban is élnek olyan nemzetiségek, amelyek számára ugyanazt a bánásmódot kívánjuk biztosítani, mint amit mi is elvárunk a magyaroknak otthont adó más országoktól. Ennek tükrében fontosnak tekintjük a nemzetiségek nyelvhasználati jogának és önkormányzatiságának biztosítását, valamint azt, hogy megfelelően ápolhassák kapcsolataikat az anyaországukkal. Ez szerves részét képezi a szomszédos és egyéb országokkal való jó kapcsolat kialakításának.

19.3. Külpolitikai reform

A 2010 utáni Orbán-kormányoknak új külpolitikai prioritása lett a "keleti nyitás politikája", illetve a később azt kiegészítő „déli nyitás” stratégia. Ennek keretében a nyugati orientáció mára teljesen háttérbe szorult, és Orbánék a nemzetközi kapcsolatokat az európai értékeket elutasító országokkal, többek között Oroszországgal, Kínával, Törökországgal, Azerbajdzsánnal vagy Iránnal való gazdasági kapcsolatoknak rendelték alá. Ezek a gazdasági kapcsolatok valójában nem az ország, hanem a kormányközeli elit érdekeit szolgálják, így lett a külpolitika is a fideszes milliárdosok fogja. Ugyanakkor ennek a megváltozott külpolitikai prioritásnak része egy ideológiai közeledés is ezekhez az országokhoz, amelyben Orbánék egyszerre juttatják kifejezésre a Nyugattal való szembefordulásukat, valamint szimpátiájukat ezen országok autoriter rendszereivel és azok vezetőivel.

A magyar külpolitikában az Orbán-kormányok alatt visszatért az, a kommunista rendszerre jellemző gyakorlat, hogy a szakmai szempontokat teljes mértékben felülírta a politikai lojalitás. Ez a magyar diplomáciára nemcsak szakmai, hanem stabilitási szempontból is rányomja bélyegét, ami megmutatkozik abban, hogy Szijjártó folyamatos és nagyüzemű személycseréket hajt végre a minisztériumi állományban és a külképviseletek élén.

Ezért célunk a külügyekben a diplomáciai és konzuli feladatok elsődleges szerepének visszaállítása, egy észszerű és megfelelően átlátható intézményi struktúra és stratégiai irányítás létrehozása, illetve a szakmai hozzáértés érvényesítése. A gazdasági kapcsolatok fejlesztését az integrált külügyi stratégia és tevékenység egyik, de nem egyetlen fontos területének tekintjük. Ennek megfelelően visszaállítjuk az 1848-49-es szabadságharc idején, a Szemere-kormány alatt létrehozott, majd később az önálló magyar külügyminisztériumokra végig használt Külügyminisztérium megnevezést egy 21. századi kihívásoknak megfelelő profillal.

Célunk a mainál erősebb és politikailag jobban integrált európai együttműködés, az Európai Egyesült Államok megteremtése. Ennek érdekében támogatjuk a mainál erősebb és hatékonyabb uniós külügyi együttműködés megteremtését, mivel a magyar külpolitikai célok elérését ennek keretei között tartjuk elérhetőnek.

- Ezzel összefüggésben fontosnak tartjuk a tagállamok konzuli szolgálatai közötti szorosabb együttműködés kialakítását és az erőforrások összevonását annak érdekében, hogy erősítsük az EU jelenlétét a világ többi részén. Ezenfelül így tudjuk jobban garantálni az uniós állampolgárok megfelelő védelmét külföldön, ugyanis nem minden tagországnak vannak meg a megfelelő erőforrásai arra, hogy a világ összes országában jelen tudjon lenni.

- Fontos ezenfelül az Európai Külügyi Szolgálat megerősítése, illetve az unió külügyi és biztonságpolitikai képviselője pozíciójának átalakítása egy valódi EU-s külügyminiszteri tisztséggé.
- A nemzetközi gazdasági kapcsolatok terén támogatjuk, hogy az Unió olyan kereskedelmi megállapodásokat kössön a partnereivel, amelyek szilárd munkaügyi, környezeti és emberi jogi garanciákat tartalmaznak.
- Fontosnak tartjuk ezenkívül, hogy az EU közvetlen szomszédságát képező Nyugat-Balkán, a mediterrán térség és a keleti partnerség politikai és gazdasági szempontból arra alkalmas országait egyre inkább az EU felé orientáljuk, és megakadályozzuk, hogy azon országok érdekszférájába kerüljenek, amelyek nem a nyugati értékek mentén gondolkodnak.
- Ennek megfelelően kell az Uniónak is alakítania és egységesítenie politikáját a fejlesztési támogatások (többek között az IPA III és a Globális Európa), valamint a kereskedelem és a külföldi működőtőke-befektetések terén.

20. Valódi honvédelmet!

Magyarország biztonságának 3 alappillére van:

- A Magyar Honvédség fegyveres ereje.
- Az állampolgárok hazaszeretete.
- A NATO és az Európai Unió jelentette szövetségi keretrendszer és védőernyő.

Az Orbán-kormány számára egyik sem prioritás, sőt NATO- és EU-ellenes magatartása, a Magyar Honvédség személyi állományának gyengítése, és a magyarok jelentős részének a haza fogalmából történő kizárása veszélyt jelent Magyarország biztonságára.

Az Árnýékkormány feladata és felelőssége, hogy olyan honvédelmi politikát alakítson ki, amely úgy garantálja a polgárok által elvárt külső biztonságot, hogy számít minden magyarra, építi a haza fegyveres erejét, és erősíti a szövetségi megbecsültségünket.

20.1. A nemzetközi magány megtörése

A nemzetközi biztonsági környezet – az Ukrajna ellen elindított törvénytelen orosz agresszió miatt - alapjaiban változott meg az elmúlt 1,5 évben. Felértékelődtek a szövetségi kapcsolatok, a hasonló értékeket valló országokkal való szoros együttműködés. Szinte minden NATO-és EU-tag felismerte, hogy a transzatlanti és az európai egység megőrzése, és a megtámadott megsegítése sokkal fontosabb, mint az egyéni sértettség és a nacionalista önzés. Egyedül az Orbán-kormány jár egy olyan - teljesen téves - úton, amely totális hitelvesztéshez, elszigeteléshez és az ország nemzetközi magányához vezetett. Éppen ezért az Árnýékkormány egyik legfontosabb feladata a nemzetközi magány megtörése.

Az ország biztonságának szavatolása érdekében a szociáldemokrata kormánynak új alapokra kell helyeznie Magyarország transzatlanti szövetségi politikáját, tovább kell erősítenie a NATO-tagságunk iránti elkötelezettséget a társadalomban, újra hitet kell tennie a NATO-val komplementer közös európai hadsereg mellett, és újjá kell építenie a regionális együttműködési kereteket (V4). Külön stratégiát kell kidolgoznia az Amerikai Egyesült Államokkal történő biztonságpolitikai együttműködésre.

Magyarország számára Ukrajna és a Nyugat-Balkán országai történelmi és szomszédságpolitikai szempontból kiemelt partnerek, de hazánk biztonságának garantálása érdekében is fontos országok, hiszen a biztonsági kihívások keletről és délről érik el a magyar határt. Demokratikus

határozottsággal, ugyanakkor transzatlanti és európai elkötelezettséggel kell új partnerségi stratégiát kialakítanunk ezekkel az országokkal. Ez a stratégia nem alapulhat egyes helyi politikai erők támogatásán, hanem az EU és a NATO politikájával összhangban a speciális magyar érdekeket figyelembe véve kell segítő kezet nyújtani nekik.

A nemzetközi magányból történő kitörés eszközei lehetnek tehát:

- a szövetségi szolidaritás és együttműködés valamennyi elemének mindenkori tiszteletben tartása és aktív formálása;
- a szövetségi keretrendszer jelentette védőháló nemzeti erősítése, a NATO keleti szárnyának prioritásként való kezelése;
- regionális biztonsági együttműködéseink újjáélesztése;
- új partnerségi stratégia Ukrajnával és a Nyugat-Balkán országaival.

20.2. Biztonságpolitikai prioritások

Új magyar biztonságpolitikai doktrínára, egyben új Nemzeti Biztonsági Stratégiára van szükség, amely az ország területi integritásának fizikai és virtuális védelmén túl választ ad a XXI. századi kihívásokra. A biztonság fogalmát újra kell értelmezni Magyarországon, amely a hagyományos kihívásokon túlmenően új feladatokat jelent a fegyveres erők számára is.

Ilyen kezelendő kihívások, melyek egyben biztonsági prioritások is:

- az energiabiztonság katonai aspektusai,
- klímaváltozás okozta katonai kihívások,
- úrpolitika,
- vízbiztonság,
- új, diszruptív technológiák kérdése,
- demokratikus ellenállási folyamat (NATO, EU),
- ellátási láncokkal kapcsolatos katonapolitikai feladatok,
- nukleáris biztonság,
- magáncégek és a hadsereg viszonya,
- CIMIC (civil-katonai együttműködés).

Miközben a katonapolitikai kérdések egyre komplexebbek lesznek, és egyre több szaktudást igényelnek, nem szabad arról megfeledkezni, hogy az egész folyamat és maga a politika is a polgárokról szól. Az Árnnyékkormány egyik legfontosabb feladata a biztonságpolitikai prioritások meghatározásakor, hogy tudatosítsa a polgárokkal, hogy a biztonság nem pusztán a kormány ügye; a biztonság az ország ügye. Ennek érdekében a folyamatos bevonás politikáját fogjuk alkalmazni, azaz állandó párbeszédre törekszünk majd olyan szereplőkkel, mint az önkormányzatok, civil szervezetek és az állampolgárok.

20.3. A Magyar Honvédség

Az elmúlt 13 év a Magyar Honvédség életében a rendkívüli szűkösség, majd a busás, de átláthatatlan és következetesség nélküli beszerzések időszaka volt. Az Orbán-kormány 2018 után rendkívüli energiákat és adófizetői forrásokat fektetett katonai eszközök beszerzésébe. Ennek két fő oka volt: 1. 2010 és 2018 között soha nem látott mélységbe csökkent a honvédelmi költségvetés, amely a szinten tartáshoz is kevés volt, ennek következtében „elfogyott” a Magyar Honvédség eszközparkja. 2. Orbán a haditechnikai beszerzéseket politikai fizetőeszköznek tekintette egyes szövetségi vagy számára politikai szempontból fontos országok jóindulatának és támogatásának elnyerésére a magyar demokráciát és szolidaritást felszámoló útja közben.

Milliárdok mentek el titkos beszerzésekre és hadiipari beruházásokra, közben meg elfogyott a Magyar Honvédség személyi állománya. Ezt a folyamatot igazán súlyossá a 2023 elején elindított sztálini típusú tisztogatás tette, ahol a 45 év feletti és 25 év tényleges szolgálati jogvisztonnal rendelkező tisztek jelentős részét válogatás nélkül, a miniszter egyszemélyi döntése alapján eltávolították a Magyar Honvédség kötelékéből.

Az Árnýékkormány legfontosabb feladata, hogy világossá tegye, hogy a „vas” ember nélkül nem ér semmit. Éppen ezért átfogó honvédelmi humánstratégiát kell kidolgozni. Ennek kiemelt elemei:

- új toborzási koncepció,
- a katonai szociális ellátások és a katonai egészségügy újragondolása,
- a katonai közép- és felsőoktatás és képzés helyzete,
- a nők és kisebbségek szerepe,
- az önkéntes tartalékos rendszer felülvizsgálata,
- a veterán-program kialakítása,
- a „civiliek a katonai pályán” projekt elindítása.

A hadsereg nem lehet zárt, társadalmon kívüli entitás. Fontos, hogy tagjai a szigorú hierarchia ellenére is biztonságban érezzék magukat. Ennek érdekében az Árnýékkormány létrehozná a katonai ombudsman intézményét.

Külön etikai kódex, szervezeti részleg és rendkívül szigorú monitoring- és büntetési rendszer kialakítása szükséges az elmúlt években az Orbán-kormány által szőnyeg alá söpört, a Magyar Honvédségen belüli szexuális visszaélések felderítésére, és az ilyen cselekmények teljes visszaszorítására.

20.4. A szolgálati nyugdíjasok helyzete

Külön kívánunk foglalkozni az elmúlt 13 évben szisztematikusan megalázott katonák ügyével. Ennek érdekében a korábban szolgálati nyugdíjuktól megfosztott, valamint a 2023-ban rendeleti úton, válogatás nélkül kirúgott katonák ügyében anyagi és erkölcsi jóvátételt tartunk szükségesnek.

A szolgálati nyugdíjuktól megfosztott katonák esetében programunk keretrendszere a következő:

- Az erkölcsi elismerésünk jeléül kérelemre történő automatikus, egy rendfokozattal történő előléptetés.
- Megszűnik a kötelező önkéntes tartalékos tagság, de szorgalmazzuk, hogy segítsék a veterán-programunkat és legyenek önkéntes tartalékos katonák.
- Minden érintettnek bánatpénz, azaz egyszeri juttatás kifizetését javasoljuk. Amennyiben az illető elhalálozott, akkor ez a juttatás a közvetlen örökösnek jár.
- Megszüntetjük a kereseti korlátot.
- A 2023-ban, rendeleti úton kirúgott katonák esetében programunk keretrendszere a következő:
 - Kérelemre felülvizsgáljuk a kormányrendelet alapján kirúgott valamennyi katona esetét. Aki kéri, és teljesíti a feltételeket, automatikusan visszakerül a Magyar Honvédség kötelékébe.
 - Azonnal megszüntetjük az állami szférába történő visszafoglalkoztatás tilalmát, hogy ezzel is megmentsük a tudást.
 - Azok, akik nem kívánnak visszatérni a Magyar Honvédség kötelékébe, kompenzációt kapnak, amennyiben honvédelmi juttatásuk és fizetésük együttes összege nem éri el az

elbocsátáskori fizetésük bruttó összegét, illetve az évek előrehaladtával az emelt fizetésük bruttó összegét.

20.5. Védelmi beszerzések

A szociáldemokrata kormány új alapokra fogja helyezni a honvédelmi beszerzések rendszerét.

Vitán felül áll, hogy az országot és szövetségeseinket érő nemzetközi biztonsági kihívások okán folyamatosan fejleszteni kell a Magyar Honvédséget. A képességfejlesztéshez szükséges eszközök beszerzése azonban logikus, költséghatékony és átlátható kell, hogy legyen. A logikus képességfejlesztéshez nélkülözhetetlen a katonai szakértők bevonása és a Magyar Honvédség jelenlegi humánpolitikai katasztrófájának elhárítása.

A költséghatékony fejlesztésekhez a hazai forrásokon túl a NATO és az EU közös beszerzési folyamatát kell erősíteni, és Magyarország részvétele az ilyen közbeszerzésekben tudatos és szisztematikus kell, hogy legyen. A beszerzések átláthatóvá tétele az állampolgárok irányába tett kötelező lépés, hiszen végső soron az adófizetők finanszírozzák ezeket a fejlesztéseket.

21. A mindennapok biztonságát!

A szociáldemokrata Árnnyékkormány olyan országot épít, amelyben minden polgár biztonságban érezheti magát, biztos lehet benne, hogy a Haza vigyáz rá. Ez nemcsak a szociális biztonságot és a megélhetés biztonságát jelenti, hanem azt is, hogy mindenki biztonságban tudhassa saját magát, szeretteit, és kemény munkával szerzett vagyonát. Biztos lehessen benne, hogy az állam megvédi a bűnözéssel, a tűzzel, a természeti katasztrófákkal szemben.

Mi, szociáldemokraták az erős államban hiszünk. Olyan erős államban, ami hatékonyan védi meg az embereket, amely hatékonyan szünteti meg az igazságtalanságokat, hatékonyan készíti fel az országot a jövő környezeti és gazdasági veszélyeire, és hatékonyan védi meg az emberek biztonságát is. Csak egy erős állam teremthet biztonságot, és csak a biztonságban élő társadalom szabadulhat meg a félelemtől és lehet szabad.

Valljuk, hogy mindenkinek joga van félelem és kiszolgáltatottság nélkül élni. Ezért egyik legfőbb feladatunknak tartjuk a mindennapok biztonságának megteremtését az ország minden polgára számára társadalmi helyzetre, lakóhelyre való tekintet nélkül. Mert a biztonság nem lehet csupán a gazdagok és a politikai hatalmasságok kiváltsága! Ugyanúgy megilleti a külvárosi lakótelepek és a kis falvak lakóit, mint a jogi védelmet és a privát biztonsági szolgáltatásokat megfizetni képes, medencés villákban élőket.

Ma azonban éppen onnan hiányoznak a rendőrök, tűzoltók, ahol a legnagyobb szükség lenne rájuk, azaz a falvakból és a városok utcáiról. Javuló statisztikák ugyan vannak, a biztonságérzet azonban legfeljebb csak a tehetős városrészek lakóinak jut osztályrészül. A biztonságérzet annak ellenére nem javult, hogy papíron nőtt a rendőrség létszáma és bővült az eszközparkja. Ez azonban leginkább csak a Készenléti Rendőrségen és a Terrorelhárítási Központon látszik, míg a lakosság napi problémáinak kezelésére hivatott helyi kapitányságokon kevésbé érzékelhető. Ráadásul elmaradt a rendőrség szervezeti modernizációja. A jelenlegi szervezet nagy erőket képes mozgósítani a hatalom utasításainak végrehajtására, azonban a mindennapok biztonságának megteremtésére már kevésbé alkalmas.

Az orbáni állammal szemben a mi elképzelésünk szerint a rendvédelmi szervek és a lakosság kapcsolata nem a félelmen alapszik, hanem a kölcsönös bizalmon és az együttműködésen. A rendvédelmi-fegyveres testületek nem lehetnek az autoriter hatalom meghosszabbított csápjai. Nem ellenünk, hanem értünk vannak. Az Orbán-kormányok elmúlt 13 évének egyik legnagyobb bűne, hogy visszaélt a hatalmával ezen a területen is és ezzel beláthatatlan károkat okozott.

Minden, e területet érintő szakpolitikai elképzelésünkön túl ennek helyrehozása egyik fő feladatunk!

21.1. Közbiztonság mindenkinek

A közbiztonságot mint alapvető közszolgáltatást minden ember számára biztosítani kell társadalmi helyzetre, lakóhelyre való tekintet nélkül, mert a biztonság nem lehet csupán a gazdagok és a politikai hatalmasságok kiváltsága!

a) Hatékony rendőrség

Azt akarjuk, hogy a rendőrök ne adminisztrációval foglalkozzanak, hanem a közrend, közbiztonság fenntartásával, a közösséget veszélyeztető bűncselekmények felszámolásával.

- Több, jól képzett rendőrt vezénylünk az utcákra. Így a magyar emberek biztonságban tudhatják magukat a ma még bűnügyileg fertőzött, az emberek által elkerült csomópontokban, aluljárókban, parkokban, közösségi vagy éppen közlekedési csomópontokban.
- Különös figyelmet fordítunk a nők és a gyermekek védelmére, a családon belüli erőszak visszaszorítására.
- A rendőrség alapvető feladatává tesszük a gyermekek sérelmére elkövetett erőszak, visszaélések, pedofil bűncselekmények megelőzését és könyörtelen üldözését az elkövető személyére tekintet nélkül. Ennek érdekében megerősítjük az ezzel foglalkozó rendőri egységeket, a rendőrség és más állami szervezetek együttműködését, hatékony áldozat- és bejelentővédelmi rendszert állítunk fel.
- Visszaszorítjuk az utcai drogfogyasztást és más közterületi bűncselekményeket, a gyerekeinket veszélyeztető drokkereskedést felszámoljuk!
- A rendőrség szabad kezet kap a korrupciós bűncselekmények felderítésére, a hatalmi visszaélések felszámolására. A közhatalom vagy éppen a nagy vagyon nagy felelősséget is jelent: elvárjuk a rendőrségtől, hogy azokkal szemben is a leghatározottabban lépjenek fel, akik ma a hatalom vagy a vagyon sáncai mögé bújva kerülnek el a felelősségre vonást.
- Véget vetünk a közúti száguldozásnak, mások élete veszélyeztetésének.

b) Közösségi rendészet

Hiszünk benne, hogy egy európai demokráciában, amellyé hazánkat tenni szeretnénk, a hatékony rendőrségi feladatellátás egyik legfontosabb eszköze az ún. közösségi rendészeti modell megteremtése.

- A közösségi rendőrség működési modellként történő alkalmazása feltételezi a társadalmi kommunikációt, a helyi szervezetek (államigazgatási szervek, a települési önkormányzatok, polgárőrségek és civil szervezetek) bevonását a bűnmegelőzés és bűnüldözés feladatrendszerébe.
- Különösen fontos az önkormányzati rendészeti szervekkel és a polgárőrségekkel való együttműködés. A helyi rendőr információt ad és kap, a rendőrségi munka eredményei nyilvánosak, a közösség támogatásával eredményesebb lesz a fellépés a társadalmi normák megvédése során. E működés hosszú távon magával hozza a szervezeti kultúra kívánatos változását, a prevencióközpontú, emberközeli rendőrség képének kialakulását, ami növeli a lakosság rendőrségbe vetett bizalmát.

- Aktív és jobban kommunikáló rendőrséget hozunk létre. Tudjuk, ha bizalommal vannak a magyar emberek a rendőrség irányába, hatékonyabban is működnek együtt.
- Ahhoz, hogy ezeket a célokat elérjük, szükséges az újfajta ügyeleti, bejelentőrendszer kiépítése. Időben és térben is elérhető, segítséget nyújtó rendészeti szervezetet hozunk létre. Építünk az önkormányzati rendészetre, a polgárőrségre, az állampolgárok segítségére.
- A bizalom további erősítése érdekében a rendőrség működésével szembeni panaszok szakszerű és pártatlan kivizsgálására modernizált formában ismételten felállítjuk a Fidesz által megszüntetett Független Rendészeti Panasztestületet.
- A települések közbiztonságának fenntartásában a rendőrség mellett fontos szerepet játszanak az önkormányzati rendészeti szervek (közterület-felügyelet, mezőőrségek), és a polgárok önkéntes szerveződése. Ezért segíteni fogjuk az önkormányzatokat a rendészeti szervek fenntartásában és fejlesztésében, valamint szakmai támogatást biztosítunk számukra.
- A térfigyelő kamerarendszerek a közterületek rendje fenntartásának hatékony kiegészítő eszközei. Ezért e rendszerek kiépítése már 2010 előtt megkezdődött, és bővítésük azóta is folyamatos. Továbbra is fontosnak tartjuk a térfigyelő hálózat fejlesztését, ugyanakkor a közvetített képek nyomon követésének és kiértékelésének javítása mellett a polgárok alapvető jogainak védelmére is nagy hangsúlyt fogunk helyezni. Emellett garantálni kell azt, hogy az ilyen módon készült felvételek semmilyen módon nem kerülhetnek valamilyen külföldi hatalom kezébe.
- A polgárőrségek részére megemelt keretet biztosítunk. Ezen források rendelkezésre bocsátásával átlátható és diszkriminációmentes támogatási rendszert alakítunk ki a rendőrséggel együttműködő polgárőr egyesületek szolgálatellátásának segítésére. A hatékonyabb feladatellátás érdekében a rájuk vonatkozó cégautóadót eltöröljük. A gépjárműparkot korszerűsítjük, és új eszközök beszerzésével hatékony, korszerű technikai eszközparkkal rendelkező szervezetet hozunk létre. Növeljük a képzések számát, módszerét pedig modernizáljuk. Figyelembe vesszük önkéntes, áldozatos munkájukat és bevezetjük a polgárőrök jutalmazásának adómentességét.

c) Jól szervezett rendőrség

E célok elérésének alapfeltétele a rendvédelmi szervek korszerű felszerelése és megszervezése, valamint a személyi állomány felkészültségének és társadalmi megbecsülésének biztosítása. Ezért a rendőrség szervezetrendszerének és működési mechanizmusainak átfogó modernizációja szükséges.

- Ennek keretében felülvizsgáljuk a jelenlegi szétagolt rendőrségi szervezetrendszert, a rosszul meghatározott feladat- és hatásköröket, felszámoljuk a párhuzamosságokat.
- A rendőrség szervezetrendszerét az eddigi logikától eltérően alulról felfelé építkezve kell kialakítani. Az átalakítás célja, hogy a rendőrség az adott területet ismerő, és azért felelősséggel tartozó állománnyal az ország minden pontján jelen legyen, és szükség esetén gyors és hatékony segítséget tudjon nyújtani az erre rászoruló polgároknak.
- Hisszük, hogy a helyi közbiztonság alapja a területet jól ismerő, a közbizalmat kivívó körzeti megbízotti szolgálat. Ezért erősítjük a körzeti megbízotti szolgálatot az adott terület sajátosságait, bűnügyi fertőzöttségét figyelembe véve.
- Ahol ez indokolt, mobil rendőrőrsök felállításával biztosítjuk a rendőri jelenlétet. Szorosabb együttműködést alakítunk ki a helyi önkormányzatokkal.

- Olyan szolgálatszervezési rendet vezetünk be, ami a jelenlegivel szemben nem generál törvényszerűen nagy mennyiségű túlmunkaigényt, ami ma már teljesen szervezhetetlenné teszi a hivatásos állomány magánéletét. Fontos követelmény, hogy a körzeti megbízotti szolgálat állományát ne lehessen más feladatokra vezényelni, ide nem számítva a minősített időszakokat.

21.2. A határok védelme

A határok védelme, az ország területére az unió kívülről érkezők ellenőrzése kulcsfontosságú a Magyarország és az Európai Unió polgárainak védelme szempontjából. Ezen a területen az Orbán-kormány kudarcot vallott. Ezerszámra bocsátották szabadon a magyar börtönökből az elítélt embercsempészeket, jelentős számban engedik át az országon Ausztriába és Szlovákiába ellenőrzés nélkül az ide érkezőket, képtelenek voltak hatékony határőrséget létrehozni.

Az Orbán-kormány a határőrizetet az ország minden részéből vezényelt rendőri és katonai állomány határon állomásoztatásával próbálja megoldani, illetve a mára egyértelműen kudarcba fulladt szerződéses határvasdász ezredek felállításával. Ez a gyakorlat hosszú távon fenntarthatatlan, hiszen az ország belső területeitől vonja el az erőforrásokat úgy, hogy eközben a határrendészeti feladatok állandó, magas színvonalú ellátását sem képes biztosítani.

- Ezért az Országos Rendőr-főkapitányság alárendeltségében önálló Határőrséget hozunk létre, amelynek vezetője az országos rendőrfőkapitány egyik helyettese lesz. A Határőrséget a határszakaszokhoz igazodó szervezeti tagozódással fogjuk felállítani, és megfelelő létszámú, kifejezetten határrendészeti feladatokra felkészített saját állománnyal fog rendelkezni. A közvetlen határmenti szolgálatteljesítés mellett a Határőrség állományának feladata lesz a mélységi ellenőrzési feladatok ellátása is.
- Az Árnycikkormány szerint az Unió határainak védelme nemcsak a nemzeti állam feladata, hanem az Európai Unió közös kötelezettsége is. Ezért támogatjuk az unió határvédelmi ügynökség, a FRONTEX szerepének növelését, és teljes mértékben részesei leszünk az EU Integrált Határigazgatási Stratégiájának, hogy az unió együttműködés is védje a magyar polgárok biztonságát. Magyarországnak, amely az Unió külső határait védi, jól szervezett határvédelmet kell létrehoznia, amely a technikai, személyi és nemzetközi együttműködés egymásra épüléséből áll össze.
- Nem szabadon engedjük, hanem elfogjuk és megbüntetjük az embercsempészeket, letörjük a menekülő emberekből hasznot húzó szervezett bűnözést.
- Újjászervezzük és hatékonná tesszük az idegenrendészetet, sem letelepedési kötvénnyel, sem diplomatának álcázva, sem kémbankban, sem a zöldhatáron nem engedünk az országba jönni orosz és más ügynököket, bűnözőket vagy terroristákat.
- A menekültpolitikát ismét a közös biztonsági és szakmai követelmények alapján alakítjuk ki és hajtjuk végre.

21.3. Tűzvédelem és polgári védelem

A tűzvédelem terén is első és legfontosabb célunk a hozzáférhetőség és a hatékonyság növelése, hiszen ezen a területen kiemelkedően fontos a gyors és szakszerű beavatkozás, és ebben nem lehet különbség egy vidéki kistéleplés és egy fővárosi kerület között.

Az Orbán-kormány tudatosan és módszeresen szétzúzta a korábban jól működő tűzoltóságot és polgári védelmet. Létrehozott egy gigantikus, túlbürokratizált, igen sok vezetővel működő szervezetet. A - már amúgy is erősen létszámhiányos - kivonuló tűzoltó alegységeknek értelmetlenül polgári védelmi feladatokat is el kell látniuk a kárhelyen. A polgári védelmi

szakterületen tevékenykedő állomány tűzoltóvá átminősítésével és tűzoltó beosztásba helyezésével szinte teljesen megszűnt a hagyományos polgári védelmi tevékenység. A polgári védelmi szakmai területen a megmaradt régi szakemberek tudása az egyetlen polgári védelmi képzőintézmény felszámolása/ellehetetlenítése eredményeként nem korszerűsíthető, az újonnan belépő munkatársak képzése nem valósítható meg. Ezen feladatokat a megyénként kötelezően létrehozott mentőszervezetek bevonásával és a civilek polgári védelmi szolgálatra történő beosztásával próbálják pótolni.

Az önkéntes (megszüntetett köztisztviselői) tűzoltóktól elvett működési területeken a tervezett nagyobb biztonság érdekében kialakítandó tűzoltó rajok csak részben kerültek megalakításra, így az átalakult önkormányzati (önkéntes) tűzoltóknak kvázi ugyanúgy kell településeiken beavatkozniuk.

A hazai speciális tűzoltó gépjárműgyártásra történő átállás kísérletének eredményeként az amúgy is koros gépjárműpark tovább idősödött, és a kormányváltás előtti megszokott szintű tűzoltótechnikai eszközök átadásának üteme megtorpant, lelassult. A beavatkozó állomány részére a védőeszközök beszerzését teljesen új alapokra helyezték, ezzel megszűnt a minőségi verseny, és gyengébb minőségű védőeszközök kerültek beszerzésre az eddigi világszínvonalú ruhák helyett, amit a szakszervezetek is erősen kifogásoltak.

A polgári védelem eszközparkjának (szoftverek, radiológiai, biológiai vegyi felderítő- és mérőműszerek; egyéni bőr- és légzésvédő eszközök) fejlesztése elmarad a kor színvonalától, a polgári védelmi feladatok ellátását a megalakított mentőszervezetek már meglévő, sok esetben koros eszközeivel és felszereléseivel igyekeznek megoldani.

Visszaadjuk a Tűzoltóság becsületét és önállóságát.

- Célunk, hogy visszaállítsuk e nagy hagyományokkal rendelkező testület önállóságát és nevét, így a jelenlegi BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság helyett főigazgatói szinten különválasztjuk a tűzoltói és a polgári védelmi feladatokat, önálló Tűzoltóságot hozunk létre.
- A hatékony beavatkozás érdekében a reagálóképesség feltételeinek megteremtését, fejlesztését hajtjuk végre. Működőképes szervezeti struktúrát alakítunk ki, a vezetői státuszok csökkentése a beavatkozó állomány növelése mellett.
- A tűzoltási és polgári védelmi feladatkörök újbóli szétbontása mellett a tűzoltói és a polgári védelmi állománykategóriát is visszaállítjuk.
- Az ország tűzvédelmi helyzetének hatékony javítását a tűzoltó rajok létszámának feltöltésével, további új tűzoltó szakalegységek létrehozásával, az állami finanszírozási rész növelésével kívánjuk elérni.
- Az önkormányzatokkal együttműködve megszervezzük a települési önkéntes tűzoltóegységeket.
- A tűzoltólaktanyák felújítással, újjáépítéssel történő korszerűsítése is kiemelten fontos eleme programunknak, amellyel a bevetési állomány részére mindenhol méltó és korszerű körülményeket biztosíthatunk, hiszen ne feledjük, ők életük egy jelentős részét ezekben a laktanyákban töltik.
- Visszaállítjuk a polgári védelmet és a hatékony állami tartalékgazdálkodást. Elengedhetetlen a veszélyhelyzetkezelési tartalékkészletek újbóli kialakítása, árvízvédelmi, lakosságellátási, lakosságvédelmi készletek és eszközök biztosítása az ehhez szükséges logisztikai bázisok megteremtése mellett. A szervezeten belül létrehozzuk a stratégiai állami tartalékgazdálkodás szakterületét.

21.4. A Büntetés-végrehajtás korszerűsítése

A létszámhiány, a túlterheltség, a kiszolgáltatottság fokozottan érvényesül a büntetés-végrehajtási szervezetnél. Átfogó személyi és szervezeti reformot hajtunk végre. Kiemelt figyelmet fogunk fordítani a büntetés-végrehajtás személyi állománya rekreációjának biztosítására, tekintettel a zárt intézményekben történő szolgálatteljesítés okozta fokozott pszichés igénybevételre. E fokozott terhelést az illetményrendszer átalakítása során is számításba vesszük, és a közvetlenül a fogvatartottak felügyeletében és ellátásában résztvevők számára külön bv. pótlékot vezetünk be.

- Átfogó fejlesztési programot indítunk. A bv. intézetek többsége ugyanis nagyon elöregedett (jelentős részük több, mint 100 éves), ezért az elégségesnek tekinthető infrastrukturális háttér megteremtése érdekében azok felújítása, korszerűsítése vagy helyettük új intézetek felépítése indokolt. Korszerű európai uniós normáknak megfelelő bv. intézeteket építünk, kialakításuk során a megváltozott biztonsági környezethez igazodunk.
- Mára elengedhetetlen a büntetés-végrehajtás szervezeti és strukturális átalakítása. Ez a terület az elmúlt évtizedben méltatlanul háttérbe szorult, kevés figyelmet kapott. A korszerűsítés, modernizálás jobbra a felsővezetői szinteket érintette, ahol korszerű, szép irodákat hoztak létre, a végrehajtói állomány munkakörnyezete viszont háttérbe szorult, itt mára sok esetben méltatlan körülmények uralkodnak.
- A büntetés-végrehajtási szervezet kormányzati irányításának felülvizsgálatát sem hagyjuk el. Ezért e területért a kormányzaton belül államtitkári szintű vezető, és kifejezetten ezzel foglalkozó államtitkárság fog felelni, bármely minisztériumhoz is kerüljön a jövőben a büntetés-végrehajtás irányítása.
- Önellátó és önfenntartó büntetés-végrehajtási rendszer kialakítása a célunk. A fogvatartotti foglalkoztatásért felelős állami gazdasági társaságokat megerősítjük, önállóságukat teljesen helyreállítjuk a működés tekintetében.
- Teljeskörű fogvatartotti foglalkoztatást (munka, oktatás, iskolai képzés) hajtunk végre, az ehhez szükséges programot kidolgozzuk. Fontosnak tartjuk a büntetésüket letöltő és szabadulás előtt álló fogvatartottak reintegrációjának megerősítését, illetve teljes körű kidolgozását. Vissza kell vezetni azokat az embereket a társadalomba, akik több évig büntetésüket töltötték és ezáltal kiszakítva éltek a társadalomból. Amennyiben ezt nem tesszük meg, csak újratermeljük a börtönökbe visszatérő, a bűnbe visszaeső embereket.

21.5. Polgári nemzetbiztonsági szolgálatok

A nemzetbiztonsági szolgálatok valóban a nemzet, a magyar emberek biztonságát fogják szolgálni.

- A politikai megrendeléseket, a hatalomnak nem tetsző politikusok és újságírók elleni titkosszolgálati eszközökkel való visszaélést megszüntetjük. A korábbi jogsértéseket kivizsgáljuk, és a politikai felelősöket számonkérjük.
- Megteremtjük az ezen a területen dolgozó állomány egzisztenciális biztonságát, kiszámítható jövőt, stabil szakmai előmeneteli rendszert biztosítunk számukra.
- Újragondoljuk a nemzetbiztonsági feladatköröket, és megvizsgáljuk azoknak a feladatoknak a visszaadását, amelyeket az Orbán-kormány az elmúlt évtizedben elvett tőlük.

- A hatékony feladatellátás érdekében ismét része lesz a magyar nemzetbiztonság az európai biztonságpolitikának, megbízható szakmai partnerek leszünk a nemzetközi palettán, hiszen ma ezen a téren is komolyan elszigetelődött Magyarország.
- Átlátható és számonkérhető irányítási és ellenőrzési rendszert alakítunk ki a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok felett.

21.6. Legyen hivatás a haza szolgálata!

Méltó megbecsülést kívánunk biztosítani az összes testület állományának, ennek során pedig nagy hangsúlyt kívánunk fektetni a szociális gondoskodásra, a korszerű munkakörülmények biztosítására, a kiszámíthatóságra, magyarán arra, hogy ez a pálya újból egy vonzó és életre szóló hivatás legyen.

Csakis akkor tudjuk biztosítani az állam rendjét, és akkor tudjuk megteremteni a mindenki számára érezhető közbiztonságot, ha az ezen a területen dolgozó emberek méltó körülmények között, tisztességes bérért és legfőképpen kiszámítható módon gyakorolhatják hivatásukat.

A hivatásos állomány tagjai nap mint nap teszik a kötelességüket, esküjükben tett fogadalom alapján vállalják a veszélyt, ha kell, életük kockáztatásával is védik az embereket. Célunk, hogy visszaállítsuk az elmúlt évek alatt kiszolgáltatottá vált hivatásos és a rendvédelmi igazgatásban, valamint a tűzoltóságnál szolgálatot teljesítő állomány becsületét, megbecsültségét és hivatástudatát.

A Demokratikus Koalíció Árnycormányzata elkötelezett abban, hogy a rendvédelmi pályát választók erkölcsileg és anyagilag is kiszámítható elismerésben és megbecsülésben részesüljenek. Az új rendvédelmi életpálya deklarált célja a hivatásos állomány megtartása és különleges szolgálatuk megbecsülése.

Visszaadjuk a hivatás erkölcsi és anyagi megbecsülését, hogy ne csak szakma, hanem hivatás legyen a hazát szolgálni. A programmal vissza lehet állítani, hogy a pályaelhagyás helyett a fejlődés, a megbecsülés, a gyarapodás jellemezze a rendészeti pályát.

a) Rendvédelmi és tűzoltó életpályamodell

A rendőrök, a büntetés-végrehajtási szervezet állománya, a tűzoltók, a polgári védelmi szakemberek, a nemzetbiztonsági tisztek és tiszthelyettesek elhivatottságán és szakértelmén múlik, hogy a rendvédelmi szervek miként képesek megbirkózni a biztonságunkat fenyegető, folyamatosan változó kihívásokkal. Ezért a tisztességes szolgálatteljesítési körülmények, valamint a megfelelő anyagi és erkölcsi megbecsülés biztosítása nem csupán az államot terhelő kötelesség, hanem évtizedes adósságunk, valamint kritikus fontosságú társadalmi érdek. Motivált és megbecsült személyi állomány hiányában a rendvédelmi szervek fejlesztésére irányuló erőfeszítések teljesen hiábavalók. Mindez nem képzelhető el európai rendszerű illetményrendezés nélkül.

A területen az Orbán-kormány a legnagyobb adósságot a hivatásos állomány tagjai és a munkájukat segítő rendvédelmi igazgatási alkalmazottak megbecsülése tekintetében halmozta fel. A 2015-ben bevezetett rendvédelmi életpályamodell korántsem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, ugyanis alkalmatlannak bizonyult arra, hogy megfelelő pályaképet adjon a hivatásos állománynak. A kormány még csak kísérletet sem tett arra, hogy a megalkotott illetményrendszer lépést tartson az általános bérszínvonalal, és így biztosítsa a szolgálatellátás megfelelő egzisztenciális hátterét. A jelenlegi elavult szervezeti struktúra és merev bürokratikus működés mind a vezetőket, mind a beosztottakat gúzsba köti és kiszolgáltatottá teszi. A rendvédelmi szervek állományának tagjai az elégtelen létszám- és feladatelosztás következtében állandó túlszolgálatra kényszerülnek, családi és magánéletük mára szinte tervezhetetlenné vált. A

kialakult helyzet súlyosságát jól mutatja a fluktuáció döbbenetes mértéke, ami a rendőrségtől a nemzetbiztonsági szolgálatokon és a katasztrófavédelmi szerveken át a büntetés-végrehajtásig az egész rendvédelmi ágazat működésének stabilitását súlyosan rontja.

Ezért új életpályamodellt és ennek részeként illetményrendszert alakítunk ki.

- A rendvédelmi és tűzoltó életpályamodell pillérének tekintjük az oktatás-képzés megújítását, korszerű, a mai elvárásoknak megfelelően képzett állomány megalkotását.
- A rendészet területén a legsürgetőbb feladat a személyi állomány egzisztenciális helyzetének és szolgálatellátási feltételeinek azonnali, radikális javítása. A jelenlegi illetményalap 2008 óta 38.650 Ft.
- Az illetményrendszert úgy alakítjuk ki, hogy a jelenleginél jóval nagyobb mértékben ismerje el a veszélyes és megterhelő feladatokat ellátó állomány szolgálatát, és kövesse a bérszínvonal emelkedését.
- Végrehajtjuk ennek megnyugtató és méltó emelését úgy, hogy garantáljuk a költségvetési törvényben szereplő rendvédelmi illetményalap megemelését. A szolgálati időpótléokra jogosultság 5 év korpótléokra jogosító szolgálati idő betöltésétől induljon.
- Megemeljük a cafetéria keretösszegét a szabályok módosításával úgy, hogy az összeget mind a hivatásos, szolgálati jogviszonyban álló állomány lakás-, illetve diákhitel-törlesztésre is felhasználhassa. A kiemelt területi pótlék, valamint a rendvédelmi ágazati pótlék mértékét felülvizsgáljuk.
- Az illetményrendszerrel szemben támasztott további követelmény, hogy ösztönözze a teljesítményt, a fejlődést, a testülethez való lojalitást, és méltányosan ellentételezze a hivatásos szolgálattal szükségszerűen együtt járó alapjogkorlátozásokat és munkajogi kötöttségeket.
- A szolgálati törvénynek biztosítania kell a szolgálatellátás stabilitását. Ennek érdekében egyoldalú döntésen alapuló más beosztásba helyezésre, áthelyezésre, szolgálati helytől vagy beosztástól eltérő szolgálatteljesítésre csak valóban indokolt szervezeti érdekből és a feltétlenül szükséges időtartamig kerülhet sor.
- Az életpályára vonatkozó szabályokat akként kell módosítani, hogy az állomány minden tagja számára ténylegesen nyitott legyen az előmenetel lehetősége az előre meghatározott objektív követelmények teljesítése révén. A vezetői beosztások betöltése kötelezően csak pályázat útján legyen lehetséges. A hivatásos állomány rendfokozatának tiszteletét, a szolgálati idővel, a szakmai végzettséggel és a beosztással történő összhangját vissza kell állítani.

b) A rendészeti igazgatásban dolgozók helyzetének rendezése

Az Orbán-kormány méltatlan helyzetbe hozta a rendészeti igazgatásban dolgozó magyar embereket. Ők a területen dolgozó állomány nagyjából negyed részét teszik ki. Ők azok, akik semmilyen plusz jövedelmet nem kaptak az elmúlt időszakban. A RIASZ-osok és a munkavállalók általában a rendszer igazgatási hátterét adják, ők felelnek a pénzügyi, az informatikai és a technikai feladatokért is. Bár fegyvert nem viselnek, rájuk is szigorú szabályok vonatkoznak, véleménynyilvánítási jogukat is korlátozhatják. Mivel a rendvédelmi igazgatásban dolgozók tevékenysége sok esetben nem különül el teljesen a hivatásosoktól, előfordulhat az a helyzet, hogy ugyanabban az irodában dolgoznak, viszont egyiküknek rendezték a bérét, ráadásul korábban hathavi bérnek megfelelő fegyverpénzt is kapott, a másiknak pedig nem jutott semmi. A Kormány nem teremtette meg a fedezetet ezeknek az embereknek a bérfejlesztésére, az orbáni infláció pedig nehéz és kilátástalan helyzetbe sodorta őket.

Ezért a szakszervezetekkel egyeztetve átalakítjuk a rendészeti igazgatási alkalmazottak jogviszonyát, egyensúlyba hozzuk a feladatokat és az anyagi elismerést, a kötelezettséget és a jogokat. Kialakítjuk és rendezzük a RIASZ állományának bértábláját olyan módon, hogy az törvényben garantált módon, kiszámíthatóan kerüljön emelésre.

c) Szociális gondoskodás

Az ágazatban szolgálati feladatukat ellátó embereknek megteremtjük a szociális biztonságot. Ennek alapja a méltó lakhatás biztosítása, ezért rendészeti és tűzoltósági lakásprogramot indítunk. Ennek megteremtése során együttműködünk az önkormányzatokkal.

Az önkormányzatokkal közösen a szükséges mennyiségű, jelenleg üres vagy lakhatatlan lakásokat felújítjuk, és bérbe adjuk a rendészeti és tűzoltó állomány munkatársainak. Figyelembe vesszük, hogy a lakások kiadása az adott területen segítse az ott élők biztonságtudatának növelését. Továbbá kialakítunk egy olyan lakáscélú munkáltatói kölcsön-rendszert, amelynek összege garantált, amiért az Állam kezességet vállal. Bér lakásépítési programot kezdünk, és az állományt sújtó piaci kamat kiváltására államilag támogatott hitelkonstrukció megteremtését kezdeményezzük. Ennek keretében bevezetjük, hogy 15 év után, 5 évenkénti sávozással a tőke egy részét jóváírja az állam.

A rendvédelmi és tűzoltósági dolgozók egészségének javítása érdekében ismét létrehozuk az önálló egészségügyi ellátórendszert, együttműködve a honvédség ellátórendszerével. A megyei, súlyponti kórházakban a rendvédelmi dolgozók ellátása elsőbbséget kell, hogy élvezzen. Egyes egészségügyi ellátásokat térítésmentessé tesszük (fogorvosi, szemészeti ellátás, jogosítványhosszabbítás). Megvizsgáljuk a gyógyszer-támogatás lehetőségét a rendvédelmi területen dolgozók számára.

Bevezetjük a rekreációs szabadságot oly módon, hogy 25 éves szolgálati viszony után 5 évente 2 hónap pihenés – egészségi állapottól függően, lehetőleg gyógyászati intézményben - kerüljön bevezetésre az éves szabadságon felül. Bővítjük a kedvezményes üdülési lehetőségeket bel- és külföldön egyaránt.

Megteremtjük a rendvédelmi egészségkárosodási járadék rendszerének felülvizsgálatát a meglévő tapasztalatok figyelembevételével. Az egészségügyi ellátórendszer szolgáltatásait kiterjesztjük a családtagokra.

A hivatásos szolgálatban töltött életút elismeréseként egy új típusú szolgálati nyugdíjrendszert kell bevezetni, ami adómentes nyugdíjszerű ellátást és nyugdíjas státuszt biztosít. A szolgálati nyugdíjrendszer szerves része lesz a megújítandó hivatásos életpályának, és a korai nyugdíjba vonulás helyett a pályán maradásra fog ösztönözni. A jogosultság kizárólag a hivatásos szolgálatban eltöltött szolgálati időhöz fog kötődni, kizárva a kirívóan fiatal életkorban történő nyugdíjba vonulás lehetőségét, valamint biztosítva a szolgálati nyugdíjrendszer költségvetési finanszírozhatóságát és hosszú távú stabilitását.

Anyagilag és erkölcsileg rehabilitáljuk a méltatlanul meghurcolt szolgálati nyugdíjasokat. A megbecsülést, a gondoskodást az időskorú nyugállományú személyekre is kiterjesztjük, akik több évtizedes becsületos szolgálat után kerültek nyugállományba. Részükre biztosítjuk a gyógyüdülők kedvezményes térítésű igénybevételeének lehetőségét.

d) Partnerség a szakszervezetekkel

A rendészet és a tűzoltóság területén is helyre fogjuk állítani a szakszervezetek megnyirbált jogosítványait. Tekintettel arra, hogy a sztrájk ezen a területen csak rendkívül korlátozott mértékben képzelhető el, az ágazati érdekegyeztetés rendszerében kell garanciát adni az állomány érdekeinek érvényesítésére.

- A valódi érdekképviselői funkció megerősítése érdekében a rendészeti terület jellegzetességére is figyelemmel törvényben kell biztosítani a szakszervezetek függetlenségét és vezetőik védelmét.
- A szakszervezeti jogokat törvényben garantáljuk. Megteremtjük a valós együttműködést a döntés-előkészítésbe történő bevonásukra vonatkozóan.
- A rendvédelmi területek sajátos függelmi helyzete miatt jelen helyzetben nincs lehetőség az ott dolgozókat ért, valós sérelmek látható, megnyugtató kezelésére. Ezért alapvető jogaik védelme érdekében létrehozuk a rendészeti ombudsman intézményét.

V. Európai Magyarország

22. Törvény előtti egyenlőséget!

A 2010-ben hatalomra jutott kurzus azonnal hozzálátott a jogrendszer teljes strukturális átalakításának. Ennek a kizárólagos célja egy olyan jogrendszer megalkotása volt, amely a Fidesz további hatalomban tartását szolgálja.

Az átalakítás mindenekelőtt azzal járt, hogy a jogrendszer elemeinek változtatásából minden, kormánypárton kívüli érintettet kizártak. Az államigazgatás - és konkrét jogi eszközökkel - a jogalkalmazás területéről is igyekeztek minden tőle eltérő felfogást távol tartani, elűzni, kizorítani.

- A fideszes Alaptörvény nem felel meg a minden demokratikus állam alkotmányával szemben fennálló alapvető követelménynek, hogy a nemzet lehető legnagyobb hányadát képviselő politikai erők közötti konszenzuson, így a lehető legszélesebb társadalmi egyetértésen alapuljon. Nem alapvetően a nemzet tagjainak a védelmére nyújt megfelelő garanciákat a közhatalom túlterjeszkedésével szemben. A "gránitszilárdságúnak" hirdetett Alaptörvényt napi kormányzati problémák és pártpolitikai hatalmi célok megoldása érdekében rendszeresen módosították, és ezek a módosítások soha nem az állam működésének demokratizálása irányában történtek.
- A jogalkotás teljes mértékben nélkülözi a társadalmi párbeszédet. A törvényalkotás programja, előkészítése és megalkotása lényegében az Országgyűléstől mint szakmai véleményező, megvitató és előkészítő fórumtól független - olyannyira, hogy még a kormánypárti képviselők sem vesznek ebben tevékenyen részt. A jogszabályalkotás egy elkülönült, a társadalom előtt nem azonosítható szűk kör irányítása alá tartozik.
- A jogalkotás elsődleges célja saját hatalmának fenntartása és egy, a kormánypárttal szoros szövetségben álló szűk üzleti kör közpénzekből, illetve a versenytársak vagyonaiból való gyarapítása.
- Az országgyűlés gyengítésének és háttérbe szorításának oka a nyilvánosság minél hatékonyabb távoltartása és a társadalom számottevő hányadát legitim módon képviselő ellenzék mozgásterének és relevanciájának amortizálása.
- A demokratikus részvétel ellehetetlenítését szolgálja a civil kezdeményezések, így egyebek mellett a népszavazás teljes ellehetetlenítése, a szakmai grémiumok (kamarák), érdekképviseletek (szakszervezetek) elsorvasztása, súlytalanná tétele, a jogi és közigazgatási képzés szoros felügyelet alá vonása, a független média háttérbe szorítása állami eszközökkel.
- Az állami irányítás elsődleges jogi eszközévé a rendeleti jogalkotás lépett, ami lehetőséget teremtett az akár azonnali, visszaélésszerű és kontroll nélküli jogalkotásra. Miközben a kormány atlétikai világbajnokságot szervez, a szomszédban dúló háborút ürügyként használva veszélyhelyzetet hirdet és tart fenn, ezzel lehetővé téve a rendeleti kormányzást, amely egy demokratikus állam megcsúfolása.
- A dömpingszerű jogalkotás még a szakemberek számára is követhetetlen, elemezhetetlen.
- A kormányzati struktúra áttekinthetetlen, a jogalkotás párhözamos hatásköröket és felelősségi viszonyokat teremt, ami lehetetlenné teszi a számonkérhetőséget.
- Az érintettekkel történő előzetes konzultáció, a szakmai és érdekképviseleti szervezetekkel való egyeztetést nélkülöző és a hatástanulmányok nélküli jogi irányítási

eszközök hibái rendre működésük közben ütköznek ki, így a működés közbeni javítgatások még az egyébként szükséges jogszabályok célravezető és hatékony érvényesülését is akadályozza.

- A jogrendszer állandó változása a jogbiztonság ellen hat, annak követése a nemzetgazdaság számára jelentős többletköltséggel jár.
- Az Európai Unióval fennálló jogi természetű viták közvetlen káros hatásai közvetlen gazdasági/pénzügyi természetűként jelentkeznek.
- Figyelemmel arra, hogy a Legfőbb Ügyészséget a kormánypárthoz mindenben a legmesszebbmenőkig lojális legfőbb ügyész vezeti, az ügyészség tevékenysége során gyakran nem a törvények alapján, hanem a kormánypárt politikai és üzleti érdekeit szem előtt tartva jár el.
- A bírói függetlenség ellen folyó támadások politikai nyomás alá helyezik a bírókat, és a bíróságok független, a törvények szerint történő ítélezésével kapcsolatos közbizalom súlyosan romlik.

22.1. A jogállam helyreállítása

Magyarország számára új, a kor követelményeihez igazodó olyan alkotmány elfogadását készítjük elő, amely ideológiai, hitbéli kérdésekben semleges, és amely az államszervezet működésének és az állampolgárok alapvető jogainak a legfontosabb kérdéseit szabályozza. Ennek során minden erőnkkel törekedni fogunk az Országgyűlésben mandátumot szerző pártok közötti, illetőleg a lehető legszélesebb társadalmi konszenzus elérésére. Az alkotmányt a magyar nép népszavazás útján hagyja majd jóvá, és megteremtjük az alkotmány védettségének alkotmányjogi feltételeit. Ez utóbbi azt jelenti, hogy az új alkotmány garanciákat fog tartalmazni arra, hogy a módosítása csak akkor lesz lehetséges, ha (i) az nem napi politikai érdekek, hanem össznemzeti stratégiai okokból válik szükségessé, és (ii) a módosítás is széles körű politikai konszenzust élvez.

- Soha többé nem fordulhat elő, hogy a magyar állam a jogszabályokat valódi társadalmi konzultáció, az érintettek meghallgatása és szempontjaik inkluzív mérlegelése nélkül hozza meg.
- A törvényalkotás során a kormánytöbbség annak tudatában, hogy az ellenzék - számarányának megfelelően - szintén magyar állampolgárok egy csoportját képviseli, meghallgatja az ellenzék javaslatait és érveit, azokra érdemben válaszol, és a társadalom javát szolgáló javaslatokat beépíti saját tervezeteibe.
- A beszédett adók, az Európai Unió támogatásai nem a kormányt, hanem a magyar népet illeti. Éppen ezért a közpénzek felhasználása során a lehető legszigorúbb összeférhetlenségi és átláthatósági szabályokat vezetjük be, a döntéshozatalok előkészítésébe az erre specializált civil szervezeteket ahelyett, hogy kirekesztenénk őket, bevonjuk, tanácsaikat érdemben a legmesszebbmenőkig figyelembe vesszük.
- Az önkéntes jogkövetéshez sok egyéb mellett szükséges az is, hogy a jog mindenki számára hozzáférhető és érthető legyen nem csupán a jogi szakma művelői, hanem az egész nemzet számára. Így véget vetünk annak a „salátatörvény”-nek nevezett gyakorlatnak, amikor a legkülönbélebb jogterületekhez tartozó szabályozást az Országgyűlés egy, az adott jogterülethez nem tartozó törvénybe iktatja. Ehelyett a szükséges törvénymódosításokat ahhoz a törvényhez fogadjuk el, amely az adott kérdést szabályozza.

22.2. Az igazságszolgáltatás függetlenségének helyreállítása

A bíróságok működése kulcsfontosságú a magyar állampolgárok számára, hiszen a bíróságok döntenek az állampolgárok egymás közötti, és a különböző szervezetekkel szembeni – benne az állami szervezetekkel szembeni – vitákról.

- Abból kiindulva, hogy a bíróság ítélezését igénybe vevő állampolgárok és szervezetek számára az elsőfokú bíróságok éppen olyan fontosak, mint a fellebbviteli bíróságok, véget vetünk a bírók javadalmazásában eddig követett gyakorlatnak, hogy az elsőfokú bíróságok bírói alacsonyabb jövedelemben részesülnek, mint a fellebbviteli bíróságok bírói, ezzel egyidejűleg a bírók fizetését a miniszteri fizetések szintjére emeljük.
- A bíróságok feletti kormányzati befolyást lehetővé tevő Országos Bírósági Hivatalt megszüntetjük, a bíróságokat a bírók által megválasztott testület irányítása alá helyezzük.
- Az igazságszolgáltatásnak gyorsan kell reagálnia a törvénytelen cselekedetekre. Az igazságszolgáltatásba vetett hit súlyos károkat szenved akkor, amikor jogerős ítéletek egy-egy, a nemzetet felkavaró súlyos bűncselekmény esetében csak hosszú évek elteltével születnek meg. Az igazságszolgáltatás iránti bizalom növelése érdekében célul tűzzük ki, hogy a bírók a rájuk bízott peres ügyeket észszerű idő alatt, eredményesen zárják le.
- A bírói függetlenség iránti közbizalom növelése és a bíraskodás manipulálásának a megelőzése érdekében a bíróságok elé kerülő ügyek elektronikusan és véletlenszerűen kerülnek szignálásra. A számítógépes program kizárólag a bírók leterheltségét veszik figyelembe a szignálás során.
- Az ügyészséget mentesítjük mindenfajta pártbefolyás alól és biztosítjuk, hogy az ügyészség munkája törvényes, megalapozott és szakszerű legyen. Ennek megerősítése és garantálása érdekében az új kormány egyik első intézkedése az lesz, hogy Magyarország belép az Európai Ügyészségbe.
- A bírói függetlenséget ért sorozatos támadások súlyos veszélybe sodorták a független ítélezésbe vetett hitet. Az a paradox helyzet állt elő, hogy amíg a bizalom helyreállítása sem jöhet létre egyik napról a másikra - így hosszú évek bizalomerősítő, a függetlenség garanciáit növelő intézkedések sokaságára van szükség -, addig a közfigyelem középpontjában álló ügyekben a közbizalom helyreállítása nem várhat. Magyarország elsőrendű érdeke, hogy a bírói ítéletekhez fűződő bizalom teljes egészében fennálljon. Ennek érdekében az ügyek azon csoportjára, amelyek tekintetében az állampolgárok bizalma nagyon is érthető módon roppant meg, így a korrupciós bűncselekmények, a hivatali bűncselekmények, valamint a vagyoni elleni bűncselekmények közül a hűtlen kezelés és a hanyag kezelés bűncselekmények esetében több európai tagállam mintájára visszaadjuk az igazságszolgáltatás alapvető elemének, a „bűnös-nem bűnös” kérdése eldöntésének a jogát a magyar állampolgároknak. Amikor egy ország állampolgárai közül kiválasztott testület dönt a bűnösség vagy ártatlanság kérdéseiről, azt esküdtbíráskodásnak nevezik, amelynek vannak magyar hagyományai is, és számos európai uniós országban is alkalmazzák.
- Megítélésünk szerint - kivált a bűnszövetségben elkövetett „maffia”-jellegű bűncselekmények esetében - nagyobb érdek fűződik a bűncselekmény-sorozat teljes mélységben történő felderítéséhez és bizonyításához, mint minden egyes szereplő elítéléséhez. Annál is inkább valljuk ezt az álláspontot, mert egy-egy bűnszervezet teljes mértékben történő felszámolása híján egy-egy közreműködő megbüntetése nem számolja fel a bűnszervezetet, holott a bűnszervezetek felszámolása kiemelt társadalmi célkitűzés lenne. Amennyiben ennek eléréséhez szükséges, készek vagyunk elfogadni azt is, hogy egy-egy kisebb befolyással rendelkező elkövető tettei egy részéért nem fog felelni. Ezért a jelenlegi nyomozási alku intézményét a valódi vádalku intézményével váltjuk fel

annak érdekében, hogy a bűnszervezetek által elkövetett bűncselekmények felderítése esetén a bűnszervezet „fejét” legyünk képesek bíró elé vinni. Hasonlóképpen, a vádalku intézményét fel kell használni annak érdekében is, hogy a bűncselekménnyel kapcsolatban keletkezett károk – mind a sértetteknek okozott, mind a közösségi károk – lehetőleg hiánytalanul megtérüljenek. Megerősítjük a tanúvédelmet, így a visszaélést feltáró személyek védelmét is.

- Megkeressük annak a módját, hogy a politikailag motivált perek áldozatai megfelelő kárpótlásban részesüljenek.

22.3. Tisztességes végrehajtás

A végrehajtás minden országban és minden korban mély érzelmeket felkavaró jogintézmény. A végrehajtás szabályainak a kialakítása során az államnak még az átlagosat is meghaladó figyelmet kell fordítania arra, hogy a végrehajtók pártatlanságával, szakmai és erkölcsi integritásával kapcsolatban a legcsekélyebb kétely se merülhessen fel. A napi hírekből mindannyian tudjuk, hogy a mai magyar állam a végrehajtást kiszolgáltatta egy jól körülhatárolható bűnözői körnek, aminek következtében a végrehajtói karral szembeni bizalmatlanság Magyarországon soha nem látott mélységbe zuhant.

- A végrehajtás, hasonlóan a nyomozáshoz, az ítélkezéshez és a büntetés-végrehajtáshoz, az állam jogszabályainak érvényesülését szolgáló intézményrendszer része, tehát alapvetően állami feladat. A bírói ítéletek végrehajtása korábban állami feladat volt, a rendszerváltást követően a végrehajtást is privatizálták. A kialakult helyzetben a bírói ítéletek végrehajtásának intézményrendszerét újra kell gondolni, ennek során a két fő célkitűzés a bizalom helyreállítása és a hatékonyság legyen.
- A végrehajtás ismét állami feladat lesz, a bíróságokhoz rendelt végrehajtóirodák feladata lesz a végrehajtás foganatosítása. A végrehajtás részletes szabályainak a kialakítása során fokozott figyelmet fogunk fordítani arra, hogy a visszaéléseknek elejét vegyünk, ugyanakkor kielégítsük azt a mind hitelezői, mind adósi érdeket, hogy a végrehajtás alá vett vagyontárgyak értékesítése során a piaci árat ériék el. A visszaélések megelőzését fogja szolgálni a végrehajtó kijelölése során szintén alkalmazott automatikus ügyiratszignálás.

22.4. A dolgozók védelme

A dolgozók munkajogi védelme a mögöttünk álló időszakban drámaian romlott. A kormány gazdaságpolitikájának központi eleme a minél olcsóbb és kiszolgáltatottabb munkaerő, a gazdasági kiszolgáltatottságon és az érdekképviseltek tönkretételén túl a törvények egyre több joguktól fosztották meg a dolgozókat. A dolgozók azokban az esetekben is, amikor még megrendült helyzetükben is törvényellenes, igazságtalan és méltatlan helyzetbe kerültek, védelem nélkül maradtak, kényére-kedvére kiszolgáltatva munkaadóik döntésének.

Ezen a helyzeten gyökeresen változtatni kell, a dolgozók intézményes jogvédelmét meg kell teremtenünk, illetve alapvetően meg kell erősítenünk. Ebből a célból a szakszervezeteket széles körű jogosítványokkal és az ehhez szükséges forrásokkal látjuk el. A szakszervezetek jogosítványt kapnak arra, hogy elláthassák a dolgozók jogi és más természetű érdekvédelmét a munkáltatókkal szembeni vitájukban, és szükség esetén bíróság előtt is képviselhessék tagjaikat.

23. Az emberek államát!

23.1. Átlátható kormányzás

Az állam működésével kapcsolatos adatok nyilvánossága alapvető közérdek, amely nemcsak a polgárok ellenőrzését biztosítja a közügyek felett, de a közhatalom jó működésének is alapvető garanciája.

- Ennek megfelelően olyan új átláthatósági törvényt és kormányzati eljárásrendet alkotunk, amely széleskörűen tartalmazza a mérlegelés nélkül nyilvánosságra hozandó, illetve a kérésre kiadandó információk és dokumentumok körét, és egyértelmű és nyilvános szabályokat alkotunk az ezenfelüli adatok megismerhetőségének korlátaira. Civil szervezetek részvételével monitorbizottságot állítunk fel az adatnyilvánossággal kapcsolatos folyamatok áttekintésére és az ajánlások megfogalmazására.
- Kérjük Magyarországot ismételt csatlakozását az Open Government Partnership kezdeményezéshez, és maradéktalanul végrehajtjuk annak elvárásait és a részvételből fakadó kötelezettségeket.
- A jogalkotás során a transzparencia a nemzetközi világban ismert legszigorúbb követelményeit vezetjük be. Az állami döntések megalapozását szolgáló adatok joggal képezik a közvélemény érdeklődését. Éppen ezért az állam döntéseit megalapozó adatokat, előkészítő iratokat erre vonatkozó kérés esetén az igénylő rendelkezésére kell bocsátani. Az állami élet számonkérhetősége és átláthatósága érdekében a nép által nem közvetlenül választott állami vezetők mentelmi jogát megszüntetjük.
- Véget vetünk a következmények nélküli hazudozás korának! Nem elégszünk meg az igazmondás ígéretével, hanem bűncselekménnyé nyilvánítjuk, ha hivatalos ügyben – legyen állami szerveknek szóló beszámoló, egészben vagy részben közpénzből fenntartott szervezetek működésével kapcsolatos beszámoló, önkormányzat vagy országgyűlés előtt tett nyilatkozat - bárki a magyar állami élet működésével kapcsolatosan valótlan állít vagy valami adatot elhallgat. A bűncselekmény minősített, tehát súlyosabban büntetendő esetét fogja képezni, ha az elkövető közbizalom megnyilvánulása, azaz választás útján folytatja tevékenységét.
- A kiüresített parlamenti vizsgálóbizottságok tekintélyét helyreállítjuk! A parlamenti vizsgálóbizottságok ülésére történő meghívás esetére a bírósági tárgyalásra vonatkozó idézés jogkövetkezményeit fogjuk alkalmazni. (Pénzbírság, elővezetés.) Minden ellenzéki képviselőcsoportnak ülészakonként egy alkalommal jogában áll egy olyan vizsgálóbizottság felállítására javaslatot tenni, amelyet kötelező létrehozni, és amely az ülésen megjelent képviselők létszámára tekintet nélkül határozatképes. Ezzel a javaslattal lehetetlenné tesszük a mindenkori kormánypártok számára, hogy többségükkel visszaélve minden ellenzéki vizsgálóbizottság felállítását és működését megakadályozzák.
- Az állami szervekhez forduló állampolgárnak és szervezeteknek egyre gyakoribb és keserűbb tapasztalata – legyen szó adózási, szociális, ingatlan-, föld- vagy menekültügyi, közlekedési és környezetvédelmi ügyekről -, hogy az adott államigazgatási szerv saját belső szempontjai az ügyintézés során megelőzik a hozzájuk fordulókat. Az állami szervek elsőrendű feladata lesz, hogy a jogszabályok keretei között hathatósan segítsék a hozzájuk fordulókat. Éppen ezért intézményi keretet adunk annak a törekvésünknek, hogy a „hivatal packázása” néven elharapózott jelenséget legyőzzük.
- A hivatalok vezetőinek személyes értékelése során kiemelkedő szempont lesz, hogy a vezetésére bízott hivatal mennyire hatékonyan szolgálja ki a hozzá fordulókat, velük szemben szükség esetén büntetéseket vezetünk be, és külön ombudsmani hivatalt állítunk

fel az állami hivatalok működésével szembeni panaszok kivizsgálására és arra, hogy javaslatot tegyen a jogos panasszal érintett állampolgár vagy szervezet igényének a kielégítésére.

23.2. A civil szféra szabadságának helyreállítása²

Az Árnýékkormány, majd a megalakuló szociáldemokrata kormány a civil szektort mindenkor autonóm partnerként kezeli, elismeri annak a közjó érdekében végzett tevékenységét, támaszkodik közreműködésére, és együttműködik vele az ország fejlődése érdekében.

Az Árnýékkormány, majd a megalakuló szociáldemokrata kormány elismeri, hogy a civil szervezetek mindehhez az alábbi fő funkciók ellátásával járulnak hozzá:

- szerződéses alapon részt vesznek a közszolgáltatások biztosításában, hozzájárulnak a közfeladatok ellátásához, hiányzó szükségleteket tárnak fel és kezelnek;
- civil kontrollt gyakorolnak a közhatalom szervei felett, részt vesznek a közpolitikai irányvonalak kialakításában, képviselik és védik az állampolgárok számára fontos ügyeket;
- szervezik az állampolgárok közösségi-közéleti tevékenységét.

Az Árnýékkormány, majd a megalakuló szociáldemokrata kormány elismeri és tiszteletben tartja a civil szektor függetlenségét.

Ennek érdekében hatályon kívül helyezzük a civil szervezetek munkáját korlátozó törvényeket (Például a "Stop Soros" törvényt, a "közéletet befolyásoló szervezetekről szóló" törvényt), és a civil szervezetek bevonásával a nemzetközi szerződések és jó gyakorlatok figyelembevételével új civil kódexet alkotunk. A jogalkotás keretében törekszünk az egyesülési szabadság minél szélesebb érvényesítésére és az adminisztrációs terhek csökkentésére.

A közmédia feladatává tesszük a civil szervezetek és munkájuk bemutatását, szem előtt tartva a kiegyensúlyozott tájékoztatást. A civil szervezetekkel közösen, állami finanszírozásban kampányt indítunk a civil társadalom bemutatására, a társadalmi részvétel és az önkéntesség népszerűsítésére.

23.3. Közvetlen részvétel a döntésekben

A jogalkotási törvény módosításával erősítjük és átláthatóvá tesszük a társadalmi egyeztetésre vonatkozó szabályokat, és tényleges jogkövetkezményt fűzünk a jogalkotás elmaradásához.

- A jogszabályok indoklásának kötelező részévé tesszük a civil egyeztetés eredményeinek rögzítését. A fontosabb stratégiák, politikák, tervek megalkotása előtt nyilvánosan elérhető egyeztetési tervet készítünk, amely rögzíti a civil részvétel módját és lehetőségeit, beleértve a beérkező véleményekre adott visszajelzést is. A kormányzati stratégiai döntések kötelező eleme lesz a terv végrehajtása és a társadalmi egyeztetések értékelése. Olyan monitoringrendszert vezetünk be, amelyen keresztül a polgárok, a civil szervezetek és a nyilvánosság számára folyamatosan követhetőek lesznek a készülő jogszabályok, ezek állapota, a társadalmi egyeztetés folyamata, határidői és eredményei.
- Létrehozuk a helyi egyeztetési folyamatok kötelező rendszerét, amely biztosítja a helyi közösségek részvételét az őket érintő folyamatokban, és kormányzati eszközökkel

² A program a Civilizáció Koalíció 13+1 pontja (Civil Minimum) alapján, annak alapelveit figyelembe véve készült.

támogatjuk a helyi részvétel, a közösségi gyűlések, közösségi tervezési módszerek beépítését a döntéshozatali folyamatokba.

- Minden olyan beruházás esetén, amely a környezeti elemekre (föld, levegő, talaj, víz, élővilág, táj) jelentős hatással van, kötelezően tájékoztatni kell az érintett lakosságot és lehetővé kell tenni, hogy a lakosság szabadon elmondhassa a véleményét a beruházással kapcsolatban. Ennek érdekében új szabályozást dolgozunk ki, amely részletesen meghatározza a tájékoztatás kritériumait, illetve a kötelező előzetes egyeztetés módjait. Meg kell vizsgálni továbbá, hogy milyen típusú és méretű beruházásoknál legyen kötelező a népszavazás kiírása.
- Helyi és országos kísérleti programokat indítunk az e-demokrácia elterjesztésére, az új eszközökkel segített társadalmi párbeszéd csatornáinak kifejlesztésére.
- Az európai uniós programok tervezése során formális társadalmi egyeztetés helyett olyan többcsatornás, nyilvános és átlátható egyeztetési rendszert építünk ki, ahol a programok alapításában, a civil szervezetek, a tudományos világ és az érintett polgárok számára is lehetővé tesszük az érdemi beleszólást a programok kialakítására. Az uniós programok monitoringbizottságaiban átlátható kiválasztási elvek alapján biztosítjuk a civil szervezetek és az érintett közösségek részvételét.

23.4. Átláthatóság és elszámoltathatóság a civil szervezetek támogatásában

A közfeladatok ellátása, az ezzel kapcsolatos feladatellátási szerződések megkötése során érvényesítjük a nyílt verseny és a szektorsemlegesség elvét. Megszüntetjük a civil szervezetek hátrányos megkülönböztetését a közfeladatok ellátásának finanszírozásban, többek között az oktatás és a szociális ellátások területén. Az uniós és hazai pályázatok kiírása és elbírálása esetén is érvényesítjük a szektorsemlegesség elvét, és megszüntetjük a civil szervezetek közötti politikai alapú különbségtételt. Hosszú távon kiszámítható modellt hozunk létre a feladatellátás finanszírozására.

A Nemzeti Együttműködési Alap és a hasonló, civil szervezeti támogatások rendszerét új Civil Alapprogrammal váltjuk fel. Az alapprogram vezetői testületeiben biztosítjuk a civil szervezetek többségi részvételét. A civil kontroll elősegítése érdekében a civil szervezetek számára juttatott minden kormányzati támogatás adatát közérdekű adatnak minősítjük, és a legszélesebb körben nyilvánosságra hozzuk.

Úgy határozzuk meg az Alapprogram testületeinek delegálási rendjét, hogy ezek valóban a civil szféra egészét képviseljék, és hogy megfelelő garanciák legyenek az összeférhetlenségek elkerülésére. Szükséges az Alapprogram decentralizálása, és szakmai/ágazati kollégiumok létrehozása is. A rendszerben lehetővé tesszük a kisebbségi csoportokat képviselő, számukra szolgáltatást nyújtó szervezetek külön támogatását. Garanciákat építünk be a főváros/nagyvárosok és a többi település közötti arányok megtartására.

Szükség van hatékony panaszkezelési mechanizmus felállítására, hogy a vitatott eljárásokkal szemben legyen jogorvoslat, illetve a kritikus kérdéseket feltáró jelzőrendszer.

A civil rendszer önállóságának egyik garanciája, ha forrásainak jelentős része közvetlenül a polgároktól és a piaci szereplőktől érkezik. Ezért támogatjuk az egyéni és vállalati adakozókedvet ösztönző eszközöket. Ugyanakkor olyan rendszerre van szükség, amely a valóban közcélú adományokat támogatja, és nem nyújt lehetőséget az adóelkerülésre vagy befolyásvásárlásra. Ennek megfelelően a civil szervezetekkel közös javaslatot dolgozunk ki az SZJA 1+1% rendszer átalakítására. Megfontolandó az adománygyűjtő alapítványok, mint új jogi forma megteremtése.

23.5. A sajtó és a nyilvánosság szabadsága

A szociáldemokrata árnyékkormány meggyőződése, hogy jól működő demokrácia nem létezhet szabad sajtó, pártatlan köztájékoztatás nélkül.

Éppen ezért a szociáldemokrata kormány olyan tiszta és egyszerű, transzparens és önszabályozó médiarendszert hoz létre, ahol egyértelműen és jogszabály adta keretek között különül el egymástól az állami és a magán média, az előbbi ellátja a pártatlan és sokszínű köztájékoztatás megvalósításához szükséges feladatokat, az utóbbi pedig átlátható tulajdonosi szerkezetben, a tisztességes piaci verseny és a médiaetika normáit betartva működik.

- Új médiatörvény alkotunk, amely a sajtószabadságot védi, elsősorban a mindenkori hatalom túlkapásaival, másodsorban a hír- és véleménymonopóliumokat létrehozó piaci szereplőkkel szemben. A szabályozás eszközeivel olyan közeget és helyzetet kell teremteni a médiában, hogy annak részvevői semmilyen központi, kormányzati nyomásnak ne legyenek kitéve.
- Új intézményrendszert hozunk létre a jelenlegi Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság helyett. Az újjászervezett médiahatóság hatóságot úgy alkotjuk meg, hogy elkerülhető legyen a kézi vezérlés, a közvetlen politikai irányítás.
- Újjászervezzük a közszolgálati médiát, a pártatlanság és szakmai függetlenség biztosításával úgy, hogy a finanszírozást is új, átlátható alapokra helyezzük, és megszüntetjük a homályos háttérű külső vállalkozókkal végeztetett feladatok rendszerét. A közszolgálati média fő feladatává a pártatlan tájékoztatást, és a kulturális tartalmak közvetítését tesszük.
- A közszolgálati műsorszolgáltatás feladatait törvényi szinten kell szabályozni, világosan meghatározva a közszolgálati műsorszolgáltatók szerepét, küldetését és felelősségi körét úgy, hogy a szerkesztői függetlenség ne szenvedjen csorbát.
- A közszolgálati műsorszolgáltatók (beleértve a helyi és közösségi közszolgálatot is) függetlenségét a megfelelő finanszírozás erősíti. Ezzel együtt nem megengedhető, hogy a közszolgálati műsorszolgáltatás finanszírozása a közérdeket sértő mértékben legyen hatással a piaci verseny kimenetelére.
- Helyre kell állítani a Magyar Távirati Iroda önállóságát és egy megfelelő állománnyal rendelkező, független hírügynökséget kell létrehozni a jelenleg működő torzó helyén. Az MTI-hírszolgáltatást felül kell vizsgálni annak érdekében, hogy az ingyenesen szolgáltatott tartalom a legszükségesebbre korlátozódjon, s hogy az új struktúra megfeleljen az Európai Unió érvényes versenyszabályainak. Ez nem zárja ki azt, hogy az állami pénzből fenntartott közrádió és köztelevízió továbbra is ingyenesen jusson hozzá az MTI közszolgálati híryanagához.
- Vissza kell adni a regionális médiumok elveszett presztizsét és szerepét. Biztosítani kell keltetni azok függetlenségét, kiegyensúlyozottságát, hogy ne kerülhessen olyan politikai befolyás alá, mint amit az utóbbi években kénytelen volt elszenvedni.
- Az állam és az állami tulajdonú cégek valóban közérdekű hirdetéseit, és az uniós pályázatokkal kapcsolatos hirdetéseket, transzparens módon, normatív szabályok alapján tesszük közzé a különböző piaci és közszolgálati média felületeken.

24. Magyarország a hazánk, Európa az otthonunk!

Magyarország majdnem két évtizede tagja az Európai Uniónak. Csatlakozásunk egy ezeréves erőfeszítés beteljesülése volt. 2004-ben joggal bízhattunk abban, hogy az 1989-es rendszerváltás terveit az EU-tagság teljesíti majd be. A folyamatosan fenyegető, mindent felülíró katonai szembenállás helyett békét és biztonságot, a jobboldali, majd a kommunista diktatúra helyett demokráciát, vasfüggöny helyett határok nélküli szabadságot, az elmaradottság és a leszakadás helyett fokozatos, de biztos felemelkedést, növekvő jólétet, infláció helyett gazdasági és pénzügyi stabilitást akartunk - és akarunk ma is. A kilencvenes és kétezres években Magyarország - mindenki által elismert módon - Kelet-Közép-Európa békés fordulatának élharcosa volt. Minden gond és nehézség ellenére sikerült elfoglalnia azt a helyet az Unióban, amelyre történelme, kultúrája, lakóinak tehetsége és szorgalma feljogosította. Magyarország Európa egyik nagy ígérete volt.

2010 után azonban az ország súlyosan utat tévesztett. A velünk együtt indult szomszédaink sorra hagyják le a narancsos maffia béklyójában vergődő magyar gazdaságot. Ugyanilyen súlyos jel az, ahogy a magyar kormány páriává vált, és teljesen magára maradt az EU-n belül és a NATO-ban is.

A közelmúltban bennünket ért válságokra - a 2008-as pénzügyi és gazdasági krízisre, a COVID-járványra, az Ukrajna elleni aljas orosz támadásra - az Európai Unió a magyar kormánnyal teljesen ellentétes módon, közös erővel válaszolt. Erősítette a gazdasági együttműködést, példátlan méretű közös beruházási programot indított, amelyet - a szolidaritás soha nem látott kifejeződéséeként - az Európai Unió közös költségvetése finanszírozott. Egyúttal pedig hozzájárított a közös védelempolitika sok évtizedes tervének valóra váltásához. A magyar kormány mindebből nem kért. Az ellenkező irányba haladt és halad továbbra is, és tengelyt akasztott mindenben, mindenkivel. Egyértelmű: Magyarország mélyülő válságának ez a legfőbb oka.

Éppen ezért a kilábalás kulcsa nem lehet más, mint az újrakezdés és a visszatérés Európához. Ha Magyarország ma folyamodna uniós tagságért, bizonyosan nem vennék fel a közösségbe. A feladat nem kevesebb, mint újratemetni a magyar demokráciát, a jogállamot, a Köztársaságot, a társadalmi szolidaritást, a jóléti államot. Eközben pedig újra kell gondolni minden kormányzati politikát, a gazdaság és a társadalom egész működését. A megoldás nem lehet a múlt másolása. 2010 óta a világ teljesen megváltozott körülöttünk. Új problémákra új gyógyírt kell találnunk - kéz a kézben a polgárokkal, a civil szervezetekkel, a gazdaság, a munkavállalók és a tudományos élet képviselőivel - és az Európai Unióval.

24.1. Magyaraként az Európai Unióban

Az Orbán-rezsim az EU intézményeiben rendszeresen a magyar polgárok akaratával, nemzeti érdekeinkkel szemben a FIDESZ hatalmának fenntartásáért, vezető politikusainak zsebére dolgozik. Ennek következményeként áll a kormány több mint egy évtizede folyamatos vitában az EU-val, rombolva az ország nemzetközi tekintélyét. Ezért van az, hogy a magyar polgárok, intézmények, cégek, civil szervezetek évek óta nem jutnak hozzá a Magyarország fejlődését segíteni hivatott uniós forrásokhoz. Mindeközben a kormány az uniós ügyekről a közvéleményt egyáltalán nem tájékoztatja, helyette hazug EU-ellenes propagandát folytat közpénzből, és manipulatív állításokkal igyekszik elterelni a figyelmet sorozatos kudarcairól, uniós politizálása eredménytelenségéről.

- A magyar-EU kapcsolatokat ezért teljesen új alapokra helyezzük. A magyar kormány ellen az EU-ban folyó jogi eljárásokban feltárt problémákat rövid határidővel, kivétel nélkül rendezzük, és visszaszerezzük a Magyarországnak járó uniós forrásokat .
- Az EU-intézményekben képviselt magyar álláspontot a polgárok számára átlátható, számonkérhető módon fogjuk meghatározni. Gondoskodunk arról, hogy - az

Országgyűlésben és azon kívül – a parlamenti pártok, a gazdasági szereplők, a civil szféra és a sajtó, a nyilvánosság is pontos és hiteles tájékoztatást kapjanak. Az EU-ban való részvételünkre vonatkozó közérdekű információk közzétételéről visszamenőleg is gondoskodunk, különös tekintettel a jogállami feltételeességi eljárásra, hogy pontosan kiderüljön, kik viselik a felelősséget az EU-források visszatartása miatt az országot ért sokmilliárdos károkért.

- A folyamatos konfrontáció helyett a kölcsönös bizalomra és a folyamatos együttműködésre helyezük a hangsúlyt, így érve el, hogy a magyar szempontok mindenkor beépüljenek az Unió közös döntéseibe. Ennek során nem felejtjük el, hogy az Európai Unió erősödése, hatékony nemzetközi fellépése, a belső piac hatékony működése, a polgárok, áruk és szolgáltatások szabad mozgása, az alapvető jogok és értékek garantálása legalapvetőbb nemzeti érdekeink közé tartoznak.
- A kétoldalú kapcsolatainkban is helyreállítjuk Magyarország tekintélyét. Az EU-tagállamokkal az elmúlt évek során felhalmozott konfliktusokat a kölcsönös érdekek figyelembevételével rendezzük. Az orbáni politika elvtelen képvisellete nyomán hiteltelenné vált diplomatákat, tisztviselőket az uniós képviselünket ellátó intézményekből, diplomáciai képviselleteinkről visszahívjuk. Magyarország nevében csakis tisztességes, hozzáértő, az Orbán-rezsim szolgálatában nem kompromittálódott szakemberek vehetnek részt.

24.2. Szociális Európa

A fenntartható gazdaságra való átállás és a digitális forradalom jelentette kihívás nem tiszteli az országhatárokat. Magyarország is csak az európai nemzetekkel közösen birkózhat meg velük, és ragadhatja meg a kínálkozó lehetőségeket. De a közös európai fellépés csak akkor lehet sikeres, ha az Unió által közös célként definiált szociális jogok maradéktalanul megvalósulnak. Az Orbán-rezsim által porig rombolt társadalmi igazságosság helyreállítása, a polgárok életkörülményeinek javítása ezért európai politikánknak is középpontjában áll.

- Az európai gazdasági és társadalmi fejlődés jótékony hatásaiból minden polgárnak részesednie kell. Alapvető célunk, hogy mindenki méltó és biztonságos életet élhessen, mindenki kapjon lehetőséget tehetsége kibontakoztatásához, és szabadon választhassa meg, miként kíván élni. Ehhez mindenekelőtt minőségi munkahelyekre van szükség. Az alacsony bérekre, alacsony vállalati adókra, az alacsony hozzáadott értékű és környezetszennyező termelésre épülő orbáni gazdaságpolitika ideje véglegesen lejárt. Helyette a modern termelési módszerekre, a digitális technológiákra, a környezetkímélő, körkörös gazdaságra épülő ipari és szolgáltatási ágakra kell alapoznunk. A mezőgazdaságot pedig – éppen a termelők érdekében is – összhangba kell hoznunk a természettel.
- Visszatérünk a szociális piacgazdaság európai modelljéhez. Az európai unió támogatásait felhasználva új pályára állítjuk a gazdaságot, megfékezzük az inflációt, bevezetjük az eurót, és megóvjuk a bérek, nyugdíjak vásárlóerejét. A magyar munkajogot összhangba hozzuk az európai szabályokkal és a legjobb gyakorlatokkal.
- Helyreállítjuk a munkavállalók megbecsülését, a dolgozókat védő törvényeket, erősítjük a szakszervezeti jogokat, ösztönözzük és kiterjesztjük a kollektív bérmegállapodások rendszerét. Figyelmet fordítunk arra, hogy a digitális platformok által foglalkoztatott munkavállalók, illetve a tartós ápolási-gondozási munkát végzők is részesedjenek a minden dolgozót megillető jogokból, és ne válhassanak új típusú, korlátlan kizsákmányolás áldozatává.

- Magyarországon is bevezetjük az európainimimálbér-rendszert, folyamatosan nyomon követjük, hogy milyen hatásai vannak az európainimimálbér-szabályozásnak, és szükség esetén kezdeményezzük továbbfejlesztését.
- Megkezdjük az európai minimális nyugdíjat és gyermekellátást garantáló uniós szabályozás kidolgozását.
- Helyreállítjuk a közteherviselést, megfékezzük az igazságtalan jövedelmi egyenlőtlenségeket, felszámoljuk a nők és a férfiak fizetése közötti különbségeket. A munka világában és a mindennapi életben megszüntetjük a diszkrimináció minden formáját. Megóvjuk a gazdaságilag és szociálisan gyengébb helyzetben lévőket, és a kiszolgáltatott, sérülékeny csoportokat. Javítjuk a munka és a magánélet közötti egyensúlyt. A digitális térben megóvjuk a privát szférát, a felhasználók jogait, fellépünk a digitális bűnözés és a fiatalok számára leselkedő internetes veszélyek ellen.
- Az EU támogatásainak segítségével megállítjuk az egészségügy, az oktatás és a szociális rendszer zuhanását.
- Az európai joggal összhangban helyreállítjuk az oktatás és a tudományos élet szabadságát, hogy az oktatók és a hallgatók is élhessenek az európai együttműködési programok által kínált minden lehetőséggel. Gondoskodunk róla, hogy a magyar diákok újra korszerű, a világra nyitott oktatást kaphassanak. Az EU törekvéseivel összhangban növeljük a külföldi rész képzési lehetőségeket a szakképzésben is, és javítjuk a szakképesítések tagállamok közötti kölcsönös elismerését.
- Az Unió legjobb gyakorlataival összhangban, az Európai Szociális Alap, az RRF és a SURE felhasználásával helyreállítjuk a korszerű foglalkoztatáspolitikai rendszerét. A munkanélkülieknek hosszabb ideig tartó védelmet, a közmunka lehetősége mellé szakmai továbbképzést adunk, hogy minél többen visszatáljanak az elsődleges munkaerőpiacra.
- Magyarországon is bevezetjük az Európai Gyermekgaranciát és kiterjesztjük az Ifjúsági Garanciát, hogy társadalmi helyzetétől függetlenül minden gyermek és minden fiatal megfelelő szociális ellátásban és védelemben részesüljön, valamint sikerrel végezhesse iskolai tanulmányait, majd a közép- vagy felsőfokú szakképzést.

24.3. Visszaszerezzük az uniós forrásokat a magyar polgároknak

Magyarország az Európai Unió tagjaként hozzájárul az Unió költségvetéséhez – ugyanakkor onnan ennél jóval nagyobb értékű pénzügyi támogatást kap. Minden magyar polgár joga és érdeke, hogy az EU költségvetésének alakításába és az európai uniós források magyarországi felhasználásába beleszólhasson, és arról pontosan tájékozódhasson.

- Erőteljes intézkedéseket javasolunk és támogatunk az EU-n belül még mindig jelentős fejlettségi, életszínvonalbeli különbségek csökkentésére, a kohéziós politika erősítésére. Kiemelt feladatunk a Magyarországnak szánt EU-források teljes összegének visszaszerzése.
- Egyúttal gondoskodnunk kell arról, hogy ezek a források azokhoz jussanak el, akiket megilletnek: a magyar polgárokhoz, cégekhez, oktatási, kulturális és szociális intézményekhez, civil szervezetekhez. Ezért az uniós támogatások megszerzését és irányítását szolgáló intézményrendszert teljes mértékben felülvizsgáljuk.
- Mindenekelőtt: gondoskodunk az átláthatóságról. Törvényben fogjuk garantálni, hogy az EU-források megszerzését és felhasználását szolgáló tervek és pályázatok elkészítéséről, illetve ezek végrehajtásáról az állami szervek érdemben egyeztessenek az érintett polgárokkal, érdekképviselőkkel, civil szervezetekkel.

- Felülvizsgáljuk az összes EU-támogatási program monitoringbizottságának tagságát, hogy azokban a valóban független, mértékadó civil szervezetek kapjanak helyet.
- Újraalakítjuk és megerősítjük a fejlesztéspolitika területi/ágazati koordinációját, a területfejlesztés regionális intézményrendszerét.
- Az EU-támogatások felhasználásához kötődő valamennyi adatot visszamenőleg is nyilvánossá és kutathatóvá tesszük. Olyan közérdekű, nyilvánosan hozzáférhető adatbázist készítünk, amelyből az EU-támogatások címzettjeit, végső kedvezményezettjeit – beleértve a kedvezményezett cégek és tulajdonosok személyét – és a nekik nyújtott támogatás mértékét bárki megismerheti.
- Prioritásként kezeljük a közelmúlt korrupciós bűncselekményeinek felderítését. Megerősítjük a bűncselekményeket bejelentő személyek védelmét, a bűnösök elítéléséhez vezető bejelentéseket jutalmazni fogjuk.
- Támogatjuk az oknyomozó újságírók munkáját. Egyúttal általánosan, az összes állami és önkormányzati szerv számára kötelező jelleggel bevezetjük az EU-ban használatos legkorszerűbb korrupcióellenes eszközöket, így pl. az Arachne számítógépes rendszert.
- A közpénzekkel, így az uniós forrásokkal kapcsolatos visszaélések felderítésére és üldözésére is speciális ügyészi, rendőri és bírói szervezetet hozunk létre, amelyeket új, maffiaellenes törvényekkel, nemzetközi szakértők bevonásával is támogatni fogunk.
- Az elmúlt évtizedben tisztességtelen piaci eszközökkel uniós forrásokat lenyúló, korrupciógyanúba keveredett, piactorzító monopolhelyzetbe került cégeket és cégcsoportokat távol tartjuk az európai pénzektől.
- Támogatjuk, hogy az Unió bővülő, közös feladatainak ellátásához – a magyar polgárok érdekében – stabil, kiszámítható forrásokkal rendelkezzen, amelyek nem függenek aktuális politikai csatározásoktól, és nem fenyegetik őket egyes tagállamok zsaroló akciói. Ezért amellet érvelünk, hogy – döntő részben a nagyvállalatok működéséhez, a tőzsdei forgalomhoz, a környezetet károsító tevékenységekhez, illetve az Unión kívüli termékek importjához kötődően – az EU saját adóbevételekre tehesen szert.
- Ezzel párhuzamosan és ennek feltételeként fel kívánunk lépni azért, hogy az Unió számoljon fel minden olyan adóügyi vagy ahhoz hasonló hatású nemzeti intézkedést, amely a polgárok tagállamok közötti szabad mozgását, a belső piac működését feleslegesen korlátozza. Pártoljuk az adózási eljárások európai szintű harmonizációját az átláthatóság, az összehasonlíthatóság és az unión belüli mozgás, kereskedelem és pénzügyi tevékenységek megkönnyítését szolgáló egyszerűsítés érdekében.
- Ugyanakkor határozottan fel kívánunk lépni a határon átnyúló adócsalás, adóelkerülés és a szervezett bűnözés ellen. Ezért továbbra is követeljük, hogy Magyarország haladéktalanul csatlakozzon az Európai Ügyészséghez, és támogatjuk a közös európai bűnüldöző és határvédelmi szervek további megerősítését, a tagállamok bűnüldöző szervei közötti együttműködés bővítését.

24.4. Európai polgárság

Magyarország minden polgára egyben uniós polgár is. Az európai szerződések alapelveként rögzítik a demokratikus alapértékeket és emberi jogokat, amelyek minden magyar polgárt is megilletnek. Az európai intézmények a magyar polgárokat is képviselik, és jogaik védelmében – mandátumuknak megfelelően – fel is lépnek. A demokráciát lábbal tipró, korrupt Orbán-rezsim és az Unió közötti, már több mint tíz éve tartó csata is erről szól. Ezért is fontos, hogy minden magyar tisztában legyen azokkal a jogokkal, amelyeket számára európai polgárságuk garantál. Ahhoz

pedig, hogy ezekkel a jogokkal élni is tudjanak, el kell érünk, hogy minden magyar ismerhesse meg az Európai Unió küldetését, feladatait és működését, Magyarország és az EU kapcsolatának alapvető kérdéseit.

- Támogatjuk a magyar polgárok európai identitásának erősítését. Május 9-ét, az Európai Unió születésnapját munkaszüneti nappá tesszük. Az állami ünnepeken, rendezvényeken, sporteseményeken és kiadványokban a magyar nemzeti szimbólumok mellett az állami intézmények és önkormányzatok számára kötelezővé tesszük az európai zászló és az európai himnusz használatát.
- Gondoskodni fogunk arról, hogy az Európai Unióval kapcsolatos ismeretek valamennyi iskolai tananyagban megfelelő helyet és hangsúlyt kapjanak, különös tekintettel a történelemre és az állampolgári ismeretekre – de az irodalmi, művészeti és a tudományos oktatásban is. Támogatjuk majd az ezt elősegítő iskolai csereprogramokat és külföldi kirándulásokat.
- Szomszédainkkal közösen új tananyagot dolgozunk ki a Kárpát-medencei népek közös történelmének oktatására. Egyben leszámolunk azokkal a hazugságokkal, amelyeket az Orbán-rezsim az Európai Unióval kapcsolatban az utóbbi években elterjesztett.
- Tovább-bővítjük a határokon átnyúló kapcsolatainkat az önkormányzatok és az állami szervek szintjén egyaránt – a fejlesztéspolitikában, a tudományos és a kulturális élet minden területén.
- A szomszéd országokkal egyeztetve növeljük a határon való átkelésre alkalmas közúti, vasúti, tömegközlekedési összeköttetések számát. A határövezetekben összehangoljuk az infrastrukturális fejlesztéseket és a közszolgáltatásokat is, és ösztönözni kívánjuk, hogy az egymással közvetlenül szomszédos települések állandó önkormányzati együttműködések hozzanak létre.
- Támogatjuk a magyar önkormányzatok és a többi EU-tagállam települései közötti testvérvárosi kapcsolatok bővítését és erősítését.
- Kiemelten támogatjuk az európai nyelvek oktatását, különös tekintettel az Európai Unió munkanyelveire és a szomszédos országokban beszélt nyelvekre. Ennek érdekében támogatni fogjuk, hogy a közszolgálati televízióban és a hozzájuk kötődő internetes felületeken a filmek, művészeti alkotások eredeti nyelven, magyar felirattal is elérhetőek legyenek. El kívánjuk érni, hogy minden magyar gyermek az általános iskola végéig legalább egy európai idegen nyelvből alapfokú, a középiskola végére pedig legalább egy középfokú nyelvvizsgát tudjon tenni. A középiskolai tananyagokat és oktatási módszereket hozzáigazítjuk a legjobb európai gyakorlatokhoz, hogy ezzel is elősegítsük, hogy a magyar diákok külföldi részképzésekben vehessenek részt, hogy új tudásukat hazahozhassák és azt is, hogy a magyar szakképzésben szerzett diplomák külföldön is jól használhatóak legyenek.
- Támogatjuk, hogy a határmenti településeken élő gyerekek kölcsönösen a szomszéd országok iskoláiba is járhassanak. Az etnikai kisebbségekhez tartozó gyerekek számára pedig – az óvodai és általános iskolai képzés javításával, anyanyelvi tanárok cseréjével, a kisebbségi nyelvi tanárképzés bővítésével és a kisebbségi iskolák megerősítésével – biztosítani kívánjuk, hogy anyanyelvüket tökéletesen elsajátíthassák, és megismerhessék anyaországuk történelmét, kultúráját, földrajzát és jelenlegi életét, illetve ha így kívánják, ezekből az ismeretekből érettségi és egyetemi felvételi vizsgát is tehessenek.
- A lehető leghamarabb bevezetjük az eurót, és megkezdjük az állampolgárok felkészítését a közös európai pénz használatára, például az áruk forintban és euróban történő egyidejű feltüntetésével. Már az euró bevezetését megelőzően is ösztönözni kívánjuk, hogy a

magyar polgárok pénzüket alacsony költségek mellett válthassák bármikor forintról euróra, illetve euróról forintra, és hogy megtakarításaikat euróban is elhelyezhessék.

- Az állam részéről aktívan támogatni kívánjuk a magyar cégek részvételét az európai belső piacon. Érezhetően bővíteni kívánjuk az ezzel kapcsolatos állami szolgáltatások kínálatát, és a jogszabályi környezet javításával, adókedvezményekkel is kívánjuk segíteni a belső piacon működő magyar cégek boldogulását.
- Erősíteni kívánjuk az Európai Unióban élő magyar polgárok részvételét az anyaország életében. A külföldön élő magyar gyerekek számára online tananyagokkal, oktatási és kulturális kínálatokkal kívánjuk biztosítani, hogy magyar identitásukat megőrizhessék, és a későbbiekben, amikor így döntenek, Magyarországra visszatérhessenek.
- Fontos célunk, hogy európai polgári jogaikkal a magyarok itthon és külföldön egyaránt élhessenek. Egyúttal tudatában vagyunk annak, hogy egyre növekszik a vegyes családok száma. Ezért jogszabályainkból, állami szerveink működéséből eltüntetünk minden olyan elemet, amely a külföldön élő magyarokat, vagy a nálunk élő uniós állampolgárokat hátrányos helyzetbe hozza. Egyúttal – az EU szintjén és kétoldalú kapcsolatainkban – aktívan fel kívánunk lépni annak érdekében, hogy a magyar polgárokkal szemben a többi tagállam se tartson fenn hasonló korlátozásokat.

24.5. Az Európai Unió reformja

Az Európai Unió hatékony működése, a gördülékeny és rugalmas döntéshozatal alapvető feltétele annak, hogy az EU eredményesen léphessen fel az európai polgárok érdekeiért, mindennapi problémáik megoldásáért Európán belül és a nemzetközi porondon is.

- Ezért támogatjuk azokat a javaslatokat, amelyek a Tanácsban a többségi döntéshozatal messzemenő kiterjesztését célozzák, különös tekintettel a külpolitikára, a biztonságpolitikai együttműködésre, illetve az adóügyi kérdésekre.
- Egyúttal alapkövetelmény, hogy az Unió a döntéseit mindenkor demokratikusan, a polgárok számára átláthatóan hozza meg. A hátsó szobákban hozott titkos megegyezéseket elutasítjuk. Ezért különösen fontosnak tartjuk, hogy javuljon az átláthatóság a tagállami kormányok képviselőiből álló Tanács, illetve az Európai Bizottság esetében is.
- Támogatjuk, hogy a 2021-2022-es, az Unió jövőjével foglalkozó konferencián az EU-intézmények és az európai polgárok képviselőinek egyetértésével meghozott határozatok érvényesítése érdekében kezdődjenek meg a tárgyalások az uniós szerződések korszerűsítéséről, a szerződés módosításáról pedig a jövőben európai népszavazás döntsön.
- Erősíteni kívánjuk a polgárok közvetlen részvételét az EU döntéshozatalában. Széles körű társadalmi vitát indítunk, hogy megismerjük a magyar polgárok véleményét az Unió jövőjéről. Újra általános követelménnyé tesszük a társadalmi egyeztetést valamennyi EU-s jogszabálytervezettel kapcsolatban.
- Törvényben fogjuk garantálni, hogy az uniós ügyekben is rendszeres egyeztetésekre kerüljön sor az önkormányzatokkal, hogy erősítsük a helyi részvételt a magyar javaslatok, álláspontok kidolgozásánál. Az EU-ügyi egyeztetések stratégiai irányítására állandó, országos egyeztető fórumot hozunk létre az önkormányzatok, a gazdasági érdekképviseletek, a tudományos szféra és a civil társadalom képviselőinek részvételével.
- Támogatjuk az Európai Unióhoz csatlakozni kívánó országok felkészülését az uniós integrációra. Úgy gondoljuk, hogy a bővítés az Unió egyik legfontosabb külpolitikai

eszköze, amely az EU-n belül és a csatlakozni kívánó országokban segíti a fontos reformok előmozdítását és végrehajtását, valamint az európai béke és a stabilitás megteremtését, amely a jelenlegi orosz fenyegetés tükrében kiemelt fontossággal bír. Ennek megfelelően az Európai Uniónak támogatnia kell az EU-s integráció iránt elkötelezett és arra érdemes országok felkészülését a csatlakozásra.

- Ugyanakkor a mindenkori bővítésnek egy érdemalapú folyamatnak kell lennie, amely során minden, az eljárásban részt vevő országot a koppenhágai kritériumok, különösen az emberi jogok, a demokrácia, a jogállamiság, az alapvető szabadságok, a nemek közötti egyenlőség és a kisebbségi jogok tiszteletben tartására vonatkozó követelmények teljesítése, valamint a szükséges gazdasági reformok megtétele alapján értékelnék. Úgy véljük továbbá, hogy a csatlakozás során kiemelt figyelmet kell fordítani a korrupció és a szervezett bűnözés elleni harcra, amelynek érdekében szükséges kiterjeszteni az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) és az Európai Ügyészség (EPPO) mandátumát a csatlakozni kívánó országokra, valamint az általuk felhasznált uniós forrásokra. Emellett el kell várni, hogy a tagjelöltek igazodjanak az EU közös kül- és biztonságpolitikájához, beleértve az ukrajnai orosz agresszióval összefüggésben elfogadott szankciókat.
- A bővítéspolitikát tekintetében azon a véleményen vagyunk, hogy nincs gyorsított út az uniós tagsághoz. Minden felvételre váró országnak teljesítenie kell a feltételeket, amely évekig is eltarthat, az előrelépés tartós hiánya vagy komoly visszalépés esetén pedig szükséges az előcsatlakozási támogatások és a csatlakozási tárgyalások felfüggesztése. Ezzel összefüggésben kell egy megfelelő eljárás annak megállapítására, hogy ezekben az országokban ténylegesen sérültek-e az uniós értékek vagy az EU pénzügyi érdekei. Fontos azonban az is, hogy magának az Európai Uniónak is fel kell készülnie az új tagok felvételére és integrálására, amelynek tekintetében nélkülözhetetlen az EU intézményi és döntéshozatali reformja is.

25. Erős helyi közösségeket!

A szociáldemokrata Árnycikkormány vallja, hogy az emberek érdekében hatékonyan működő állam, az emberekre vigyázó társadalom elképzelhetetlen erős, jól működő önkormányzati rendszer nélkül. Az önkormányzatok a polgárokhoz legközelebb lévő közhatalmi szervezetek, így náluk jelentkeznek legközvetlenebbül a problémák, ők állnak a védelem és gondoskodás első vonalában.

A jól működő önkormányzatiság az állampolgárok számára számos előnyt jelent.

Az önkormányzatiság erősítése nemcsak a helyi közösségek javát szolgálja, hanem az egész ország demokratikus működését is. A Demokratikus Koalíció programjának ezen pontja a helyi autonómia növelésével a demokrácia megerősítését célozza Magyarországon.

Az elmúlt 13 évnyi orbáni kormányzás jelentős hatalmi átrendeződést hajtott végre az önkormányzatok kárára. Jelentős mértékben korlátozták az önkormányzatok önállóságát, megfosztották őket közszolgálati funkcióiktól, és tulajdonaik jelentős részét vagy annak működtetését is elvették. Ez a folyamat nem ért véget, ma is több oldalról támadja a kormány az önkormányzatokat. Át akarja venni az irányítást a beruházásai felett, el akarja venni a még megmaradt közszolgáltatásaikat (hulladékgyűjtés, víz- és szennyvízkezelés). Kiemelten sarcolja a szolidaritási hozzájárulással és egyes bevételek megyékhez telepítésével a városokat, mialatt önkényesen osztja a működési támogatásokat. Kijelenthető, hogy a kormány sosem partnerként tekintett az önkormányzatokra, a centralizálási törekvések ellenségeivé lettek nyilvánítva.

Az önkormányzati rendszer jelenlegi működése minden elemében egy erősen centralizált, a kormány felé kiszolgáltatott helyzetet mutat, mely lassan már nyomokban sem tartalmazza a rendszerváltás után kialakított önkormányzati rendszer elemeit.

A helyi önkormányzatok feladatainak egy része szintén a kormányhivatalokhoz került, ami így decentralizált feladatkörből szintén dekoncentrált feladattá vált, központi irányítás és befolyásolás alatt. Ilyenek például az *építéshatósággal* kapcsolatos vagy épp egyes *szociális* feladatok, de az *oktatásirányítási* tevékenységekkel sem kell már a településeknek foglalkozniuk. Elvette a kormány a helyi kórházak, alap- és középfokú iskolák, szakképző iskolák működtetését. Míg véleményezési jogot kaphattak bizonyos esetekben, ma már egyre ritkábban hagyja ezt meg nekik. Folyamatban van az egészségügyi alapellátás és az ügyeleti rendszer központosítása is, melyet a 2024. évi önkormányzati választások után kívánnak lezárni.

Központosították a *hulladékkezeléssel* kapcsolatos feladatokat, elvették a közszolgáltatói státuszokat az önkormányzati tulajdonú cégektől, és folyamatosan dolgozik azon a kormány, hogy az *ivóvíz-szolgáltatással* és *szennyvízkezeléssel* foglalkozó önkormányzati cégeket is nehéz helyzetbe hozza. Központosította az elmúlt ciklusban egyes 700 millió forint feletti *beruházások* végrehajtását, és most tervezi mindezt megtenni az 50 millió forint feletti beruházásokkal is.

A 2019-es önkormányzati választások után a kormány folyamatosan szűkítette az önkormányzatok finanszírozását. A COVID-19 járványra hivatkozva olyan intézkedéseket hozott, melyek pénzügyi terhet róttak a településekre, de azokat nem, vagy csak részben kompenzálta - ahelyett, hogy további segítséget adott volna. Elvonta a gépjárműadót teljes egészében, és a reklámadót is. Az iparűzési adó egy részét, melyet a vállalkozásoknak nem kellett befizetni az önkormányzat felé, egyedi döntésekkel kompenzálta, politikai alapon. A szolidaritási hozzájárulást a nagyobb városok számára indokolatlan mértékben megemelte. Ahol tud, ott nehezíti meg az ellenzéki vezetésű települések működését, ennek a legjelentősebb mértékben Budapest a kárvallottja.

Az önkormányzati rendszer felépítése terén az orbáni kormányzás teljesen leépítette a középszintet. Kezdte azzal, hogy megszüntette a statisztikai régiók alapján létrejött, a területfejlesztési politika kulcsszereplőit, a regionális fejlesztési tanácsokat és regionális fejlesztési ügynökségeket. Ez utóbbiak nagyon komoly vidéki tudásközpontok is voltak. Következő lépésként a megyei önkormányzatok szerepének megnyirbálása következett. Elvették az általuk fenntartott intézményeket (kórházak, szociális és kulturális intézményhálózat), a megyei kormányhivatalokhoz telepítették feladataik nagy részét. Helyette azzal a címszóval, hogy növelik szerepüket a fejlesztési programok végrehajtásában, formális tervezési és végrehajtási szerepet kaptak az EU-források egy operatív programjában (TOP, majd TOP Plusz). Ez a gyakorlatban az EU-források odaítélésének politikai befolyásolását jelenti a legtöbb esetben. Végrehajtási feladatot ugyanakkor nem kaptak, ami korábban a régióknál biztosítva volt.

A szociáldemokrata Árnycikkormány az önkormányzatok autonómiájának növelését szorgalmazza. Az elmúlt években Magyarországon tapasztalható centralizáció, amely során az önkormányzatok hatáskörei csökkentek, kritikus kérdésekké váltak. A Demokratikus Koalíció programja, mely az önkormányzatiságot hangsúlyozza, azokhoz a demokratikus és európai alapelvekhez tér vissza, melyek a helyi közösségek képviselőit és döntéshozatali jogait erősítik.

25.1. Európai önkormányzatiság

Az önkormányzatiság helyreállításának folyamata egyben lehetőség is arra, hogy az önkormányzatok felépítése és működése új formát kapjon. Alapvető cél, hogy a szubszidiaritás elve érvényesüljön, és azokat a döntéseket, amelyeket helyben lehet és célszerű meghozni, azokat az emberekhez legközelebbi szinteken hozzuk meg. A helyi önkormányzatokon keresztül tudjuk biztosítani azt, hogy a településen lakók valóban magukénak érezzék az ott működő közhivatalokat, intézményeket, közszolgáltató vállalkozásokat.

Helyre kell állítani az önkormányzatok demokratikus szerepét, hogy kellő súlyt képezzenek a hatalommegosztás rendszerében, és hogy betölthessék feladatukat a helyi közösségek integrálásában, a társadalmi, települési és térségi felzárkóztatásban és a megnövekedett, igazságtalan különbségek kiegyenlítésében.

Meg kell őrizni, sőt erősíteni kell a jelenlegi önkormányzatokat, lehetőséget kell teremteni a társulások létrejöttéhez.

a) Az önkormányzatok feladatai

Az önkormányzati rendszer kulcsfontosságú kérdése az, hogy a helyi önkormányzatok mely feladatok ellátását vállalja magára, ezek közül melyeket kötelezően, és melyeket önkéntes alapon.

- Ismét a települési önkormányzatok feladatává teszünk minden olyan szolgáltatást, amit a polgárok itt érhetnek el a legjobban: a közoktatást, az egészségügyi (alapellátás, járóbeteg-ellátás) és a teljesebb szociális ellátást, a helyi önkormányzati igazgatást, kulturális feladatokat.
- Az önkormányzatok településtervezési, településrendezési és építésszabályozási hatásköreit visszaadjuk. Alapvető beleszólása kell legyen a település demokratikusan megválasztott polgármesterének és képviselő-testületének a város arculatának alakításába.
- Az önkormányzatoknak visszaadjuk a beruházásaik feletti rendelkezés teljes jogát. Nem engedjük meg, hogy később egy, a település által fenntartandó létesítmény úgy épüljön meg, hogy annak tervezését vagy építését nem irányíthatja, felügyeli az önkormányzat az elejétől a végéig.
- Megkönnyítjük a részvételi demokrácia gyakorlását helyi szinten is. A fontos, és a település életében kiemelt jelentőségű ügyekben meg kell hallgatni a helyben élőket. Ennek kiegészítéseként az új digitális technológiákat is felhasználjuk a lakosság döntéshozatalba való bevonására.
- Az ivóvízellátást, a szennyvízkezelést és a hulladékgyűjtést- és szállítást a helyi önkormányzatok fennhatósága alá rendeljük, mint helyi közszolgáltatásokat.
- Az oktatás terén azon településeknek, amelyek ezt kérik és képesek rá, visszaadjuk az alapfokú és középfokú oktatási intézmények működtetését. Az alapfokú oktatásért az önkormányzatok, a középfokú oktatásért Budapest Főváros Önkormányzata és a megyei önkormányzatok felelnek majd. Az egészségügy terén a városi kórházak működtetése és az alapellátási rendszer is települési kézben kell maradjon. Támogatjuk a járóbeteg-szakellátás fejlesztését helyi szinten. Mindehhez természetesen biztosítani kell a fenntartható működés finanszírozását is az önkormányzatok számára. A szociális ellátórendszerben a gyermekvédelem, idősellátás terén a települések önállóan vagy társulásban működtethetnek ilyen intézményeket, a fogyatékosellátás terén járási-megyei szint indokolt.
- A kisebb települések a helyi döntések és igények alapján társulási szinten is szervezhetik a helyi szolgáltatásokat, összehangoltan a városokban nyújtott szolgáltatásokkal.

b) Az önkormányzatok finanszírozása

Az önkormányzati rendszer kulcsfontosságú kérdésköre a finanszírozás rendszere. A jelenlegi finanszírozási rendszer egyes településekre aránytalanul magas terheket ró, ami mellett nem biztosítja a működéshez szükséges alapvető forrást sem. Emellett a fejlesztésfinanszírozás terén pedig egyértelműen kiszolgáltatottá teszi az önkormányzatokat a regnáló kormány felé. Minél kisebb az a település, amelynek az önkormányzata szeretne egy beruházást megvalósítani, annál

inkább nő ez a kiszolgáltatottság. De mára Orbán kormányzása alatt elértük, hogy egyre nagyobb települések is szembesülnek ezzel a problémával. Emellett a hitel felvételéhez is Orbán Viktor engedélyét kell kérnie a településeknek, és azt is erőteljes politikai szempontrendszer alapján bírálják el.

Az állami normatív és feladatalapú finanszírozás mellett az önkormányzatok a helyi adókból szerezhetnek bevételt. Ebben a ciklusban vette el a kormány a gépjárműadó még ott lévő 40%-át, illetve a reklámadót. A gépjárműadó a kisebb települések (amelyek alig rendelkeznek iparűzésiadó-bevétellel) számára is jelentős megszorítás. A nagyvárosok emellett brutális mértékű szolidaritási hozzájárulás-emeléssel találkoztak az elmúlt években a megszorító intézkedések részeként.

- Olyan arányos, kiszámítható és átlátható finanszírozási háttérrel teremtünk az önkormányzatok számára, amely biztosítja a működést, a vállalt feladatok és közszolgáltatások jó színvonalon történő ellátását, ugyanakkor megköveteli a hatékony működést. Biztosítja emellett a legkisebb települések számára azt, hogy alapvető beruházásokat el tudjanak végezni saját erőből, pályázati forrás nélkül is.
- A finanszírozás rendszere alapvetően arra kell épüljön, hogy a települések az alapvető működési feladataikat el tudják látni, az alapvető fejlesztéseket el tudják végezni. A normatív finanszírozást felülvizsgáljuk, igazságos, átlátható és hosszú távon is kiszámítható rendszert építünk ki.
- A pénzügyi autonómia szempontjából fontosak a helyi adók. Megtartjuk az önkormányzatok adókivetési jogát, igazságosabbá tesszük a helyi iparűzési adó rendszerét, csökkentjük a szolidaritási hozzájárulás nagyvárosok szempontjából igazságtalan mértékét.

25.2. Az önkormányzati rendszer felépítése

A települések (az önkormányzatok) és az állam között szükséges legalább egy erős középszint kialakítása, amely segítheti a decentralizációt, helyet adhat a dekoncentrált szervek működésének. Mindemellett fejlesztéspolitikai szempontból is kulcsfontosságú lehet, hiszen elláthat tervezési, koordinációs és egyben végrehajtási feladatokat is. A szükségtelenül államosított, állam által ellátott feladatok az újjászervezett területi önkormányzatokhoz kerülnek vissza, közelebb a valódi végrehajtás szintjéhez.

- A nagyvárosok térszervező ereje elvitathatatlan, itt koncentrálódnak a munkahelyek, köz- és magán szolgáltatások, kereskedelem és infrastruktúrák. Az önrendelkező kisvárosok, községek és falvak ugyanakkor az élő vidék és táj kulcsfontosságú alapjai. Minden polgár és minden település egyformán fontos, ezért egyensúlyra törekszünk a nagyobb és kisebb települések között.
- Egyes települések esetében, főleg a kistépelüléseknél, jobban menedzselhetőek bizonyos feladatok társulási szinten. A helyi sajátosságok és döntések figyelembevételével olyan intézményfenntartói rendszert kell kialakítani, ami a lehető legjobb minőségű közszolgáltatásokat biztosítja a kistépelüléseken a városok, nagyobb települések intézményeivel összehangolva. Szükségszerű a fejlesztésekkel, működtetéssel kapcsolatos döntések összehangolása térségi (járás) szinten.
- A teljes igazgatási és önkormányzati középszintet újra kell szervezni, a települési, térségi szinten túlmutató, indokolatlanul államosított feladatoknak vissza kell kerülniük a területi önkormányzatokhoz. A középszint területi és szervezeti kereteit szakmai-társadalmi vitákat követően kell meghatározni.

- Regionális szinten a korábbi NUTS2 szintet újragondoljuk a megyehatárokat követve. A jelenleg érvényes besorolás szerint 7 db statisztikai-tervezési régió működött, elsősorban fejlesztéspolitikai feladatokat ellátva. A rendszer példaértékű volt, működött a területi tervezési folyamat, nem volt olyan szétaprózott, mint ma, a 19 megye rendszerében. Nagyvárosi tudásközpontok jöttek létre, és szerveződött körük szakértői hálózat. A fejlesztéspolitikai rendszerben egyértelmű előnyökkel járt a regionális tervezés és végrehajtás, ami példa lehet a többi szakterület számára is.
- A fejlesztési források (főként EU-s) végrehajtása során támogatjuk, ha középszinten van a végrehajtás -így közelebb kerül az önkormányzatokhoz, vállalkozásokhoz. Egyben meg kell változtatni a jelenlegi formát, a Magyar Államkincstár túlbürokratizált rendszeréből ki kell venni a fejlesztési források végrehajtásával kapcsolatos feladatokat.
- Területszervezési koncepciót alakítunk ki a városi központok, városhálózatok alapján. Agglomerációs és azon túlmutató, a megyehatárokat nem feltétlenül figyelembe vevő területszervezésre van szükség. A valódi térszervezési folyamatoknak ez a rendszer lehet az alapja. A regionális központok hatalmas vonzerővel bírnak pl. felsőoktatási, egészségügyi szempontból, a megyeszékhelyek és megyei jogú városok pedig foglalkoztatási, kereskedelmi, egészségügyi, oktatási, szociális és adminisztratív szempontból. Mindegy, hogy azok a megyehatáron vannak-e vagy a megye közepében, hatásuk sokszor nem veszi figyelembe ezeket a határvonalakat. Így az élet napi szervezése valójában itt történik, a nagy kihívás az, hogyan lehet az államot, az önkormányzati rendszert ehhez igazítani a jelenlegi keretek között.

26. Legyen a kultúra mindenkié!

Az európai Magyarország eszmei közösségének alapja a sajátosan magyar, de nyitott és sokszínű közös kultúra. Ezért a szociáldemokrata Árnnyékkormány célja, hogy hazánk kultúrája az ország sokszínűségéről szóljon és mindenkit elérjen.

Az Árnnyékkormány kulturális programja a kulturális intézmények fejlesztésénél lényegesen összetettebb célokat ölel át. Koncepciónk középpontjában az ember áll: minden honfitársunk, akikkel egy országban élünk. Mindenkinek elérést biztosítunk a kultúrához és elsőrendű feladatunknak tekintjük, hogy ennek a lehetőségeit megteremtjük.

Olyan, 21. századi kulturális viszonyokat teremtünk, ahol a kultúra mindenkié: ahol minden ember szabadon képes megtalálni a saját magának és a közösségének fontos értékeit. Ezt nemcsak a kulturális oktatással érjük el, hanem a kulturális kínálatot is elérhetővé tesszük a magyarok széles köre számára, éljenek bárhol, határainkon innen és túl, legyenek bármilyen anyagi helyzetben.

26.1. Kulturális szegénység helyett esélyegyenlőséget!

Kulturális szegénységről akkor beszélünk, amikor valaki képtelen hozzáférni a kulturális szolgáltatásokhoz. A kultúra mára nem, vagy csak nehezen elérhető sokak számára. Az elmúlt hónapok jelentős inflációja még a korábbinál is jobban növelte nem csupán a társadalom szétszakítottóságát, hanem a kulturális szegénységet is.

Célunk, hogy felszámoljuk a kulturális szegénységet és a kultúrához való hozzáférés földrajzi és szociális egyenlőtlenségeit, és elősegítsük a minőségi kultúrához való hozzáférést.

Legyen szó bármely társadalmi rétegről vagy csoportról, mindenkinek jogában áll a kulturális javakból részesülni!

- Célunk a kulturális kínálat bővítése: az utazótársulatok, utazókönyvtárak, vándorkiállítások, koncertek, fesztiválok vagy éppen szabadtéri színpadok stb. kiszámítható segítése mellett támogatni fogjuk a kultúra oktatását és a kulturális törekvéseket segítő programokat is (nyári alkotótáborok, alkotói ösztöndíjak, megjelenést segítő pályázatok, stb.).
- Létrehozunk az egész országra kiterjedő egységes kulturális intézményhálót. Ezt a célunkat sokfunkciós kulturális központokkal, a közművelődés és a művészet civil szervezeteinek a fejlesztésével és azok minőségi eseményekkel való ellátásával valósítjuk meg. Ennek érdekében újrászervezzük az országos közművelődési intézetet.
- Célunk az önkormányzatiságra épülő közművelődés, mert legjobban helyben ismerik az igényeket és szükségleteket. Fejlesztési programot indítunk a művelődési házak, a közösségi terek, a könyvtárak felújítására és eszközbeszerzésére a 21. század igényeinek megfelelően.
- A nemzetiségi közösségi terek működtetéséhez és kulturális tevékenységeik megvalósításához az országos és helyi nemzetiségi önkormányzatok részére normatív támogatást biztosítunk.
- Olyan országos korszerű felzárkóztató programokat indítunk, amelyek már kisgyermekkorától hozzásegítenek a kortárs magyar kultúra különféle területeinek megismeréséhez, a kulturális kommunikáció és viselkedés elsajátításához, illetve a megkedvelt műfaj folyamatos műveléséhez.
- Támogatjuk a művészeti oktatás és az iskolai művészeti és kulturális szakkörök, tevékenységek kiterjesztését, a kulturális tartalmak sokszínű beépítését az iskolai tantervekbe, beleértve a fakultatív művészettörténet tantárgyat is.
- Akadálymentes hozzáférést biztosítunk a kultúrához. A hallás- vagy látássérült, mozgáskorlátozott, szellemi fogyatékkal élő embereknek azonos lehetőséget kell kapniuk a kulturális élményekhez vagy a művészeti képzéshez. Kiemelt célunk, hogy ezeket a speciális kulturális és képzési igényeket a szakmai érdekvédelmi szervezetekkel közösen segítsük és támogassuk.
- A kultúrához való hozzáférés egyik kiemelkedően fontos eleme a közszolgálati média újjászervezése. Alapvető célkitűzésünk a közszolgálati műsorok valódi közszolgálati szerepének a visszaállítása.

26.2. Megbecsült kulturális szakemberek tervezhető jövővel

Ma a kultúrában dolgozó honfitársaink egzisztenciálisan, érdemi jogvédelem nélkül teljesen kiszolgáltatottak a kormány kultúrpolitikájának. Hivatástudatuknak, hivatásuk szeretetének a kihasználásával gyakran megalázzák őket, miközben a 21. század kulcsfontosságú területén alkotnak.

Szociáldemokratáként alapvető fontosságot tulajdonítunk a kultúrát hivatásuknak tekintő honfitársaink méltóságának, és értéknek tekintjük mindazt a szellemi teljesítményt, azokat az alkotásokat, amelyeket határainkon innen és túl létrehozta. Szolidaritásunk a művészi életpálya minden szakaszán vezetni fogja döntéseinket annak érdekében, hogy aki az életét a kultúrának szenteli, soha ne érezhesse magát kiszolgáltatottnak!

A kultúrában alkotó honfitársaink anyagi körülményei jellemzően messze elmaradnak a más ágazatokban dolgozókéétól. Társadalmi megbecsültségük az elmúlt évtizedekben méltánytalanul el volt hanyagolva. Ez folyamatos szakemberhiányt eredményezett, tovább súlyosbítva egyes országrészek, települések kulturális leszakadását.

- Ennek a folyamatnak a megállítása és mihamarabbi visszafordítása érdekében a szakszervezetekkel és szakmai szervezetekkel közösen rendezzük a régóta húzódó bér- és életpálya-problémákat, újból bevezetjük kulturális területen a közszolgálati jogviszonyt;
- Továbbképzési és ösztöndíjprogramokkal, lakhatási támogatásokkal, kutatói programokkal segítjük a kultúrában dolgozó szakembereket, hogy újra átérezhessék a társadalom elismerését;
- A kulturális intézményeket csak megfelelő végzettséggel és tapasztalattal rendelkező szakemberek vezethetik, akiknek a kiválasztására mindenki által átlátható eljárások során kerül sor.

26.3. Kiszabadítjuk a kultúrát a politika fogságából!

A Fidesz a kultúrát a politika cselédjévé alacsonyította, a politikai ideológia és pártpropaganda kiszolgálójává tette. A politikai hűség vált a mai magyar kulturális élet egyik követelményévé és mércéjévé.

A politika újra betolakodott a kultúra minden területébe, és átvette annak irányítását. Az elmúlt bő évtized a kultúra teljes politikai megszállásának és átalakításának időszakaként vonul be a történelembe.

A szociáldemokrata kormánya kiszabadítja a magyar kultúrát a pártpolitika fogságából! Visszaadja a magyar kultúrának azt, ami megilleti: a sokszínűséget, a mindenkire nyitottságot, az elérhetőséget és megfizethetőséget, azt a készségét, hogy - hagyományai tiszteletben tartásával - mindig kész a megújulásra, mindazt, ami az európai kulturális vérkeringés fontos részévé teszi.

- Garantáljuk a szakmai döntéshozatalt: visszaállítjuk a pártpolitikától függetlenül működő szakmai és érdekképviselői szervezetek súlyát, és a tagjaikból általuk delegált testületeket hozunk létre;
- visszaadjuk a művészeti díjak elismertségét: soha többé ne történjen pártpolitikai logika szerint a díjak odaítélése;
- a kulturális területnek önálló minisztériumot hozunk létre;
- visszaállítjuk a Kulturális Örökségvédelmi Hivatalt, a Magyar Művelődési Intézetet és a Képzőművészeti Lektorátust. Független, nem utasítható örökség- és műemlékvédelmi hatóságot hozunk létre;
- megállítjuk a múzeumok indokolatlan összevonását, illetve költöztetését Budapesten belül vagy vidékre;
- felülvizsgáljuk a Magyar Művészeti Akadémia működését, feladatait, megszüntetjük különleges jogköreit. Kezdeményezzük a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia jogállásának és működési feltételeinek a rendezését.

26.4. Átlátható és tervezhető finanszírozást!

A kultúrát elnyomó fideszes politikai hatalom kiépülésének egyik legfontosabb eleme a kultúra finanszírozásának teljes átalakítása és a források pártpolitikai logika mentén való elosztása, valamint a társadalmi átláthatóság leépítése volt. A szociáldemokrata Árnycikkormány kiszámítható és pártatlan finanszírozási rendszert hoz létre.

- Biztosítjuk a központi költségvetés, benne a kulturális fejezet átláthatóságát. A kulturális előirányzatok tervezését és módosítását a szakmai nyilvánosság bevonásával végezzük el;

- a kulturális területen is megszüntetjük a vagyionkezelő alapítványok rendszerét, feladataikat az állam saját kötelezettségeként látja el. A művészeti életet szolgáló közvagyon ismét mindannyiunké lesz;
- ezzel összhangban helyreállítjuk a művészeti felsőoktatási intézmények autonómiáját és szabad szellemét;
- az előadóművészeti szervezetek támogatására szolgáló forrást megemeljük, és szakmai elveken alapuló, átlátható elosztási rendszert építünk ki;
- létrehozuk a mindenkori kormánytól függetlenül működő Nemzeti Kulturális Alapot. Olyan önálló szervezet lesz, amely alaptevékenységében nem utasítható, működéséhez pedig a jelenleginél nagyobb forrást biztosítunk. Az NKA legfontosabb döntéshozó testületébe kizárólag országos hatókörű, reprezentatív szakmai szervezetek delegálhatnak tagokat. A szakmai kollégiumok működését az önkormányzatiság elve alapján szervezzük újra. Miniszteri delegáltak helyett szakemberekre alapozzuk a szakmai kollégiumok munkáját;
- a mozgóképzakmai támogatások rendszerében véget vetünk a támogatások pártpreferencia alapján történő osztogatásának. Valljuk, hogy mozgóképzakmai támogatás csak tehetség, szakmai kritériumrendszer és referenciák alapján nyújtható.

26.5. A magyar kultúra a világban

A 21. század harmadik évtizedében nem lehet bezárkózni, kimaradni a kontinens és a világ kulturális vérkeringéséből és történelmi (vagy egyéni) sérelmeinket a középpontba állítani. A 20. század veszteségei és krízisei után a 21. századot még megnyerhetjük. Ehhez szükség van arra, hogy a határainkon innen és túl kinyissuk a magyar kultúra sokszínűségét, és újra az európai sodrásba kerüljünk.

- A kultúrdiplomáciai eszközöket ismét beemeljük a magyar külképviseletek tevékenységébe, ennek érdekében kulturális szakdiplomátákat képzünk és alkalmazunk.
- A küllhoni magyar kulturális intézeteket a nemzetközi kulturális ügynökségek mintájára átalakítjuk olyan módon, hogy mind a fiatal, mind az érett magyar művészek külföldön való megjelenését, nagyobb fesztiválokon való megjelenését, valamint külföldi tehetségek rezidenciaprogramjait szervezzék.
- A diaszpórában élő és a szóránymagyarság kulturális tevékenységeit elősegítő támogatások elosztásába, a támogatás céljainak meghatározásába minden esetben bevonjuk az érintettek képviselőit.

27. Sportos Magyarországot!

A Demokratikus Koalíció szociáldemokrata Árnýékkormánya egy olyan sportpolitikát kínál Magyarországnak, amelynek mentén a sport valóban az egészség megóvásának egyik legfőbb eszköze lesz, és ezzel együtt erősíti az emberi közösségek kialakulását és a nemzeti összetartozást is. Ennek megfelelően kiemelt fontosságúnak tekintjük a szabadidősport fejlesztését is a versenysport mellett. Megszüntetjük a sportfinanszírozási rendszer visszaéléseit, nyilvánossá tesszük a sportcélú állami támogatások felhasználásáról készült jelentéseket. Új támogatási módokat vezetünk be, és a tao-rendszert már az átmeneti időszakban is igazságosabbá, átláthatóbbá alakítjuk, a reális sportszakmai és társadalmi igényekhez igazítjuk. A magyar emberek pénzét magyar sportolókra költjük.

Megteremtjük a szervezett formában történő sporttevékenység gyakorlásának törvényi feltételeit, gondoskodunk a mindennapos testedzés feltételeinek megteremtéséről a közoktatásban és a felsőoktatási intézményekben egyaránt. Elősegítjük az egészséges életmód és a szabadidősport feltételeinek megvalósítását, részt veszünk a versenysport, az utánpótlás-nevelés, az iskolai és diáksport, a főiskolai-egyetemi sport, a szabadidősport és a fogyatékosok sportja, valamint a helyi önkormányzatok által ellátott sportfeladatok finanszírozásában. Támogatjuk a különböző sporttevékenységeket, a gyermek- és ifjúsági sportot, a nők és a családok sportját, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok, valamint a fogyatékosok sportját.

27.1. Szabadidősport és mindennapos testmozgás

- Célkitűzésünk a kiemelt olimpia-centrikus versenysport túlzott dominanciájának visszaszorítása, a minél szélesebb körű szabadidős sport, az iskolai testnevelés feltételrendszerének jelentős javítása, és így egy egészséges társadalom alapjainak a megteremtése.
- Továbbra is támogatjuk a mindennapos iskolai testnevelés megtartását, annak feltételrendszerét további tornatermek építésével is elősegítjük.
- Új elemként bevezetjük a sporttanácsadó rendszert, amelynek keretében a szülők részére támogatást nyújtunk a gyermekeik helyes sportágválasztása érdekében.
- Fejlesztjük a szabadidősport-infrastruktúrát, a kerékpározás, a futás, a gyaloglás, és az iskolai sportolás, a rendszeres testnevelés feltételeit.
- A meglévő és erre alkalmas létesítményeket megnyitjuk a mindennapos testmozgás és szabadidős sportolás előtt. Csak olyan beruházások elindítását támogatjuk, amelyek megalapozott lakossági igényekre épülnek, és hosszú távon is gazdaságosan fenntarthatóak.
- Ösztönözzük a lakosság testmozgásban való rendszeres részvételét. Elősegítjük az iskolák és a sportegyesületek kapcsolatának javítását, a fogyatékosokkal élő és a hátrányos helyzetű gyermekek sport általi felkarolását.
- Nincs elfogadható bántalmazás! A sport világában is véget vetünk mindenfajta a gyermeket érő erőszaknak és zaklatásnak.

27.2. Tiszta viszonyok a sportban

- Elérjük, hogy a jövőben a sport ne legyen a politikusok játszótere, ezért jelentős közpénzből gazdálkodó sportszervezeteket nem vezethetnek politikusok.
- A magyar sport szereplőinek bevonásával újjászervezzük a sportigazgatás területi rendszerét. Nagyobb hangsúlyt fektetünk a testnevelő tanárok, valamint a sportszakemberek képzésére és rendszeres továbbképzésére, a tudásátadásra.
- Felkaroljuk a kis egyesületeket, helyi kis sportklubokat, növeljük a támogatásukat.
- A központosított sportirányítás és a sportcélú ingatlanok jelenlegi centralizálása helyett azok működtetését visszaadjuk a helyi szervezeteknek, önkormányzatoknak, amelyek azokat a helyi ismeretekkel sokkal hatékonyabban fogják tudni üzemeltetni.

- Az Országos Sportszövetségek, valamint a kiemelt sportklubok éléről azonnal távozzanak a politikusok, ezt a sporttörvény azonnali módosításával, összeférhetetlenséggel biztosítjuk.
- Esélyegyenlőségi programokat indítunk, a parasportot előtérbe helyezzük, támogatását fokozzuk.

27.3. Átlátható és teljesítményalapú sportfinanszírozás

- Vállaljuk, hogy a sportra fordított költségvetési támogatásokat átlátható módon, az érintettek bevonásával osztjuk el.
- Határozottan elutasítjuk a hazai rendezésű nyári olimpia megrendezésének a gondolatát, azt észszerűtlen és erőn felüli költségvetési kötelezettségvállalásnak tartjuk.
- Felülvizsgáljuk a TAO támogatási rendszerét, annak hatásait, eredményeit és feltételeit, a jelenleginél sokkal hatékonyabb ellenőrzési rendszer kialakításának lehetőségét.
- Azonnali stadionépítési stopot rendelünk el, mindennemű jövőbeni, még meg nem indult stadionépítést haladéktalanul leállítunk, s a felszabaduló forrásokat iskolai tornatermek építésére fordítjuk.
- A szabadidős sport előtérbe helyezésével a jelenlegi túlzott élsportközpontú finanszírozás arányait megfordítjuk, és a támogatás többségét a gyermek- és szabadidősportra fordítjuk.